

Edirne Kitaplığı
"Her şey biter, Edirne bitmez."

Osmanlı İmparatorluğu'na 92 yıl başkentlik yapmış olan kadim Edirne'miz; tarihi, doğal ve kültürel zenginlikleri açısından nadide illerimizdendir.

Edirne'yi bizlere sevdiren sadece şanlı tarihi, eşsiz güzellikteki eserleri değil, Aynı zamanda bu şehrin insanlarına duyulan sevgi de bu şehri bize sevdiren sebepler arasındadır.

Gerçek bir Edirne Sevdalısı olan merhum Necmi İğe aktif, çalışkan, becerikli, cana yakın yapısıyla herkesle dost olmayı başarmış ve sosyal içerikli birçok projede yer alarak Edirne'mize yararı dokunmuş biridir.

Kimsesizlerin kimsesi, Edirnelilerin "Necmi Abey"i olan Necmi İğe, onların dert ve sıkıntılarına ortak olarak sevgi ve hürmetlerini kazanmıştır.

Her zaman saygıyla, hürmetle ve örnek alınarak anılacaktır.

Edirne'nin Necmi Abey'i
NECMI İĞE

CENGİZ BULUT

Edirne'nin Necmi Abey'i
Edirne Müzesi Kurucularından Müzeler Müdürü

NECMI İĞE

1898-1953

CENGİZ BULUT

9 786050 637144

Edirne'nin
Necmi Abey'i

Edirne Müzesi Kurucularından Müzeler Müdürü

NECMİ İĞE

1898-1953

CENGİZ BULUT

Edirne K tapl ğı
“Her Şey biter, Edirne bitmez.”

EDİRNE KİTAPLIğI: 27

Edirne'nin Necmi Abey'i Edirne Müzesi Kurucularından
Müzeler Müdürü Necmi İğe 1898-1953
Cengiz Bulut

Editör: Kemal Soytürk - *Edirne Kültür ve Turizm Müdürü*
Son Okuma: Yıldız Gündoğdu - *Folklor Araştırmacısı*
Kitap Tasarımı: Emir Tali

ISBN:

1 Baskı: Nisan 2021 / İstanbul

Edirne Valiliği Kültür Yayınları

© 2021, Cengiz Bulut

© Edirne Valiliği Kültür Yayınları

Bu kitabın tüm hakları Edirne Valiliği Kültür Yayınları'na aittir. Kaynak gösterilmeksizin kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiÇbir yöntemle kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Baskı Cilt

Egem Basım Yayın San. Tic. Ltd. Őti.
Maltepe Mah. GümüŐsuyu Cad. Odin Center
No: 28 Kat: 2 No: 436 Topkapı/İstanbul
Sertifika No: 43624

Edirne Müzesi Kurucularından Müzeler Müdürü

Necmi İge

Bir yanda
Edirne'nin gl,
Gleni Hasan Sezâi Hz.'lerinin torunu Hasene Hanım,
Öte yanda Edirne'nin yetim ve kszlerinin umudu,
ehr-i Edirne'nin tarihi eserlerinin koruyucusu
Necmi Abey,
asırlara sığmayan bu insanlar satırlara,
kitap sayfalarına nasıl sığsın ki...

Ord. Prof. Dr.
Süheyl Ünver'in
çizdiği Necmi İge Evi.¹

¹ S. Ünver, Süheyl Ünver'in Edirne Defterleri, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı, 2013.

Mektup ve telgraflarda bile “Necmi Abey” olarak hitap ediliyordu.

T.C. P.T.T.L.G.M. (Ornek: DKB. 1.)

TELGRAF YOL

Adres: *E.İ. Nazmi Özoğul*
Abey Müze Müd.
Edirne

Yenişehir Ak

No	İl	Markası	No	KELİME	YERİLDİĞİ	İSİMİ	ORTA MERKEZ	ALINDIĞI	İMZA
12			J 297 19	26	Tarih	Saat	21-1 Ağustos	21/08/54	

*Edirne'nin karaman evlatları
dan yzb Nazmi Özoğul müzesine
kore armağını getiyorsa hizmetler
le*

Rasim Geçit

Kore Savaşı'na birçok Edirneli subay ve erbaş da gönüllü olarak gitmişti, bunlardan biri de Yüzbaşı Nazmi Özoğul'du, dönemin başarılı işadamı Rasim Geçit Ankara'da görüştüğü Nazmi Özoğul'un Edirne Müzesine gönderdiği Kore hatırasını Müzeye getirdiğini belirten bir telgraf çeker, araştırmamıza rağmen Müzeye ne gönderdiği bilgisine ulaşamadık. Nazmi Özoğul 1954 yılında “Kore'de Niçin Savaşım?” adı ile anılarını yazmıştır, okunmalı yararlanılmalıdır.

Geçmiş zamanı hayal etmek belki boş bir uğraşı...
Kaybolmuş, yitirilmiş zamanı aramak belki romantik bir hayal...
Ama geçmiş zamanları, Necmi İğne'nin geçmiş günlerdeki
yaşantısını bütün ayrıntıları ile anmak, saptamak ve bizim bu
kitapta yapmaya çalıştığımız gibi
fotoğraflar, görüntüler, belgeler,
izlenimler halinde toplayıp, yeni kuşaklara bırakmak
zorunlu bir görevdi.²

“Bizler,
Edirne'ye Sahip Çıkmak İstiyorsak,
Öncelikle
Edirne'ye Sahip Çıkan İnsanlara
Sahip Çıkmalıyız.”³

² Cengiz Bulut

³ Mehmet Ali Eşmer Y. Mimar Rest. Uzm.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	15
Teşekkür	17
Takdim	19
Edirne Müzesinin Kuruluşu, Kurucuları ve Necmi İğce	27
Necmi İğce Evi Tarihçesi	65
Necmi İğce'nin Eşi Hasene İğce Gülşeni Hasan Sezâi Hz.'lerinin Altıncı Kuşak Torunudur.	83
Milli Mücadele Döneminde Necmi İğce	103
Necmi İğce'nin Himaye-i Etfâl Çalışmaları.....	115
Mimar Sinan'ı Anma Günlerinde Necmi İğce.....	147
23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamalarında Necmi İğce.....	155
30 Ağustos Zafer ve Teyyare Bayramlarında Necmi İğce.....	163
29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Kutlamalarında Necmi İğce...	169

Edirne'nin Kurtuluş Törenlerinde Necmi İğge.....	177
26 Temmuz 1930 Edirne'de Büyük Kasırga.....	191
21 Aralık 1930 Gazi Mustafa Kemal'in Edirne Ziyaretinde Necmi İğge.....	201
Edirne'de Ticaretin Millileşme Çabaları.....	217
General Kâzım Dirik ile Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumunda Necmi İğge'nin Çalışmaları.....	231
İki Eski Dost: Necmi İğge ve Edirne Tarihi Kitabının Yazarı Osman Nuri Peremeci	255
Necmi İğge'nin Edirne'deki Gelişimine Engel Olamadığı Bir Meslek Dalı: Edirne'de Yıkıcılar Mesleği ve Enkaz Ticareti.....	263
Necmi İğge ve Edirne Mezarlıklarındaki Eşsiz Sanat Eseri Me- zar Taşlarını Kurtarma Çalışmaları.....	275
Trakya Manevraları Sırasında Necmi İğge	301
Selimiye Arasta Çarşısının Onarımında Necmi İğge	303
Sultan II. Beyazıd Camii Hünkâr Kapısı ve Rıhtımlar	309
İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Edirne'nin Zor Günleri, Necmi İğge'nin Aldığı Yeni Görevler.....	315
Selimiye Camii'nin Hünkâr Mahfilindeki Abdesthanenin Yıkıl- masında Necmi İğge.....	329
Necmi İğge'nin Halkevi Çalışmaları	337
Edirne'deki Cemiyetler ve Yönetim Kurullarında Necmi İğge.....	353

Edirne Tarihi Eserleri ve Turizm Çalışmaları ile İlgili Raporlarda, Dergi ve Gazete Haberlerinde, Mektuplarda Necmi İge.....	359
Alipaşa Çarşısının Onarımı ve Necmi İge.....	391
Necmi İge'nin Büyük Üzüntüsü, 1953 Edirne Depremi.....	401
Necmi İge ile İlgili Belgeler.....	411
Necmi İge Fotoğrafları.....	427
Bonev Bonev'in Hatıralarında 1932 Edirne'si	432
Edirnelilerin Necmi İge ile ilgili Anıları.....	469
Necmi İge'nin Oğlu Emin Ender'in Çocukluk ve Delikanlılık Arkadaşı Osman Uğur.....	477
İge Ailesi ile İlgili Basında Çıkan Haberler.....	483
Kaynakça	501

ÖNSÖZ

Edirne; tarihte Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu başta olmak üzere birçok medeniyete ev sahipliği yaparak tarihsel gelişmelerin odağında yer almıştır. Osmanlı İmparatorluğu'na bir asra yakın başkentlik yapan Edirne, İstanbul'un fethinden sonraki yüzyıllarda da önemini korumuştur. Anadolu ve Balkanlar arasında köprü işlevi gören stratejik konumuyla kültürlerin buluştuğu, kaynaştığı seçkin ve ayrıcalıklı bir merkez olmuştur.

Birçok köken ve inançtan insanın bir arada yaşadığı, adalet ve hoşgörüyü barındıran Edirne'miz zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Kültürel miras, kent kimliğini oluşturan önemli bir unsurdur. Bir ulusun ait olduğu kültürel geçmiş, kimliğinin ayrılmaz bir parçası olmalı, toplumsal kimliğin oluşumuna bilinç ve heyecan verecek bunun içselleştirilmesi sağlanmalıdır.

Milletleri ayakta tutan, geleceğe taşıyan kültürleridir. Kendimiz olarak yaşayabilmek için maziden güç almak; devletin ve milletin adeta tapusu, kalkınmanın anahtarı olan kültürümüzü yaşatmak, canlandırmak gerekir. Söz konusu değerlerin niteliklerini, sorun ve olanaklarını bilmek ve bunların kültürel kimliğimizin ayrılmaz bir parçası olarak korunmasını sağlamak hepimizin üstlenmesi gereken bir sorumluluktur.

Cengiz Bulut tarafından kaleme alınan bu eserde kentimizin tarihine, kültürüne ve sanatına gönül vermiş; her geçen gün yitip giden değerlerimizi yaşatma gayretinde bulunan, onları geçmiş kuşakların bir emaneti gibi görüp gelecek nesillere aktarma duyarlılığını gösteren Edirne Müzesi Kurucularından Müzeler Müdürü Necmi İğe'nin yaşamı ve Edirne'mizin kültür mirası ve hayatına hizmetleri konu edinilmiştir.

Necmi İğe; yardımseverliği, mütevazılığı, yol göstericiliği ile herkesin sevgi ve saygısını kazanmıştır. Necmi İğe'nin bir dönem yaşamış olduğu konağın Edirne'nin zengin etnografyasını yansıtan bir müze şeklinde ele alınması, Edirnelile-

rin Necmi Abisi adına Edirne kùltürüne olan katkıları yâd edilirken Őhrimiz için de önemli bir kazanım olacaktır. Gerçek bir Edirne Sevdalısı olan, tüm ömrünü Edirne'ye adayan bu değerli insanımızı rahmet ve minnetle anıyorum.

Edirne ve ÷lkemizin kùltür hayatına önemli bir katkı sunacağı düşünölen bu eserin hazırlanmasında öncelikle özverili çalışmalarından dolayı Cengiz Bulut'a; bilgi, belge, doküman ve fotoğraflarla katkılarını esirgemeyen değerli İğe ailesine, kitap çalışmasıyla birlikte "Necmi İğe Etnografya Müzesi"ne yönelik tüm çalışmalarda üstün gayretlerinden dolayı Edirne İl Kùltür ve Turizm Müdürü Kemal Soytürk'e ve emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Ekrem CANALP
Edirne Valisi

TEŞEKKÜR

Değerli Okurlar,

İsmim Ünal İge, 1937 Edirne doğumluyum, elinizde bulunan kitapta hayatı işlenen Necmi İge'nin üç oğlundan en büyüğüyüm. Bizim yaşadığımız tarihlerden başlamak gerekirse; İkinci Dünya Savaşı hatıralarımda bugünkü gibi canlı duruyor. Atatürk vefat etmiş, yerine İsmet İnönü seçilmişti. O yıllarda Hitler'in orduları Avrupa'yı işgal etmiş ve Trakya'ya girmek üzereydi, o zamanki Edirne nüfusu harp dolayısıyla çok azalmıştı. Yokluk vardı, ekmek vesikaya bağlanmıştı. Hiç unutmam bütün gün için çocuklara çeyrek ekmek, büyüklere de yarım ekmek tahsis ediliyordu. Sonradan İsmet Paşa, bu konuda cevaben; "Belki siz ekmeği vesikayla aldınız ama ananız, babanız ve vatanınız size kaldı, düşman çizmesinden kurtuldu." demişti, bu sözünü hiç unutmam.

Edirne halkında Anadolu'ya kaçaklık vardı; halk hısımlarına, akrabalarına, tanıdıklarına, Anadolu'nun içlerine doğru göçe başlamıştı. Ülkede büyük bir birlik, beraberlik ve paylaşım vardı. Herkes, tanıdık tanımadık birbirine yardım eder, denklik dediğimiz büyük bohçalar birlikte hazırlanırdı. Kalanlar hanelerinde Alman hava bombardımanına maruz kalmamak için gece camları mavi perdelerle kapatır, gaz lambalarını dahi söndürürdü. Bekçi ve polisler evlerden ışık sızmamaları için güvenlik önlemi alırlardı. Çünkü o yıllarda Alman ordusu harbe girmeyen ülkeleri harbe girmelerini kışkırtmak için bombalıyordu. Anılarımda radyonun başında ailece birbirimizin suratını izleyerek haberleri dinleme anılarım canlı duruyor.

Babamı maalesef 16 yaşında kalp krizi sonucu kaybettim, fakat bu genç yaşta rağmen babamın beni yetiştirmesinden çok şey öğrendim. Evde annem, Muh sine halam ve iki küçük kardeşim kaldık. İstanbul İktisat Üniversitesi'nde okurken yetim maaşını Edirne'ye aileme gönderir, fotoğraf çekerek harçlığımı çıkarırdım. Yıllar sonra türlü emeklerle yetiştirdiğim kardeşlerimi İstanbul'da aynı trafik kazasında yitirdim. Yaşamımız sert tecrübelerle geçti. Her şeye rağmen güzel bir aile kurmayı başardım.

Biz hem zor hem de bir o kadar hayat dolu günler gördük. Atalarımızın tecrübelerini yolumuza taş ettik, okuyarak sorgulayarak manalandırarak ilerledik.

Vatan sevgisi, vatanın bölünmezliği ve kavramları iliklerimize daha biz küçükken işlendi. Babamın bana verdiği en büyük öğütlerden biri; “Her ne koşulda olursan ol, makaraları koyverme, inandığın kutlu yolda yürümeyi bırakma.” olmuştur.

Güzel Edirne’imiz tarih kokan önemli bir şehrimizdir. Yaşamlarımız çok hızlı değişse ve teknoloji çağına geçmiş olsak bile tarihi araştırmak ve öğrenmek; suretleri değişen kavramları doğru kavramamızı, yolumuzu çabuk bulmamızı sağlar. Bizi tarih ve teknik bilgisiyle çalışmak kurtarır, kalbimizde vatan sevgisi, birlik, beraberlikle ilerleriz. Yeni nesillere tarih okuyarak, sorgulayarak, manasına vararak ilerlemesini temenni ederim. Biz bu kutsal toprakların kıymetini bilirsek ileri medeniyet seviyesinde insan olarak yaşıyoruz. Bunu unutmayalım...

Babamın bana, benim de çocuklarıma aktardığım yaşam öğüdü: “İnsanlığın gelişimi; tam teşekküllü bir varlık haline gelebilmesi, nesillerin kendilerinden bir sonraki nesili, kendi varlık halinden daha ileri donanımlı bir duruma getirmesiyle oluşacaktır, böylece varoluş gerçekleşmelidir, bu her nesilin sorumluluğudur.”

Bu kitabın yazılması için araştırmacı, tarihçi Cengiz Bulut Bey bana ilk geldiğinde çok sevindim ve hatırladığım anılarımı paylaşmaya çalıştım. Öncelikle Sayın Edirne Valisi Ekrem Canalp Beyefendi’ye; Necmi İğe Etnografya Müzesi açılması çalışmaları ve bu kapsamda hazırlanan kitap çalışması ilgili desteklerine sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yine bu bağlamda Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürü Kemal Soytürk Bey ve ekibine, B. Cem Altınel’e ailecek çok teşekkür ederiz.

Son olarak tarih sevdalısı, araştırmacı yazar, dost insan Cengiz Bulut Bey’e ve bu çalışmalarda emeği geçen herkese teşekkürlerimizi sunarız.

Ahmet Ünal İğe

TAKDİM

Edirne'nin Kuruluşu ve Adının Tarihçesi:

“Edirne, Trak kabilelerinden Odrisler tarafından kurulmuş bir şehirdir. Şehir, ilk zamanlarda Odrisya, Orestias ve Uscudama adlarıyla anılmıştır. Daha sonra burayı Orestlerin bir kolonisi haline getiren Makedonlar şehre Orestia adını verdiler. Roma hakimiyetine giren şehir, 124 yılında Roma İmparatoru Hadrian'ın ziyareti sonrasında yeniden imar edildiğinden onun adıyla anılmış ve “Hadrian'ın Şehri” manasında Hadrianopolis adını almıştır. 324 yılında Bizans hakimiyetine giren şehrin Hadrianopolis adı zaman içerisinde Adrianapolis, Adrianople ve Adrianopol değişikliklerinden sonra Rumca'ya (Yunanca) Adrianopol olarak geçmiştir. Adrianopol, Doğu ve İslam dünyasında Edrenos, Edrene ve Edreneboli olarak adlandırılmıştır. 1361 tarihinde şehri fetheden Osmanlılar tarafından Edrene imlası kabul görmüş ve şehir bu adla anılmaya başlanmıştır. Edrene ismi zaman içerisinde meydana gelen değişimden sonra Edirne halini almış ve 18. yüzyılın başından itibaren bu isim kullanılmaya başlamıştır.

Edirne, hem farklı medeniyetlere ev sahipliği yapması hem de bir asra yakın Osmanlı'nın başkentliğini yapmasından dolayı çeşitli isimlerle anılmıştır. Osmanlı'nın Başkent olmasından dolayı Bursa Edirne ve İstanbul'u ifade etmek için Bilad-ı Selase (Üç Belde), Bursa'dan sonraki ikinci başkentliğini anlatan Taht-ı Sani (İkinci Başkent) ve İznik ve Bursa'dan sonraki üçüncü başkentliğini anlatan Taht-ı Salis (Üçüncü Başkent), Payitaht-ı Kadim (Eski Başkent), Dar-ül Mülk (Başkent) ve Dar'üs Saltana (Saltanat Şehri) isimleri verilmiştir. Osmanlı'nın Bursa'dan sonraki, İstanbul'dan önceki başkenti olmasından dolayı Bursa'nın Oğlu, İstanbul'un Babası olarak kabul edilir. Ayrıca bizzat Peygamberimiz tarafından Dar-ün Nas (İnsanların üstün şehri) isminin verildiği de rivayetler arasındadır. Tüm bunların dışında Dar-ül Karar (Kıyamete Kadar Yaşanacak Şehir), Dar-ul Meymene (Ordular Şehri), Dar'ün Nası Vel Meymene (Allah'ın Koruduğu, Or-

dunun Sağ Kolu Zafer Şehri), Der-i Saadet (Mutluluk Kapısı), Rek'at-ı Hümayun (Huzur-u İlahi'de beli eğip yüzü üzeri kapanan kutlu şehir), İmparatorluğun sınırları Viyana'ya dayandığında devletin ve dinin sınırı olarak kabul edilmesinden dolayı Sedd-i İslam (İslam'ın Sınır Taşı), sınır şehri olmasından dolayı sınırı koruyan, muhafaza eden manasına El Hafız isimleri de Edirne'ye verilen isimlerdendir. Bu kadar ismin yanında Edirne'nin bir de unvanı vardır: **Şehirler Sultanı, Sultanlar Şehri Edirne.**

Günümüzde Edirne ismine karşılık, Yunanlılar Adrianopol, Fransa başta olmak üzere Batı devletlerinin çoğu Andrinople, Almanlar Drinopole, Bulgarlar Odrin, Macarlar Drinapoly ve Sırpalar Jedrene ismini kullanmaktadır.”⁴

Birçok tarihçimizin birleştiği nokta, Edirne'nin tarihteki önemidir, Osmanlı İmparatorluğu zamanında İstanbul'un Fethi ve İstanbul'un başkent olmasından sonra dahi önemini yitirmemiş, her daim Avrupa'ya akınlarda askeri ve idari merkez olma özelliğini korumuş başka bir şehir yoktur.

Biz de kılıç ile fethedilip, kurduğumuz medeniyet ile sahip çıktığımız bu güzel şehirde yaşamış vefakâr, cefakâr insanlarından birini anmak için, Edirne Valiliğinin Kültür Hizmetleri kapsamında, sizlere eski Edirne tarihine yolculuk yaptıracak olan **“Necmi Abey”** kitabını hazırladık. Bir şehri insanlara sevdiren sadece tarihi yapıları, lezzetli yemekleri değildir, bu şehirde yaşayan insanlardır da, Necmi İğe bu şehirde yaşamış iyilik timsali olmuş, binlerce yetime babalık yapmış bir şahsiyettir ve Şehir tarihimiz için çok önemlidir, **“İyi insanlar Cennete giderler ya, aslında iyi insanlar gittikleri yeri Cennet haline getirirler.”** Necmi İğe de böyle biridir aslında, katıldığı her çalışmada yetimler için verdiği her emekte iyilik vardır.

Necmi İğe Edirne'deki tarihi yapıların, geçmişimizin tapuları olan mezarlıkların, tahrip edilmesinden hatta enkaz haline gelmesinden o kadar rahatsızdır ki, bu yapıların korunması, onarılarak kurtarılması için çok çaba sarf ettiğini, hazırladığı ve Ankara'ya gönderdiği raporlardan anlıyoruz. Eski Eserleri Sevenler Cemiyeti Reisi Y. Cemil Üner'in 21 Aralık 1944 tarihinde Ankara'ya Türk Tarih Kurumu Başkanlığına gönderdiği bir raporda Edirne'de tarihi eserlere sahip çıkacak ve çalışmalar yapabilecek isimler arasında Necmi İğe'yi de görürüz.

Hazırladığımız bu kitapta muhakkak ki eksiklerimiz, hatalarımız olacaktır ama yararlanılan belgelerle Necmi İğe'nin ele alındığı kapsamlı bir kaynak olması amaçlanan bu kitabın sonraki çalışmalara önyak olmasını ve yararlanıcılarına faydalı olmasını dilerim.

4 Abdullah Aslaner, Edirne Sözlüğü, Edirne Eflatun Kitabevi, 2013.

Bu kitabın hazırlanmasında arşivlerini kullanmamıza izin veren başta Edirne Müzesi kurucularından, Edirne Müzeler Müdürü Rahmetli Necmi İğ'e'nin oğlu Ahmet Ünal İğ'e'ye, gelini Tenay İğ'e'ye, torunları Meltem İğ'e'ye, Ender Zeynep İğ'e'ye, fotoğrafların arkasındaki Osmanlıca notların ve belgelerin günümüz alfabesine aktarımında yardımlarını esirgemeyen Zeki Özkan'a, Osmanlıca Tarih Edebiyat Grubu ve grup üyelerine, Sayın Osman Nuri Mete'ye, Sayın Ferhat Özdemir'e, Sayın Yılmaz Akçaalan'a, Kahraman Zorlutuna'ya, Edirne'de uzun yıllar Müze Müdürlüğü görevini başarı ile yürüten ve hazırladığı "Edirne Müzesi Tarihi ve Edirne Kültür Hayatındaki Yeri" isimli yüksek lisans tezinden kitabımızda yararlanmamıza izin veren sevgili dostumuz Hasan Karakaya'ya, Edirne Müzesi Müdürü Sayın Şahan Kırçın'a ve Müze çalışanlarına, kitabın son okumalarını ve gerekli düzeltmeleri yapan Folklor Araştırmacısı Sayın Yıldız Gündoğdu'ya, Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürü Sayın Kemal Soytürk'e, Edirne'ye geldiği ilk günden itibaren şehrimize değer katan, Edirne'yi Müzeler Şehri yapmak için büyük çaba sarf eden, kitabımızın hazırlanmasına, yayınlanmasına ve "Necmi İğ'e Etnografya Müzesi"nin açılmasına vesile olan Edirne Valimiz Sayın **Ekrem Canalp**'e çok teşekkür ederim.

Cengiz Bulut

Şehirleri bizlere sevdiren nedir? Nelerdir?
Tarihi eserleri mi? Doğal güzellikleri veya leziz yemekleri mi?
Bir şehri bize sevdiren;
O şehirdeki güzel ve iyi insanlardır, insanlarıdır, insanlığıdır.
Dünyamızdaki bütün kaoslara, savaşımlara, haksızlık, zulüm,
çilelere, yalana rağmen; dünyada hâlâ iyi ve güzel insanlar var ve
inanıyorum ki,
Dünya'yı iyi insanlar ve iyilik kurtaracak.
İşte Edirne'de yaşama sebebimiz, işte Edirne'de kalma
sebebimiz, işte Edirne'de ekmeğimizi kazanma çabamız, işte
Edirne'ye Edirnelilere sahip çıkmaya, koruyup kollamaya
çalışmamız bu İyi İnsanlar sayesinde.
Edirne'yi sevme sebeplerimizden biri de bu şehirde yaşamış
olan iyi insanlardan biri olan Edirne'nin iyilik timsâli Necmi Abey'i,
Necmi İğne'dir, o hayatı boyunca hep mütevazı olmuş, o hep
güler yüzlü, anlayışlı, uzlaşmacı, yapıcı ve yardımsever olmuştur,
Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında ulus olarak çekilen fakirlik ve
sıkıntılar yüzünden moralini bozmamış, karşılaştığı hiçbir zorlukta
yılmamış, hep çözüm odaklı olmuş ve bu halleri ile bizlere hep
rehber, hep örnek olmuştur, iyi ki onu araştırarak tanımışım,
iyi ki onun yaptıklarını kendime rehber edinmişim.

Cengiz Bulut

Necmi İge'nin yaşadığı dönem Edirne'sini ve günümüzü kıyaslayarak Necmi İge'nin Edirne'nin tahrip edilmemesi için verdiği çabaların ne kadar önemli olduğunu, Edirne'nin o dönemki nüfusuna bakarak anlayabiliriz, Edirne nüfusu çok çok az olmasına rağmen, bilgi ve belgelere bakarak, 1930'lu yıllarda yeniden imar edilmeye çalışılırken diğer şehirlerimizde olduğu gibi sanki bütün Edirne el ele verip Edirne'deki bütün tarihi eserleri yok etme yarışına girdiğini görüyoruz.

23 - 1 - 1952

Edirnenin nüfusu

Edirne vilayeti 5803 kilometre murabba genişliğindedir. Nüfusu 1940 da 251.373 iken 1945 de 198.271 derecesine kadar inmiş. 1950 de yeniden 221.125 miktarına çıkmıştır. Edirne şehri. 1927 de 34.528, 1935 de 36.121. 1940 da 45.680. 1945 de 29.439. 1950 de 30.245 nüfusa sahipti.

1950 de Edirne kazalarının nüfusu şehir ve köylere şu suretle taksim olmuştur:

	Şehirler	Köyler		Şehirler	Köyler
Edirne	30.245	43.978	Meriç	1.602	14.740
İpsala	2.671	18.750	Uzunköprü	12.059	43.006
Keşan	9.039	34.034			
Lalapaşa	786	10.215	Yekün	56.402	164.723

“Son 50 yılda Edirne’de köy ve kent nüfus oranları yer değiştirdi. 1952’de Edirne nüfusu 219.125’tir. Nüfusun 56.402’si il ve ilçe merkezlerinde bulunurken 164.723’ü köylerde ikamet etmektedir. Yani nüfusun yaklaşık olarak %76’sının köylerde yaşadığı söylenebilir.

Toplam nüfus son 2019 verilerine göre 411.528’e yükselmiştir. 2018 resmi verilerine göreyse nüfusun yaklaşık 300 bini ilçe merkezlerinde, 111 bini köy ve belde-lerde ikamet etmektedir. Oransal veriler bugün nüfusun yaklaşık %27’sinin köylerde, %78’inin ise il ve ilçe merkezlerinde yaşadığı görülmektedir. Bu rakamlar ışığında son 50 yılda Edirne’deki köy ve kent nüfus oranlarının yer değiştirdiği, kırsal nüfus oranlarının il ve ilçe merkezlerine kaydığı söylenebilir.

Türkiye’nin son 50 yılı panoramasında gözlemlendiği gibi Edirne’de de tarım küçülmüş, kentleşmeyle birlikte sanayileşme ve hizmet sektörü gelişmiştir.⁵

⁵ Ünal Üstündağ Paylaşımı -.Vatan Gazetesi, Memleketin Serisi No:7 Edirne özel eki (23.1.1952) Türkiye İstatistik Enstitüsü

“Unutulmamak istiyorsan ya okunmaya değer bir şeyler yaz ya da yazılacak bir şeyler yap.”⁶

Necmi İğe yazılacak o kadar çok iş yapmış ki...

⁶ Benjamin FRANKLİN

II. Beyazıt Camii Minaresinden Edirne Panoraması
(Edirne Müzesi Arşivi)

Edirne Müzesinin Kuruluşu,
Kurucuları ve Necmi İğne

Edirne Müzesi 1925 yılında Edirne Selimiye Dar-ül Hadis Medresesinde kurulmuştur.⁷

Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve Müzecilik:

Türkiye Müzeciliğinin tarihi 1846 yılında Harbiye Nazırı ve Tophane Müşiri Fethi Ahmet Paşa'nın, silah ambarı Aya İrini Kilisesi'nde antika toplamaya koyuluşu ile başlar. Fethi Ahmet Paşa'nın 1850 senesine kadar topladığı antikalar, bir müddet sonra Ali Paşa kabinesinde Maarif Nazırı olan Saffet Paşa'nın emri ile Müze-i Hümayun kurulur.

⁷ <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/73642> Erişim Tarihi : 09.10.2020

Müzeler, bir ulusun kimliği olma misyonunu taşımasının yanı sıra aynı zamanda uygarlıkları bize bırakan insanların zevklerinin, sevdalarının, düşüncelerinin, inançlarının, davranışlarının, yaşam tarzlarının korunduğu ve bu mirasın geleceğe taşındığı mekânlardır.

Geleceği görebilmek için geçmişini bilmek, bir başka deyişle yarınları sadece bugünün değil, geçmişin üzerine de inşa etmek gerekir ki bu da tarihi yaşatan ve unutturmayan müzelerle sağlanabilir. **Müzeler tarihin arşivi, tarihin laboratuvarı, tarihin kütüphanesidir.**

Atatürk daha Cumhuriyet kurulmadan önce müzeciliğe değinmiş, her alanda olduğu gibi arkeoloji biliminde de dünyanın uygar ülkeleri düzeyinde olmayı hedef göstermiş ve hangi dönemde yaratılmış olursa olsun tüm kültür varlıklarının birer tapu senedi gibi sahip çıkılmasının gerekli olduğunu tarihe ve kültüre verdiği değerle her fırsatta anlatmıştır. Öyle ki Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulacağına o kadar inanıyordu ki Ankara'nın 90 km. ötesinde Sakarya Meydan Savaşı'nın tüm hızı ile devam ettiği, top seslerinin Ankara'ya ulaştığı günlerde, Ankara'da Anadolu Medeniyetleri Müzesinin temelini oluşturan bir Eti Müzesi kurulması emrini vermesi, işgal güçlerine "Biz müzemizi de kurduk, bir ulus olarak geliyoruz.

Bu toprakların geçmişi de geleceği de bizim" mesajını iletmek istemesi ile açıklanabilir ki müzelerin bir ülkenin bekası için ne denli önem taşıdığına iyi bir örnektir.

Bu toprakların geçmişine sahip çıkmanın önemini Atatürk, TBMM'nin açılışının hemen arkasından 9 Mayıs 1920'de göreve başlayan ilk hükümetin yapacağı işler arasında eski eserlerin derlenmesi ve yeni müzeler kurulmasının istemesinden anlaşılmaktadır. Bu amaçla Maarif Vekâletine bağlı Eski Eserler Müdürlüğü (Asar-ı Atika Müdürlüğü) kurulur.

5 Kasım 1922'de bir genelge ile arkeolojik ve etnografik eserlerin toplanması, envanterlenmesi ve yeni müzelerin kurulması istenmiş, 14 Ağustos 1923 tarihli hükümet programında Müzecilik geniş boyutları ile ele alınmıştır. Atatürk'ün isteği üzerine 1923'te kurulan Heyet-i İlmiye'nin görevleri arasında Ankara'da bir milli müzenin kurulması, Türk Etnografya Müzesinin hemen açılması ve Asar-ı Atika Nizamnamesi'nin gözden geçirilmesi konuları da yer almıştır.

Her fırsatta tarihi yerleri ve müzeleri ziyaret eden Atatürk, 1929 yılında Sultan Ahmet Camii'nin restorasyonunu inceler ve onarımın çabuklaştırılmasını ister. Bu sırada Ayasofya'nın harap halini görür.

Binayı Maarif Vekâleti'ne bağlayarak müze olmasını sağlar ve "Ehli salıp artıklarının her devirde tamahın çeken Ayasofya'yı müze yapıp ilim âlemine hediye ediyoruz." der.

Cumhuriyet'in 10. yıldönümünde Atatürk'ün talimatı ile milli kazılar başlamıştır. Atatürk özellikle Hitit Uygarlığı'nın araştırılmasını istemiştir. Ankara yakınlarında Gavurkale 1930, Ahlatlıbel 1933, Karalar 1933, Çankırıkapı (Roma Hamamı), Etiyokuşu 1937, Alacahöyük 1934, Pazarlı ve Büyük Güllücek 1934 kazıları, 1930 yılında başlayan Trakya Bölgesi araştırmaları ve 1932 yılında başlayan Hasankeyf yüzey araştırması Atatürk'ün direktifleri ile başlayan çalışmalardan bazılarıdır. Bu kazılarda Atatürk Cumhuriyeti'nin ilk arkeologları, tarihçileri, sanat tarihçileri, filologları, antropologları çalışmışlardır.

1933 yılından itibaren Çanakkale-Truva, Çorum-Boğazköy, Malatya-Aslan-tepe başta olmak üzere yurdun dört bir yanında kazılara başlanmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında eski eserlerin korunması, başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere devletin üst düzey yöneticileri tarafından titizlikle takip edilmiştir.

Çeşitli tarihlerde Alacahöyük, Gâvurkale, Ahlatlıbel, Efes, Bergama, Aspendos Tiyatrosu'nu gezmiş, İmparator Marcus Aurelius Döneminde (M.S 161/180) yapılan Aspendos Tiyatrosu'nu ziyareti esnasında tiyatronun restore edilerek kültürel etkinliklere açılmasını istemiştir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün *"Bir vatanın sahibi olmanın yolu, o topraklarda yaşamış tarihi olayları bilmek, doğmuş uygarlıkları tanımak, sahip olmaktan geçer."* sözü müzecilik anlayışının özünü yansıtmaktadır.⁸

8 <https://edirne.muzeler.gov.tr/TR-104556/ataaturk-ve-muzecilik.html> Erişim Tarihi: 12.10.2020

Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Tarihi:

“Edirne müzesinin ortaya çıkışında, 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında yaşanan işgal yılları ve dönemin koşulları belirleyici rolü olmuştur. Hemen 20. yüzyılın başında, Edirne’de ilk defa gerçekleştirilen Edirne Mahsulat ve Mamulat Sergisi müzecilik anlamında dikkati çeken bir sergilemeye de sahiptir. 1905 yılında tertip edilen bu sergide zengin el sanatı ve etnografik eserler dikkati çeker. Üzerinden çok zaman geçmeden bu serginin ardından, 1912-1913 işgal yıllarındaki işgalcilerin eser toplama bahanesiyle yaşanan yağma, mutlak suretle Devlet ve kamuoyunun dikkati çekmiş olmalıdır. Hemen akabinde I. Dünya Savaşı ile ardından Kurtuluş Savaşı ortamında müze kurulması konusu üzerinde durulması buna işaret etmektedir. Dikkati çeken bir diğer nokta Hasan Rıza, Rifat Osman, Halil Efendi, Arif Dağdeviren, *Necmi Bey (İşe)*, Edirne Evkaf Müdürü Sadrettin Bey, Belediye Reisi Dilaver Bey gibi dönemin önde gelen, abidelerimiz konusuna önem veren isimlerin bu dönemde Edirne’de bir arada olmasıdır.

Edirne’nin önde gelen âlimlerince, kamu görevlileri eliyle müze kurulması sürecine önyak olunmuş ve Selimiye Medresesi’nde bir müze kurma fikri böylelikle ortaya çıkmış olmalıdır.

Edirne Müzesi arşivinde, Cumhuriyet’in 10. yılında Edirne Müzesi’nin on yıllık faaliyetini ve faaliyetlerinin neticesini bildirir. 13.01.1933 tarih ve 510-1 nolu rapor, müzenin ilk yıllarına ilişkin önemli bilgiler ihtiva eder. Bu raporun yanı sıra yine müzenin arşivinde mevcut 1945 yılına ait raporda dört yıllık dönem için müze faaliyetleri kaleme alındığı rapor müzenin ilk eserleri ve kurucuları hakkında önemli bilgiler içerir.

1933 tarihli rapor;

“13-I-933 Tarih ve 510/1 No ile daireyi aliyyelerine takdim edilen on senelik faaliyetlere ait rapor sureti:

1- Beş asırlık tarihi bir memleket herhangi bir yerine bakılırsa canlı eserlerle baştan başa süslenmiş olan Edirne’nin 25-11-1922 tarihine kadar Müzeden mahrum kalması saltanat hükümetinin yapmış olduğu büyük cinayetlerden birisi de budur. Çünkü fazla değil elli sene evvel Edirne’de bir müze tesis edilmiş olsaydı Alamanyanın az bir müddet oluyor ki Küşat etmiş oldukları müzede Osmanlı nice İslâm eserleri arasındaki Edirne’ye mahsus kim bilir ne kadar doğramacılık, marangozluk, camcılık, dokumacılık, saraçlık kulafdanda işlemecilik aynı zamanda hattatlık bu meyanda Tezyin ve Tezhib işlerini meydana çıkararak Türk sanatkarlarının vücude getirmiş oldukları eserlerle ecnebi müzeleri zenginleşmiştir.

2- *Velev ki geç dahi olsa ayanı Őukrandır ki Hükümeti Cumhuriyenin yapmış olduğu inkılaplardan en ehemmiyetlisi de eski vilayet merkezlerinde birer asarı atika müzesi Tesisini emir verdiğinizden “Edirne Müzesi de” 25-11-1922 tarihinde Tesis edilerek iki senelik kısa bir çalışmadan sonra Hafriyat neticesi değil, Öteye beriye atılarak tarihe yüz tutmuş 95 parça eşyayı toplayarak 1-1-1924 tarihinde eşyamızın azlığına bakmayarak kapımızı ziyaretçilere açarak Tarihi memleketin ilk müzesini Kūřat ettik.*

3- *Tesis tarihi olan 25-11-1922 Tarihinden 1-1-1933 Tarihine kadar toplanılan 300 parça eserle yapılan Büyük ve Kūük tamiratta dahil olduğu halde maaşdan gayri 2020 lira 88 kuruş gibi az bir masrafla bugünkü varlık meydana getirilmiştir. Netekim [Böyükmümcinin – Gazi Mustafa Kemal’in 25-11-1930 tarihinde müzemizi ziyareti esnasında Eserlerimiz pek fazla değil, lâkin temiz ve nadide eserler aslı müzeler Tedrici tekamüle tabidir. Teřekkür ederim buyurmuşlardır.]*

4- *Edirne müzesinin bundan sonraki faaliyeti genişleyecek ve memlekete yapacağı menfaatlerde fazla olacaktır. Bu meyanda “Açık Müze” tesisi işte bu da birçok münevveranın Arkeolojiye ehemmiyet vermeleri muallimlerimizin ve Böyü daire adamlarımızın yardımları vekaleti celile de bu seneki 1933 bütçesinde Tahsisatı münasip mikdar da fazlalaştırırsa çok işler meydana getireceğimizi ümit etmekteyim.*

5- *Ayrıca asarı atika noktasından Edirne Müzesine meskut civar vilayetlerde hiç olmazsa senede bir defa mahalli bir tetkikat yapmak üzere mikdarı Kafi harcırah havalesile gönderilecek fazla tahsisatla da bakir bir vaziyette bulunan Trakya topraklarının bazı tarihi mahallerinde sondaj yapılacaktır.*

6- *Müzemizin on senelik faaliyeti meyânında da Selimiye Kütüphanesini evkaftan devir aldığımız 3-6-1924 tarihinde Ziyaretçilere açılacak bir vaziyette değildi, esbabı eski şark tarzında minderler ve mahalle mekteplerindeki çocukların önlerine koydukları tokmaklar tarzında rahlelerdi. İlk işimiz minderlerle tokmakları atmak oldu. Güzel iki Böyü okuma masası, yirmi hesaren sandalya ile bir duvar saati alındı. Bir takım kitaplarında ciltleri eskidiğinden yeniden cilt yapıldı ve bundan sonra da okuyuculara kapısı açıldı. Kütüphaneye yapılan masraflar da on senelik faaliyet esnasında sarfedilen ve yukarıda zikir edilmiş olan 2020 lira meyânındadır.*

7- *Müzenin masraf tahsisadına dokunmamak şartile müze dâhilinde 200 ciltten mürekkep fâideli yazular hari bir kütüphanecik*

8- *On sene zarfında toplamdan 300 parça eşyadan mada dairemizce Tekke cami, ve mescitlerde tesbit etmiş olduğumuz 53 parça eşyayı o zamanki evkaf müdürü olan Ali İzzettin Bey tarafından dairemize teslim edilmeyerek 29-7-*

1924 tarihinde İstanbul evkaf müzesine sevk edilmiştir. Edirne evkaf müdürünün sevk etmiş olduğu eşyanın bir listesi de ambara müzeler umum Müdürlüğüne 29-7-1924 tarih ve 51 No Tabiratomuzla bildirilmiştir.

9-1-12-1932 Tarihinden itibaren camilerdeki eşyanın Tesbitine çalışılıyor bu meyanda asarı atika eşyaya da tesadüf edilmektedir ve yapılan deftere de müzeler kaydı konmaktadır. Müzelerlik işareti verilen eşyaların diğer 53 parça asar gibi İstanbul'a sevk edilmelerine meydan verilmemesini Haseten rica eder ve on senelik faaliyetlerimizin neticesini bildirir raporuma merkur istatistikle beraber makamı alilerine takdim ederim efendim.

3 Roma, 11 Bizans, 1 Asuri, 281 Osmanlı ve İslâm, 1 İngiliz, 3 Hangi devlete ait olduğu bilinmeyen.

Müzemizin Tesis Tarihi ; **25-11-1922**

Müzemizin Kuşat Tarihi. **1-1-1924**

1- Müzelerin Bugünkü durumundan daha fazla gelişmesi ancak ihtisas sahibi arkadaşların hiç olmazsa senede bir ay benim gibi çırak durumunda bulunan arkadaşları yetiştirmeleri doğru olur zannındayım.

2- Malum alileri müzecilik aynı zamanda para vaziyetidir Yirmi iki küsür senede sarf olunan para 6600 lira gibi az para çok iş metoduna dayanarak bugüne Kadar ödevimizi yaptık dersek doğru olamaz bunun için Milli Eğitim Bakanlığı Eski eserler ve müzeler müdürlüğü yüksek makamına 5-8-1935 tarih ve 582/20 sayılı yazısı önemle göz önüne alınacak olursa bu ufak lakin ilerde pek çok diğer Kazanacak müzeler vücuda getirmek Kabil olur fikrinde ısrar etmekteyim.

3- Müzelerin muntakaları dâhilindeki Hüyüklerde sondaj yapmalarına mücade ve salahiyet verilmesi üç ve üç elli uzunluğunda Hiç önem vermediğimiz aynı zamanda birbirine yakın birçok Hüyükler muntakamızda bol olarak bulunmaktadır lakin Bulgar istilasında, Rus istilasında, Yunan istilasında bunların Bir Kısmı tepeden delinmek suretiyle açılmış ve civar Köylülerin ifadelerine göre içlerinden birçok şeyler çıkardıklarını söylemektedirler. bunun için uzman arkadaşlarımızın, yeni yetişen arkeologlarımızın nazari bilgilerine ameliyatta Karşırsa hem onların bilgileri fazlalaşır ve hem de bizler sitaj görmüş olur dolayısıyla de müzelerimiz yavaş yavaş zenginleşmiş bir vaziyete gelir.

4- Dünya Barışı meydana geldiği zaman Bilhassa Edirne ilerde yüksek bir gözen merkezi olacağı Büyüklerimizin Hararetle müjdededikleri işidilmektedir. Artık büyüklerimizin vereceği direktifleri bekler en derin saygılarımı sunarım."

Müze M. Necmi

1945 tarihli rapor ise, 989-30, Saife (1) 12-7-45

1- Müze 1923 Senesinde kanun üzerine Kurulmuştur lakin Hangi Tarih ve no.lu olduğu malumumuz değildir.

2- Etnografya müzesinin Kuruluşunda genel müfettiş rahmetli general Kazım Diriğ'in fazlası ile yardımı dokunmuştur.

3- Müzemizin ilk müdürü İsmail Hakkı Hali Hazırda Fatih millet Kütüphanesi müdürüdür. İkinci müdürü Erkek öğretmen okulu Kimya muallimi avni bey idi. Bu zatte 1929 ölmüştür her ikisinin Kısa Hal Tercümelere ile Fotoğraflar Milli Eğitim Bakanlığı Zat işlerinde bulunur.

4- Arkeoloji Müzesi Selimiye Camisi arkasındaki Selimiye medresesinde, Etnografya Müzesi de yine Selimiye avlusundaki Darülkurra medresesinde Kurulmuştur. Pılan ve müteaddit fotoğrafları 27.04.1923 tarih ve 45 sayı ile evvelden yüksek makamınıza sunulmuştur.

5- **Müzenin ilk kadrosu** Müdür İsmail Hakkı, Müze Koruyucusu **Necmi İğe** Hademe ve gece Koruyucusu Hüseyin Çetintaş. Şimdiki kadrosu ise hem etnografya hem de arkeoloji müzesine bakar. Bir Müze Koruyucusu **Necmi İğe** Hademe ve gece Koruyucusu Ali Bakırel bir de hademe ve daktilo işini gören Emine Bakırel'den ibarettir.⁹⁹

9-2-1934 tarihinde Birinci Ordu müfettişi Birinci Ferik Fahrettin Altay hatıra defterine şunları yazmıştır:

(Edirne eski zaman işleri müzesini bugün memnuniyetle gezdik.)

Fahrettin Altay, Belediye Reisi Ekrem Demiray C.H.P İl İdare Heyeti Reisi
İbrahim Akıncı,
Vali Salim Özdemir

27-4-1934 tarihinde Trakya Umumi Müfettişi İbrahim Tali

Hatıra defterine şu yazıyı kayıt etmiştir:

(Büyük Himmetlerle meydana getirilen bu müzeye emek sarfedenlere teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.)

İbrahim Tali

⁹⁹ Hasan Karakaya, "Edirne Müzesi Tarihi ve Edirne Kültür Hayatındaki Yeri", Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2016, s. 21-22-23-24

23-9-935 tarihinde müzemizi ziyaret eden General Kazım Dirik Hatıra defterine şöyle yazmıştır. (*Türk tarihinin gözbebeği Edirne'mizin Müzesini beğendim Tasnifi, zenginleşmesi için el birliği ile çalışacağız Turizm bakımından Edirne'yi en yüksek bir gözen merkezi göreceğiz buna inanıyorum.*) T ve M General Kazım Dirik

1933 tarihli ilk raporda müzenin 1922 yılında, 1945 tarihli ikinci raporda ise 1923 yılında kurulmuş olduğu belirtilir. Bu raporlardan anlaşıldığı üzere Edirne Müzesinin kuruluşundan itibaren **Necmi İğce**, Edirne Müzesinde “*Müze Koruyucusu-Muhafızı*” olarak çalışmaya başlamış, daha sonra **Müze Memuru ve Müzeler Müdürü** olmuştur.

Değişik raporlarda değişik kuruluş tarihleri verilmesine rağmen, ikinci Dünya savaşı başlangıcında Edirne Müzesinden Topkapı Sarayı'na gönderilen eserlerin listesi yapılır iken eserlerin Edirne Müzesine alınış tarihlerine bakıldığında Edirne Müzesinin 1920-1921 yılından bu yana eser toplanmaya başladığını göstermesi açısından önemlidir. 1921 yılının temmuz ağustos aylarında eser sayısında artış görülmektedir. Topkapı Sarayı Müzesinden gelen ve 23.11.1936 tarihinde kayıt tarihi konulan çok sayıda eser mevcuttur ve bu eserler Edirne Etnografya Müzesi'nin kuruluşunda gönderilen eserlerdir. Dikkati çeken bir başka nokta ise, Edirne ve çevresinden çok sayıda levhanın Tekke ve Zaviyelerin kapatılması öncesinde 1926 yılında, dergâh ve tekkelerden müze kaydına alınmasıdır.¹⁰

Edirne'de 1936 yılında Etnografya Müzesi'nin açılışı ve Edirne'nin Kurtuluşu vesilesi ile Mustafa Kemal ATATÜRK ve Başbakan İsmet İNÖNÜ Edirne'ye kutlama telgrafı çekmiştir.

General Kâzım Dirik

Trakya Umumî Müfettişi Edirne:

Edirne'nin kurtuluş günü yıldönümü münasebetile halkın bana karşı gösterdikleri temiz hislerden mütehasis oldum. Teşekkür ederim. Koca Sinan'ın Darü-sıbyan Kurağında Etnografya müzesinin açılmasının sevinçli güne tesadüf etmesi de ayrıca memnuniyete şayandır. Muvaffakiyetler dilerim.

Reisicumhur
M. Kemal Atatürk
25 Kasım 1936

¹⁰ Hasan Karakaya, a.g.t., s. 25-26,30

General Kâzım Dirik

Trakya Umumî Müfettişi Edirne:

Edirne'nin Kurtuluş yıldönümü ve Etnografya müzesinin açılışı münasebetile gösterilen samimî duygulara hararetili teşekkür ve tebriklerimi sunarım.

Başvekil

İsmet İnönü

25 Kasım 1936¹¹

13-9-1940 Tarihinde Müzelerimizi ziyaret eden Milli Şefimiz ve sevgili Babamız müzelerimiz hakkında Hatıra defterine yazdıkları kıymetli yazı şudur;
(Edirne ETN. ve Ark. Müzelerini gördüm memnun oldum.)

İsmet İnönü

5 Ekim 2001

Daha sonra Mezar Taşları Açık Hava Müzesi olacak olan alanda yapılan kazılar.

¹¹ Osman Nuri Peremeci, Edirne Tarihi, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu Yayınları, İstanbul 1939, s. 319-320.

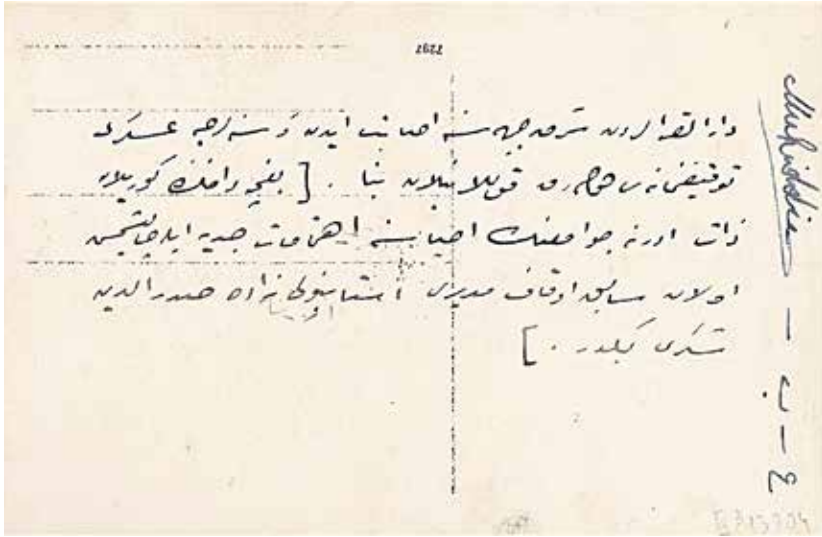
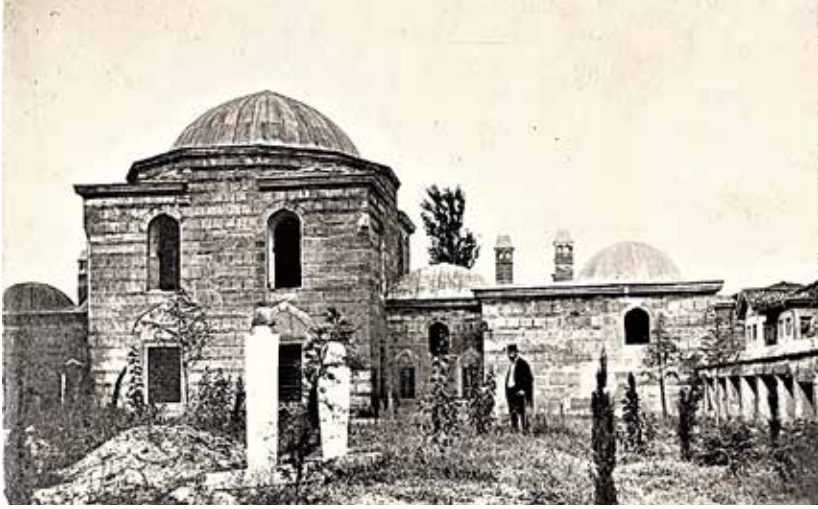
242
1792
Edirne: Darülhadis Selimiye camii dış avlu-
sundadır. 982.H. de Selim II tarafından
mimar Koca Sinan'a yaptırılmıştır.
Kitabesi yoktur. Milli Eğitim B. emrinde
olup. Bu gün Türk ve İslâm eserlerinin
toplandığı yerdir. 1296'dan sonra askeri
hapishane haline getirilmiştir.
Dar-ül-kurra ile hiç farkı yoktur.
yalnız bunun dersanesi kapıdan girerken
sağdadır. Dersanenin iki tarafında ise
odalar vardır. Diğerinde yoktur. Anıttır.

Edirne'nin ilk müzesi Selimiye Camii dış avlusunda bulunan Darülhadis'te kurulmuştur;

H. 982'de II. Selim tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır, kitabesi yoktur Milli Eğitim Bakanlığı emrinde olup, bu gün Türk ve İslâm eserlerinin toplandığı yerdir, 1296'dan sonra Askeri Hapishane haline getirilmiştir, Darülkurra ile hiçbir farkı yoktur, yalnız bunun dersanesi kapıdan girerken sağdadır, Dersanenin iki tarafında ise odalar vardır, diğerinde yoktur. Anıttır.¹²

12 Belge ve Fotoğraflar: SALT Araştırma, Ülgen Ailesi Arşivi, TASUDOC0754004

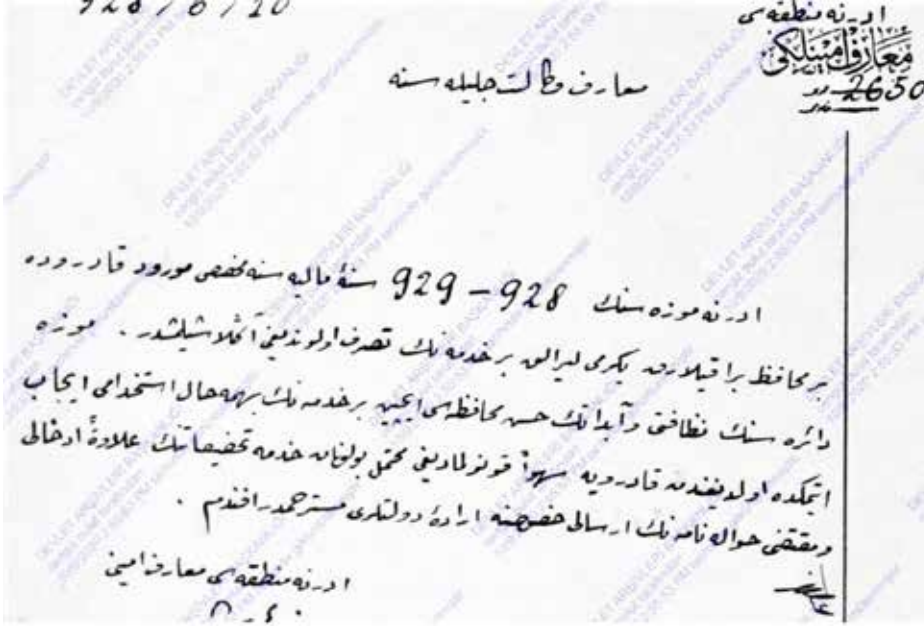

Günümüzde Müze olarak kullanılan Dârülkurrâ'lardan şark cephesine isabet eden ve senelerce Askeri Tevkifhâne olarak kullanılan bina.¹³

(Bahçe dahilinde görülen zat, Edirne cevâmi'inin ihyâsına ihtimâmât-ı ciddiye ile çalışmış olan sabık Evkaf Müdürü İstanbullu zâde Sadreddin Şükrü Bey'dir)

13 SALT Research Arşivi

Edirne Müzesinden Maârif Vekâlet-i Celîlesine ;

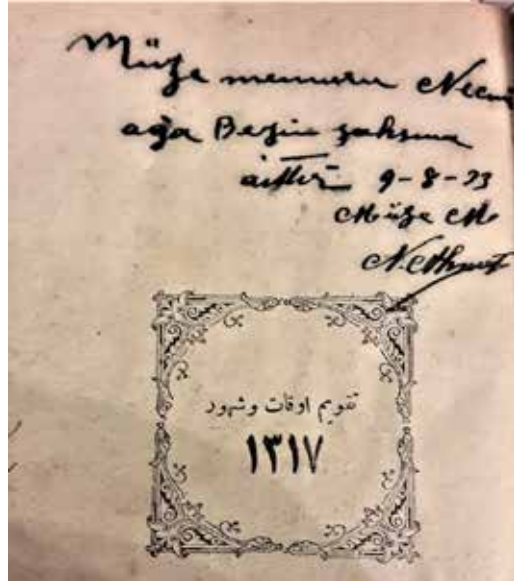

20 Haziran 1928
Maârif Vekâlet-i Celîlesine

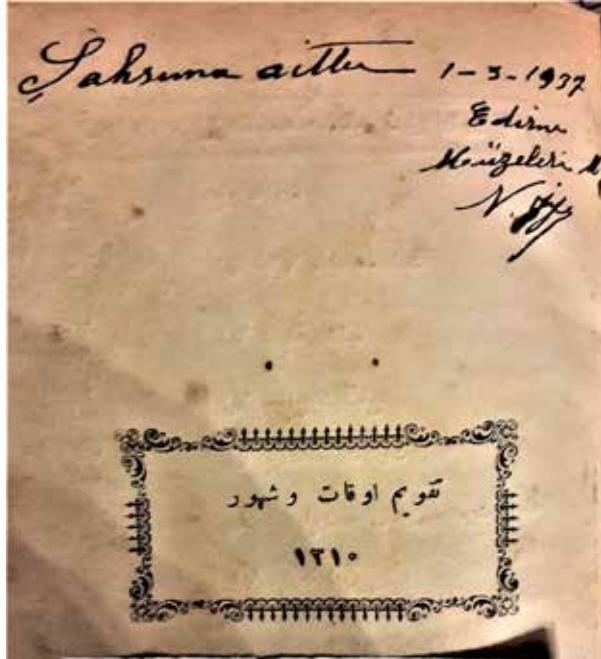
Edirne müzesinin 928-929 sene-i mâliyesine mahsûs mevrûd kadroda bir muhâfiz bırakılarak yirmi liralık bir hademenin tasarruf olunduğu anlaşılmışdır. Müze dâiresinin nezâfeti ve âbidatın hüsn-i muhâfazası için bir hademenin behemehâl istihdâmı icâb etmekte olduğundan kadroya sehven konulmadığı muhtemel bulunan hademe tahsisâtının ilâveten idhâli ve muktezî havâle-nâmenin irsâli husûsuna irâde-i devletleri müsterhamdır efendim.

Edirne mıntıkası Maârif Emîni¹⁴

¹⁴ Devlet Arşivleri Başkanlığı.

Necmi İğne'nin şahsına ait olduğu notunu düştüğü
1310 (1894) ve 1317 (1901) Edirne Vilayet Salnameleri.

Geçmiş olmazsa düşünecek
bir şey olmaz,
onu araştırarak ders alacak
birileri de olmaz.
Hatırladıklarımızdan
daha fazlasını unutuyoruz,
geçmişte yaşayan Edirne'nin değerli insanlarını
unutulmadan
geleceğe aktaralım ki
gelecek nesiller bu kişileri örnek alsın.¹⁵

Necmi İğe
“Bayramınız Mübarek Olsun” kartı.
1923

EDİRNE MÜZESİNİN KURUCULARI

Edirne Müzesinin Kurucularından Tosyavizade Dr. Rifat Osman Bey

(D. 18 Şubat 1874 Üsküdar - Ö. 10 Mayıs 1933)

18 Şubat 1874 tarihinde Üsküdar'da dünyaya geldi. Babası, Tosyavizade Osman Efendi'dir. Kuleli Tıbbiye İdadisi'ndeki öğreniminin ardından 1898 yılında Askeri Tıbbiye'yi hekim yüzbaşı olarak tamamladı ve Askeri Tıbbiye Tatbikat Okulu'nda Alman Prof. Dr. Robert Reider'in yanında asistanlık yaptı. İdadi yıllarında ressam Süleyman Seyyid Bey'in öğrencisi oldu.

1903 yılında röntgen uzmanı olarak Edirne Askeri Hastanesi'ne atandı. Edirne'nin çeşitli okullarında sağlık öğretmenliği ve resim öğretmenliği yaptı. Bugün Halk Eğitim Merkezi olarak kullanılan Türk Ocağı binasını, belediye hastanesini (1951 yılındaki depremde yıkıldı) ve çeşmeler yaptırdı. Emekliliğinde Edirne'ye yerleşti.

Dr. Rifat Osman, Edirne'de işgalleri protesto etmek ve Trakya'nın savunmasını planlamak için Belediye Başkanı Şevket Dağdeviren, Edirne Milletvekili Faik Kaltakkıran, Avukat Şeref Aykut, Tüccar Kasım Yolageldili ve bazı Edirneli yurtseverlerin katılımı ile 1918 yılında kurulan Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin aktif bir üyesi oldu.

Mustafa Neyyir ile birlikte Şeref Aykut'un sorumluluğunda Cemiyet'in *Trakya Paşaeli* gazetesinde yazılar yazdı ve çatışmalar yaşadı.

Edirne'nin ilk müzesi olan Arkeoloji Müzesi'ni 1925 yılında Selimiye Camii avlusunda Arif Dağdeviren ve Necmi İğe ile birlikte kurdu.

Edirne şehir rehberi niteliğindeki "*Edirne Rehnüması*", Edirne'deki saray yapıları üzerine araştırmalarını yayınladığı "*Edirne Sarayı*", "*Edirne Evleri*" ile "*Edirne Tarihi*" ve "*Edirne Evkaf Tarihi*" adlı yapıtları yayınlamıştır.

Ayrıca Dr. Ratip Kazancıgil, "*Hayatım ve Hatıratım*" ve "*Tosyavızade Dr. Rifat Osman Bey'den Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'e Edirne Mektupları*" adlı iki anı mektup yapıtı da günümüz Türkçesi'ne kazandırmıştır.

İkinci Bayezid Külliyesi içindeki Edirne Sağlık Müzesi'nde Rifat Osman Bey'e ve dostu Süheyl Ünver'e adanmış bir oda bulunur.

Ölümü

10 Mayıs 1933'te yaşamını yitirdi. Edirne'de Nazırçeşme Mezarlığı'na gömüldü.

Kitapları

- Edirne Rehnüması – Edirne Vilayet Matbası 1920 Edirne
- Edirne Sarayları – Türk Tarih Kurumu 1957 Ankara
- Edirne Tarihi
- Edirne Evleri – Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu 1976 İstanbul
- Edirne Evkaf-ı İslamiyye Tarihi Camiler ve Mescitler – Vakıflar Genel Müdürlüğü 1999 Ankara
- Hayatım ve Hatıratım "Dr. Rifat Osman'ın Öğrencilik ve Gülhane Anıları" (1879 – 1921) – GATA Basımevi 1998 Ankara
- Edirne Mektupları "Dr. Rifat Osman Bey ile Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in Mektupları" 2 cilt – Edirne Belediyesi Yayınları Edirne 2015-16¹⁶

16 B. Cem Altinel, Kuruluşunun 100. Yılında Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Derneği Yöneticilerinin Yaşam Öyküleri, Edirne Belediye Başkanlığı Yayınları No: 30, Edirne 2018, ISBN 978-605-67594-4-4.

Rifat Osman ve Süheyl Ünver

Rifat Osman, Şevket Dağdeviren, Süheyl Ünver

Dr. Rifat Osman'ın
Edirne Rehnüması kitabı.
(Cem Altinel koleksiyonu)

Seferşah Köprüsü'nün Tarih Köşkü önünde Dr. Rifat Osman, her zaman olduğu gibi elinde not defteriyle Arif Dağdeviren ve Necmi İğe ile Edirne için büyük işler başardılar, ortadan kaldırılan mezarlıklardan binlerce önemli mezar taşını müzeye getirerek günümüze ulaşmasını sağladılar, Seferşah Köprüsü Gazi Mihal Köprüsü ile birleşmekteydi, günümüzde toprak altındadır.¹⁷

¹⁷ Fotoğraf: Cengiz Bulut Arşivi.

Edirne Müzesinin Kurucularından Arif Dağdeviren

Arif Dağdeviren (D. 1888 Edirne Ö. 1979 Edirne)

Dağdeviren Ailesi'nden olan Arif Bey, Nebiye Hanım ile Şevket Bey'in tek çocuğudur.

Gençlik yıllarında Fransızca ve Arapça dersleri alan Arif Bey Bulgarca, Yunanca ve Farsça ile birlikte 5 dili simultane çevirmenlik yapabilecek düzeyde konuşup yazabiliyordu.

Edirne Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girdi ancak 1909 yılında çıkan 31 Mart Vakası ve İstanbul'daki siyasal çalkantılar nedeniyle eğitimini yarım bıraktı. 1915 yılında Galiçya Savaşı'na katıldı.

İhisarlar (Tekel) Yönetimi muhasebe bölümünde uzun yıllar çalıştı. Tarih ve özellikle Edirne Tarihi tutkusu kendisini uzun araştırmalara yöneltti ve bir dönem de tarih ve edebiyat öğretmenliği yaptı.

İlk eşi Berra Hanım'dan Sabire ve Melahat adlı kızları, ikinci eşi olan Tefrika Hanım'dan (1902 – 1988) ise Turgut, Selçuk, Zerrin ile Nermin, Şevket ve Oya isimli çocukları olmuştur. 1925 yılında Atatürk'ün yönergeleriyle Dr. Rifat Osman ve Necmi İge ile birlikte Edirne'nin ilk müzesi olan Arkeoloji Müzesini Selimiye Camii'nin avlusunda kurdu.

Prof. Dr. Süheyl Ünver ve Prof. Dr. Bedii Şehsuvaroğlu'na Edirne araştırmalarında rehberlik yaptı.

Edirne'de Sinan ve Selimiyesi adlı bir kitabı 1968 yılında yayınlandı. Bir seyahat ve fotoğraf tutkunu olan Arif Dağdeviren sık sık Paris'e, Selanik'e ve Sofya'ya yolculuklar yaptı.

İnceliklerle donanımlı, özenli ve titiz kişiliği ile giyimine, kullandığı seçkin dile ve binek taşıtlarına çok önem veren Arif Dağdeviren'in Edirne'ye ilk motorlu binek taşıtını getirdiği söylenir.

Konağının alt katında bir odayı fotoğraf çalışmalarına ayıran Arif Bey'in binlerce fotoğrafı vardır ve çoğunluğu da Edirne ve onun eski anıtlarıyla ilgilidir.

Vakıflar (Evkaf) Müdürlüğünde de aktif rol alan Arif Dağdeviren, Edirne'deki birçok şehitliğin yapım ve onarımını kotarmıştır.

Bu tümcelerın yazarı kendisi ile yapılan bir söyleşide Arif Bey'den şöyle söz eder;

- *"Ailemde resim koleksiyonu yapan kimse yoktu ama ben dedemin Edirne'deki 18 odalı konağında çok sayıda görsel malzemeye bakarak büyüdüm. Gezgin bir kişiliğe sahip olan dedem Arif Dağdeviren, bir ayağı Batı'da olan bir çiftçi ve tarihçiydi. Aynı*

zamanda Edirne'ye ilk fotoğraf makinesini getiren kişiydi. Amatör fotoğrafçılık ve arşivcilik yapan dedemin binlerce kitabı, dergisi, fotoğrafı ve kartpostalı içinde büyümüş biriyim. Hatta bu fotoğrafların birçoğu kâğıt yokluğundan o günlerin koşullarında cama basılmış fotoğraflardı. Dedemden fotoğraflara nasıl bakılacağını öğrendim. "Buralardan tutarsan lekelenmez ve kırılmaz, güneşin ışınlarını şu açıdan alırsan daha iyi görürsün" gibi yönlendirmeler yapardı. Kartpostallar ve mektup zarflarının üzerindeki pulların ayıklanarak defterlere yerleştirilmesi ile başladığım ilk koleksiyonum benim çocukluk dünyamı çok zenginleştirdi. Kitap tutkumun başlangıcı da o günlere rastlar."¹⁸

Arif Bey Edirne Kapıkule yolundaki Balkan Savaşı Şehidi
Yüzbaşı Reşit Bey Anıtı'nda.

18 B. Cem Altınal, 1863 - 1931 Şevket Dağdeviren ve Edirne'si, Edirne Belediyesi Yayınları No: 27 Nisan, 2017 İstanbul.

Edirne Müzesi Kurucularından, Necmi İğce

Necmi İğce, 1898 yılında Edirne'nin Küçükpazar semtinde Muradiye bayırı civarındaki Umurbey mahallesinde dedelerinden kalma, İğcioğlu Ahmet Ağa konağında doğdu. 1922 yılında annesi Advıye Hanım'ın erkek kardeşi olan Edirne Defterdarı Emin Bey'in sahibi olduğu Mimar Sinan Caddesinde, Sarı Camii bitişiğindeki uzun süredir boş duran konağa taşındılar. Necmi İğce vefat edinceye dek bu konakta yaşadı. Bu konak günümüzde **Necmi İğce Evi** diye bilinir. Nüfusa **Ahmet Necmeddin** olarak kayıt edilse de ölünceye kadar resmi yazışmalar hariç, Edirneliler ona Necmi Abey diye hitap etmiştir. Necmi İğce'nin annesi Advıye Hanım Edirne Defterdarı Emin Bey'in ablasıdır.

Babası Ahmet Ağa, Selanik'ten Edirne Vilayet Kalem-i Mahsusu'na tayin olmuş bir memur idi. Ne yazık ki oğlu Necmi doğmazdan önce babası genç yaşında vefat etmiştir. Annesi Advıye Hanım, Naciye ve Muhsine isimdeki kızları gibi oğlu Necmi'yi de okutacaktır. Necmi İğce Mekteb-i İptidaiyeyi (ilkokul) Kadri Paşa Okulu'nda tamamlar. Rüştiye ve İdadiyi (lise) bitirir. Okul yılları ve

tatillerde dayısı Edirne Defterdarı Emin Bey'in çiftliğinde yeğeni Fikret (Önder) ile yıllarca çalışarak evin geçimini sağlar.

Necmi İğce memuriyet hayatına 1 Nisan 1328 / 1912 yılında Edirne Vilayeti Muhasebeyi Vilayet Mülazımı olarak 150 kuruş maaş ile başlar, bu görevi Balkan Savaşı sırasında Edirne'nin Bulgar ordusu tarafından işgali 26 Mart 1329 / 1913 tarihine kadar devam eder, işgal sırasında bütün devlet memurlarına işten el çektilir. Temmuz 1329 / 1913'te Bulgar ordusunun Edirne'den kovulmasının ardından Necmi İğce Edirne Vilayeti Muhasebeyi Vilayet Mülazımı olarak aynı görevine 150 kuruş aylık ücreti ile çalışmaya devam eder. 30 Mayıs 1332 / 1916 tarihinde Harbi Umumi (Birinci Dünya Savaşı) başladığında askere alınması nedeni ile işten ayrılmak zorunda kalır. 1919 yılında askerlikten terhis olduktan sonra, 13 Mart 1335 / 1919 tarihinde Edirne Muhasebe Mübeyyizliğine 300 kuruş maaş ile atanır, bir süre sonra 1 Eylül 1335 / 1919 tarihinde terfi eder ve Edirne Muhasebe Havalât Kâtibi Refikliğine 400 kuruş maaş ile atanır, bu görevi de 25 Temmuz 1336 / 1920 tarihinde Edirne'nin Yunan işgaline uğraması üzerine son bulur. 24 Kasım 1922 tarihinde Türk Ordusunun Edirne'ye gelerek idareyi tekrar ele alması üzerine Necmi İğce 9 Aralık 1338 / 1922 tarihinde 700 kuruş maaş ile Edirne Müze Muhafızlığına ataması yapılarak göreve başlamıştır.¹⁹

Balkan Savaşı sonrası yaralarını sarmaya çalışan Edirne'de mutlu mesut yaşanan günler geride kalmıştır. Bütün dünyayı kasıp kavuran, Türkiye'de de büyük yıkıma sebep olan I. Dünya Savaşı sonrası Trakya Yunan işgal tehlikesi altındadır. Yiğit delikanlı Necmi, bir gece vakti Taşhan'ın bir odasında Sırrı Bey ve arkadaşlarının önünde, masa üzerindeki Bayrak, Silah, Kuran'a el basarak yemin eder ve Trakya Paşaeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti'ne katılır. Trakya Paşaeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti'nin aldığı kararlar doğrultusunda Necmi Bey arkadaşları ile beraber gönüllü olarak Cafer Tayyar Paşa komutasında Yunan işgaline karşı mücadele verirler ama Edirne Yunanlılar tarafından işgal edilmiş, ordu dağıtılmıştır. Ordunun bir bölümü ve Edirne halkından pek çok kişi ile beraber Trakya Paşaeli Cemiyeti üyelerinin lider kadrosu ve üyeleri silahları ile beraber Bulgaristan'a sığınır. Necmi Bey Edirne'de kalmayı seçerek sivilleri giyer, ayağına yemenileri geçirir ve dayısına ait çiftlik üzerinden Anadolu'ya silah ve cephane kaçırarak teşkilatta gizlice çalışmaya başlar.

Kendisi Trakya Paşaeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Edirne mensupları ile konaklarında yapılan toplantılarına katılmakta, hizmetlerinde bulunmaktadır. Teşkilâtça oluşturulan direniş birliklerinde görev alır. Bu direniş birlikleri işgalci Yunan askerlerine geceleri baskınlar düzenler. Karakolları, Yunan'dan gelen takvi-

19 Necmi İğce Maarif Vekaleti Sicil Belgesi.

ye güçleri imha eder, Yunan cephane ve erzak konvoylarına saldırırlar. Yunanları Trakya'da tutmaya çalışarak Anadolu'daki Yunan güçlerine takviye yapmalarını engellemeye, bu sayede Mustafa Kemal ve askerlerine yardımcı olmaya çalışmaktadırlar.

Yine Necmi Bey ve arkadaşları bir gece Edirne yakınlarında bir grup Yunan askerine saldırırlar. Çatışma sırasında oyalama ateşi için Necmi Bey artçı kalır ve yakalanır. Sarayı civarında Çukurçayır mevkiindeki karakola getirilir. Burada Yunan işkencesine maruz kalır, feci şekilde dövülür. Kolundaki saatin parçaları etrafa saçılır. Yunan subayı "Sen Kemalist ölecek" deyince Necmi Bey, kan dolu ağzından Yunanlı subayın üstüne doğru tükürür ve "Ben ölecek bir Kemalist ama arkada var yüz bin Kemalist" der. Necmi Bey Yunan askerleri tarafından şiddete maruz kalır, öyle ki kaburga kemikleri kırılır, öldü diye civarda yol kenarındaki hendeğin içine atarlar. Necmi Bey ölmemiştir, uzun süre evde ihtimamla bakılır, iyileşir fakat artık tek böbreklidir, aldığı darbelerden dolayı diğeri zarar görmüştür.

Edirne Yunanlılar tarafından işgal edileli nerdeyse iki yıl olmuştur. Anadolu'da Mustafa Kemal önderliğindeki kurtuluş ordusu başarı üstüne başarı kazanmakta ama Trakya'da Yunanlıların baskısı, yaptıkları zulümler günden güne artmaktadır.

1922 Ağustos ayına gelindiğinde ise Yunanlıların Trakya ve Edirne'yi Türklerle terk edeceği, savaşın biteceği anlaşılınca Yunan askerleri Trakya'da büyük bir tutuklama faaliyetlerine başlarlar.

Halk üzerinde ne kadar etkili insan varsa tutuklanarak Yunanistan'a ait adalara, Batı Trakya'daki şehirlere, köylere esir olarak götürülür. Belediye Başkanı Şevket Dağdeviren, Necmi Bey'in dayısı Defterdar Emin Bey, Hafız Rakım Ertür, birçok esnaf ve devlet memuru tutuklanır ve Yunanistan'ın değişik bölgelerine gönderilir.

Yunan güçlerinin Trakya'dan ve Edirne'den ayrılmalarından sonra Edirne, Türk Jandarması tarafından teslim alınır ve şehrin Yunanlılar tarafından talan edilmiş, zarar verilmiş çehresi düzeltilmeye çalışılır. Edirne'de yeniden Türk idaresi ve teşkilâtı kurulmaya başlanır. **Necmi Bey** artık iyileşmiş, gözden ırak kalmaya çalışarak ailesinin geçimini sağlamaya çalışmaktadır. Cumhuriyet Halk Fırkası, Muradiye Ocağında aktif bir üyedir. Edirne Türk Ocağı, Hilâl-i Ahmer (Kızılay), Himaye-i Etfâl (Çocuk Esirgeme Kurumu), Türk Hava Kurumu, Arda Spor, Edirne Öğretmenler Yardımlaşma Birliği, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu, Halkevi (Halk Eğitim Merkezi), Türkiye Turing Kurumu Edirne Şubesi, Türkiye Turizm Kurumu gibi kurumlarda aktif görevler alır.

Savaş sonrası, Edirne'de babası şehit olmuş binlerce fakir ve öksüz çocuk vardır. Arkadaşları ile bu çocuklara sahip çıkarlar. Sokaklarda aç ve perişan halde

dolaşan çocuklar toplanır, Himaye-i Etfal'in sıcak ve korunaklı binalarında, okullarında korunup kollanır. Birçok çocuğun eğitim gördüğü okullarda velisi olur.

25 Kasım 1922 tarihinde Edirne'nin Yunan işgalinden kurtuluşu sonrası, Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatı ile Edirne'de müze kurulması kararlaştırılır. Bu görevi Dr. Rifat Osman, Arif Dağdeviren ve Necmi Bey üstlenirler. Müzenin 1933 tarihli birinci raporda 1922 yılında, 1945 tarihli ikinci raporda ise 1923 yılında kurulmuş olduğu belirtilir.

Bu raporlardan ve Necmi İğ'e'nin 1925 yılındaki sicil belgesinden anlaşıldığı üzere Edirne Müzesinin kuruluşundan itibaren **Necmi İğ'e**, Edirne Müzesinde "**Müze Koruyucusu – Müze Muhafızı, Müze Direktörü**" olarak çalışmaya başlamış, daha sonra **Müze Memuru** ve **Müzeler Müdürü** unvanlarını kullanır olmuştur.

09 Aralık 1922 tarihinde 31 yıl boyunca devam edecek olan Edirne Müzesindeki çalışma hayatı başlar. Edirneli olması, halk tarafından sevilen sayılan biri olması nedeniyle Edirne Müzelerine arkeolojik ve etnografik binlerce eser kazandırır.

Atatürk'ün 1930 yılı Aralık ayında Edirne'mizi ziyaretinde, çok yakınında bulunarak gece ve gündüz hem korumalığını hem de rehberliğini yapmıştır. Atatürk'ün, kendisine halkın hitap ettiği gibi "Necmi Abey" diye hitap etmesini ömrü boyunca unutmamış ve uğruna mücadele verdiği Yüce Önderinin ilkelerini ve inkılaplarını, çağdaş medeniyete ulaşma konusunda verdiği direktifleri hemen benimseyip uygulayan ve uygulatan kişi olmuştur.

Necmi İğ'e 1936 yılında **Şeyh Hasan Bin Ali Sezai Gülşeni Efendi'nin altıncı kuşak torunu Hasene Hanım'la evlenmiş; Ahmet Ünal**, Emin Ender ve Sinan adlarında üç erkek evlat sahibi olmuştur. Hasene Hanım, öğretmen Hafız Mehmet Sırrı Bey'in büyük kızı ve aynı zamanda Hasan Sezai Hazretlerinin altıncı kuşak torunudur, Veli Dede Dergahı postnişinleri de ataları arasındadır.

Necmi Bey yardımseverliği, alçak gönüllülüğü, yol göstericiliği ile herkesin sevgi ve saygısını kazanmıştır ve ismiyle birlikte "**Abey**" diye hitap edilerek "Necmi Abey" olarak anılmıştır. Müze Müdürlüğü görevinin yanı sıra 30-35 yıl boyunca Edirne'de kutlanan milli bayramlarda Vilayet Protokol görevini sürdürmüştür. Necmi İğ'e için diyebiliriz ki yaşamı boyunca Edirne'de görev aldığı yerlerde el atmadığı, üzerinde durmadığı iş yoktur. Kırklareli'nde Vize/Saray, Lüleburgaz höyük kazılarına katılmıştır. 1944 tarihli bir belgede **Necmi İğ'e**'nin Edirne Müzelerinden başka Selimiye Yazma Eserler Kütüphanesinden de sorumlu olduğunu anlıyoruz.

Edirne Müzesinde 1945 yılında, 3456 adet eser bulunduğu, bunlardan 616 adedinin Şeri Sicillat olduğunu görüyoruz, Osmanlı Dönemi'nin mahkemelerde görülen davalarla ilgili muamelelere yer veren defterlerin, Edirne tarihi açısından çok önemli bilgiler ihtiva eden 616 Şeri Sicilin Topkapı Müzesine gönderilmesi konusunda uzun uğraşlar verildiği Müze arşivindeki yazışmalarda mevcuttur ve bu nakil sonrası **Necmi İğe**'ye takdirname verilmesi teklif edilmiştir.

18 Haziran 1953 depreminin camilere ve eski eserlere verdiği hasar kendisini çok üzmüştür. Aynı yıl Sabuncu Bağlarının ilerisinde bulunan bir arkeolojik eserin kurtarılması sırasında, yorulan kalbi fazla dayanamamış, hastalanmıştır. O günün koşullarında en iyi şekilde tedavi edilmesine rağmen 08 Aralık 1953 tarihinde 55 yaşında kalp krizinden hayata veda etmiştir.

İnsanın çok sevdiği biri vefat edip de aramızdan ayrıлып gittiğinde, hep bir yarımız eksik, bir yarımız öksüz yaşar gideriz ya, İğe ailesi de acılar, mutluluklar ile yoğrulmuş bir yaşam sürmeye başladılar.

Necmi İğe için Resmi Cenaze Töreni düzenlenerek bandonun çaldığı cenaze marşı eşliğinde Selimiye Camii'nden eller üstünde taşınan Türk bayrağı sarıllı naaşı Buçuktepe Aile Mezarlığı'na defnedildiğinde ardında 3, 13, 16 yaşlarında üç erkek evlat, tarifsiz acılar içinde bir eş ve ablasını bırakır. **“Her ölüm erkendir.” derler ama biz Edirneliler gerçekten de Necmi Abey'i çok erken kaybetmişiz, mekânı cennet, ruhu şâd olsun.**

Necmi İğe'nin Edirne Müzesinde bir odada asılı olan M. Emin tarafından çizilmiş karakalem portresi.

Selimiye Kütüphanesi
Memur vekili
Necmi İğe 1944¹⁸

20 Hasan Karakaya, a.g.t., s. 128.

“Müze idaresi altında Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi ile Anıtları Koruma ve Onarma Bürosu yer almakta olup tüm bu işlerin **Necmi İğ̈e**’nin özverili çalışması ile yürütüldüğü arşiv belgelerinden görülmektedir. Edirne Müzesinin kuruluşundan 1950’li yılların başına kadarki döneminde gayretli, çalışkan bir isim müzeyle özdeşleşir.

Müzeyle başarıyla idare eden Edirne’yle ilgili her konuya yakın ilgi duyan Necmi İğ̈e müzenin kuruluşundan ölümüne kadarki süre içerisinde Edirne’nin korunması ile ilgili çabası onun **Edirne’nin Necmi Abisi** olarak anılmasına neden olmuştur. Şerriye Sicilleri **İğ̈e**’nin gayretleriyle korunur, bugün İŞKUR Toplum Yararına Programlarıyla yapılan tarihi eserlerin üzerindeki ağaçların temizlenmesi, harabelerin temiz tutulması işi onun gayretleriyle o dönemde sağlanan tahsisatlar ile amelelere yaptırılır, çok sayıda mezar taşı müzeye alınarak korunur. Edirne’nin günümüze ulaşmış olan en eski sivil mimarlık örneği olan Sarayıçi’ndeki eski köşklerin resimlerini ihtiva eden evinin ucuza satılması durumunda satın alınmasının Bakanlığa teklif edileceği, asıl onarıma çok fazla ödenek gideceği için yüksek bedel istenmesi durumunda bu binanın kurtarılmasının mümkün olmayacağı, bu yapının bir etnografya bölümü olarak müzeye bağlı şekilde düzenleneceği, müze memurunun küçük bir kira bedeli ile alt katında oturmasının mümkün olabileceğinin Eski Eserler ve Müzeler U. Müdürlüğü’nün 5 Aralık 1945 tarih ve 1945 sayılı yazışması arşiv belgesinde mevcuttur. (18 Aralık 1945 tarihli, 1008 / 49 sayılı bir rapor ile de kendisine yedi bin TL değerinde bir ev alınarak Necmi İğ̈e ve ailesinin bu evde yaşamasının daha uygun olacağı belirtilmiştir. (C. Bulut)

2010 yılı sonrasında onarımı başlayan Necmi İğ̈e Evi’nden Edirne Müzesine çok sayıda ahşap eser gelmiştir. Ne yazık ki arşiv belgesinde geçen Sarayıçi’ndeki eski köşklerin resimleri hakkında bilgi belgeye henüz rastlanılmamıştır. Bu evin başodasından gelen İstanbul Manzara resmi, 2012’de bakıma alınmış ve Türk İslam Eserleri Müzesinde sergiye konulmuştur.²¹

21 Hasan Karakaya, a.g.t., s. 97.

Kuruluşundan Günümüze Edirne Müzesi İdarecileri:

Adı Soyadı	Görev Yılları
İsmail Hakkı İlter	1922
Avni Bey	1925
Necmi İğce	1926-1953
Muzaffer Batur	1954-1958
Necati Erbil	1959-1960
Necati Özerbil	1961
Necati Müftüoğlu	1962
Necati Türk	1963
Sebahattin Türkoğlu	1964
Arif Süreyya Duruçay	1965-1971
Orhan Uyanık	1972-1973
Neriman Köylüoğlu	1974
Ayfer Karaduman	1975-1978
Gür Karasu	1979
Ülkü Çakan	1980
Ayfer Karaduman	1981
Ülkü Çakan	1982
Ayfer Karaduman	1983-1995
Ethem Türkoğlu	1996-1997
Ömer Eren	1998-2001
Şahin Yıldırım	2002-2003
Hasan Karakaya	2007-2019
Şahan Kırçın	2019-

Necmi İğce Edirne Müzesinin kuruluş tarihi olan Aralık 1922 tarihinden itibaren Edirne Müzesi kurucularından, idarecilerinden ve en çok emek verenlerden biridir.

Müze Muhafızı, Müze Direktörü, Müze Memuru ve Müzeler Müdürü olarak onca yokluk içerisinde zamanına göre çok düşük bir ücretle çok sevdiği Edirne'sine canı gönülden, yılmadan sızlanmadan hizmet etmiştir.

Hani Behçet Necatigil der ya;

“ Adı, soyadı, açılır parantez, doğduğu yıl, çizgi, öldüğü yıl, bitti.
(- -) Parantezin içindeki çizgi, ne varsa orada.” Necmi İğce,
B. Necatigil’in bahsettiği parantez içindeki çizgiyi en iyi
dolduranlardan biridir. Yaşamı boyunca ülkemizin geleceği olan
binlerce yetime, öksüze, öğrenciye, yardıma muhtaç
herkese sevgisini, bilgisini aktarmıştır.

Kendisine Yunus Emre’nin “*Yaratılmışı severiz, yaratandan ötürü.*”
deyişini düstur edinmiştir. Necmi İğce her daim yapıcı, uzlaşmacı
olmuş, bu özelliği sayesinde Edirne’de düzenlenen her önemli etkinlikte
aranan, görev verilen isim olmuştur.

Necmi İğce’nin Edirneliler tarafından unutulmayan bir diğer kişilik
özelliliği de yardımseverliğidir. Özellikle zeki fakat maddi yetersizlikleri
yüzünden okuyamayan çocukların hep yanında olmuştur. Fakir öğrenci-
leri, öksüz çocukları himayesine almış, onları yatılı okullara yerleştirmiştir.
Zekâsına güvendiği öğrencilere ise kendi cebinden verdiği paralar-
la hiçbir karşılık beklemeden öğrenimlerini sürdürme fırsatı tanımıştır.
İşte bu hizmetlerinden dolayıdır ki halk onu sadece iyi bir müze idarecisi
olarak değil, bir “Abey” olarak bağrına basmıştır. O, bu yardımlarıyla
memlekete faydalı olacak insanlar yetiştirmiştir, sonraki yıllarda önemli
mevkilere gelen bu yetimlerden birçok kişinin ziyarette bulunarak elini
öptüğünü oğlu Ahmet Ünal İğce anlatmıştır.

Necmi İğ'e Ait Maarif Vekaleti Sicil Belgeleri:

Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti
Sicil : 3407
Edirne Müze Muhafızı Necmettin Bey,
Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâletince
Sicil numaranıza haiz belgedir.
22 Şubat 1341 - 1925

14 Şubat 1341 / 1925
tarihinde
Necmi İğ'e tarafından
alınan bu belgede
Memurluk hayatına
başladığı 1912 tarihinden,
Edirne Müze Muhafızı
olduğu 1922 tarihine kadar
çalışma süreleri ve aldığı
maaşı belirtilmiştir.

Edirne Mektebi İktisadî Muallimi Necmi

1925 / 2 / 11 Kuvâ-yi Milliye
Belgeyi tahvil ettiği tarihten itibaren
ahval vaktelerinden dolayı [1925]
marifetinde mahfuzdur.

Mualliminin isim ve soyadı		Mualliminin ilmi hususiyetleri	
Fotoğraf	1914	İkinci sınıf	Edirne
İhtisap	Hacı	Yüksek sınıfta	Hacı
Diğer hususlar	Hacı	Diğer hususlar	Hacı
...

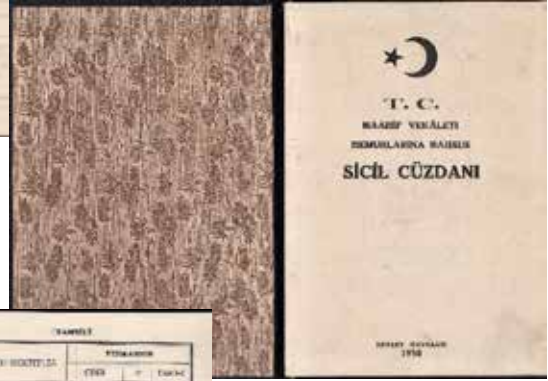
Bulunduğu vazife

Vazifesi ile Maaşı	Başlangıç tarihi	Abitelik tarihi
Edirne İktisadî Mektebi Muallimi	1914	1918
...
...

Vazifelerinden gazisi Başka Cihazdan maaşın yoktur
Eski mihiyatın nazaran tahvil olunur.

Hariçten maaşın yoktur şahsi vaktelerinden
güçlüdür
Necmi İktisadî Muallimi
Mühür
N. Ahmet

Necmi İğe Maarif Vekaleti'nin isteği üzerine 1 Şubat 1925 tarihinde düzenlediği Tercüme'yi Ahval (Sicil Belgesi)'i o dönem Edirne Müzesinin bağlı olduğu Edirne Milli Eğitim Müdürlüğüne verir, bu belgede okuduğu okulları, Müze Muhafızı olduğu tarihe kadar (9 Kanunievvel 1338 - 9 Aralık 1922) çalıştığı yerleri, süresini, aldığı maaş bilgilerini yazmıştır.

SİCİL NO	
2424	
Adı ve soy adı: Necmi İğçe	
Mevkii: ab ve sınıfı: 1905	
Aynı okul: Çarşamba	
Hizmetçi ve sınıfı: 10000 2314	
Muhallı: İstanbul	
Mevki: 1905	
YERİ	
Yerleşim yeri:	15. E. Sınıfı
Yerleşim yeri:	1911

TARİHİ	
İlk defa tahsis edildi:	1905
İkinci defa tahsis edildi:	1905
Üçüncü defa tahsis edildi:	1905
Dördüncü defa tahsis edildi:	1905
Başka defa tahsis edildi:	1905

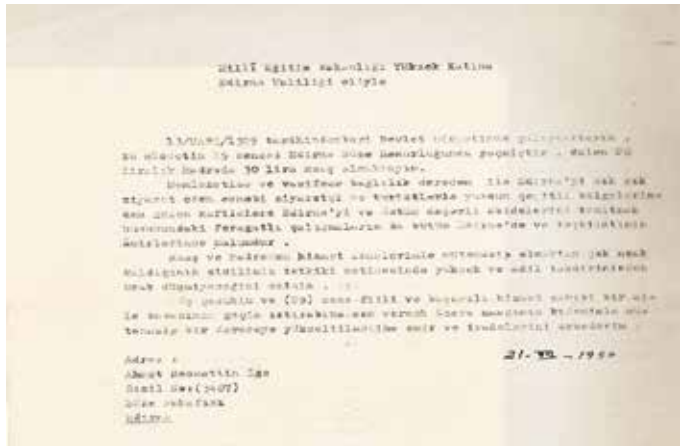
MÜHÜRÜ		BELGİLERİ		MÜHÜRÜ	
İlk defa tahsis edildi:	1905	2. Sınıfı	1905	19. Sınıfı	1905
İkinci defa tahsis edildi:	1905	3. Sınıfı	1905	20. Sınıfı	1905
Üçüncü defa tahsis edildi:	1905	4. Sınıfı	1905	21. Sınıfı	1905
Dördüncü defa tahsis edildi:	1905	5. Sınıfı	1905	22. Sınıfı	1905
Başka defa tahsis edildi:	1905	6. Sınıfı	1905	23. Sınıfı	1905
5. Sınıfı	1905	7. Sınıfı	1905	24. Sınıfı	1905
6. Sınıfı	1905	8. Sınıfı	1905	25. Sınıfı	1905
7. Sınıfı	1905	9. Sınıfı	1905	26. Sınıfı	1905
8. Sınıfı	1905	10. Sınıfı	1905	27. Sınıfı	1905
9. Sınıfı	1905	11. Sınıfı	1905	28. Sınıfı	1905
10. Sınıfı	1905	12. Sınıfı	1905	29. Sınıfı	1905
11. Sınıfı	1905	13. Sınıfı	1905	30. Sınıfı	1905
12. Sınıfı	1905	14. Sınıfı	1905	31. Sınıfı	1905
13. Sınıfı	1905	15. Sınıfı	1905	32. Sınıfı	1905
14. Sınıfı	1905	16. Sınıfı	1905	33. Sınıfı	1905
15. Sınıfı	1905	17. Sınıfı	1905	34. Sınıfı	1905
16. Sınıfı	1905	18. Sınıfı	1905	35. Sınıfı	1905

Maarif Vekaleti Memurlarına mahsus Necmi İğçe'ye ait Sicil Cüzdanı.

“Memleketime ve vazifeme bağlılık derecem ile Edirne’yi sık sık ziyaret eden ecnebi ziyaretçi ve turistlerle yurdun çeşitli bölgelerinden gelen kabilelere Edirne’yi ve üstün değerli abidelerini tanıtmak hususundaki feragatlı çalışmalarım da bütün Edirne’ce ve teşkilatımın amirlerince malumdur..”

Müzeler Memuru Necmi İğce

Necmi İğce 1913 yılından itibaren Devlet memurluğu görevinde olmasına rağmen, çok uzun yıllar düşük bir maaşla çalışmak zorunda kalmıştır, her yıl Müzenin bağlı olduğu kurumların genel müdürlüklerine yazdığı raporlarda aldığı düşük maaşın, sicilinin incelenerek kıdeminin arttırılması ve maaşının da bu yönde arttırılması için uğraşmıştır, 21 Temmuz 1950 yılında Milli Eğitim Bakanlığına yazdığı bir dilekçede de bu durumu anlatmıştır. Edirne Valisi Emin Akıncı’ya da durum aksettirilmiş, Necmi İğce’nin ne kadar çok çalışkan biri olduğunun bildirildiğini, maaşının bir derece arttırılması gerektiğini belirten bir üst yazı da Edirne Valiliği tarafından yazılarak Milli Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir.

*“26 Senedir hayatıma mâl olacak derecede yüzlerce mücadeleden, yukarıda raporda birkaç örnek gösterilmiştir. Eğer yüksek genel müdürlüğümüzü temsilen Edirne’de bulunan ufacak mücadelecî muhafızınız olmasaydı şimdi Edirne’de yalnız tarih bakımından dört Selâtin Camiden gayri bir esere tesadüf edilemeyecekti. Takdirin büyüklere ait olduğunu üstün Saygılarımla Arz eylerim.”*²²

Müzeler Memuru

Necmi İğe

Edirne Müzesi Necmi İğe idaresinde iken çok iş yapmıştır:

Edirne Müzesi kentin korumacılık ve kültür hayatında önemli rol oynamış bir kurum olmasına ve kentin kültür hayatına pek çok noktada katkı sunmasına karşın sınırlı olan kaynaklarla çalışma yapan bir müze olarak dikkat çeker. Bölgedeki tarihi eserlerin toplanması, saklanması, koleksiyon oluşturulması, müzeler kurulması, tarihi eserlerin korunması amacıyla çok sayıda ve çok yönlü çalışmalar yürütmüş bir kurumdur. Bir yandan bu çalışmalar yapılırken büyük bir gayretle de savaşın yaralarına sahip Edirne’yi kör kazma’dan korumaya çalıştığı görülmektedir.

1930’lu yıllarda İki Kapılı Han’ın yıkılmasını durdurmak, Sultan Selim Sebilinin yok edilmesini engellemek, hamamların ayakta tutulması için mücadele vermiş bir kurum olarak dikkati çeker.

1930’da Mezarlıkların Belediye’ce ortadan kaldırıldığı dönemde eşsiz sanat eseri mezar taşlarının kırılarak yok edilmemesi için büyük çaba harcanır, raporlar yazılır, müfettişler çağrılır. Rıfki Melül Meriç Edirne’ye gelir, çalışma yapar ve yıllar sonra Şehrin Hüznü adı ile bir kitabı yayınlanır, bu kitap okunmalı o dönem Edirne’sine ışık tutmakta, tarihi yapılarımızın ortadan kaldırılma sebeplerini ve adedini ayrıntıları ile açıklamaktadır.

Ekmekçizade Kervansarayının 1935 yılında kişilere satışını engeller. 1937 yılında Yemiş Kapanı’nın yıkılmaması için çaba sarf eder. Yok edilen, satılan mezarlıklar nedeniyle zamanla yarışır.

Edirne Müzesi, 1950’li yıllarda onarımların içinde aktif olarak yer alır.

Arasta bu onarımların en belirginlerindedir. Sedde yapımı nedeniyle gözden çıkarılan yıkılmasına Yüksek Kurul’un da mecburen muvafakat verdiği Gazi Mihal Hamamı’nın yıkılmasını önler.

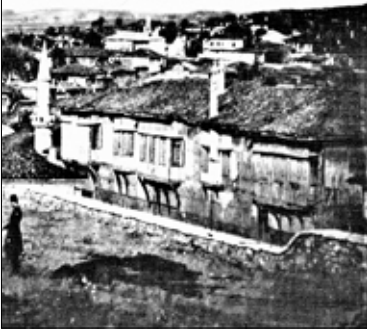
Müze eserlerini güvenlik gerekçesiyle İstanbul’a yollamasına rağmen II. Dünya Savaşı yıllarında çalışmalarını sürdürür. 1951 yılında Ali Paşa Çarşısı’nın ikinci kısmının onarımıyla ilgilenir. Bu dönemde Dar’ül Sübyan onarılarak geçici “Anıtları Koruma ve Onarma Bürosu” işleviyle kullanılır. Bu dönemde müze idaresi altında bulunan Hasan Sezai Efendi ve Saçlı Müsellim Türbesi onarılır. Selçuk Hatun, Şahmelek, Şahabettin, Sarıca, Hıdırağa camilerinin muhtarlık, Kızılay dispanser gibi sosyal gayeler için az himmetle kurtarılabilceği dile getirilir.”²³

²² Necmi İğe’nin 1949 yılı çalışma raporundan.

²³ Hasan Karakaya, a.g.t., s. 63-64.

Necmi İğce Evi
Tarihçesi

Necmi İge Evi Tarihçesi

Meydan Mahallesi Mimar Sinan Caddesi Sarı Camii yanındaki on sekizinci yüzyıl yapısı bu konak, uzun süre Edirne Defterdarı Emin Bey ve ailesi tarafından kullanılmıştır, Balkan Savaşı ve Birinci Dünya Savaşı sonrası Trakya'nın Yunan işgal yıllarında **Defterdar Emin Bey**'in sivil esir olarak Milos Adası'na götürülmesi ve orada şehit olması üzerine geride kalan ailesi bakımsız kalan bu konaktan Kıyık'ta yeni yaptırdıkları daha bakımlı ve daha güzel olan konaklarına taşınmışlardır, dört beş yıl boş kalan bu konağa 1922 yılında akrabaları **Necmi İge** ve ailesi taşınmıştır, Necmi İge bu konakta evlenmiş, çocukları bu konakta doğmuş, çocuklarının sünnet düğünleri bu konakta yapılmıştır, Necmi İge'nin geride kalan ailesi 1970'li yıllara kadar bu evde oturmuşlardır.

Necmi İge Edirne Müzesinde çalışmaya bu konaktan gidip gelmiş, Ankara'dan ve İstanbul'dan gelen Devlet misafirlerini bu konakta misafir etmiştir, bu yüzden yurt genelinde bu konak "**Necmi İge Evi**" olarak anılmaya başlamış, yerel ve ulusal basında, bilimsel çalışmalarda da bu isimle yer almaya devam etmiştir.

1922 yılında Milos'ta esarete şehit olan Edirne Defterdarı Emin Bey'den Ablası Advıye hanıma ve Emin Bey'in varislerine miras kalan bu konak sonraki yıllarda tapuda Ahmet Necmeddin (Necmi) İge, Şefika Şefkiye Önder, Fikret Önder, Hayrunisa Şaban, Fahrünisa Önder adına kayıt edilir.

2003 yılında Edirne Valisi rahmetli Fahri Yücel'in direktifiyle araştırma yapan görevliler o evin Edirne'nin en eski Türk evi olduğunu tespit etmiştir. O yıllarda yerel tarih grubunda görevli olan **Osman Uğur** bina üzerindeki hak sahiplerinden **Ahmet Ünal İge**'yi durumdan haberdar etmiş, yapılan görüşmeler sonucu 5 Eylül 2003 yılında harap ve bakımsız, yıkılmak üzere iken Edirne'nin en eski sivil mimarlık örneği olan bu konak Edirne Valiliğinin girişimleri sonucu hayatta

olan varisler Ahmet Ünal İge, Gürkan Karsak, Nilgün Önder, Aysun Baltaoğlu, Nadire Kepkep, A. Fikret Önder, Pınar Önder, Buket Önder'in muvaffakiyetleri ile Edirne İl Özel İdaresine yirmi milyar TL bedelle satarlar.²⁴

2012 yılına kadar atıl vaziyette duran konak Edirne Valiliği İl Özel İdaresi tarafından satışa çıkarılır, yapılan ihalede konağı Trakya Kalkınma Ajansı satın alır ve Kalkınma Ajansının kullanacağı ofis yapma amacı ile konağı restore etme kararı alır, bu arada dönemin Edirne Müze Müdürü Hasan Karakaya bu eşsiz konağın Etnografya Müzesi yapılması için Kültür ve Turizm Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulunmuştur.

Kalkınma Ajansınca aslına uygun şekilde yapılan onarım sonrası bu güzel yapı, Edirne Valisi Sayın **Ekrem Canalp**'in ilgi ve alakaları ile Edirne Valiliğince "**Necmi İge Etnografya Müzesi**" yapılarak Edirne kültür hayatına kazandırılmak üzere Edirne İl Özel İdaresi adına 49 yıllığına kiralandı.

TAAHHÜTNAME

Edirne İl Alipaşa Mahallesi, Sofu Beyazıt Mevkisinde tapunun 384 ada, 16 parsel sırasında Ahmet Necmeddin İGE, Fikret ÖNDER, Harunisa ŞABAN, Şefika Şevkiye ÖNDER ailelerine kayıtlı taşınmazımızı 20.000.000.000,-TL, (Yirmimilyar) bedelle Edirne İl Özel İdaresine razıen satmayı taahhüt ediyoruz. 05.09.2003

TAAHHÜT EDENLER

Okudum kabul ediyorum. A. Ünal İge A. Necmeddin İge Nilgün Karsak	Okudum kabul ediyorum Nilgün Önder Aysun Baltaoğlu Nadire Kepkep Fikret Kepkep A. Fikret Önder Pınar Önder Buket Önder
---	--

Necmi İge Konağı'nın Satış Belgesi

²⁴ Defterdar Emin Bey'in varislerinden Nilgün Önder'den alınan evin satış belgesi.

Necmi İge'nin oturduğu evin en eski Türk evi olduğunun bilincinde olan biri olduğunu, Ankara ile yaptığı yazışmalardan anlıyoruz. Konağın içindeki eşsiz “Edirnekâri dolapların”, konaktaki “Sarayıçî’nde Tunca Nehri kenarındaki Edirne Sarayı’na ait köşklerin resimlerini içeren duvar süslemelerinin” koruma altına alınması, konağın devletçe satın alınması için girişimlerde bulunur, aşağıda Edirne Valisi Şüheyb Karafakioğlu’nun Necmi İge Konağı ile ilgili yazışması, bu belgede Necmi İge’ye konağı karşılığında başka bir ev satın alınması ve Necmi İge’nin beş nüfus ile yeni alınacak evde yaşamasının daha uygun olacağını izah edilmektedir, fakat bu yazışmalar ve görüşmelerden müspet bir sonuç çıkmamış olmalı ki Necmi İge gittikçe harap olan konaktan duvar resimlerini ve Edirnekâri dolapları Edirne Müzesine taşıyarak yok olup gitmesinin önüne geçmiştir, günümüzde dahi Edirne Müzesini gezenlerin imrenerek seyrettikleri bu sanat şaheserlerin günümüze ulaşmasını sağlayanlardan Allah razı olsun.

1008/49 18-12-1945

Muhterem Hâmit Zühreyye beyefendisi:

İlimiz Müzesine memuru Necmi İge'ye gönderdiğiniz 5 Aralık 1945 gün ve 1945 sayılı buzeroklarında, aynı raporun devamındaki eski köşklerin resimlerini ihtiva eden evini, ayrıca satmayı kabul ettiğii takdirde satın alınmasını Bekâullâh teklifleyeceğimizden bahsedilmektedir.

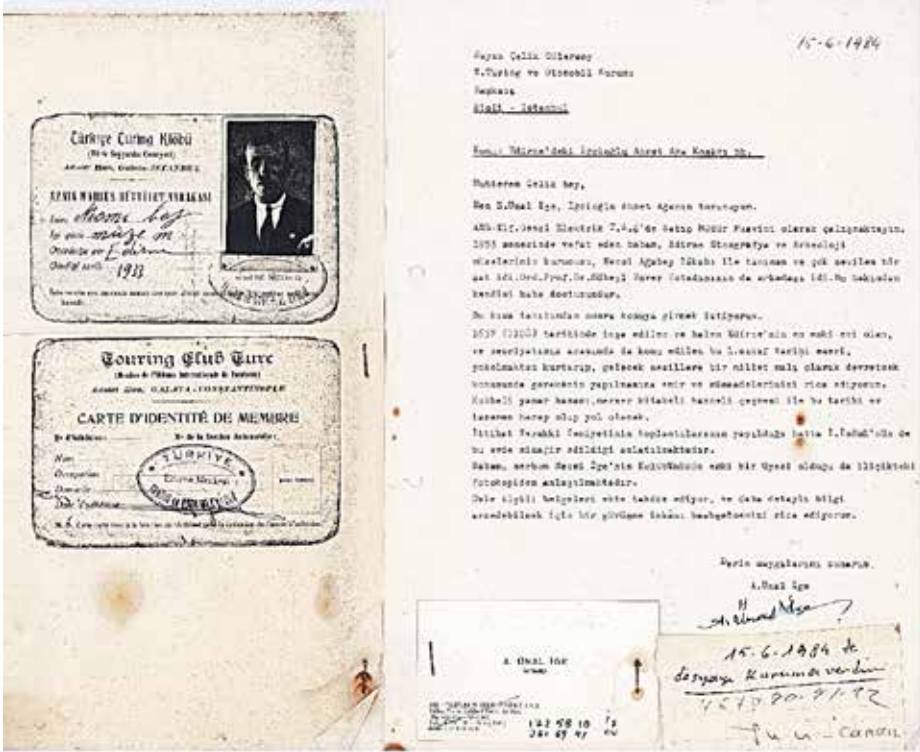
Necmi İge'nin beş nüfustan ibaret ailesi afradının bu binanın alt katında kendisine kira ile kullanılacak bir yerde oturmasına imkan olmadığından kendisine bir bedelin nakden verilmesinden ise Edirne'de en az 5000 liraya satın alınabilecek başka bir evin kendisine mal edilmesinin daha uygun olacağı gerek ben ve gerekse Genel Müfettiş sayın Abidin Çemen tarafından da müncip görülmekte olup mümkünes için bu yoldan ve bu şekilde lütfuna arzolduğunuz rica ederim.

Saygılarımla
Edirne Valisi
Şüheyb Karafakioğlu

S. İge

Necmi İge Konağı ile ilgili yazışma.²⁵

²⁵ Edirne Müze Müdürlüğü Arşivi.

Ahmet Ünal İğe 1984 yılında Turing Başkanı Çelik Gülersoy'a bir mektup yazarak Edirne'deki konağın perişan halinden ve öneminden bahsederek kurtarılmasını ister. Babası Necmi İğe'nin de Turing kurumunun Edirne'deki üyelerinden olduğunu belirterek Turing kimliğinin fotokopisini de gönderir.

Türk mimarisinin Edirne'deki bu en eski sivil yapı örneği, yıllarca sihirli bir elin kendisine dokunmasını bekler. Edirne yerel tarihçileri defalarca bu güzel yapının kurtarılması için yetkili makamlara başvururlar. Yerel yazılı, görsel basın organlarında gündeme getirirler ama bir gelişme olmaz, ne zaman ki Edirne tarihi ve kültürüne değer veren karar vericilerin olumlu bakması ile yeniden hayata dönüş yolculuğu başlar, 2012 yılında çıkan bu yolculuk 2021 yılında Edirne Kültür ve Turizmine "Necmi İğe Etnografya Müzesi" olarak katkı yaparak bitecektir.

Edirne'mizin değeri bu güzel yapının mimari özelliklerini Sayın Tülay Canitez 2003 yılında hazırladığı tezde yayınlamıştır.

“Yapı, Edirne'nin Osmanlı İmparatorluğu tarafından 1361 yılında fethe-dilmesinden sonra dönemin padişahı I. Murat tarafından yaptırılan Eski Edirne Sarayı civarında yer almaktadır. Bununla ilgili olarak Hoca Saadettin Efendi “Taccü't-Tevarih” adlı kitabında, Eski Edirne Sarayı'nın 1368 tarihinde biten inşasından sonra sarayın çevresinde devletin önde gelen kişileri ile sarayın günlük gereksinimlerini karşılayan görevlilerin barınması için geniş ev ve konakların yapıldığını, bu yapıların boyutlarının kulla-

nıcılarının sarayda üstlendikleri görevlere göre farklılık gösterdiğini belirtmekte, ayrıca ev ve konaklarla birlikte, dönemin padişahının mescit, cami, medrese, han gibi yapıların da yapılmasını emrettiğini yazmaktadır. R. Osman, “Edirne Evkaf-ı İslamiye Tarihi” adlı kitabında, II. Murat'ın Eski Edirne Sarayı'nın doğuya bakan pencerelerinden gözükten Muradiye Tepesinde bir Mevlevihane inşasını emrettiğini (H.837, M. 1433), yapının inşasının daha sonra camiye dönüştürülerek tamamlandığını yazmaktadır. Ayrıca, Muradiye Camii'ne giden yolun, 1543 yılında yaptırılan Sarı Camii'nin önünden geçerek sarayın bahçe duvarının önünden devam ettiğini belirtmektedir.”²⁶

“Edirne'de meydana gelen 1752 depremi, yangınlar, Balkan Savaşı gibi nedenlerden dolayı yapılar büyük zarar görmüş, insanların evlerini boşaltması sonucu da sahipsiz kalan yapılar kısa sürede yok olmuşlardır. Ayakta kalmayı başaran çok az sayıdaki onsekizinci ve ondokuzuncu yüzyıla ait yapılarla ilgili bilgi, Dr. Rifat Osman'ın Edirne Evleri üzerine yapmış olduğu çalışmalardan edinilmektedir. Edirne evleri ile ilgili olarak ayrıca 1717 tarihinde Edirne'de bir yıl kalan İngiliz sefiresi Lady Montague'in Edirne evleri ve yaşantısı ile ilgili olarak Avrupa'daki arkadaşlarına yazmış olduğu mektuplardan bilgi edinilmektedir. Bu konaklardan hiçbiri günümüze kadar varlığını koruyamamıştır.

Nitekim **Necmi İge Evi**, Edirne'de on sekizinci yüzyıl başından günümüze kadar az bir kısmı dahi olsa ayakta kalabilen tek konaktır.

²⁶ Tülay Canitez, “Edirne Necmi İge Evi Restorasyonu”, Y. Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 2003, s. 34-35.

Edirne’de evler genellikle yol tarafında yani sokak üzerinde yer alır. Rıfat Osman’ın “Edirne Evleri” kitabından edinilen bilgiye göre büyük sokak kapıları doğrudan doğruya evin en alt katındaki taşlık denilen meydana açılırdı ve taşlıktan avluya geçiş sağlanırdı. Ayrıca kitapta belirtildiği üzere evde çalışan personele ait odalar taşlığın etrafında yer alırdı. Taşlıkta, birinci kata çıkış sağlayan merdiven bulunurdu. Rıfat Osman ayrıca, Edirne’de kuyusuz, çeşmesiz ev görmediğini, Türklerin Bizanslılardan aldıkları kentlerde her şeyden önce tatlı su kaynakları aradıklarını ve suları borularla evlere kadar getirdiklerini, maddi durumu iyi olanların da bu sulardan istedikleri kadar resmi senetlerle satın alarak taşlıkta, avluda ya da sofada bulunan mermerden çeşmelerin haznelerinde depoladıklarını belirtir. Çeşmelerin kitabelerinde de ev sahibinin ismi ile evin yapılış tarihinin yazılı olduğunu söyler.

Necmi İğce Evi’nde olduğu gibi evlerde mutfak, çamaşırılık gibi hizmet mekanları ise avlunun bir tarafında yer alırdı. Avlular, evin kadınlarının günlük yaşantılarını geçirdikleri bir yer olup sokaktan görülmeyecek şekilde etrafı duvarlarla çevrili olarak yapılırdı.”²⁷

Hamam:

Roma döneminde olduğu gibi zengin konutlarda özel hamamlar yapılmıştır. R. Osman, Edirne evlerinin çoğunda hamam olduğunu, beş odalı hamamsız bir eve rastlamadığını belirtir. Ayrıca, hamamlarda ocaklı bir soyunma odasından bir halvetin ve tuvaletin yer aldığı kapalı mekana geçildiği, buradan da sıcak ve soğuk suyun aktığı kurnanın yer aldığı sıcak halvete geçildiğini yazmaktadır.

D. Kuban, Anadolu evlerinde hamamın mutfak ve fırınla birlikte tek bir çatı altında tasarlandığını söylemektedir. Edirne **Necmi İğce Evi**’nde de hamam, mutfak ile birlikte tasarlanmış olup girişi bahçeden sağlanmaktadır.

R. Osman tarafından çizilmiş planlardan, Necmi İğce Evi ile hemen hemen aynı dönemde yapılmış Kethüda İbrahim Ağa Konağı ile Kaleiçi Vezir Konağı’nın da sıcaklık ve soğukluk bölümlerinden oluşan hamamlarının olduğu anlaşılmaktadır. Üst örtüleri de Necmi İğce evinde olduğu gibi kubbelidir. Kethüda İbrahim Ağa Konağı ile Kaleiçi Vezir Konağı’nda hamam yapıya bitişik, diğer hizmet mekanları ile bir bütün olarak tasarlanmış olup, hamam girişi de bu hizmet mekanlarının dağılım holünden gerçekleşmektedir. Necmi İğce Evi’nde ise mutfak ile aynı doğrultuda ve girişi bahçeden sağlanmaktadır.”²⁸

27 Evin özellikleri için bkz. Tülay Canitez, a.g.t., s. 118-119.

28 Hamam için bkz. Tülay Canitez, a.g.t., s. 146.

Ocak:

“Ahmet Ünal İğ'e den edinilen sözlü bilgiye göre mevcut çeşme haznesine bitişik, bugün sadece ocak kemeri kalıntıları bulunan özgün mutfak yer almaktadır. Mutfak'a bitişik, girişi yine bahçeden sağlanan hamamın mevcut sıcaklık kısmının önünde soğukluk kısmı bulunmaktadır. Hamamın soğukluk mekanı duvarı ile mutfak'ın giriş duvarı, mevcut çeşme ile aynı doğrultuda devam etmektedir. Hazırlanan restitüsyon projesinde hamam ve mutfak özgün şekline uygun olarak çizilmiştir.”²⁹

Çeşme:

“Çeşme ve hazne duvarlarının +2.25 m kotundan + 2.785 m kotuna kadar olan bölümü ise tuğla malzeme ile yapılmıştır. Mermerden aynası olan çeşme, açıklığın üçe bölünmesiyle oluşturulan Türk Sivri Kemerli biçiminde yapılmıştır. Çeşmenin aynasında bir kitabe yer alır.

Kitabede:

“Barekallahü ne saadet ne keramet ana kim yaptı

Bu çeşme-i uçdı hüsnün hakdı bir salihanın Didi Veli tarihin ne güzel düşdi bu ayn-ı hasenat-ı hüsnün Sene 1108” yazmaktadır. Hicri 1108 tarihi miladi 1696 yılına karşılık gelmektedir ve çeşmenin yapım tarihini göstermektedir.”³⁰

Kitabedeki yapılış tarihi kaydını Veli Dede yazdığına göre bu konakta **Hase-ne Hanım**'ın ataları da daha önce oturmuş olabilirler.

29 Tülay Canitez, a.g.t., s. 152.

30 Tülay Canitez, a.g.t., s. 69.

Grup: Sivil Yapılar
Tür: Konut
Tema: Kalemışı Panorama
Kültür: Osmanlı
Yüzyıl: 17. yy
Konum: Türkiye, Marmara Bölgesi, Edirne

Edirne Müzesi kurucularından olan Necmi İge'nin evi Edirne'de günümüze ulaşan en eski "Türk evi" olan bir sivil mimarlık örneğidir.³¹

Yakındaki Yerler:

Hatip Sokak Çeşmesi — 0,05 km
Yeniçeri Hamamı — 0,13 km
Yeniçeriler Çeşmesi — 0,15 km
Parsana Çeşmesi — 0,20 km
Şeyh Mustafa Kabuli Efendi Türbesi — 0,20 km
Tavanlı Çeşme — 0,23 km
Çanaklı Çeşme — 0,25 km
Türk İslam Eserleri Müzesi Edirne — 0,28 km
Nimet Hanım Çeşmesi — 0,28 km
Muradiye Camii, Edirne — 0,29 km

Editör: Caner Cangül, Son güncelleme: 27 Eylül 2020

³¹ <https://kulturenvanteri.com/yer/necmi-ige-evi/#16.24/41.680552/26.561125> Erişim Tarihi: 05.11.2020.

Muradiye Camii Şerifi ve mahallesi Mektebi İdadi Askeri bahçesinden 1295 /1877 tarihindeki fotoğrafı. Necmi İğce Evi sağda.

Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in Edirne Defterlerinde Necmi İğce Evi 1960.

Necmi İğe Evi onarım 6ncesi

Necmi İçe Evi
onarım öncesi

Fotoğraflar: SALT Araştırma, Ali Saim Ülgen Arşivi.

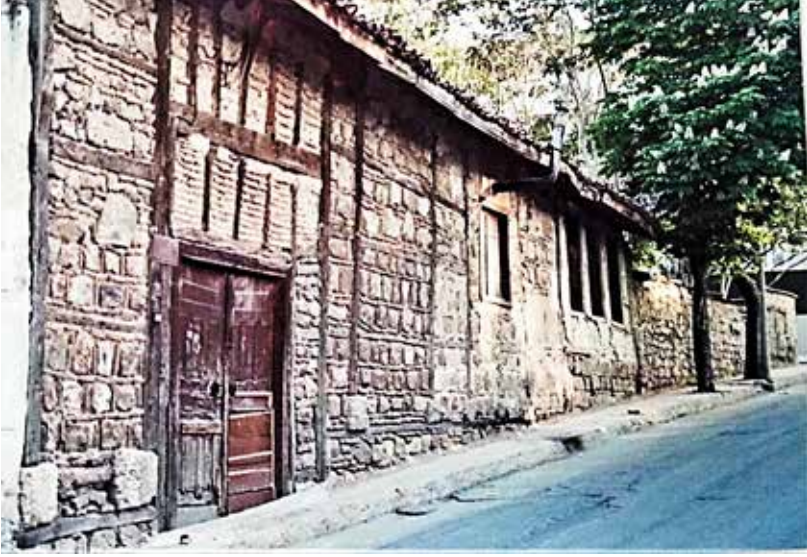

Fotoğraflar: SALT Araştırma, Ali Saim Ülgen Arşivi.

Necmi Abey Evi, Edirne'nin ve ülkemizin en eski sivil mimarlık örneklerindedir. Konağın ikinci katındaki duvar resminin Tunca Nehri kıyısındaki yalıları gösterdiği düşünülüyor. Duvar süslemelerinin en yoğun olduğu yapının bu katı 1949 yılında yıkılmıştır. Necmi İğce Evi'nin duvar resimlerinden iki tanesi restore edilip Edirne Türk İslam

Eserleri Müzesinde sergilenmektedir. Necmi İğce Evi Edirne'de doğup bütün Osmanlı coğrafyasına yayılan ve Edirne'nin ismi ile anılan Edirnekâri en güzel örneklerine de sahiptir. Necmi İğce sayesinde yüklükler, dolap kapakları hasar görmeden konaktan çıkarılarak Edirne Müzesine getirilerek koruma altına alınmıştır, Edirne Müzesinin en ilgi çekici eserleri durumunda olan Edirnekâri eşsiz birer sanat eseridir.

Necmi İge Evi onarım öncesi.

KONUT (NECMI İĞE EVİ)

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ D.K.V.K.E.	ANIT	ENVANTER NO: 9
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	HARITA NO:	
İL: EDİRNE	İLÇE: MERKEZ	MAHALLE-KÖY VEYA MEVKİ: Alipaşa Mahallesi	KORUMA ÇEVRESİ: 1 2 3
ADRES: Mimar Sinan Caddesi No:46	KADASTRO: PAFTA: 501.4/a ADA: 284 PARSEL: 16	YAPININ YAPILDIĞI YER: YAPININ YAPILDIĞI YER: YAPININ YAPILDIĞI YER:	AYKIRI: 1 2 3
Konut	YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ:	YAPAN: KİTABE:	MİMARİ ÇAĞ: VAKİFİ:
GENEL TANIM: Bir katlıdır. Yığma taş üzeri yer yer sıvalıdır. Sokak üzerinde yer alır.			
KORUMA DURUMU	A TAŞIYICI YAPILAR B C	DİŞ YAPILAR A B C	ÜST YAPILAR A B C
	SÜSLEME ELEMENLARI A B C	RUTUBET B C	YOK İZİ VAR ÖNEMLİ
BUGÜNKÜ SAHİBİ: Şehin		BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ: Mal Sahibi	
YAPILAN ONARIMLAR:			
AYRINTILI TANIM: Azsizin yol tarafına konumlanmış olan yapı, ilk yapıldığı tarihte haremlik ve selamlık şeklinde yapılmıştır. Yapının selamlık kısmı zemin kat üzerine tek kat, haremlik kısmı ise zemin kat üzerine bir ara kat ve üst kat olarak inşa edilmiştir. Yapı günümüzde zemin kat üstü bir kattır. Yapının giriş kuzeybatıdan, Mimar Sinan Caddesi üzerinden ahşap, çift kanatlı bir kapı ile sağlanmaktadır. Ayrıca bahçeye geçi sağlayan bir giriş daha bulunur. Bahçede, yapının kuzeydoğusunda kalan bölümden bir çeşme ve çeşmeye ait su deposu bulunur. Su deposuna bitişik, oldukça harap durumda özgün mutlak ve hamam kalıntıları bulunur. Yığma ve ahşap duvarlar, ahşap kırışık döşeme ve çatı elemanları oluşur. Yapının üst örtüsü ahşap beşik çatı olup alaturka kiremitle kaplıdır. Yapının güneybatı köşesinde saçak kullanılmıştır. Yapının birinci kat odalarının duvarlarında, kapı ve pencere aralarında, pencere ve döşeme aralarında, kapı ve dolapların üzerinde kalem işi bezemeler vardır. Kuru siva üzerine yapılan kalem işi desenleri renk ve biçim olarak odalarda farklılık gösterir. Yapının bahçesinde bir çeşme, su deposu, ocak kemeri ve hamam bulunur. Çeşme, zemin katta, yapının kuzeydoğusunda bulunur. Çeşmenin arkasında su deposu bulunur. Çeşme ve hazne duvarları kiremit taşları ile kaplıdır. Memmerden ayrıta tığı olan çeşmede sivi kemeri kullanılmıştır. Çeşmenin kitabesi bulunmakta ve kitabede H. 1106 (1696) tarihi vardır. Hamamın yapının kuzeydoğusunda bulunur. Yapının güneybatı cephesinde yer alan yarım daire biçiminde bir kapı boğuşundan girilir. Hamamın kuzeybatı duvarının arkasında kübahtı bulunur. Duvarlarda tuğla malzeme kullanılmıştır. Hamamın üst örtüsü kubbe ile örtülmüştür. Kubbeye geçi tromplarla sağlanır. Döşeme mermer kaplıdır.		TEKNİK BİLGİLER	
KOORDİNATLAR: Enlem : 41°40' 51.53" Boylam : 26°33' 43.65"		ORJİNAL KULLANIM Konut	BUGÜNKÜ KULLANIMI Kullanılmıyor
YAYIN DÜŞÜN: Çelebi, T., Edirne Necmi İğe Evi Restorasyonu, T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2003.		ÖNERİLEN KULLANIM Konut	HAZIRLANANLAR Rıza KASALAYA Harita Mh. Şehin KRÇİN Arkeoloğ Deniz ŞAMLIÖZ Arkeoloğ Ayta YUCA Arkeoloğ Yakup BAYIR Arkeoloğ
		TEŞCİL KARARI E.K.T.V.K. Kararı/num 54 07 2002 tarih ve 7887 nolu karar	REVİZYON

Edirne Günlük Siyasi Bağımsız Gazete Ahval

Kelime ya da ha

GÜNDEM TÜRKİYE EKONOMİ ROPÖRTAJ DÜNYA

SON DAKİKA n diyor **Gündem** Garanti belgeleri artık elektronik ortamda **Gündem** Siz

A- Sıfırla A+

0 YORUM HABER TARİHİ: 12 HAZİRAN 2019 10:42:06

Gündem Haberleri

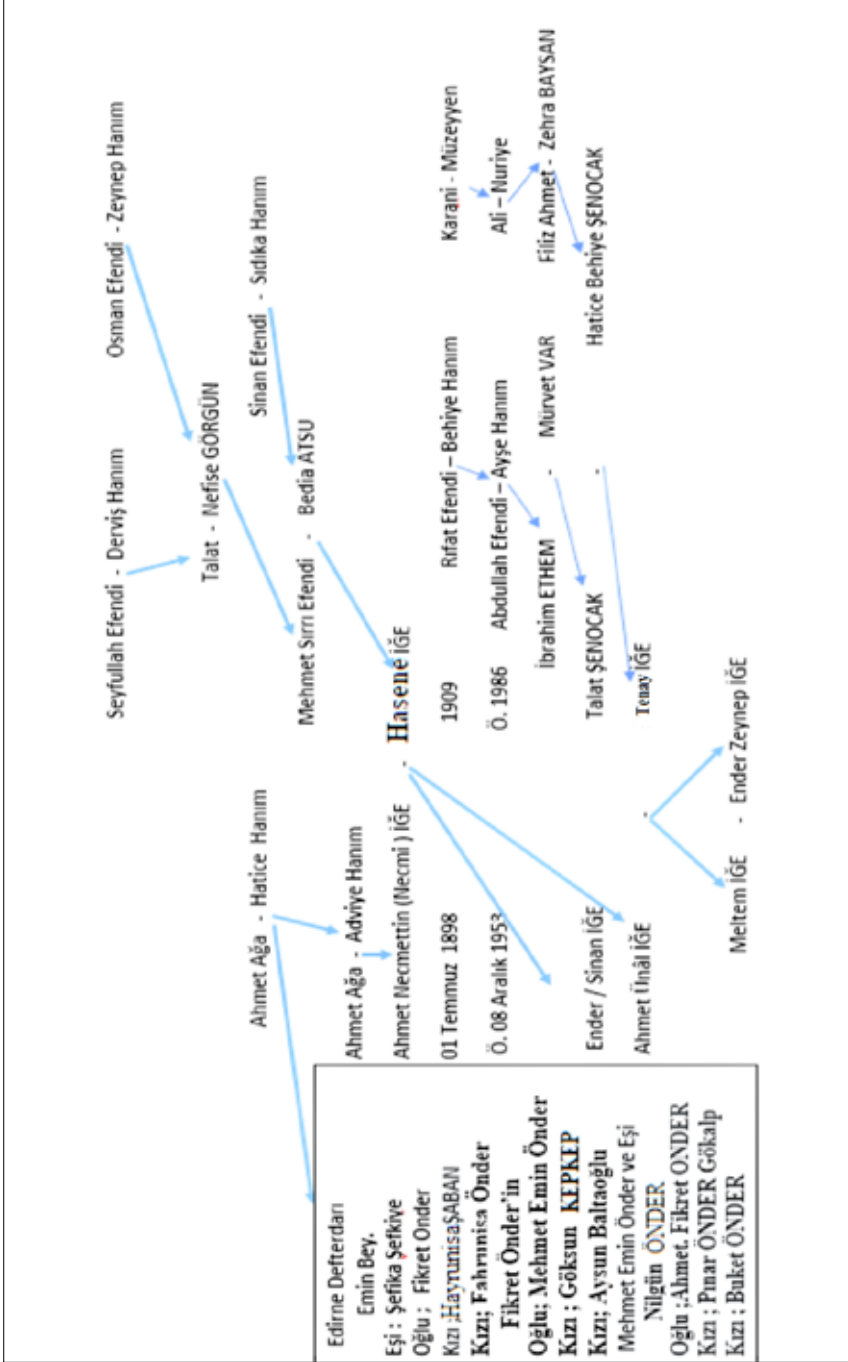

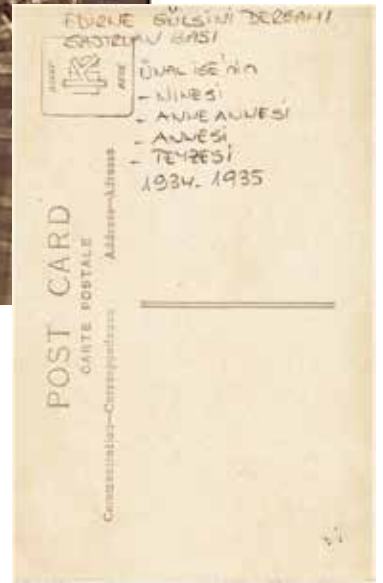
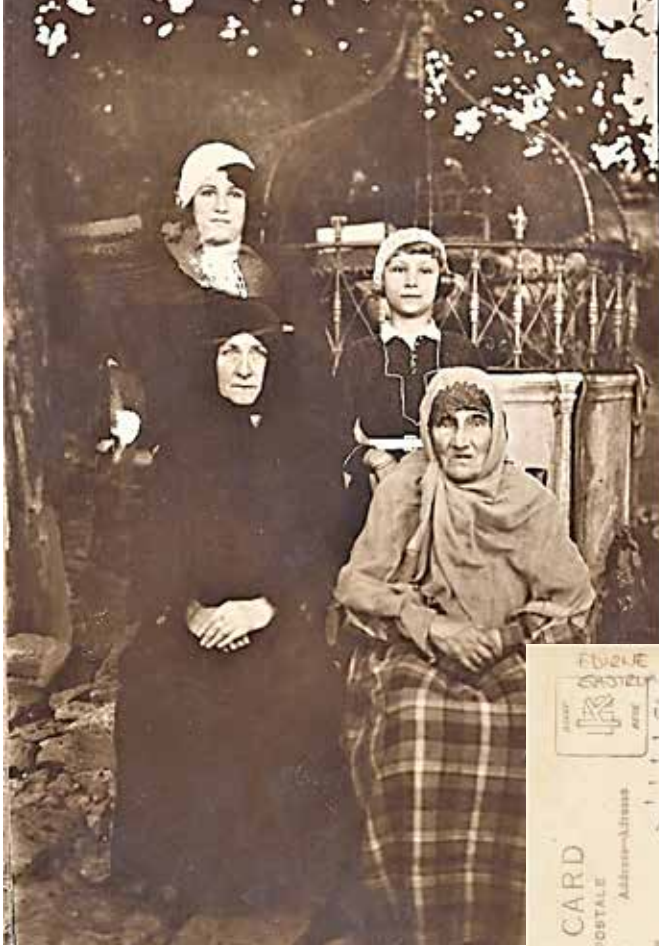
"Necmettin İge" müze oluyor

Necmi İğe'nin Eşi Hasene İğe,
Gülşeni Hasan Sezâi Hz.'lerinin
Altıncı Kuşak Torunudur.

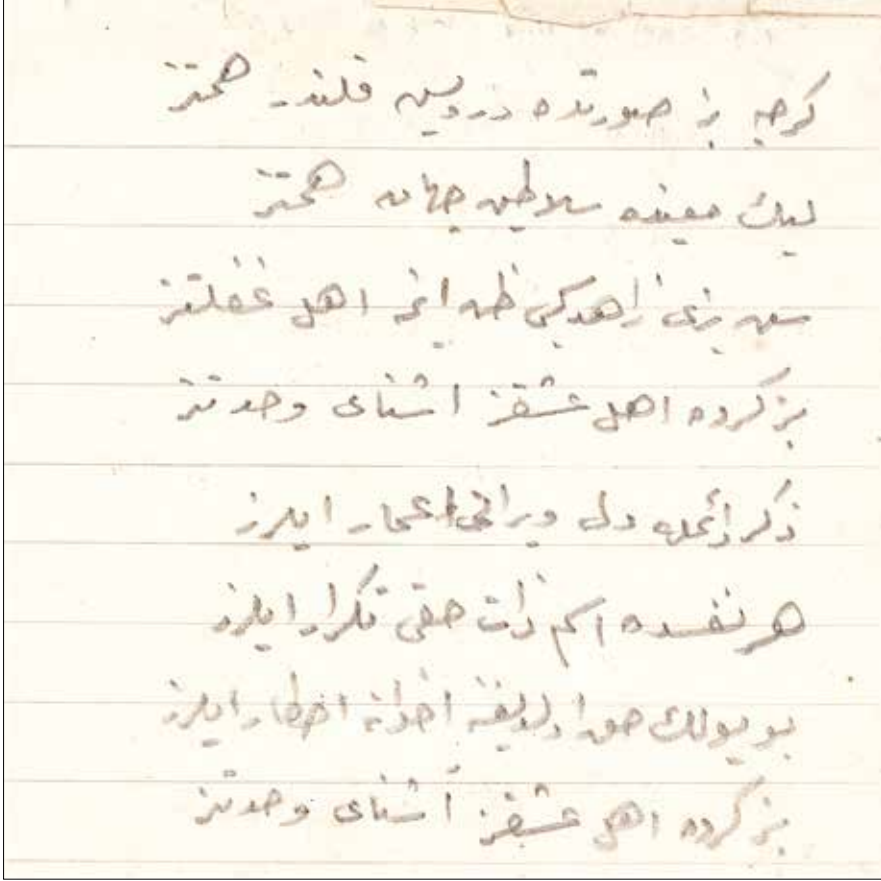
Necmi İğne Aile Seceresi

Ahmet Ünal İğe'nin anneannesi Bediya Hanım, büyük anneannesi Nefise Hanım, annesi Hasene Hanım ve teyzesi Nezahat Hanım dedelerine ait Hasan Sezâi Gülşeni Dergâhı bahçesindeki şadırvanın önünde, 1934-1935 yılları.

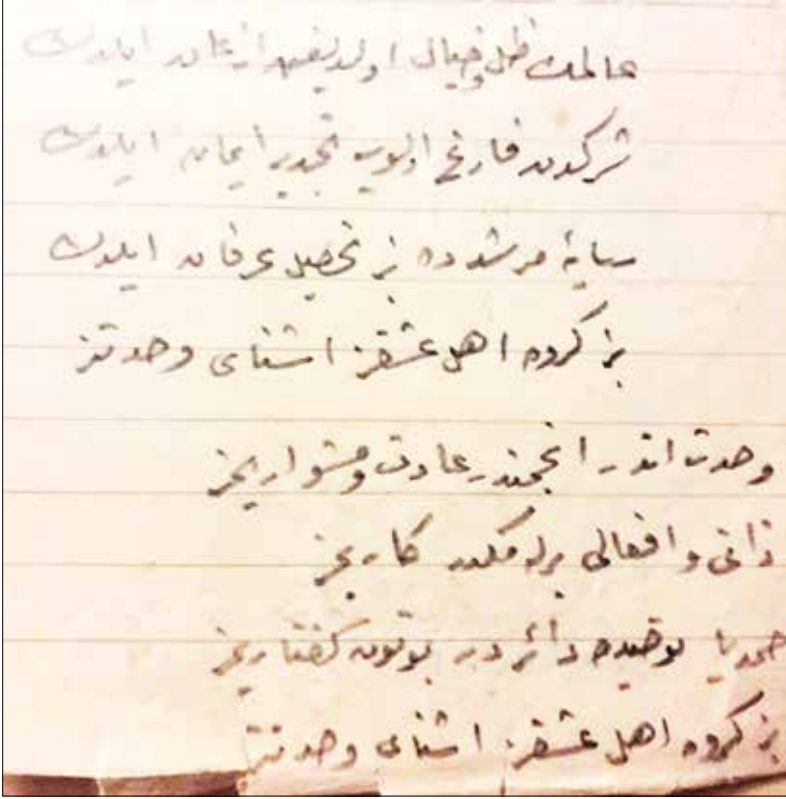
Necmi İğe'nin eşi Hasene Hanım'ın babası
Hafız Mehmet Sırrı Efendi'nin kaydettiği bir şiir.

Gerçi biz surette dervişi kalender himmetiz.
Lâkin ma'nide selatini cihan himmetiz.

Sen bizi zâhid gibi zânitme ehli gâfletiz.
Biz gerde ehli aşkız, aşinâyı vahdetiz.
Zikr-i dâimle dil-i vîrânı i'mâr ederiz.
Her nefeste ism-i zât-ı Hakk'ı tekrâr eyleriz.
Bu yolun hak yolu olduğun ihvâna ihtâr eyleriz.

Necmi İğe'nin eşi Hasene Hanım'ın babası
Gülşenî Hafız Mehmet Sırrı Efendi'nin kaydettiği bir şiir.

Âlemin zıll ü hayal olduğun iz'ân eyledik
Şirkden fâriğ olup teccid-i imân eyledik
Sâye-i mürşidde biz tahsil-i irfân eyledik
Biz gürûh-ı ehl-i aşkız âşinâ-yı vahdetiz
Vahdet-ender encümendir âdet ü mişvârımız
Zâtı ve ef'âli birlemekdir kârımız
Hamdiyâ tevhide dâirdir bütün güftârımız
Biz gürûh-ı ehl-i aşkız âşinâ-yı vahdetiz

Veli Dede Tekkesi

“Şeyh Hazret-i Seyyid İbrahim Gülşeni Tekkesi, Birinci Şerefeddin Efendi, Ahmed Müsellim Efendi ve Sabuni Dede adlarıyla” da bilinen Veli Dede Tekkesi; Sabuni Mahallesi Lari Cami Sokak’ta yer almaktaydı.³²

Burada Hacı Bayram Velî bir er-bain çıkarıp münzevi olmuştur. Uzun seneler Şeyhlik yapan Velî Dede’den sonra yerine oğlu Mehmed Efendi

Şeyh olarak atanmıştı. Bu dergâh, Veli Dede’den önceki dönemlerde de mevcuttur. H. 950 (M.1543 – 1544)’de ve Tüccar Hacı Kenan tarafından H. 1035 (M. 1625 – 1626)’de yeniden inşa edilmiştir. Daha sonra Hasan Sezâi Postnişîn olmuş, bir müddet sonra Âşık Efendi Dergâhı Postnişînliğine geçtiğinde ise Veli Dede Dergâhına damadı ve Halife-i Ekmel’i Ahmed Müsellem Efendi Postnişîn olmuştur. Onun döneminde dergâh yanmış ve Ahmed Müsellem Efendi tarafından tekrar yaptırılmıştır. Daha sonra oğlu Şeyh Muhammed Vefa Efendi Postnişînliğe tayin olunmuş, onun döneminde de Sultan Mustafa Han’ın Vezîr-i a’zâmı dergâh binasını yeniden tamir ettirmiş ve bir minare eklettirmiştir. H. 1309 – 1892 Sâlnâmesinin neşredildiği dönem Velî Dede Dergâhı Postnişînliği, Şeyh Muhammed Vefa Efendi’nin torunlarından Şeyh Şuayib Şerefeddin ve İsmâil Tal’at Efendilerin uhdesindeydi. H. 1300 (1882-1883)’de dergâh harap olmaya başladığından toplanan yardım ve Duyûn-ı Umûmiyye Nâzırlarından Trabzonlu Rahmi Efendi’nin katkısıyla yeniden geniş bir Semâhâne ile dört odalı bir daire ve şeyh için iki ev inşa ettirilmiştir.”³³

32 Nesrin Ç. Akçıl, Edirne’nin Fethi’nin 650. Yılı Sempozyumu Bildirileri Kitabı, “Edirne’nin Mimarlık Tarihinde Tekkeler”, 4-6 Mayıs 2011: Bildiriler Kitabı, Edirne, 2012, s. 270-271.

33 Haluk Kayıcı Salnamelere Göre Sosyo-Ekonomik Yapısıyla Edirne Sancağı, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, 2013, s. 100.

Hasan Sezaî Efendi Hazretleri: (D.1699 / Ö.1738)

“İslam âlimlerinden ve evliyanın büyüklerinden bir zattır. Adı Hasan b.Ali, mahlası Sezaî'dir. Tasavvuf'ı Gülşeniyye yoluna mensup idi. 1080 (M. 1669) yılında Gördes'te doğdu. Şehrin bugünkü adı Korent olup, Yunanistan sınırları içinde kalmıştır. 1151 (M. 1738) yılında Edirne'de vefat etmiştir. Kendi adıyla anılan dergâhın bahçesinde defnedilmiştir. Hasan Sezaî Hazretleri, 18 yaşına kadar doğum yeri olan Gördes'te kaldı. 1687 yılında Venedikliler o beldeyi istila edince gemi ile Gördes'ten İstanbul'a geldi. Yolculuk sırasında, Halvetiyye yolunun büyüklerinden biri ile tanışıp sohbetinde bulundu. Hasan Sezaî Hazretleri, genç ve yakışıklı olmakla zahir güzelliğine sahip olduğu gibi edep ve ahlakının fevkalâde olması ve çok iyi terbiye edilmesiyle bâtinî güzelliğe, kalp ve ruh temizliğine sahip idi. Anlayış ve istidanının yüksek olması, ileride yüksek ilmî mertebelere erişeceğini gösteriyordu.

Bir müddet sonra İstanbul'dan Edirne'ye geçen Hasan Sezaî Hazretleri bir taraftan orada bulunan âlimlerden zahir ilimlerini tahsil ederken diğer taraftan kendini tasavvuf yolunda yetiştirip, kendisine manevî terbiye verecek bir rehber aradı. Gemi yolculuğu sırasında görüştüğü zatın tesiri ve gördüğü bir rüya üzerine Âşık Musa Dergâhı'nda bulunan Şeyh Muhammed Sırrı Efendi Hazretleri'ne talebe olup, yerine geçen Şeyh Muhammed Lâ'li Fenâî Efendi Hazretleri'ne bağlandı. Muhammed Lâ'li Efendi aslen Kastamonulu olup, Edirne'de Şeyh Suca' Zaviyesi'nde talebe yetiştirmekle meşgul idi. Hasan Sezaî Hazretleri'ne dergâh vakfının icarlarını toplamak görevi verildi. Bunun için Sezaî Hazretleri'ne “Câbî Dede Efendi” de denilmiştir.

Hasan Sezaî Hazretleri Dergâhı.³⁴

34 SALT Araştırma, Ülgen Ailesi Arşivi, TASUH 3063002

Hasan Sezaî Hazretleri o zattan mezun olup Gülşenî Veli Dede Dergâhı'nın şeyhi oldu. Buradaki vazifesi altı ayı doldurunca Efendi Muhammed Lâ'li Hazretleri'nin halifelerinden olan Muhammed Hamdi Efendi vefat etti. Bunun üzerine Hasan Sezaî Hazretleri onun yerine geçti. Hasan Sezaî Hazretleri, bir gün müridleriyle sohbet ederken kalp gözü ile efendisi Lâ'li Hazretleri'nin vefat ettiğini anlayıp şiddetli üzüntüye kapıldı ve kendinden geçerek yere düştü. Bu sırada bir dişi kırıldı ve bu dişi bir tahtaya saplandı. Günümüzde de Hazret'in bu dişi, mihrabın sağ tarafında bulunmakta ve ziyaret edenler tarafından görülmektedir.

Hasan Sezaî Efendi bu ara yine İstanbul'a gelmişti. Daha önce Edirne'de iken adı her tarafta duyulmuş olduğundan, İstanbul'a gelince, birçok kimse onu görmek arzusu ile bulunduğu yere akın etti. Fakat o, tevazunun çokluğundan, gayet sakin idi. Böyle gelip sohbette bulunanlardan bazılarının kalbine, Hasan Sezaî Hazretleri'ni istedikleri gibi bulamama düşüncesi geldi. O gece bu kimselerin her biri, rüyalarında Resulullah Efendimiz'i ziyaret için Medine'ye gittiklerini, fakat kapıda Hasan Sezaî Hazretleri'nin bulunduğunu ve Huzur-u Saadete girebilmek için onun yardımı gerektiğini gördüler. Ertesi günü rüyalarını birbirlerine anlattıklarında, hepsinin aynı rüyayı gördükleri anlaşıldı. Böylece Hasan Sezaî Hazretleri'nin, Resulullah Efendimiz'in varisi olan büyük âlimlerden olduğunu yakinen anladılar. Hasan Sezaî Hazretleri daha sonra Mısır'a gitti. Kahire'de Gülşeniyye Dergâhı'nda vazife yapan İbrahim Çelebi tarafından Gülşeniyye tarikatında ikinci pir olarak kabul edildi. Hasan Sezaî Hazretleri gayet kibar, asil ve heybet sahibi iyi huylu, çok zeki ve yakışıklı bir zat idi. Edirne'deki dergâhında 53 yıl talebe yetiştirdi. Yetiştirdiklerinin beş yüz bini bulduğu ve bunların yiyip içmelerinin bizzat kendisi tarafından karşılandığı bilinmektedir. Sohbet sırasında bir gün irticalen şu şiiri söylemiştir:

*“Derdile dâim yanmakta bu dil,
Aşkın narına olmuşlar fitil
Pervâne-sıfat olmaya vâsıl
Şem-i cemâle süzâne geldik.
Cismimiz bunda, canımız onda,
Cevherimizin aslı ol kânde,
Sezaî, şimdi biz bu dükkanda,
Biraz eğlenip seyrana geldik.”*

Hasan Sezaî Hazretleri'nin menkıbe ve kerametleri pek çoktur.”³⁵

35 <http://www.evliyalarimiz.com/hasan-sezai-efendi-hazretleri> Erişim Tarihi: 27.10.2020.

Necmi İğe'nin eşi Hasene Hanım'a atalarından kalan birçok belgede **Gülşenî Veli Dede Dergâhı** ve postnişinliği ile ilgili bilgileri görmekteyiz.

Veledune'l-mezkûr ve sâhibu hâzihi'l-icâzeti mahsûbun ve mensûbun/ eş-Şeyh Şerafuddîni'l-Gülşenî post-nişîn-i Dergâh-i Velidede der / Edirne ve ene'l-fakîru'l-hakîr hadîmu'l-fukarâi'l-Gülşenî sâkin Yedikule'an Âsitâne-i Aliyye.

Bende-i Gülşenî İkinci Ordu-yi Humâyûn Süvârî Mîrlivâsı / eş-Şeyhu'l-Hâcc İsmâil İsmet Bâşa (Paşa) İbnu's-Şeyh Ebûbekir Efendi Gülşenî

Sağ üstte tarihin yanında daire içinde:

Hâk-i pâ-yi Gürcü Şeyh Ali Efendi

fi 3 Muharrem sene 1280 – 20 Haziran 1863

Mühürler sağ alttan, sol alta doğru:

Bende-i Gülşenî Seyyid El-Hâcc Ali

El-Hâcc İsmâil İsmet Gülşenî

Mehmed Sâlim Seyyid

Şeyh Mustafa Hilmi.³⁶

20 Haziran 1863

³⁶ Günümüz alfabesine aktaran: Osman Nuri Mete.

Bismillah irrahman irrahim / Elhamdullillahi Rabbi'l-'âlemîn ve's-salâtü ve's-selâmu 'alâ seyyidina Muhammedin ve 'alâ âlihi ve sahbihi ecma'în / Elhamdu lillahi'lezi ca'ale't-tarîkate senâme'l-vusûli ve va'ade meni't-teba'ahâ ve 'azzeme bi's-sıdkı ve'l-muhabbeti / ve ebsâi'l-kabûli ve's-salâvatu ve's-selâmu 'ale'n-Ne-biyyi'lezi ba'asehu'llahu te'âlâ li-kâffeti'l-halkı nebiyyen / ve rasûl ve 'alâ âlihi ve eshâbihi'llezine kânû fi nusratihî ke's-seyfi'l-meslûl salâten ve selâmen / dâimîne mütelâzımîne mâ sarat li-Beyti'llahi'r-rekâiru(z) ve'l-hamûl Amma ba'd Fe-kad seelenî veledî / 's-sulbiyyu's-sâlihu'l-mevâzıbi 'ale'l-a'mâli's-sâlihâti'zzâhidu fi a'mâli'd-dunyâ er-râğıbu fi umûri'l-âhireti /es-Seyyidu Şeyh Şu'ayb Şerafuddîn en yekûne halîfeten ve şeyhan 'ale'l-fukarâi'd-Dusûkiyyeti / bi-husni's-sûreti ve'l-ihlâs

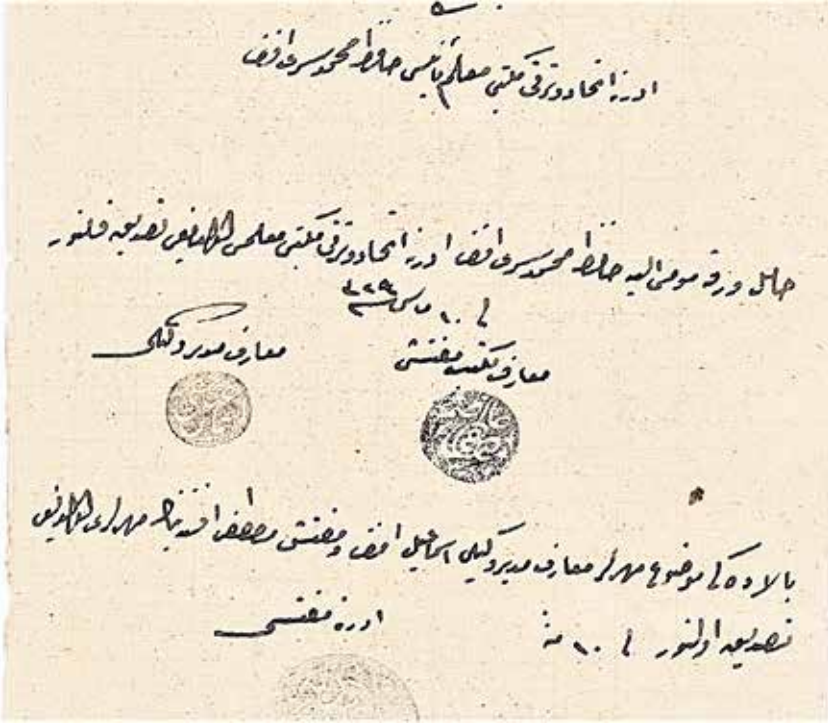
Üstte

Allah'a hamd peygambere ve arkadaşlarına dua dileklerinden sonra tarîkatin uyan ve azmedenler için Allah'a ulaşmak ve duaların kabulü için bir yol olduğunu ifade ediyor.

Şeyh öz oğlu olan ve durumu düzgün içtenliğini bildiği Şuayb Şerafeddin'in kendi yerine Dusûkî Dervişleri'nin şeyhi ve kendisinin ardılı olmayı istediğini anlatıyor.³⁷

Şeyh Mehmet Seyfullah Efendi 1878

37 Günümüz alfabesine aktaran: Osman Nuri Mete.

Edirne İttihâd ve Terakkî Mektebi Muâllim-i Sânisî Hâfız Mehmet Sırrı Efendi hâmil-i varaka-i mûmâ-ileyh Hâfız Mehmet Sırrı Efendi Edirne **İttihâd ve Terakki Mektebi** Muâllimi olduğu tasdik kılınır.

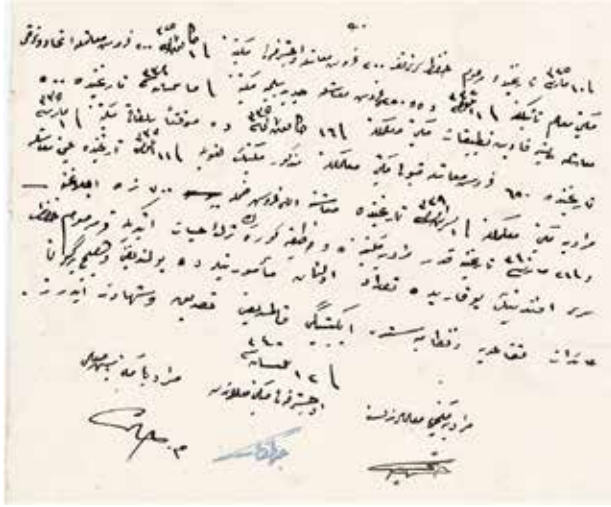
Fi 10 Mayıs sene 329 (1913)
Maârif Mektebi Müfettişi Maârif Müdür Vekili
İsmail

Bâladaki mevzu' mühürler Maârif Müdür Vekili İsmâil Efendi ve müfettişi Mustafa Efendinin mühürleri olduğu tasdik olunur.

Fi 10 minhû

Edirne Müfettişi³⁸
1913

³⁸ Günümüz alfabesine aktaran: Ferhat Özdemir.

Fî 10 Mart sene 325 (23 Mart 1909) târihinde merhûm Hafız Mehmet Sırrı Efendi 200 kuruş maaşla Üçşerefeli Mektebi'ne fî 1 Kânûn-i Sâni sene 325 (14 Ocak 1910) 200 kuruş maaşla İttihad ve Terakki Mektebi muallim-sâniliğine fî 1 Eylül sene 332 (14 Eylül 1916)'de "250" kuruş maaşla Cedid Selimiye Mektebi'ne fî Mayıs 334 (Mayıs 1918) târihinde 500 kuruş maaşla Ayşekadın Tatbikat Mektebi ve meslekine fî 16 Kânûn-i Sâni sene 335 (16 Ocak 1919) da muvakkaten Sultânî Mektebi'ne fî 1 Mart sene 335 (1919) târihinde 650 kuruş maaşla Kabûli Mektebi muallimliğine mezkûr mektebin lağviyle fî 11 Eylül sene 335 târihinde aynı maaşla Murâdiye Mektebi muallimliğine fî 1 Teşrin-i Evvel 1339 (1 Ekim 1923) târihinde maaşına 50 kuruş zamlı 700'e iblâğına ve 21 Mart 1340 (1924) târihine kafar Muradiye Mektebi'nde vazife görerek terk-i hayat eyleyen merhûm Hıfzı Sırrı Efendi'nin yukarıda tadâd olunan memûriyetlerde bulunduğu ve hiçbir gûnâ âidât-i tekaudiye ve nizâmiyesinden ilişiği kalmadığını tasdik ve şehâdet ederiz.³⁹

fî 12 Nisân 1340 (1920)

Murâdiye Mektebi	Üçşerefeli Mektebi	Murâdiye Mektebi
Muallimlerinden	Muallimlerinden	Baş Muallimi
(imza Hasan Tahsîn)	(imza)	(imza)

1920

39 Günümüz alfabesine aktaran: Osman Nuri Mete.

Yalnız Onbirbinyüz guraştır.

Ber vechi balâ muharrer onbirbinyuz kuruş merbut cetvelde müfredât ve makadiri ... (mikdarları ve ayrıntıları) cedvel mücibince mebâliğ-i mezkûrenin **Edirne'de Lüleciler Hânı**'nın tamîr ve termîmâtına **Şeyh Talat Efendizâde Hâfız Sırrı Efendi** tarafından sarf edilmiş olduğundan mebâliğ-i mezkûreyi mumâileyh **Sırrı Efendi** tarafına her ne vakit talep vukûunda bi-lâ taallül ve taannüd tesviye ve tediye itmek üzere mumâileyhe medyûn bulunduğumuzu mübeyyin işbu senedimiz bi't-tanzîm mumâileyh **Sırrı Efendi**'ye itâ kılındı.

Fi 2 Teşrin 1336 - 1920

ŞAHİD: Kirişhane'den Karakaç? Mahallesinden Arabacı Hacı Yorgi oğlu Kostandi

ŞAHİD: Aya Nikola Mahallesinden Demirci Ovakim oğlu Haykoşod

ŞAHİD: Sabuni Mahallesinden Mehmed Efendi oğlu Hüseyin Ağa

Menzilahrı Mahallesinden Kıryakiz oğlu Petros hancı

Yancıkçı Şahin Mahallesinden Mehmed Efendizâde Tahsin Efendi

Bat pazarı'nda Karapanayot Hanı müste'ciri Dimitro oğlu Vulço

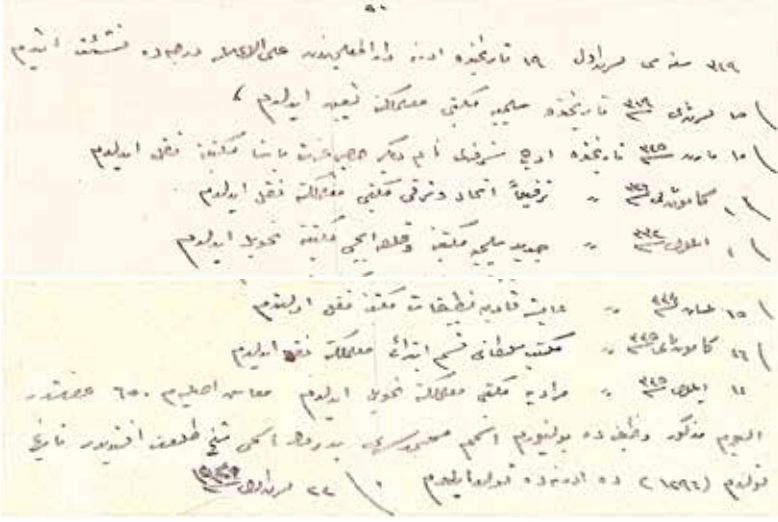
cedvelde muharrer mebalığın Lüleciler Hanına mumâileyh Hâfız **Sırrı Efendi** tarafından sarf edildiğini mebeyyin şahid cedvelde ve bâlâda imza edilen mumeileyhanın imza ve mühr-i zâtîyeleri olduğunu tasdik kılınır.

Aza - Aza - Sabuni Mahallesi Muhtarı.⁴⁰

1920

40 Günümüz alfabesine aktaran: Osman Nuri Mete-Cüneyt Çelikkol.

Necmi İğ'e'nin Eşi Hasene Hanım'ın Babası Gülşenî Hafız Mehmet Sırrı'nın Memuriyet Hayatı:

319 senesi Teşrin-i Evvel 19 târihinde (1 Kasım 1903)

Edirne Dâru'l-Muallimîn'den alıyyu'l-a'lâ derecede neş'et itdim.

Fî 15 Teşrin-i Sâni sene 319 (28 Kasım 1903) târihinde

Selimiye Mektebi muallimliğine tayin idildim.

Fî 10 Mart sene 325 târihinde (23 Mart 1909)

Üç Şerefeli nâm diğer Havı İzzet Paşa Mektebi'ne nakl idildim.

Fî 1 Kânûn-i Sâni sene 326 (14 Ocak 1911) Târihinde

terfian İttihad ve Terakki Mektebi muallimliğine nakl idildim.

Fî 1 Eylül sene 332 (14 Eylül 1916) Târihinde

Cedid Selimiye Mektebi'ne ve Kale İçi Mektebi'ne tahvil idildim.

15 Nisan 1334 – 1918 : Ayşekadın Tatbikat Mektebine nakil olundum.

16 Kanun-ı sani 1335 – 1919 : Mekteb-i Sultani kısım-ı İptidâi Muallimliğine nakledildim.

11 Eylül 1335 – 1919 : Muradiye Mektebi Muallimliğine tahvil edildim.

Maaş-ı asliyem 650 Kuruş'tur. El-yevm mezkur vazifede bulunuyorum.

İsmim Mehmet Sırrı, pederimin ismi Şeyh Tal'at Efendi'dir.

Tarih-i tevellüdüm (doğum günüm) 1296–1878 / 1879'da tevellüd eyledim.

22 Teşrin-i evvel sene 1926

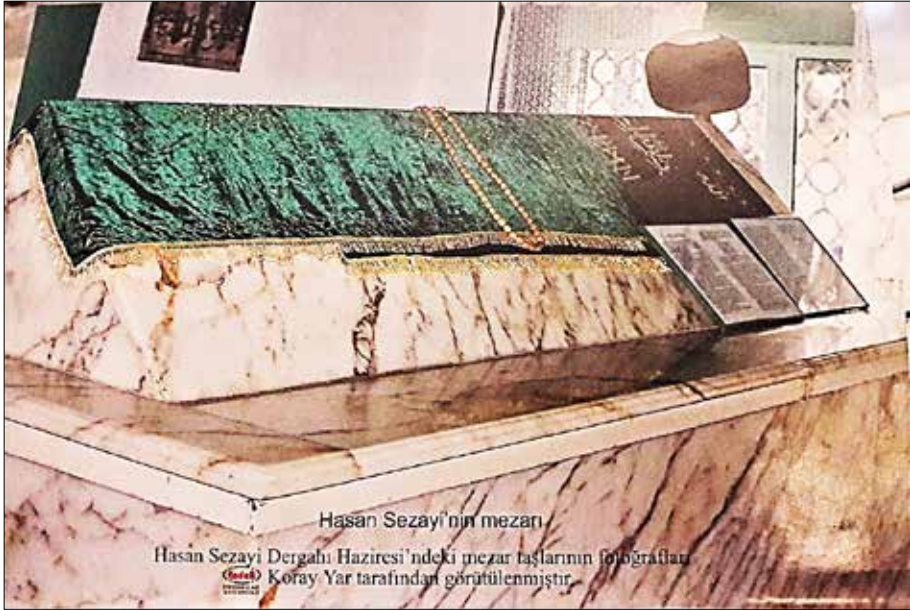
Ahmet Ünal İçe'nin atalarının Postnişinlik yaptığı Veli Dede Dergâhı ve Gülşeni Hasan Sezai Dergâhı'nı ziyaret etme hatırası.

Gülşeni Hasan Sezai'nin Oğluna Yazdığı Mektup:

“Ey benim gözümün nuru, gönlümün sevinci evlâdım. Seni her hâlinle Cenâb-ı Hakk’a emanet etmişim. Kâlp gözün açık olsun. İnsanlara güzel ahlâk ile davranasın. Bütün amellerin en güzeli güzel huylu olmaktır. Dili tatlı olanın dostu çok olur buyurulmuştur. Daima insanların ayıplarını gizle. Kimsenin ayıbını yüzüne vurma. Öfke ve kızgınlığını yenmeye çalış. Yaşlılara karşı hürmetli, saygılı ol. Bir fakir gördüğün zaman, elinde bulunandan yardımda bulun. Bunlara uyarsan ömrün uzun olur, Hak tealâ seni her yerde aziz eder.

Her zaman affedici ol. Vasiyetlerimi tutarsan dünyada rahat ve muhterem, ahirette de mükerrem olur ve rızamı kazanırsın. Her zaman itikadı düzgün, salih kimselerle birlikte ol. Dünya fanidir, ne sana kalır ne de başkasına. Baki kalacak olan, Allah için olan muhabbetir.”⁴¹

Gülşeni Hasan Sezai Hz.'lerinin Mezarı.⁴²

41 Rıdvan Canım, “Hasan Sezai ve Gülşenilik”, Yöre Dergisi, Edirne, Aralık 2003, S.7

42 Yöre Dergisi, Aralık 2003, Fotoğraf: Koray Yar.

Milli Mücadele Döneminde
Necmi İğne

Necmi İğe 1918 yılında askerlik yaptığı alayda, oturanlardan sağdan ikinci.

Necmi İğe'nin 1924 yılındaki fotoğrafı.

Refik-i muhteremim Necmi Bey'e yadigardır, 10-11 Kanun-ı sani sene 1334 (1918) Edirne Alay muallimlerinden Şaban Ali oğlu.

Necmi İğe'nin Dayısı Edirne Defterdarı Emin Bey.⁴³

Edirne'nin 25 Temmuz 1920'de işgal edilmesi sonrası, Edirne'de Yunanlar tarafından kayıtlara geçmeyen, araştırılmayan pek çok savaş suçları işlendi, ama "Harbi Cephelerde kaybeden bir milletin, silahsız sivil halkı harb esiri diye toplamaya kalkışması, o ana kadar hiçbir milletin aklından geçmemiştir."⁴⁴

11 Eylül 1922 tarihi Edirne'miz için kara bir gündür, bu tarihte Yunan askerleri tarafından siyasi suçlu sıfatıyla yüzlerce Edirneli tutuklanarak aslında rehin alınarak Yunanistan'a götürülmüştür, çünkü Yunan ordusu İzmir'de denize dökülmüş ama savaş süresince "Türk Ordusu kırk bin Yunan askerini esir etmişti, Yunan Ordusu'nun elinde ise sekiz bin civarında Türk esir vardı."⁴⁵ Yunanlılar ellerindeki Türk esir sayısını arttırma çabasıdaydı, bu yüzden Trakya'yı boşaltacakları sırada yanlarında ne kadar çok rehine götürürlerse pazarlık şanslarının artacağını düşünüyorlardı, bu yüzden Trakya'dan yüzlerce insanı tutuklayarak Milos'a, Girit'e, Atina'ya götürdüler.

Eski Trakya Paşaeli Cemiyeti Yazı İşlerini yürütmeye memur "Edirneli Nihat Ali Uluğ" Yunanlılar tarafından tutuklananlar arasındadır. Nihat Bey tutuklu olduğu günlerde devamlı günlük tutar, Trakya'dan tutuklanarak götürülenlerin adlarını tek tek yazar, bu anılarını 1954 yılında Tevfik Bıyıklıoğlu'na bir mektup ile iletir. Nihat Bey daha sonra İçişleri Bakanlığı Genel Evrak Müdürü olmuştur, yazdığı anıları ile Trakya ve Edirne tarihine ışık tutmuştur, suçsuz yere tutuklanarak götürülüp eziyet altında ölenlerin ruhları şad olsun.

43 Defterdar Emin Bey'in varislerinden Nilgün Önder Arşivi.

44 Milliyet Gazetesi, Ömer Sami COŞAR, "Milos Faciası-1", 13 Haziran 1965, s.5

45 Edirneli Nihat Ali Uluğ'un Tevfik Bıyıklıoğlu'na yazdığı mektuplardan, TTK Arşivi.

Şevket Dağdeviren (orta sırada soldan üçüncü)
ve Trakyalılar Girit Hanyā Mevlevihānesi'nde sürgünde.

10 Ocak 1923 Salı. Üst sıra soldan Ahmet Efendi (Kızılcıkdereli), Hüseyin Bey (Kırklareli), Nail Bey (Kırklareli), Fuat Bey (Edirne), Hüsametdin Efendi (Edirne), Mahmut Ağa (Edirne), Orta sıra soldan 2. Sıra: Ali Bey (Edirne), Şevket Bey, Ramazan Ağa (Edirne), Kazım Bey (Edirne), İbrahim Bey (Edirne). Yerde oturanlar solda: Nihat Bey (Edirne), Cevdet Bey (Edirne), Rıza Bey (Edirne), Hafız Rakım Ertür (Yerde oturanlardan sağ başta)⁴⁶

İki seneden beri
Yunanlıların kahrı ve
zulmü altında inlemekte
ve an halas sabırsızlıkla
beklemekte olan Sevgili
Edirne'ni unutma. 26
Temmuz 1338-1922
Trakya Cemiyeti
(Trakya Paşaeli
Müdafa-i Hukuk
Cemiyeti)⁴⁷

46 Cengiz Bulut Arşivi.

47 Cengiz Bulut Arşivi.

Edirne'nin Yunan işgalinde olduğu günlerde Trakya Paşaeli Cemiyeti üyeleri vatanın ve Trakya'nın kurtuluşu için çalışmalarına ara vermeden gizli gizli çalışmışlardır, Cemiyetin bir bölümü Bulgaristan'a geçmiş, bir bölümü Edirne ve çevresinde çeteler oluşturmuş, bir kısmı da Edirne'de kalarak mücadelesine devam etmiştir, Necmi İğe ve arkadaşları bu dönemde Edirne'de ve Trakya'da Türk nüfusun çoğunlukta olduğunu belirten istatistik haritaları, gazete ve önceki sayfadaki Selimiye Camii görseli "Edirne'ni unutma." yazan matbu belgeler basarak bütün yurttta dağıtımını yaparak Yunan işgaline ve zulümlerine dikkat çekmeye çalışmışlardır.

Necmi İğe Edirne'nin Yunan işgal yıllarında istihbarat görevlerinde de bulunduğunu sonraki yıllarda eşine ve oğlu Ahmet Ünal İğe'ye anlatmıştır, Edirne'deki Yunan işgal güçleri içindeki savaşa karşı olan sosyalist asker ve diğer sivil görevlileri tespit ederek onlarla iyi ilişkiler kurmuş, değerli bilgiler elde ederek, Mustafa Kemal'in Anadolu'daki milli mücadelesine destek olmaya çalışmıştır, Edirne'de Yunan işgal günlerinde Ağustos ve Eylül 1922'de birkaç Yunanlı görevli ile çekildiği fotoğrafın arkasında bir Yunanlının yazdığı not dikkate değerdir: Necmi İğe'ye hitaben, "Sevgili Yoldaşım **Necmettin** ile 2 ay kardeşlik hayatı geçirdim." demektedir.

31 Ağustos 1922 Edirne Hatırası. Arkadaşım Necmettin (Necmi) Efendi'ye, bizleri unutmaması için.

Fotoğrafın sol alt tarafında: Arkadaşım P. Doukas tarafından Thilaki'de renklendirilmiş fotoğraf. Ana tema: Thilaki'de 2 ay kardeşlik hayatı geçirdiğim sevgili yoldaşım Necmettin (Necmi) Efendi'ye.
Edirne 6/9/22 İmza

İşgal dönemi Edirne hatıra kartpostalı. Zincirler içinde bulunan Edirne, Ankara'dan yardım bekliyor. İstiklal Marşımız'ın ikinci kıtası ve güzel Edirne yakında kurtulacaksınız! Facia-i İşgali 25 Temmuz 1336-(1920) Numara 2 yazıyor.
Çeviri: Zeki Özkan⁴⁸

48 Cengiz Bulut Arşivi.

Edirne'nin Yunan İşgalinden Kurtuluşu:

Vali Bey bu törenden sonra bayrağı saygı ile aldı. Fransız borazanlarının çaldıkları selam havası, tekbir sesleri ve alkışlar arasında, şanlı bayrağımız 1341 hicri senesi Rebiü'l-âhîrinin 4. ve 1338(1922) malî senesi Teşrin-i sânisinin(Kasım) 24. Cuma günü saat ikiyi otuz iki (14.32) dakika geçe Hükûmet konağına çekildi.

Vali Şakir (Kesebir) Bey hazır bulunanlara şu söylevi verdi:⁴⁹

“Hepinizle inşallah çok çok görüşeceğiz. Yıllardan beri birbirimizi göremekten ileri gelen özlemimiz büyüktü. Hala onun çöşkusuyla doluyuz. Bir aya yakın bir zamandan beri vilayet topraklarına ayak bastık. Sonunda bugün Edirne'mize kavuştuk.

Edirne bizim pek değerli, pek kutsal yerimizdir. Tarihimizin yüzyıllardan beri başlayan övünceleri burada işlenmiştir. Biz bu tarihsel anılarımız ve kutsal haklarımız nedeniyle yurdumuzun bu güzel parçasını gene tutsaklıktan kurtaracağımıza güvencemiz tamdı. Bugün Tanrıya şükür bu amaca kavuştuk. Buna pek çok şükür

49 Cengiz Bulut Arşivi.

ve hamd etmek borcumuzdur. Bugünün özelliği yalnız Edirne'nin kurtarılması değil, tarihin baştan aşağı değişmiş olmasıyla artmıştır. Bugün İstanbul'da yeni halifemize resmî kutlama yapılacağı gibi Lozan Konferansı da barış görüşmeleri uğraşı içindedir. Dileriz ki bu iki olay mutlu sonuçlara varır ve tümümüz geçmiş zamanların acılarını unutturuz. İnşallah artık barış yolunda el ele vererek gönenc ve mutluluk için çalışmak mutluluğuna erişiriz” dedi.⁵⁰

15 Eylül 1923 Lozan Antlaşması sonrası Karaağaç'ın teslim alınışına katılan heyet, Karaağaç yolunda.

- 1-Edirne Mebusu Şakir (Kesebir) Bey
- 2-Edirne Mebusu Faik bey
- 3-Edirne Mebusu Rifki Bey
- 4-Necmi Bey (Necmi İğe en soldan ikinci kalpaklı kişi.)
- 5-İbrahim Bey

24 Temmuz 1923'te Lozan'da imzalanan antlaşmanın ek protokolüne uyarak Yunanistan savaş tazminatı olarak Karaağaç ve Bosnaköy çevresini Türkiye'ye bıraktı. Türkiye'nin Yunanistan ile doğal sınırını oluşturan Meriç Nehri'nin batı yakasındaki tek toprak parçası olması sebebi ile bu topraklar Türkiye için çok önemlidir.

50 Latif Bağman-Oral Onur, Edirne'nin Kurtuluşu, (<http://www.hudutgazetesi.com/haber/35808/edirnenin-kurtulusu-25-kasim-1922.html>) Erişim Tarihi: 12.10.2020

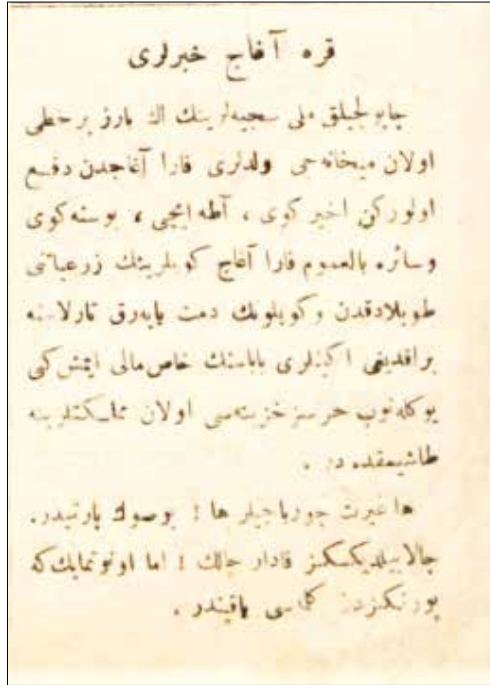
Karaağaç'ın Teslim Alınışı

Lozan Barış Antlaşması'nın hemen ardından 15 Eylül 1923 günü öğle saatlerinde Edirne Vali Vekili Abdullah Naci Bey ile Yunanistan Mutasarrıfı Mavridis, Karaağaç'ta devir teslim için bir protokol imzalarlar. O günlerin Edirne Valisi Şakir Bey, Hüseyin Hüsnü Paşa, Edirne Posta ve Telgraf Başmüdürü Necati Bey ve Edirne Polis Müdürü Necmi (İğe) Bey Karaağaç'ı teslim alan Türkiye heyetinin üyesidirler.⁵¹

Karaağaç Haberleri

Çapulculuk millî seciyelerinin en bâriz bir hattı olan meyhâneci veledleri Karaağaç'dan def' olurken Ahırköy, Adaiçi, Bosnaköy ve sâire bil'umûm Karaağaç köylerinin zer'iyatını topladıkdan ve köylünün demet yaparak tarlasına bıraktığı ekinleri babasının has malı imiş gibi yüklenüb hırsız hazînesi olan memleketlerine taşımaktadır.

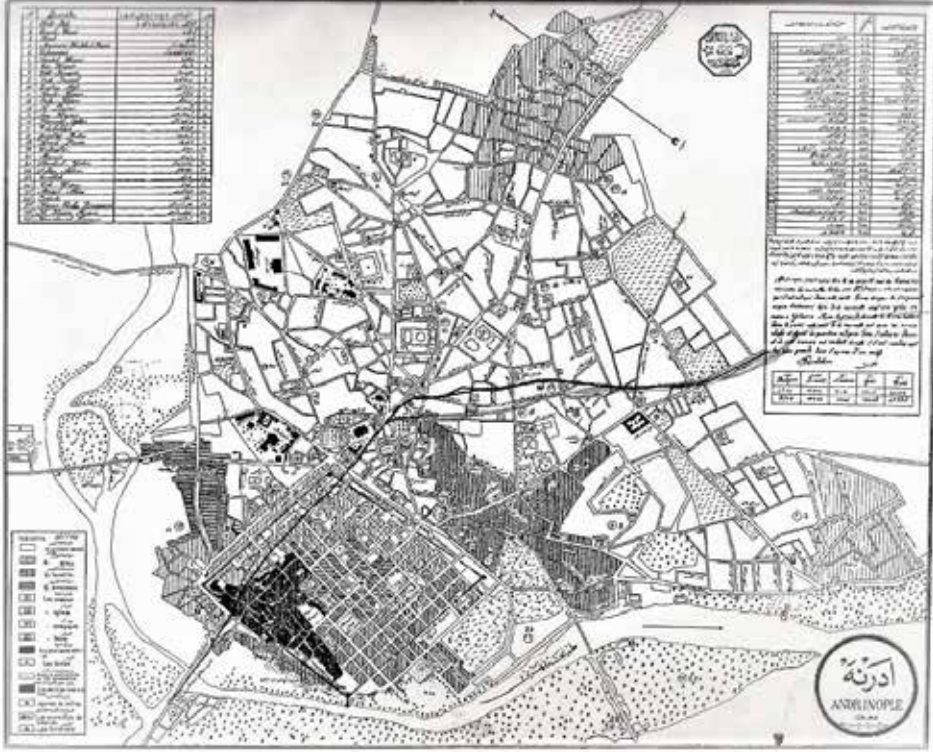
“Ha gayret çorbacılar ha! Bu son partidir. Çalabildiğiniz kadar çalın! Ama unutmayın ki burnunuzdan gelmesi yakındır.”⁵²

51 <https://evladifathan.blogspot.com/2009/05/karaagac-edirne.html> Erişim Tarihi: 16.10.2020.

52 Paşaili Gazetesi, Yıl: 1, Sayı. 41, s. 4, 22 Temmuz 1923, Çeviren: Ömer Faruk Köseoğlu.

Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Edirne ve Trakya'daki Müslüman çoğunluğu kanıtlamak için bastırıldığı nüfus ve şehirdeki yerleşik oldukları mahalleleri ve İslam mezarlıklarını, nüfus oranlarını ayrıntılı bir şekilde ortaya koyan şehir planı hazırlatılarak basılmış, Avrupa Devletlerine ve yurt içinde ilgili mercilere Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti mührü vurularak gönderilmiştir.

Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Mühürlü Şehir Planı.⁵³

Necmi İğne'nin
Himaye-i Etfâl Çalışmaları

“O kısacık hayatında, Edirne’nin Necmi Abey’i,
yetimlerin babası oldu.”

Ene ve Kâfilu'l-yetîmi fi'l-Cenneti ha-kezâ.⁵⁴
(Ben de yetime sahip çıkan da böylece Cennettedir.)

Necmi İğe öksüz ve yetimler ile beraber bir bayram gününde

Kur'an'ın yirmi üç farklı âyetinde yetim kelimesi geçmekte ve bu âyetlerde yetimlerle ilgili birçok düzenleme vaz' edilmektedir. Bu âyetler, genel olarak yetimlerin himaye edilmesini, zekât ve yardımda öncelik verilmesini, miras, ganimet gelirlerinden belli miktarda onlara da pay ayrılmasını ve hiçbir çıkar gözetmeksizin ekonomik açıdan desteklenmesini, özellikle de yetimlere yönelik şefkat, merhamet, iyilik ve ihsanla mukabele edilmesini salık vermektedir.

⁵⁴ Hz. Peygamber, “Ben ve yetime bakan kimse cennette şöyleyiz.” Orta parmağı ile baş parmağını yan yana getirip aralarını açıp kapayarak işaret etti.

**Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti
Edirne Şube-i Merkeziyesi makbuz
ilmühaberidir. 1923**

**1923 Necmi Bey öksüz ve yetimlere
yardım toplayan çocuklarla.**

Türkiye’de yoksul ve korunmaya muhtaç çocuklara ve ailelere bakım, eğitim, sağlık, kültür hizmetlerini sistemli bir biçimde sunmak için oluşturulmuş bir kurumdur. 1921’de bir dernek olarak kurulmuş, 1980 yılında dernek statüsünden çıkarak “devlet kurumu” haline gelmiştir.

30 Haziran 1921 tarihinde Ankara’da, özellikle Kurtuluş Savaşı sırasında öksüz ve yetim kalan çocukların korunması, yetiştirilmesi amacıyla “Himaye-i Etfal Cemiyeti” (H.E.C.) adıyla kurulmuştur.

Osmanlı Devleti’nde, II. Meşrutiyet döneminde kurulan “Darüleytamlar” şehit çocuklarına bakma görevini üstlenmişti. Bu kurumların yetersiz kaldığının görülmesi üzerine Himaye-i Etfal Cemiyeti ilk olarak Kırklareli’de 1908 yılında kurulmuş ve Balkan Savaşı’na kadar çalışmalarını yürütmüştü. Cemiyet, 1917 yılında ulusal düzeyde kuruldu ve İstanbul merkez oldu, 17 Ocak 1921 tarihli bir padişah iradesi ile kamu yararına çalışan bir cemiyet olarak kabul edildi. Kurucular, Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu’ya geçince 30 Haziran 1921’de Ankara’da, Hakimiyet-i Milliye gazetesinin bir odasında Himaye-i Etfal Cemiyeti’ni kurdular.

Ankara'da Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunu Kuranlar:

Himaye-i Etfâl Cemiyetinin Kurucuları Arasında İki Edirneli:

Mustafa Fevzi Paşa (Kozan Mebusu), Dr. Adnan Bey (İstanbul Mebusu), Dr. Fuad Bey (Bolu Mebusu), İbrahim Süreyya Bey (Saruhan Mebusu), Mustafa Necati Bey (Saruhan Mebusu), Dr. Refik Bey (Beyazıt Mebusu), Muhtar Bey (İstanbul Mebusu), Rauf Bey (Büyük Millet Meclisi İkinci Başkanı), **Şeref Bey (Edirne Mebusu)**, Vasıf Bey (Heyet-i Merkeziye Azasından), Abdullah Azmi Bey (Eskişehir Mebusu), Nadi Bey (İzmir Mebusu), Nafiz Bey (Erzurumlu Tüccar), Dr. Rıza Nur Bey (Sinop Mebusu), **Faik Bey (Edirne Mebusu)**, Hüseyin Rağıp Bey (Matbuat Umum Müdürü), Hoca Esat Efendi (Aydın Mebusu), Eyüp Sabri Bey (Eskişehir Mebusu), Emin Bey (Canik Mebusu), Enver Bey (İzmir Mebusu), Hamdi Bey (Bilecik Mebusu), Vehbi Bey (Niğde Mebusu).

Cemiyet kuruluşundan hemen sonra TBMM Başkanı Mustafa Kemal'in desteğini aldı. Ankara H.E.C.'nin kurulup güçlenmesi üzerine İstanbul H.E.C.'nin çalışmalarına son verildi.

Kurum, 1924'te pastörize süt dağıtımı, 1927'de anne ve çocukların ücretsiz yararlanabileceği "Sıhhi Banyolar"ın hizmete girmesi, 1928'de çocuk bahçelerinin açılması, 1929'da diş muayeneleri ve tedavilerinin başlaması, Çocuk Bakıcı Okulu'nun açılması gibi sosyal hizmet alanındaki pek çok ilki gerçekleştirdi ve döneminin en büyük sivil toplum örgütü haline geldi. Bu örgüt, tıpkı Hilal-i Ahmer (Kızılay) gibi devlet bütçesinden kanunla ayrılmış paya sahip bir kurumdu.

Çocuk Esirgeme Kurumu, 1937 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile kamu yararına çalışan dernek kabul edildi.

1961'de çıkan bir kanun üzerine kısa bir süre için kurumun idare heyeti, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca atanarak faaliyetlerini sürdürdü; Devlet Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel, kurumun fahri başkanı kabul edildi.

1980'de büyük bir ekonomik sıkıntı içine düşen kurum, askeri darbeden sonra kapanış sürecine girmiştir. 5 Mayıs 1981'de Resmi Gazetede yayınlanan kararla dernek feshedilmiş, görevleri Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na devredilmiştir. 27 Mayıs 1983'te Resmî Gazetede yayınlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kanunu ile Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu tarihe karışmış, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın yönetiminde, kamu tüzel kişiliği olan katma bütçeli bir kurum haline gelmiştir. 1991'de çıkartılan kanun hükmünde kararname ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Başbakanlığa bağlanmıştır.

Çocuk Esirgeme Kurumu'nun dernek statüsünde faaliyet gösterdiği dönemde kuruma başkanlık yapmış bazı isimler şunlardır:

Dr. Mehmet Fuat Umay (30 Haziran, 1921 - 14 Kasım, 1948)
Dr. Muzaffer Canbolat (14 Kasım, 1948 - 10 Ocak, 1951)
Av. Osman Şevki Çiçekdağ (18 Ocak, 1951 - 3 Kasım, 1956)
Osman Refet Aksoy (3 Kasım, 1956 - 16 Haziran, 1960)
Dr. Galip Göker (16 Eylül, 1961 - 13 Aralık, 1963)
Av. Emin Halim Ergun (13 Aralık, 1963 - 1 Eylül, 1968)
Ali Rıza Zorluoğlu (1 Eylül, 1968 - ?)⁵⁵

Edirne Himâye-i Etfal Cemiyeti Kurucuları:

- 1- Tüccardan Kasım Bey (Yolageldili)
- 2- Emin Beyzâde Fikret Bey (Edirne Defterdarı Emin Bey'in oğlu, Necmi İğe'nin dayısının oğlu.)
- 3- Umur'u Hukukiyye Başkâtibi Halil Bey
- 4- Belediye Sabık Müfettişi Rıza Bey
- 5- Tetkik Memuru Rasim Bey (Ertür)
- 6- Belediye Başkanı Ekrem Demiray
- 7- **Müze Memuru Necmi İğe**⁵⁶

Himâye-i Etfal Cem'iyeti

Hamiye-i Etfal Cem'iyeti şehrimiz merkezi pazar gecesi **Trakya Paşaili Müdafaa-i Hukuk Kulübü** binasındaki Daire-i Mahsus'da bir ictimâ'a akd etmiş ve Yunanlıların mekteplerinden ihrâc ettiği dört şehid yavrusunu Mekteb-i Sultânî'de ücretli leylî olarak devâm edebilmeleri için elzem olan masârif tahsilini cemiyet tarafından tesviyesine karâr vermiştir.⁵⁷

55 <https://www.ulkucudunya.com/index.php?page=haber-detay&kod=1717> Erişim Tarihi: 12.10.2020.

56 Oral Onur, Edirne Hilal-i Ahmer ve Himaye-i Etfal Cemiyetleri (Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumları), Dinç Ofset, İstanbul 2004, s. 77.

57 Paşaili gazetesi, 23 Şa'ban 1341 (Pazar ertesi) / 9 Nisan 1339, Yılı: 1, S. 13, Çeviren: Ömer Faruk Köseoğlu.

İlkbahar At Koşusu Himaye-i Etfal Cem'iyeti Menfaatine

Mayıs ayı ibtidâlarında Edirne'de ilkbahar At koşuları icrâ edilecektir. Koşuya iştirâk arzusunda olan hayvân sâhiblerinin şimdiden ihzârâtda bulunmaları ve bu babda tafsîlâtın yakında neşr ve i'lân edileceği i'lân olunur.⁵⁸

Bayram Günleri

Bayramın birinci günü Hilâl-i Ahmer çiçekleri ikinci ve üçüncü günü Himâye-i Etfâl rozetleri tevzi' idileceğini haber aldık.⁵⁹

Bayramın Birinci Günü Yetimler Günüdür

Babasız, anasız milletin rahm-i şefkat kucığında bayramlarını yapacak olan sevgili yetimlerimizin takacakları kurdelaları seve seve taşıyalım.. Bu, şehîdlerimize ve yetimlerimize karşı borcumuzdur.⁶⁰

Himaye-i Etfal Sigara Kağıdı

Öteden beri hamiyet-i vatanperverânesini takdîrle gördüğümüz Hafız Fikri beğ bu kere yetim ve zavallı çocuklarımızın hâmîsi olan Himaye-i Etfal Cem'iyeti menfa'atine çıkarılan sigara kağıdlarının merkez müte'ahhidliğini der'uhde itmiştir. Deposu Mahmudpaşa 232 numeroda Hafız Fikri ticarethânesidir. Millîyet-perver esnâfımıza tavsiye ideriz.⁶¹

Necmi İğe yöneticisi olduğu Himaye-i Etfal'deki yetim çocukların daha iyi şartlarda yaşaması için birçok etkinlikler düzenlenmesine öncülük etmiştir, Edirne Türk Ocağı'nda da yönetimde olması sayesinde Türk Ocağı ile ortaklaşa birçok etkinlik düzenleyerek yetim ve öksüz çocuklar için hem yardım toplamışlar hem de Edirne halkı ve öğrencilerine eğlenceli zaman geçirmelerini ve geleneksel

58 Paşaili gazetesi, 23 Şa'ban 1341 (Pazar ertesi) / 9 Nisan 1339, Yılı: 1, S. 13, Çeviren: Musa Öncel, s. 4.

59 Paşaili gazetesi, 9 Mayıs 1923, Yılı: 1, S. 21, Çeviren: Ömer Faruk Köseoğlu, s. 4.

60 Paşaili gazetesi, 22 Temmuz 1923, Yılı: 1, S. 41, Çeviren: Ömer Faruk Köseoğlu, s. 4.

61 Paşaili gazetesi, 22 Temmuz 1923, Yılı: 1, S. 41, Çeviren: Ömer Faruk Köseoğlu, s. 4.

oyunlarımızın hatırlanmasını, unutulmamasını, geleceğe taşınmasını sağlamışlardır, 1924 yılında düzenledikleri kır eğlencelerinde yapılan etkinlikler şu şekildedir:

Edirne Türk Ocağı ve Himaye-i Etfal Menfaatine Tertip Edilen 1924 Sonbahar Kır Eğlenceleri

Türk Ocağı tarafından düzenlenen kır eğlenceleri Cuma günü yapıldı. Sarayı kırılarında hazırlanan saha askerler tarafından çok güzel düzenlendi, önce at koşuları yapıldı, dört atın iştirak ettiği koşu Değirmenyeni Köyünden başladı, Tekkekapi'da bitti.

Yaklaşık on kilometre olan bu koşuyu Nalbantoğlu Mehmet Bey'in atı kazandı, ikinciliği Seyyit Efendi'nin, üçüncülüğü Karabekir Efendi'nin atları kazandı. İzleyiciler bu heyecanlı yarışı izlemek için Tekkekapi'ya kadar geldiler, koşular bitince tekrar Sarayı'na döndüler.

Lise oyuncuları geç gelince müsabakalara katılmadı bu nedenle müsabakalar sönük geçti. Kız Lisesi tarafından yapılan sürat koşulunda birinciliği Sinem hanım, ikinciliği Bihter Hanım aldı. Darümuallim tarafından yapılan koşularda birinciliği Dürdane Hanım, ikinciliği Zeliha Hanım aldı. Kız Lisesi tarafından oynanan Muhasana topu oyununda Hamdiye hanım birinci oldu, kızların ip atlayarak yaptığı koşularda Zeliha hanım birinci, Dürdane Hanım ikinci oldu. Siklet atmada 10,45 metre ile Nazmi Bey birinci, 10 metre ile Hayati Bey ikinci oldular. Daha sonra Kız Lisesi tarafından oynanan makara oyununda Muazzez birinci, Ayşe Selim Hanım ikinci oldu.

Darümuallimat tarafından yapılan iğneye iplik geçirme oyununda Zeliha ve Dürdane hanımlar başarılı oldular. Birinciler (Kız Lisesi, Darümuallimat Öğrencileri) arasında yapılan yarışları Lise'den Suzan Hanım kazandı.

Mukavemet koşularını İşçiler Yurdundan Vafi ile Paşaili gazetesi dizgi memurlarından Cevdet Bey kazandılar. Daha sonra Zabitanların atları ile engel atlamaları başladı, birinciliği Süvarilerden Sadettin Bey kazandı, Mızrakla hedefe vuruşları Hüsamettin, Kurdele kapmada Hikmet Bey, Yumurta ile engel atlamada Zeki Bey kazanmıştır. Süvari askerleri tarafından at üzerinde yapılan güreşlerde 4. Alaydan Ali kazandı, Eğlencelerin en heyecanlısı Süvarilerin hünerleri idi.

Güreşlerde Çömlek köylü Kara Emin galip geldi, daha sonra Bulgaristan'ın namı pehlivanlarının da katıldığı güreşler yapıldı. Gece yarısına kadar meşaleler altında süren güreşler ile Kır eğlenceleri tamamlanmıştır.⁶²

62 Trakya Paşaili gazetesi 27.10.1340-1924 Pazartesi Sayı.167

24 Teşrin-i Evvel 1340 / 24 Ekim 1924
Tarihinde Edirne Türk Ocağı ve Himaye-i Etfal menfaatine tertip edilen Sonbahar
Kır Eğlenceleri hatıratından. En solda kalpaklı Necmi İğce.

Edirne Himaye-i Etfal Cemiyeti yöneticileri ve Cemiyetin koruyup kolladığı öksüz kız çocukları. Orta sırada hilâlin solunda Kasım Yolageldili.⁶³ 1923

Necmi İğce büyük bir yardımseverdir, uzun yıllar Edirne Himaye-i Etfal Cemiyetinde (Günümüzde Çocuk Esirgeme Kurumu) yöneticilik yapmış, yüzlerce şehit ve kimsesiz, fakir çocuğa babalık yapmış, günümüzde Edirne Halk Eğitim Merkezi olan binada fakir ve kimsesiz çocuklara sünnet şölenleri düzenlenmesinde aktif görev almıştır. Trakya'nın işgal yıllarında Trakya Paşaeli Cemiyeti çatısı altında mücadele edenler, 25 Kasım 1922'de Edirne'nin işgalden kurtuluşu sonrası Edirne'nin yeniden imar edilmesi, ticarete, ziraatte, eğitimde tekrar ilerleme sağlanması için Edirne'deki derneklere, kurumlarda bir araya geldiler, silah ile değil de çok çalışmakla, birlik beraberlik içinde yardımlaşma ile yeni bir dönemin kapısını açtılar.

⁶³ Oral Onur, a.g.e.

01 Ağustos 1927 Müze Müdürü Necmi İğe Himaye-i Etfal'de öksüz çocuklarla.

1916 yılında İttihat Terakki önderliğinde yaptırılan Halk Eğitim Merkezi sünnet şoleni, ön sıra soldan 5. Trakya Paşaeli Cemiyeti kurucularından Kasım Yolageldili ve arkadaşları ile arka sırada kalpaklı Necmi İğe. 1923⁶⁴

64 Fotoğraf: Kasım Yolageldili Arşivi.

Tabelada yazan:

“Ene ve kâfilu'l-yetîmi fi'l-Cenneti ha-kezâ.”⁶⁵

(Ben de yetime sahip çıkan da böylece Cennettedir.) 1923

İttihat Terakki Cemiyeti binasında (Günümüzde Halk Eğitim Merkezi) yetimlere yapılan Sunnet Şöleni. Himaye-i Etfâl yöneticileri, Askerî Erkân, Edirne Protokol üyeleri ile beraber. Soldan ayakta dördüncü kalpaklı Necmi İğe.⁶⁶

⁶⁵ Hz. Peygamber, “Ben ve yetime bakan kimse cennette şöyleyiz.” Orta parmağı ile başparmağını yan yana getirip aralarını açıp kapayarak işaret etti.

⁶⁶ Fotoğraf: Cengiz Bulut Arşivi.

Edirne Himaye-i Etfal Mektebine getirilen şehit çocukları, sokaklardan perişan halde toplanmış sıcak bir yuvaya kavuşmuştu. Nahiye Müdürü ile Jandarma Takım Kumandanı yetimler ile bir arada.

Edirne Himaye-i Etfal Mektebi ve yetim şehir çocuklarını ziyaretten sonra. Nahiye Müdürü ile Jandarma Takım Kumandanı temiz elbiselere kavuşmuş yetimler ile bir arada.

Edirne Belediye Başkanı Ekrem Demiray, Necmi İğe (ayaktakilerden sağdan üçüncü) ve Himaye-i Etfâl yöneticileri bir arada. 1930

Himaye-i Etfal yöneticileri, arka sıra sağdan ikinci kişi Necmi İğe, sağdan üçüncü kişi başkan Kasım Yolageldili ve yetim çocuklar bir arada. 1924

Necmi İğge ve arkadaşları öksüz ve yetim çocukların sağlıkları ile yakından ilgileniyorlardı, onları salgın hastalıklardan korumak için her tür önlemi alıyorlardı. Trakya Paşaeli gazetesi 22 Haziran 1340-1924 tarihli gazetede “Himaye-i Etfâl Cemiyeti 12 yaşına kadar olan çocuklar için 2000 TL'lik Kinin ilacı satın aldı. Merkez ve şubelere gönderildi. Edirne, Gelibolu, Tekfurdağı, Kırklareli, Aydın, Antalya, Konya, Samsun, Adana, Kayseri, Bursa ve Çorum merkezlerine 18 kg. Kinin gönderildi.” haberini görüyoruz.

Yüzlerce yetimin bakım ve eğitim giderleri yüksek olduğu için her şeyi Devletten beklemeyerek Himaye-i Etfal Cemiyeti yararına halkın ilgisini çekecek spor etkinlikleri de yapılıyordu, 09 Temmuz 1340 / 1924 tarihli Trakya Paşaeli gazetesinde Türkiye'nin gözde spor kulüplerinden biri olan Galatasaray'ı da şehrimize davet etmiştir.

“Himaye-i Etfal Cemiyeti yararına düzenlenecek Galatasaray maçına Edirne Lisesi, İşçi Yurdu ile Darülmualimin (Erkek Öğretmen Okulu) oyuncularından karma bir takım oluşturuldu.”

Galatasaray takımı Uzunköprü'de karşılandı, Tren Karaağaç'a gelince törenle karşılanarak otomobillerle şehre getirildiler. Edirne Lisesinde konaklayacaklar, Avrupa'dan gelen oyuncular da katıldılar, saat 17.00'de Sarayıçi'ne gelindi ve müsabakalar başladı, 100 metre koşuda Galatasaray'dan Nejat birinci, Edirne'den Mustafa ikinci oldu, 400 metrede Galatasaray'dan Nejat birinci, Seyfi bey ikinci oldu. Bayrak yarışını Galatasaray alırken, yüksek atlamada Edirne'den Ethem Bey, uzun atlamada Edip Bey birinci oldu. Her iki takım maç öncesi centilmenlik örneği göstererek bayraklarını sundular. Hakem üçlüsünden Sabit Bey nezaretinde maç başladı. Edirne takımı; Bayram, Fahri, Talat, Ferit, Emin, Osman, Fuat, Fehmi, Fahri, Hakkı ve Cevat'tan kurulu idi. Galatasaray takımı ise Ulvi, Ali, Mehmet, Mithat, Vedat, Hayri, Muslih, Edip, Necip, Mehmet, Arif on birinden oluşuyordu. Maçın ilk devresi Muhlis Bey'in attığı gol ile Galatasaray'ın lehine bitecek derken devre bitimine beş dakika kala Galatasaray ikinci golünü atarak devreyi iki sıfır kazandı.

Edirne Türk Ocağı ve Himaye-i Etfal menfaatine tertip edilen Sonbahar Kır Eğlenceleri, Salih Zorlutuna Sırık atlamada 2,70 skoru ile birinci olmuştur. (30 Mayıs 1340/1924 Kahraman Zorlutuna Arşivi.)

Maçın hakimi olan Galatasaray maç sonucunda 4-0 galip gelerek oyun alanından ayrıldı. Galatasaray oyuncusu Muhlis Bey'in hazırladığı hücumlar ile Edirne takımını bozguna uğrattı. Edirne kalecisi Bayram Bey çok güzel kurtarışlar yaptı.

Edirne takımı bozuktuk iyi oynayamadı, maç sonunda her iki takım otomobiller ile Liseye götürüldükten sonra yemek ziyafeti verildi, yemekte konuşmalar yapıldı, ertesi sabah Galatasaray takımı trenle şehirden ayrıldılar, Galatasaray takımı Edirne'yi İstanbul'a davet etti, maçın hasılatı **Himaye-i Etfal'e** verildi.⁶⁷

Galatasaray ile yapılan maç sonucunda Edirne takımının yenilmesi Edirne sporseverlerce tepki ile karşılandı bir an önce Edirne'de idman teşkilatının kurulması yönünde çalışmalar yapılması dile getirilmeye başlandığını Trakya Paşaili gazetesine yansıyan haberlerden anlıyoruz, **Türk Ocağı Spor kolunda** görevli olan **Necmi İğce** Edirne'nin spor hayatına da katkı yapmaktadır.

Edirne'de İdman Teşkilatı olmadığı Galatasaray maçı ile anlaşıldı. Edirne halkı Türk Ocağı Başkanı İsmail Habib Bey'i göreve çağırarak spor kolunun bir çalışma yapması öneriliyor, Türk Ocağı spor kolunun Edirne'deki okul takımları olan Lise, Erkek Öğretmen, Ziraat Okulu ve Sanat Okulundan seçmeler yapabileceği kaydediliyor.

⁶⁷ Trakya Paşaili gazetesi, 20 Temmuz 1340/1924 Pazar, s. 140.

Türk Ocağı Spor Kolunda Görevli Olanlar:

Muhittin (Yolageldili) Bey, Necati Bey, Fehmi Bey, Nuri Bey ve **Necmi (İğce) Bey.**⁶⁸

Edirne basınında çıkan bu eleştiriler karşısında Türk Ocağı yetkilileri bu duruma kayıtsız kalmayarak Spor Kolunda görevli olanlar hemen bir çalışma yapmaları konusunda yetki verir, yapılan çalışmalar sonucu Edirne’de bir Spor Kulübü kurulmasının elzem olduğu kararına varılır ve bu konu ile ilgili olanları Türk Ocağında toplantıya çağırırlar; “ Edirne’de bir Spor Kulübü kurulması için Türk Ocağı başkanı İsmail Habib Sevük bey 28 Temmuz günü ilgilileri İdman Ocağı kuruluşu için Türk Ocağında toplantıya davet ediyor. Gençliğin kahve köşelerinden kurtarılması için bütün Edirne halkının çaba sarf etmesi isteniyor.”⁶⁹

Kır eğlencelerinde Sadiye Zorlutuna, sporcu gençler ile koşuda.
Kahraman Zorlutuna Arşivi.

68 Trakya Paşaili gazetesi, 23 Temmuz 1340/19247 Pazar, s. 141.

69 Trakya Paşaili gazetesi, 27 Temmuz 1340/1924 Pazar, s. 142.

1924

Edirne Osmanlı Fakir Çocuklarına Yardım Cemiyeti Hayriyesi yöneticileri bakıma muhtaç öksüz çocuklarla.

Edirne Himaye-i Etfâl'in himayesine alınmış bir şehit evladı. 1924

HİMAYE-İ ETFAL CEMİYETİ

Edirne Merkezi

Havsa kâini Necmeddin (Necmi) Beğ 341 senesi

Taksitli olarak yüz.....mübeeyin makbuzdur. Fi sene 1341/1925

Himaye-i Etfal Mektebine alınan şehidzade talebeden ilk grubun

Trakya aile-i irfanına hîn-i kabülünde çekilen fotoğrafı.

20 Mart 1341 (1925)

04 Şubat 1926

“Edirne Himaye-i Etfal Mektebi talebesi teşrif-i âlinize arz-ı teşekkür eder.”

1926 senesi Nisan'ının 16'ncı ve id-i fitrın üçüncü günü,
Yeni İstasyon civarında çekilen resmim. (16 Nisan 1926) Himaye-i Etfal Azaları
Meriç Nehri kenarında. Belediye Başkanı Ekrem Demiray, Necmi İğe.

Sol başta Necmi İge, sağ başta Edirne Belediye Başkanı ve Himaye-i Etfal Cemiyeti üyesi Ekrem Demiray öksüz ve yetimler ile bir bayram gününde Rozet Satışı ve Cemiyete Bağış Toplama Etkinliği hatırası. 1926

Necmi İge ve arkadaşları Edirne'de yetimler için rozet, yaka kartı, posta pulu, oyuncak satışı yaparak bağış topluyor ve onların her türlü ihtiyaçlarını karşılıyorlardı.

Necmi İge ve arkadaşları Edirne’de korumaya aldıkları yetimler için Halkevinde ve Türk Ocağı binasında “Balo” etkinlikleri düzenleyerek hem Himaye-i Etfâl’e (Çocuk Esirgeme Kurumu) bağış topluyorlar hem de Edirne sosyal hayatına katkı yapıyorlardı, bu tür balolarda Edirne’nin entelektüel kesimi, esnaflar, işadamları, kamu kurumu yöneticileri bir araya gelme fırsatı buluyor, şehrin sorunlarını daha iyi gündeme getirme fırsatı bularak çözümler de üretiyorlardı, bu amaçla **Necmi İge** Edirne’de sevilen ve takdir edilen biri olduğu için Cemiyete epey gelir getirici çözümler üreterek hayata geçiriyordu, satıp ta parasını henüz alamadığı biletlerin bedelini yazdığı aşağıdaki listedeki rakam o zaman için çok iyi bir rakamdır. Balo bilet satışına Trakya Umum Müfettişi Kazım Dirik’in eşi Maide Dirik de yardımcı oluyordu.

No	Adı Soyadı	Ne kadar	Tarih
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

Necmi İge'nin Himaye-i Etfal Cemiyeti yararına düzenlediği balo, Milli Piyango çekiliş bileti satışlarında topladığı paranın makbuzları.

Himaye-i Etfal Cemiyeti üyeleri Hatırası.
Ekrem Demiray konuşma yaparken. 1927

Himaye-i Etfal Cemiyeti üyeleri hatırası.
Ekrem Demiray, Necmi İğe.
05 Nisan 1927

05 Nisan 1927
Himaye-i Etfal Cemiyeti üyeleri hatırası.
Ekrem Demiray, Necmi İğe.

23 Mart 1927 Senesi Hilal-i Ahmer Cemiyeti azalarının
vazife halinde çekilen fotoğrafı. Sağdan birinci Necmi İğe.

23 Mart 1927

Hilal-i Ahmer Cemiyet-i Merkeziye azaları ve Necmi İğe vazife-i haletden çıkarken Türk Ocağı önünde çekilen fotoğraf. Arka sıra sağdan üçüncü Necmi İğe.

Necmi Abey'ime ufak bir hatıra 01 Mayıs 1927

Himaye-i Etfal çocuk yuvası yavrularından Yıldız, Edirne'de bir eğitim yuvası.
(Yıldız Öğretmen Necmi İğe'nin yıllar önce Himaye-i Etfal'de korumaya aldığı bir yetimdir.)

05 Mayıs 1928

Himaye-i Etfal yararına düzenlenen bir kır eğlencesinde Sarayıcı hatırası.

14 Temmuz 1929 Himaye-i Etfal yöneticileri ve
Necmi İğe. Arka sıra soldan birinci.

Gazi Hz. nin çiftliğinde peynircilik tahsil edecek çocuklar

Gazi Hz. Edirne'yi teşrif buyurdıkları sırada kendilerinden kaşercilik ve peynircilik öğrenmek üzere bir kaç Edirne'li çocuğun Gazi çiftliğine kabulleri rica edilmişti. Edirne meb'usu Fuat Bey Edirne'ye bir mektup yazarak mayısta beş çocuğun çiftliğe kabul edilecekleri bildirilmiştir. İlk mektep mezunu olmak şartile 16 yaşından yukarı beş çocuğu Himayei etfal cemiyeti tefrik ve intihap edecektir.

1931 Himaye-i Etfal Cemiyeti ve Necmi İğe beş yetim çocuğu
Gazi Çiftliği'ne gönderecek.

1930 yılı Aralık ayında Edirne ziyaretinde, Edirne'den Peynir imalâtını öğrenmek üzere beş çocuğun Ankara'daki Gazi Çiftliği'ne gönderilmesini isteyen Gazi Mustafa Kemal'in isteğinin yerine getirilmesi.⁷⁰

*Himayei Etfal
Ve Çocuklarımız*

Himayei etfal cemiyeti Edirne şubesi şeker bayramı münasbetile üçyüz liranı kadar bir masraf yaparak ikiyüz kırk sekiz fakir ve kimsesiz çocuğu geydirmiştir.

Himayei etfaliu bu çok yerinde hayırlı yardımın takdirle karşılız.

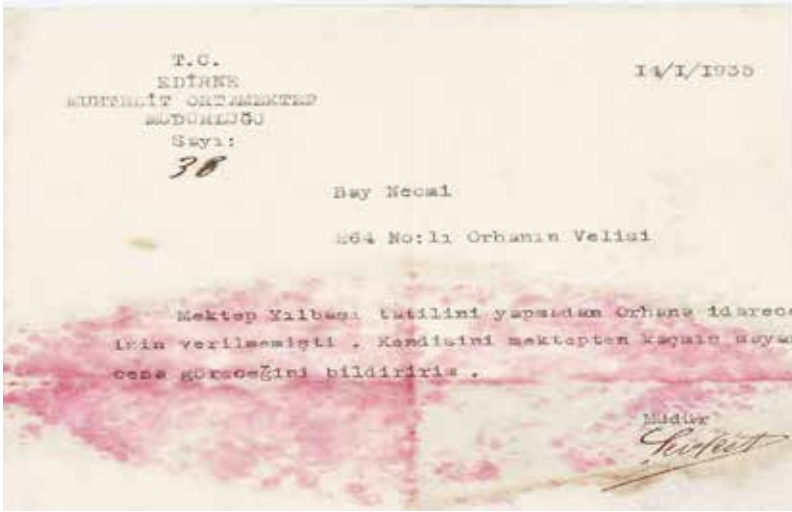
*Edirne Postası Gazetesinde
Edirne Himayei
Etfal'ın Çalışmaları.
Şubat 1934¹⁹³⁰*

Edirne Postası gazetesinde Edirne Himaye-i Etfâl'in Çalışmaları.
Şubat 1934

⁷⁰ Vatan gazetesi (1931), Suat Akgül iletisi, Erişim Tarihi: 25.11.2020

Necmi İge Himaye-i Etfal yöneticiliği sırasında şehit, öksüz ve fakir çocukların bakımı ve korunup kollanmasının dışında çocukların daha iyi bir eğitim alması için, “Himaye-i Etfal Mektebi” açılması için de çaba sarf etmiş bunun sonucunda okulun açılması için Edirne Maarif Müdürü Celil ile Sanat Okulu Mektebi Müdür Vekili Rasim beyler tayin edilir, Okul Tavukçular Hanı yanındaki Trakya Kız Numune Okulunun bir kısmında 23 Mart 1924 tarihinde açılması sağlanır, ilk etapta okula 20 anasız babasız öğrenci kabul edilmiştir.⁷¹

Necmi İge Himaye-i Etfâl yöneticiliği sırasında birçok yetim öğrencinin eğitim gördüğü okullarda velisi de olmuş, onların her sorunu ile ilgilenmiş, yeni kurulan Cumhuriyet’in ülkede ihtiyacı olduğu eğitimi, vatansever insanların yetiştirilmesi için çaba sarf etmiştir.

⁷¹ Paşaili gazetesi, 26 Mart 1340/1924.

Necmi İge'nin Himaye-i Etfal yöneticiliği sırasında sahip çıkıp koruduğu, kolladığı yetimler, eğitimleri için başka şehirlere gidip, meslek sahibi olduktan sonra dahi Necmi İge ile irtibatlarını kesmemişlerdir, oğlu Ahmet Ünal İge, "yıllar sonra bile öğretmen, devlet memuru, asker, polis olan birçok kişi babama gelip elini öper, hasret giderirlerdi." Necmi İge'ye bu yetimler tarafından gönderilmiş pek çok fotoğraf vardır.

Türk Silahlı Kuvvetlerine katılan yetimlerin Necmi İge'ye gönderdiği fotoğraflar.

Edirne Himaye-i Etfal Cemiyetinden yetişen gençlerin,
Necmi İçe'ye gönderdiği fotoğraflar.

Sevgili Necmi ağabeyime yadigâr, 1929 Nisyâna gömülmek isteyen bu varlığın...

1927

Edirne Himaye-i Etfal'in yetim çocukları öğretmenleri ile.

Himaye-i Etfal Okulu öğrencileri öğretmenleri
Nezahat Hanım ile bir arada. 1932

Koltukta oturanlar Edirne Milletvekili Av. Mehmet Şeref Aykut ve Edirne Valisi, Necmi İge ve arkada öğrenciler. 1933

Mimar Sinan'ı Anma Günlerinde
Necmi İğne

Necmi İğe ve Osman Nuri Peremeci uzun yıllar Mimar Koca Sinan için anma günü düzenlemiştir.

Mimar Mazhar Altan'ın yazısı, 9 Nisan 1936

Mimar Sinan'ın Bugün Edirne'de Yapılacak Yıldönümü Merasimi Vesilesi ile Dâhi Mimarın Hayatı:

Koca Sinan seferlerde orduyu takip eden ve alınan yerleri ölmez eserleri ile süsleyen bir sanatkârdı.

Türk güzel sanatlarına ölmez eserler bırakan dâhi mimar Sinan'ın bugün ölümünün yıldönümüdür. Mimar Sinan yalnız bir mimar değildir, o Türklüğün Avrupa'da yayılışı esnasında Osmanlıların propagandacısı ve hâlâ o memleketlerde sapaşağlam duran camilerin, çeşmelerin ve köprülerin yapıcısıdır. Sinan'a Macar derler, Sinan'a Rum derler. Fakat şurası muhakkaktır ki Sinan Orta Anadolu'nun Kayseri vilâyetinin özbeöz evlâdıdır. Türk mimarların, olduğu kadar Şark Mimarlarının da dedesi olan Koca Sinan 1490 tarihinde Kayseri'nin Keşi nahiyesinde doğmuştur. Sinan çocukluğunu ve gençliğinin bir kısmını Kayseri'de geçirmiştir. O zamana kadar Osmanlı ordusunu teşkil eden Yeniçeriler yalnız Rumeli'den devşirilirken Birinci Selim devşirme usulünün Anadolu'ya da teşmilini irade ettiğinden Anadolu'dan da çocuk devşirmeğe başlandı. İstanbul'a gelen ilk devşirmede Sinan da vardı. Sinan ilk bilgisini At Meydanında İbrahim Paşa Sarayı'nda bulunan Acemi Oğlanlar Mektebinde aldı. Orada dülgerlik öğrendi.

Sinan bundan sonra Osmanlı ordusunda Acemi Oğlan olarak seferlere iştirak etmiştir. O Sultan Selim'in Çaldıran Seferinde bulunmuştur. Sinan için bu sefer öğretici bir yolculuk olmuştur. Sivas, Erzurum, Amasya, Tebriz şehirlerinde gördüğü eserler ona ileride meydana getireceği eserler hakkında bir fikir vermiştir. İstanbul'a döndüğü zaman Yenierilikten ıkmıştır. Sinan işte bu andan itibaren kendisini mimarlığın şahikasına yükseltecek yola girmiş bulunuyordu. Sinan'ın, ordunun seferlerinde gösterdiği büyük hizmetler kendisini bir anda atlı sekban sınıfına geirtmiştir. Sinan 36 yaşında yayabaşı ve biraz sonra da zembereki başı olmuştur. Sinan'ın bu sırada göstermiş olduğu yararlıklar onun mimarlığa olduğu kadar askerliğe de kabiliyetli olduğunu ispat etmiştir. Mohaç Seferinden sonra Bağdat'a dönen Osmanlı ordusu Van Gölüne gelince nakliye müşkilâtı ile karşılaşmıştı. Sinan burada da kendini gösterdi.

Veziriazam Lütfi Paşa gölü geçmek için lâzım gelen kayık ve gemilerin yapılması ihtiyacını hissetti. Veziriazam umeradan İzmitli Yedibelâ Mahmut Bey'in tavsiyesi üzerine bu işin başına ustabaşı olarak Sinan getirildi. Sinan bu suretle kendini vezire tanıttı. Sinan o zaman askerî harekâтта büyük bir rol oynuyordu, bütün seferlere iştirak ediyor ve lâzım gelen köprüleri yapıtıyordu.

Sinan'ın Buğdan Seferinde Prut Nehri üzerine kurduğu köprü onun padişah tarafından tanınmasına vesile olmuştur. Mimar Sinan bu hâdiseden sonra kendini daha çok mimarlıkta göstermiştir.

1529'da Ser Mimar Hassa Acem İsa ölünce Sadrazam Lütfi Paşa'nın teklifi üzerine Sinan 49 yaşında mimarbaşı olmuştur. Koca Sinan 98 yaşına kadar bu vazifesinde büyük eserler meydana getirerek çalışmış ve Yavuz Sultan Selimden sonra Kanuni'nin, İkinci Selim'in ve Üçüncü Murat'ın zamanlarında Mimarbaşılığına devam etmiştir. Sinan'ın dehası bugün onun eserleri ile dolu olan memleketimizin her tarafında kendini gösteriyor. Yalnız anavatanda değil Rumeli'nde ve Balkanlarda da onun meydana getirdiği eserler hâlâ ilk anlarının sağlamlığını, güzelliğini ve âbideliğini muhafaza etmektedir.

Sinan yukarıda da söylediğimiz gibi yalnız cami, eşme yapmakla Osmanlı İmparatorluğu'na hizmet etmemiştir. O Çaldıran'dan Mohaç'a ve Mohaç'tan Bağdat'a, Buğdan'a kadar yapılan seferlerde orduların sevkini kolaylaştıracak köprüler yapmıştır. Sinan mimarlık hayatı müddetince dünyanın en muhteşem âbidelerinden olan 81 cami, 51 mescit, 26 Darülkurra 18 imaret 3 şifa yurdu 6 büyük su kemeri 8 büyük köprü, 18 kervansaray, 6 mahzen 33 saray, 35 hamam, 17 türbe ve birçok sebil ve çeşmeler inşa etmiştir. Sinan'ın eserleri bugün Türkiye hudutları haricinde kalan yerlerde olduğu kadar Türkiye dahilinde de Türk sanatının bir sembolü olarak kendini göstermektedir.

Onun eserleri bütün medenî dünyanın nazarlarını üzerine çekmekte ve onunla bizim kadar bütün sanat âlemi de iftihar etmektedir. **Bugün Mimar Sinan'ın yıl dönümü münasebeti ile Edirne'de fevkalâde bir merasim yapılacaktır.** Bu merasim için Sinan'ın resmini taşıyan rozetler tabedilmiş ve Edirnelilere dağıtılmıştır. Bu münasebetle Halkevi'nde konferans verilecek ve büyük Türk mimarının hayatı anlatılacaktır.⁷²

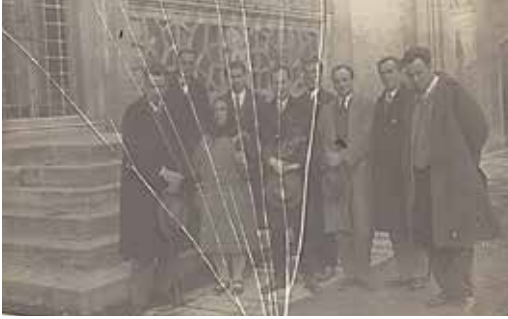
31 Mart 1927 Mimar Sinan'ı Anma Günü
Edirne Saraçlar Caddesi.

72 Taha Toros Arşivi (Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği) (<http://earsiv.sehir.edu.tr>)

26 Mart 1928

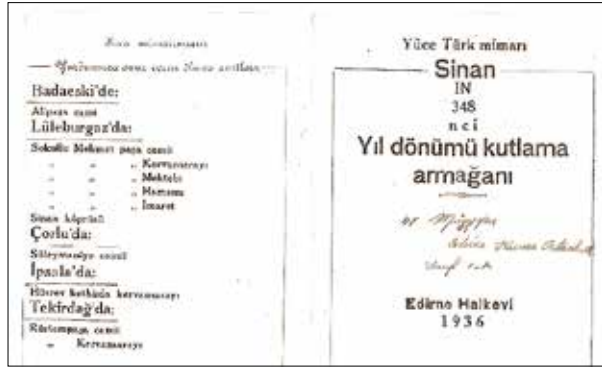
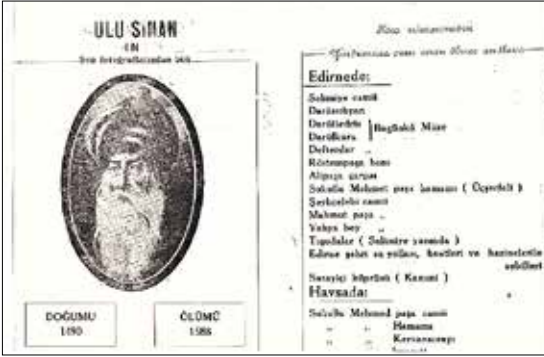
Selimiye Camii'nde Koca Mimar Sinan namına yapılan tezahürata ait resim.
Edirne Müze Müdürü Necmi İğne en sağda fötrlü.

31 Mart 1930 Mimar Sinan'ı
Anma Günü'ne aittir.

08 Nisan 1935 Mimar Sinan'ı
Anma Günü'nde Osman Nuri
Peremeci günün anlam ve
önemini Edirnelilere anlatırken.
Sağdan birinci fötrlü Necmi İğne,
öğrenciler ile beraber törende.

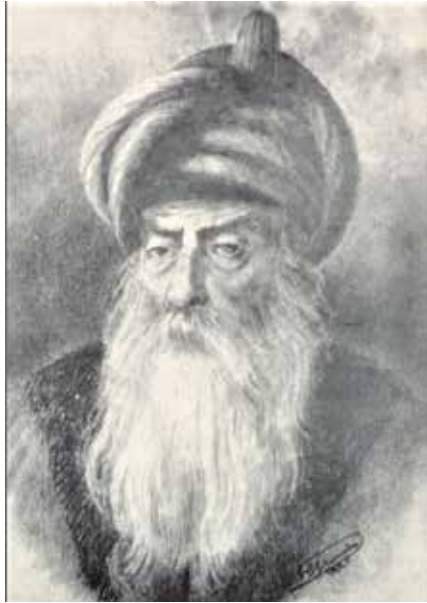

Ey aziz Şair! Mehmetçiğin ruhunu, tarih kadar ezeli değilse de en az onun kadar edebî ve Türk kalacak olan Selimiye'nin kubbeleri altında saklayabilirsin! Bu inanç ile de: "Selimiye artık, ne sadece Sinan'ın ve ne de Edirnelilerindir." dedim. O en çok Mehmetçiğindir. Nasıl olmasın ki, Selimiye'nin şerefelerinden, Rodoplar evimizin bahçesi, Tunca, Meriç ve Arda, sokağımızın çeşmesi, atalarımızın at oynattıkları ülkeler de sesimizin çınladığı mahallelerimiz gibi görünüyor.⁷³

73 Sadi Günel, "Mimar Sinan'ın Bugün Edirne'de Yapılacak Yıldönümü Merasimi Vesilesi ile Dâhi Mimarın Hayatı", Damla Dergisi, Edirne, 1948, S: 9, s.142.

Edirne Valisi Emin Arda, Evkaf Müdürü Esat Serezli, Necmi İğe
Edirne Lisesi Öğrencileri ve Edirne halkı
Mimar Koca Sinan'ı Anma Günü'nde Selimiye Camii'nde.

Şehit Ressam Hasan Rıza'nın çizimi ile Koca Sinan.⁷⁴

⁷⁴ Süheyl Ünver, a.g.e.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve
Çocuk Bayramı Kutlamalarında
Necmi İğne

1928 - 23 Nisan Bayramı Programı

Büyük Millet Meclisimizin küşâdı yıldönümüne müsâdîf 23 Nisan târihi Himâye-i Etfal Cem'iyeti tarafından "Çocuk Bayramı" olarak kabûl edilmiş olduğundan geçen Pazarirtesi günü iş bu şereflî gün tes'îd ve tebcîl edilmiştir.

Tertib idilen program mücibince bil'umûm mektebler dün sabah saat dokuz'da Himâye-i Etfal binası önünde toplanmış Çocuk Bayramı'nı temsilen tezyîn idilen araba ve otomobillere bindirilen yavrular orta yerde olduğu halde kâfile umûmî caddeyi ta'kîben belediyeye gitmiştir. Belediyede iki mektebli tarafından nutuk söylenmiş ve Belediye Reisi Mithat Beğ tarafından cevâb virilmiştir. Ba'dehu alay hükümet önünden Sarayıçi mesiresine gitmiş ve akşam üzerine kadar mektebler tarafından muhtelif eğlenceler ve müsâbakalar tertîb olunmak üzere pek eğlenceli bir gün geçirilmiştir.⁷⁵

23 Nisan 1928

Hakimiyet-i Milliye'nin yıl dönümünde yapılan Çocuk Bayramı hatırası,
Edirne Belediye Başkanı Ekrem Demiray, Necmi İğe ve arkadaşları.

⁷⁵ Edirne Postası gazetesi, 24 Nisan 1928 Salı, Üçüncü Yıl, S. 240, s. 1-2.

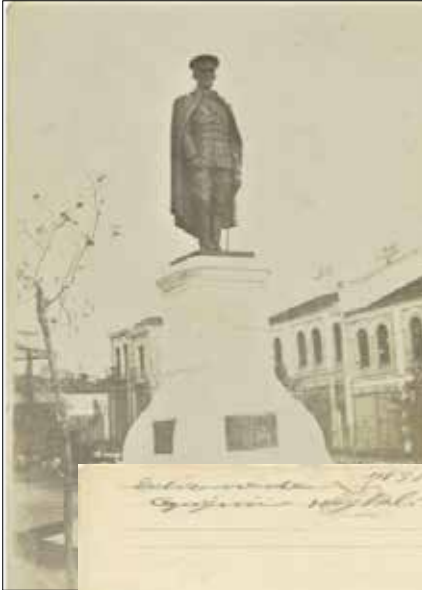
23 Nisan 1928
Hakimiyet-i Milliye'nin yıl dönümünde Sarayıçi'nde yapılan
Çocuk Bayramı hatırası, Necmi İğe ve arkadaşları.

23 Nisan 1930 Belediye önünde Çocuk Bayramı kutlamalarında
Necmi İğe soldan birinci.

23 Nisan 1931 Edirne Belediyesi önünde
ve Protokol Töreni sırasında Necmi İçe

Gazi Mustafa Kemal'in heykeli 23 Nisan 1931 tarihinde dikildi.

23 Nisan 1933
Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamalarında Necmi İğe.

23 Nisan 1936
Edirne'de General Kazım Dirik'in himayelerindeki kutlamalar.⁷⁶

76 Buğ gazetesi, 25 Nisan 1936, Edirne İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü Arşivi.

23 Nisan 1940

Hakimiyet-i Milliye'nin yıl dönümünde yapılan Çocuk Bayramı hatırası.
Müzeler Müdürü Necmi İğe öksüz çocuklarla.

23 Nisan 1949

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları.
Üç Şerefeli Camii önünde Necmi İğe.

23 Nisan 1949

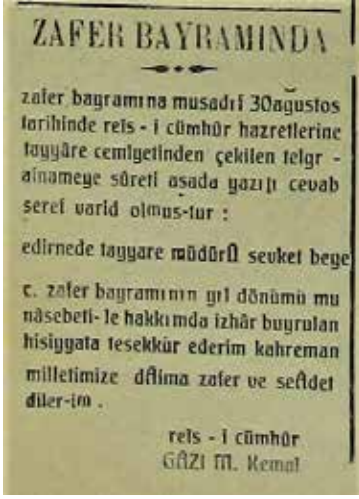
Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramında çekilen hatıra fotoğrafında Necmi İğe.

23 Nisan 1949

Selimiye bahçesinde.

30 Ağustos
Zafer ve Teyyare Bayramlarında
Necmi İğne

30 Ağustos 1928 Zafer ve Teyyare Bayramı münasebeti ile Edirne Türk Hava Kurumu Başkanı Eski Belediye Başkanı Mustafa Şevket Dağdeviren'e Mustafa Kemal tarafından gönderilen telgrafın sureti.⁷⁷
(Edirne Postası gazetesi 1928)

30 Ağustos 1932 Zafer ve Teyyare Bayramında (bastonlu)
M. Şeref Aykut ve Necmi İğce, (pilot başlıklı) Ekrem Demiray beraber.

⁷⁷ Fotoğraf: B. Cem Altınel Arşivi.

30 Ağustos 1932

Zafer ve Tayyare Bayramı hatırası.

Pilot giysili Belediye Başkanı Ekrem Demiray solundaki
subayın sol yanında Necmi İğe, Av. Mehmet Şeref solda bastonlu.

30 Ağustos 1933

Selimiye Camii bahçesinde Zafer ve Tayyare Bayramı kutlamaları.

30 Ağustos 1934

Edirne Belediyesi önünde Zafer Bayramı kutlamaları. Edirne Belediye Başkanı Ekrem Demiray, Av. Mehmet Şeref Aykut, Necmi İğne ve Edirneli yetkililer.

30 Ağustos 1934

Kurtuluş İlkokulu öğrencileri Zafer şenliklerini icra ederken.

Edirne Atatürk Anıtı önünde Zafer Bayramı Töreninde Vilayet Protokolü ve Askeri Erkân, Necmi İğe sağdan altıncı.

Bayram vesilesi ile Selimiye Camii'ne asılan "Ebedi Türk Edirne" mahyası.⁷⁸

⁷⁸ Cengiz Bulut Arşivi.

29 Ekim Cumhuriyet
Bayramı Kutlamalarında
Necmi İğne

Cumhuriyetin ilanına müsadif 29 teşrin-i evvel 1340/29 Ekim 1924 tarihinde Türk Ocağı önünde Maarif Müdürü İsmail Habib Bey nutuk ir'ad ederken. Necmi İğe sağdan ikinci.

Cumhuriyet'in ilanına müsadif fi 29 teşrin-evvel 1340/29 Ekim 1924 tarihinde Türk Ocağı önünde yapılan tezahürattan hatıra.

29 Ekim 1924 Tarihinde Kutlanan Cumhuriyet Bayramı İçin Edirne'ye Çekilen Telgraflar:

Gazi Mustafa Kemal tarafından Edirne Valisi Abdullah Sabri Beyefendi'ye gönderilen Cumhuriyet telgrafı:

“Edirne Valisi Abdullah Sabri Beyefendi'ye: Cumhuriyetin ilanı sene-i devriyesini tebrik münasebetiyle işhar olunan hissiyata teşekkür ederim efendim.”

Reisi Cumhur
Gazi Mustafa Kemal

Başvekil İsmet İNÖNÜ'nün Cumhuriyet Bayramı telgrafı:

“Vilayetin Temenniyat ve Tebrikatına arz-ı teşekkür eder ve Cümle-i hürmetle tebrik eylerim efendim.”

Başvekil
İsmet⁷⁹

29 Ekim 1930
Türk Ocağı binasının önünde Cumhuriyet Bayramı kutlaması.

⁷⁹ Trakya Paşaili gazetesi, 06 Kasım 1340/1924 Perşembe, s.169.

29 Ekim 1933

Cumhuriyetin Onuncu Yıl Münasebeti ile Edirne Halk Evi'nde Yapılan Programa Katılanlar ve Edirne Müzeler Müdürü Necmi İğce.

Cumhuriyet'in ilanına müsadif 29 Teşrin-i Sani 1934 /29 Ekim 1934 tarihinde Edirne Hükümet Konağı, Paşa Kapısı önünde Kız Öğretmen Okulundan bir hanım Nutuk irade ederken.

29 Ekim 1934

Selimiye Camii Bahçesi, Belediye karşısında Cumhuriyet Bayramı kutlamaları.

Necmi İğe Askeri Erkân ile 29 Ekim Cumhuriyet Bayramında.
Sağdan ayaktakilerden beşinci Necmi İğe.

29 Ekim 1937
Edirne Belediye bahçesinde Cumhuriyet Bayramı kutlamaları.
Trakya Umum Müfettişi Kazım Dirik ve Necmi İğe yetim çocuklar ile.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramında bir subay
Tümen Komutanlığı önünde konuşma yaparken, sağdan ikinci Necmi İğe,

Necmi İğe'ye gönderilen, 1946 yılı Cumhuriyet Bayramı Kutlama Programı.

Edirne'nin Kurtuluş Törenlerinde
Necmi İğne

Edirne'de Kurtuluş Törenleri

1940'lı yıllara kadar şehrimizin kurtuluş gününe Ankara'dan ve çevre illerden önemli konuklarımız gelirdi. 1923 yılına ait TBMM'den bir heyetin Edirne'nin Kurtuluş Töreni'nde geleceğini bildiren yazı.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İcra Vekilleri Hey'eti Riyaseti

Kalem-i Mahsus Müdüriyeti

“Müsta'celdir”

Edirne'nin istihlâsı sene-i devriyesi münasebetiyle 25 Teşrinisani 1339 (M. 25 Kasım 1923) Pazar günü yapılacak merasime Meclis namına iştirak etmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Fehmi Bey Efendi'nin riyasetinde on dört vekilden mürekkep bir heyetin önümüzdeki salı günü Ankara'dan hareket edecekleri Meclis tarafından bildirilmiş olmakla arz-ı keyfiyet olunur.⁸⁰

Başvekil

⁸⁰ Belge Devlet Arşivleri, Çeviri: Zeki Özkan.

1923

Gazi Mustafa Kemal'den Belediye Başkanı İbrahim Zağra'ya Kurtuluş Bayramı telgrafı:

“İbrahim Beyefendi'ye Edirne'nin Kurtuluş Bayramı'nı tebrik ve Muhterem halkının gururuna iştirak eylerim.”

Reisi Cumhur Gazi Mustafa Kemal⁸¹

25 Kasım 1924 Edirne'de Kurtuluş Törenleri

Edirne'nin Kurtuluş Bayramı Programı:

Sultan Selim (Selimiye Camii) avlusunda Kurtuluş Bayramı şenlikleri,

Geçitler Belediye ve Türk Ocağı yetkililerince hazırlanıyor, şehirdeki bütün dükkanlar kapanacak bayraklar asılacak, esnaflar işyerlerini kurdellalarla süsleyecekler, okullar Selimiye önüne gelecekler, Askeri birlikler Ayşekadın'dan Selimiye'ye gelecekler. Törenler 3 el Top atışı ile başlayacak, Av. Mehmet Şeref ve Haşim İşcan tarafından nutuklar söylenecek, Selimiye'de Müftü hafız Mustafa tarafından dua okunacak, okullar, esnaflar, askeri kıtalar sırayla geçit alanında Selimiye'den Belediye önüne doğru yürüyecek, gece fener alayı saat 19.00'da Türk Ocağı meydanından başlayarak Balık pazarına ve Belediye önüne doğru gelecekler, havai fişekler atılarak fenerler yakılacak ve yollarda milli oyunlar oynanacak.⁸²

Edirne sokakları bayraklar ve taklarla süslendi, Sultan Selim bahçesini halk doldurdu, Sanayi Mektebi Muzikası yanında askeri birlikler de Ayşekadın'dan Sultan Selim'e halkın tezahüratları arasında geldi. Saat 10.00'da Vali ve Belediye Başkanı Selimiye önüne gelince 3 pare top atışı yapıldı, kürsüye ilk olarak Haşim Bey çıktı, felâket günlerini anlatıp, geçmişte ölenlere atıfta bulunarak, gençlere geçmişi ve Yunan işgalinde süngülenerek öldürülen masum vatandaşlarımızı unutmamalarını, bu günün kıymetinin bilinmesini ve şehitlerimize dua edilmesini önerdi.

81 Trakya Paşaili gazetesi, 30 Kasım 1340/1924 Perşembe, s. 169.

82 Trakya Paşaili gazetesi 21 Kasım 1340/1924 Perşembe, s. 173.

1924 Edirne'nin kurtuluş töreninde, Haşim Bey konuşma yaparken, Haşim Bey'in solunda Dr. Rifat Osman ve sağ tarfta askerin hemen arkasında Necmi İğe.

Haşim Bey'den sonra kürsüye genç bir kız çıkarak şiir okudu. Daha sonra Milletvekili Av. Mehmet Şeref söz aldı, konuşmasından sonra Dua için Müftü Hafız Mustafa Efendi kürsüye çıktı. Konuşmalar bittikten sonra sırası ile okullar, askeri birlikler ve esnaflar geçit merasimi yaptılar, gece Belediye ve Abacılar (Saraçlar Caddesi) başında her taraf kandil ve fenerler ile süslendi.

1924 yılı Edirne'nin Kurtuluş törenlerinde Şükrü Naili Paşa. (Edirne'de 1936 yılı Kurtuluş Töreni sırasında vefat edinceye dek Şükrü Naili Paşa, Edirne'ye her yıl gelmiştir.)

25 Kasım 1927 Edirne Kurtuluş Bayramı hatırası, Türk Ocağı Belediye önündeki Bayram alanında. Necmi İğe sağdan ikinci.

Türk Ocağı'na bağlı kollar ellerinde fenerler ve pankartlar ile gecenin geç saatlerine kadar şehrin sokaklarında gezerek havai fişekler atarak coşkulu bir gece geçirmişlerdir. Gecenin devamında Türk Ocağı'nda **Necmi İğe** ve arkadaşlarının organizasyonu ile İdman Ocakları yararına müsamere yapıldı, Enis Behiç Bey'in şiiri okundu, kendisi de bir manzume okudu. Tanburi Hasan Bey makam geçerek seyircileri coşturdu, daha sonra Haşim Bey sahneye çıkarak bir konuşma yaparak program sona erdi.

25 Kasım 1928
Edirne Türk Ocağı Mensupları ve İzciler Edirne'nin Kurtuluş Töreni'nde.

25 Kasım 1928
Edirne Türk Ocağı Mensupları ve İzciler Selimiye Camii bahçesinde
Edirne'nin Kurtuluş Töreni'ni kutlarken.

25 Kasım 1928 Edirne'nin Kurtuluş Töreni'ne Ankara'dan gelen TBMM Heyeti, Edirne Valisi Emin Arda ve Müzeler Müdürü Necmi İğe, Lise Öğrencileri ile Selimiye Camii bahçesinde.

25 Kasım 1930 Edirne'nin Kurtuluş Bayramında Milletvekili ve Edirne'nin ilk Valisi Şakir Kesebir, Edirne Belediye Başkanı Ekrem Demiray, Müze Müdürü Necmi İğe, Edirne Kız Muallim Mektebinde verilen resmi yemekte.

25 Kasım 1930 ilk Valimiz Şakir Kesebir, Vali Emin Arda, Belediye Başkanı Ekrem Demiray, Edirne Belediye Binasının önünde, Edirne'nin Kurtuluş Töreni, sol başta Necmi İge.

25 Kasım 1930
Edirne Kurtuluş İlkokulu öğrencileri Edirne'nin Kurtuluş Töreni'nde.

25 Kasım 1930

Selimiye Camii merdivenlerinde, TBMM Heyeti ve Edirne Belediye Başkanı Ekrem Demiray ve askerî yetkililer, Edirne'nin Kurtuluş Töreni'nde. M. Şeref Aykut konuşma yapıyor.

25 Kasım 1931

25 Kasım 1931 Belediye Başkanı Ekrem Demiray, Edirne'nin Kurtuluş Töreninde, Selimiye Camii bahçesinde konuşma yaparken. Necmi İğçe solda birinci.

25 Kasım 1931

Trakya Paşaeli Müdafai-i Hukuk Cemiyeti kurucularından Av. Mehmet Şeref Aykut Edirne'nin Kurtuluş Töreni'nde, Selimiye Camii bahçesinde konuşma yaparken. Edirne Valisi Emin Arda, TBMM üyeleri ve Necmi İğe.

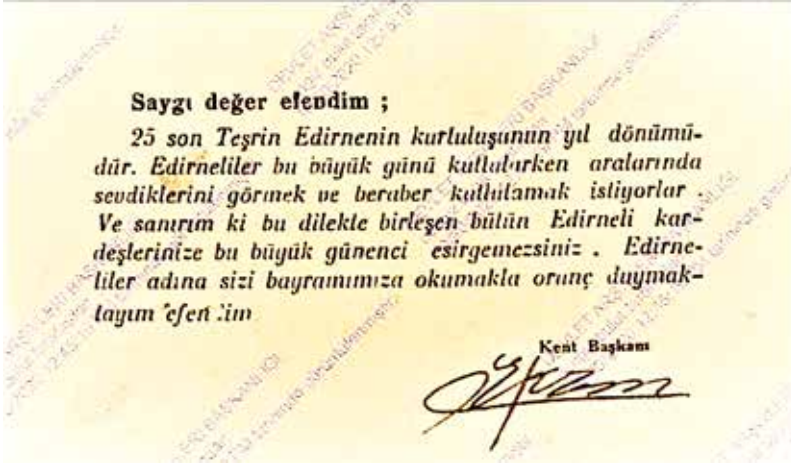

25 Kasım 1931

Edirne'deki devlet memurları bir arada, oturanlardan sağdan ikinci Necmi İğe.

25 Kasım 1932
Edirne Kurtuluş Bayramında Kurtuluş İlkokulu öğrencileri.
Silahlı kişi Kurtuluşlu Murat Hoca.

Edirne Belediye Başkanı Ekrem Demiray'ın T.B.M.M.'ne gönderdiği
Kurtuluş Davetiyesi.⁸³

83 Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivleri.

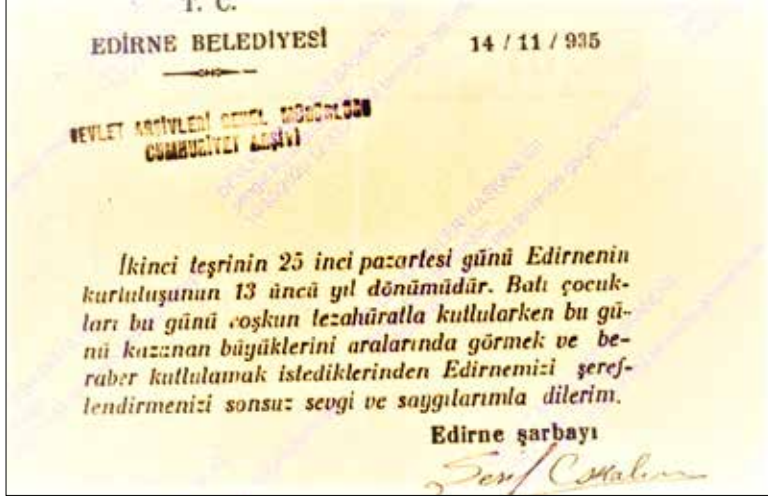
25 Kasım 1934
Edirne'nin Kurtuluş Törenlerinde Kurtuluş İlkokulu.

25 Kasım 1934
Kurtuluş İlkokulu öğrencileri,
Edirne Kurtuluş Bayramı
Töreni'nde.

Edirne Belediye Başkanı Şerif Akalın'ın
T.B.M.M.'ne gönderdiği Kurtuluş Davetiyesi.⁸⁴

C.H. Partisi Genel Merkezinden Edirne'nin kurtuluşunu kutlayan telgraf.

84 Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivleri.

26 Temmuz 1930
Edirne'de Büyük Kasırga

Büyük kasırğa Edirne'yi yıkıp geçti. 26 Temmuz 1930

Daha önce emsâli görülmemiş doğa olayı; kısa sürede zaten yorgun, fakir, bakımsız, yıllarca ihmâl edilmiş, unutulmuş olan, bir zamanların Dünya ticaretine, siyasetine yön veren, kararların alınıp uygulandığı İmparatorluk başkenti Edirne'yi yerle bir etmiştir. Şehirdeki bütün camilerin minare külâhları uçmuş, evlerin, devlet dairelerine ait binaların çatuları uçmuş, merkeze yakın **köylerde çiftçilerin büyük emek harcadığı tarlalarındaki ürünler** kasırğa yüzünden büyük zarar görmüştü. Necmi İğe'nin de pek çok köyde dostları, arkadaşları vardı. Edirne'deki yıkımın yanında bir de fakirlik içinde kıvranan çiftçinin bu hali Necmi İğe'yi çok üzmüştür.

Edirne 26 Temmuz 1930 Tayfun afatı,
Saat 7.30
F. Fettah⁸⁵

85 Fotoğraflar: Cengiz Bulut Arşivi.

Edirne’de yayınlanan yerel gazetelerden Milli Gazete, 28 Temmuz 1930 tarihli nüshasında kasırga felâketine manşette yer vermiştir, bu haberi olduğu gibi naklediyoruz.

“Dehşet! EDİRNE ALTÜST OLDU

Dünkü cumartesi günü Edirne’nin birkaç günden beri geçirmeğe başladığı, müthiş ve mâruf sıcaıklardan biri yaşanıyor. Derece-i harâret Sarıcapaşa gibi mürtefi ve havadar bir mahalde gölgede zait Kırk dereceyi bulmuş ve herkesi boğucu bir hava altında bitap ve bizar etmişti.

Vaziyet herhalde fevkalâde bir gün yaşandığını gösteriyordu. Akşama doğru saat altı buçuk raddelerinde havada bir tahavvül hasıl oldu. Sıcak devam ediyor, fakat semâda yer yer, bulutlar toplanıyordu. Yarım saat zarfında Edirne semâsında güneş görünmez oldu ve müthiş bir fâcia yaklaşıyordu.

Tam saat yedi buçukta idi ki en metin ve asabı kâvi insanları bile bitirecek derecede korkunç bir vaziyet hasıl oldu. Gökyüzü toprak rengini almış ve müthiş bir uğultu oldu, neden sonra bu olay dindi ve herkes felaketin geçtiğini tahmin ederken, ikinci bir bora başladı ve beş dakika devam ederek, fındıktan büyük bir cesâmette devamlı ve sürekli dolu yağarak ortalığı kasıp kavuruyordu.

Beş dakika devam eden ve şimdiye kadar görülmemiş derecede dehşet saçan bu vâkiadan sonra kimse dışarıya bile çıkmaya cesâret edemiyordu. Neden sonra dışarıya çıkmaya cesâret bulanlar çok feci manzaralar ile karşılaştı.

Selimiye’nin Minâreleri’nin külahları, kubbelerin âlemleri uçmuş ve kubbesinin muhtelif yerlerinden kurşunları da kopmuştu. Üç Şerefeli Camii’nin minareleri şerefelerine kadar yıkılmış ve düşen taşlarla, felâketten kurtulmak için evlerine giden bir ailenin içinde olduğu arabanın beygirlerini derhal öldürmüş, arabacı ve aile efradı kazâdan kurtulmuşlardır.

Eski Câmii’nin küçük minâresi de şerefesine kadar yıkılmış, şehir dâhilinde bütün çatılar, tabelalar uçmuş, binaların kiremitleri uçmuş, yollarda ağaçlar devrilmiş ve binâenaleyh münakalât (şehirde hayat) durmuştu.

Şehrin dâhil ve hâriçle irtibatı kesilmiş, bütün telefon ve telgraf telleri kopmuş, Edirne Karaağaç yolunda birçok ağaçlar devrilerek yolu kapamıştır. Şehrin Sarayı’ı istikametindeki mahallelerde bazı hânelerden bir kısmı münhedim (yıkılmış, harâb) olmuş ise de, nüfusça zâiyat olmadığı anlaşılmıştır.

Şehrin muhbitindeki bahçeler, bağlar, ağaçlar, kâmilen harâb olmuş; yıkılmaktan kurtulan ağaçlar da bir kış manzarası arz etmekte bulunmuştur. Evlerin bilhassa Şimal'e (Kuzey) nazır taraflarında cam, çerçeve nâmına bir şey kalmamış, Sanatlar Mektebi makine aksamını örten çatı uçmuştur. Halk büyük bir heyecan ve endişe ile bu büyük felaketten

kurtulduklarından dolayı birbirlerini harâretle tebrik ediyorlar. Kasırgadan bir müddet sonra açılan semâ tekrar bulutlanmıştır, vakit vakit yağmur serpintileri olmaktadır.

Vâlimiz Emin (Akıncı) Beyefendi bora sükûn bulduktan sonra otomobil ile şehrin muhtelif semtlerini dolaşarak vaziyeti tetkik etmiş ve bu sabah saat onda Evkaf Müdürü ile birlikte birkaç yüzbin lira zarara uğradığı tahmin olunan camileri gezmiştir. Aldığımız haberlerden Uzunköprü, Havsa, Kırklareli taraflarında hasılı Trakya'mızın diğer aksamında Elhamdülillah birşey olmadığı anlaşılıyor. Vilâyetimizin geçirdiği bu âfetten dolayı bütün halkımıza geçmiş olsun deriz."⁸⁶

10. Bunun dışında Oçşare feli caminin minare külâh larından birinin de Yola geldili Kasım efendinin rabasının al'arı üzerine düştüğü ve öldürdüğü du yulmuştu.

Bundan sonra kor kulukları kırılmı külâhları uçmuş minareli camileri i le Edirne bir baykuş yu sına dönmüş şehir aylar ca hafta yıllarca kendisini i loplayamamıştı.

Allah teketüründen korku sun.

26 Temmuz 1930 saat 07.30'da,
Büyük kasırga sonrası Selimiye ve Üç Şerefeli Camii minarelerinin külâhları yıkılmıştır.⁸⁷

⁸⁶ Edirne Milli Gazete, 28 Temmuz 1930, s. 1-2.

⁸⁷ Cengiz Bulut Arşivi.

“26 Temmuz 1930, 7.30’da büyük kasırga sonrası Üç Şerefeli Camii kenarında minâre altında bekleyen Yolageldilizâde Kasım Efendi’nin at arabası üzerine düşen minârenin külâh kısmı atların ölümüne neden olmuştur.” (Temmuz 1930 tarihli Edirne Posta gazetesi.)⁸⁸

“26 Temmuz 1930’daki büyük afatta yıkılan Selimiye Câmii minarelerinin külâhları 21 Aralık 1930’da Edirne’yi ziyaret eden Gazi Mustafa Kemal’in emri ve gönderttiği para ile ancak 1932 yılında tamiri bitirilmiştir. Külâhları tamir eden ustalar İstanbul’dan İzzet ve Şeriki Mustafa’dır.”⁸⁹

Selimiye Camii’nin minarelerinin tufan sonrası tamiri.⁹⁰

88 Fotoğraflar: Cengiz Bulut Arşivi.

89 Fotoğraflar: Cengiz Bulut Arşivi.

90 Cengiz Bulut Arşivi.

Av. Mehmet Şeref Aykut Edirne’de ortalığı cehenneme çeviren, büyük yıkım getiren kasırganın sadece Edirne merkezde değil, merkeze bağlı birçok köyde de zarara sebebiyet verdiğini tespit ederek, Ziraat ile uğraşanların sorunlarını, hem Edirne Mebusu olan aynı zamanda da İktisat Bakanlığı yapan Şakir Kesebir’e Edirne Postası gazetesinin ilk sayfasında açık bir mektup yazarak, çiftçilerimizin ve tüccarımızın bulunduğu zor durumu gündeme getirmiştir.

Kırkikindi Sağanakları Edirne Mebusu Şakir Beyefendi’ye:

“Edirne’yi süsleyen, Türk yüreklerine ılık bir sevgi veren ecdâdın esrarlı dehâ-larından doğmuş eserlerdir. Bu güzel ve nârin şeyler nâgihânı bir kasırganın mer-hâm metmeyen hücumu karşısında dişle soyulmuş hıyarâ döndüler. O güzellik harabî bir hüznü büdü. Şehirde cam, çerçeve kalmadı minâreler kubbeler du-varlar, bacalar, asırdide ağaçlar çöktü, kırıldı, devrildi ve kasırganın uğrağındaki Gerdelli, Yusufca, Hızırağa ve daha dört beş köyde hayattan eser kalmadı. Yal-nız bir senenin; beyin kavuran güneşi, damarları donduran soğuğu altında çalı-şan köylünün ekme, vergi vermek ve nihâyet yaşayabilmek için nesi varsa tek dânesine kadar hepsi hepsi, hepsi mahvolup gitti! Şimdi o köylüler ölümlere Yâsin okuyan imam gibi sâde bekliyorlar, umuyorlar, umuyorlar ve lâkin istemeğe cesâ-ret edemiyorlar. Çünkü istemek içinde kudretleri kalmamıştır.

İşittim ki Edirne Vâlisi arkadaşım ve dostum Emin Beyefendi Edirne’de zarar olmadığını köylerin muâvenete muhtaç bulunmadığını, resmen hükümet merke-zine yazmış. İnanmadım, gözü önünde **tarlaları, bağları, harmanları kasırganın ve dolunun** ölüm getiren hücumu altında mahvolmuş yerleri gördüğü halde Res-mi lisâna bu rütbe açık yalan söyleteceğine müsâade etmeyecek kadar Emin Bey’i nezih, mesleği ahlâka sahip tanım ve âmirine hoş görünmek için resmen dalka-vukluk yapacağına da inanmam.

Kendisini, görüp sormadım, çünkü Gazi’nin heykelini getirmek üzere İstanbul’a gittiğini ahıbbâ mahfelinde söylediler.

Kasırga oğrağında hayattan eser kalmadığını size bir daha tekrar ediyorum.

Siz olsun, hiç olmazsa, Edirnelilerin şu felâketine bir tâziye telgrafi ile cevap verdiniz ve Edirnelilerin size yazdıkları telgraf hükümetin yazdığından çok açık, çok dürüst, çok doğrudur, zaten görünen köy kılavuz istemez!

İşte kahpeler istilâsından sonra alın teri ile yetiştirilen bağların hali işte harap olan köyler burda!

Eğer Edirne hükümeti resmen bu hakikati inkâr etmiş ise ona verilecek cevap şudur! “Güneşe delil kendi vücududur.”

Edirne Mebusları tabîi bu acıyı duymazlardı, felâket gören halkın arasına derhal koşmak lâzım iken kimi Avrupa’nın ashaba rehâvet veren şirin beldelerinde tetkik seyahati ile meşgul, kimi Boğaziçinin mavi suları kenarında istirahattedir!

Tanımadıkları bilmedikleri felâketzede bir halkın ortasına gelip de sefaî hatırlarını bulandırmakta ne mânâ var? Bir telgrafla hatır sormaktaki muâşeret kâidesine riâyet etmeğe de lüzum yoktur.

Çünkü insan ancak tanıdıkları insanlar için bu gibi muâşeret erkânına riâyet etmekle mükelleftir. Edirne mebuslarının ise Edirne’de tanıdıkları bir sima yoktur. O muhit bir felâketle sarsılmış, onlara dokunan bir yeri var mı?

Taşımaya su ile değirmen dönmeyeceğini, “Ekilme aşısıyla da ağaç tutmaz!”

Şakir Bey!

Türk’ün garba karşı yegâne kalmış, şerefli bir mâzinin bu çok şerefli yadigârını, bu metruk, hazin, zavallı Edirne’yi seviniz. Hiç olmazsa orada tutunmağa çalışsan cidden fedakâr, büyük bir nefis feragati ile yaşamağa uğraşan bu serhatlilere muhabbet gösteriniz? Onlar sizden ekmek dilenmiyorlar, merhamet istemiyorlar, Ancak, ancak muhabbet ve hamiyet diliyorlar.

Size Edirne’ye ne yapabileceğinizi anlatayım ve emin olunuz ki hükümetin asla doğru göstermek şiarında olmıyan istatistiklerinden daha dürüst malûmata müstenit olacaktır. Zaten rakkamların belâgatı kâfidir. İnsanlığın birinci şiarı hakikate tahammül etmek ve medeniyetin gayesi de uslu insan olmaktır. Bu sebeple şu iki esasa dayanarak işte siz Edirne mebusu, İktisat vekili aralarında yaşadığınız Edirnelilere ne yapabilirsiniz? Size anlatmağa çalışacağım.

Yoksul ve ihtiyar günlerimin bu da belki bana elem verecek bir savaşı olacaktır, **dün hayata şevk ve ihtişam ile koşan Edirne şimdi yaşayan ölüler diyarına dönmüş bir yerdir.** Burada artık **bir iktisat menbaı kalmıştır, Rençberlik ve onun mütemmimi olan Zirai işleri!**

Sebzeçilik için açtığınız Konserve Fabrikası hemen hemen hâleti nezide son dakikalarını yaşamaktadır.

Bunu gömdükten sonra da mezarın başında telkinini kimin vereceğini siz herkesten iyi bilirsiniz, yağurmayan ve doğurmayan kafaların otuz bin lira ile Anonim şekline soktukları bu konserve fabrikası inifratçı her şeyi kendisine hasra çalışan, her kazancı nefesine celbe uğraşanlar elinde yürümez.

Bu sene yapılan teklif diriltecekti lâkin Yahudi temâsına müsâade etmeyecek zahirperestliği ile yapmacık gayret gösteren ve başka işlerde Musevi şerikleri olan zevât konserve fabrikasını bu hâle getirdiler.

Beride Yahudilerle peynircilik, kırmacılık, fabrikacılık yaparken ötede Yahudilerin konserve fabrikasına temin etmek istedikleri menfaati fazla gayretle reddetmek için bu işin ortasına 50 bin lira, başına da düşünen ve anlayan bir kafa koymak lâzımdır.

Zâhire!

İşte biz yalnız bu işin sâhibi gibiyiz, sâhibi olmak için de sizden istimdat ediyoruz bize iki yoldan yardım ediniz.

1- Mahsulâtımız hastadır, doktora ihtiyacımız vardır.

2- Ziraî krediyi kolaylaştırınız.

Geçen sene tohum vermişlerdi, bir sürü memura on, on beş İngiliz altını gündelik vermek ve daha doğrusu birkaç muhammî zügürde beş on para kazandırmak için getirilen tohumlar halka otuzar kuruşa verilmişti; bunlardan bir dâne emin olunuz tek bir başak olmamıştır, hepsi çürük, bozuk hasta şeylerdi.

Toprağa ekildiği gibi kaldı, şimdi köylü bu otuz kuruş borcu bu hasta tohumundan aldığı başak zâhiri ile ödemeye çalışacaktır, yazık değil mi bu halka?

Tohum hastadır, tedâvi işleri köylerde yoktur, tedâvi ise halkın kudretinde değildir, bu vazife sizin ziraat şubenize düşer. Lâkin Manisa Ziraat Müdürü rahmetli Faik gibi pamuk tarlalarında ispanak satan ziraatçıların durumun bir nazeriyye ile anlatan alimlerine sakın bu işi havâle etmeyiniz, hayır, bin kere hayır! Bu zevât o kadar ziraatçıdırlar ki ellerine elli bin dönümlük mükemmel bir çiftlik, yüz bin lira da sermaye verirsiniz ... iki sene sonra sermayeden eser, çiftlikten hayır kalmadığını derhal göreceğinizi size bin bir misal sayarak ispat edebilirim; biz ziraat fenninin o kadar âli nazariyelerini istemiyoruz.

Biz vazi, basit şu hani yanı başımızdaki gaydacı komşularımız yok mu? Onlar gibi yapmanızı istiyoruz, sarımsakçı Bulgar komşularımızın köylülerine yapılanı bize yaparsanız kâfidir, bizim bu yıl elimizde zahire yoktur, size hükümetin bildirdiği hakikatle taban tabana zıttır.

Anlatayım :

Vali Bey, Kaymakam Bey şöyle vilâyeti, kazayı otomobille gezerken dağ, taş, demet, yığın yığın ekin dolu olduğunu görmüştür, lâkin işte bu zevât o yığınları görerek derhal merkezi hükümeti mahsulâtın harikulade, fevkalâde mucizevi olduğunu yazmışlar, lâkin bir başağı eline alarak ovalamak hatırına gelmemiştir, derhal inkisar-ı hayâle uğradı, zira görünen milyarlarca yığınlar sade saman ve kepektir.

Zira içinde tâne nâmına hiçbir şey yoktur, yüzde dört kalan tânelere ise hastadır, kavuzdan ibarettir, Kırk beş-elli libreyi geçmeyen kızılcağı, buğdayı İstan-

bul piyasası tutmaz, İstanbul borsa boletenlerine göre altmışla işlerken Trakya'nın kırk beşlik hasta zahiresine yan gözle bile bakmaz.

Hatta isimlerini saymağa lüzum görmediğim en kuvvetli rençberlerimiz ekinlerini tarlalarında bırakıyor ve hatta tarladan bütün mahsulü yalnız, orakçı gündeliklerini ödemediklerini söylersem işin fecaatini anlarsınız ya tohum ya toprak hastadır yahut çiçekte iken bir rüzgâr mahsulü bozuyor.

Bu sebeple ekim zamanı intihabında hata var, büyük rençberlerimizden Hayrabolulu Hacı Şerif Bey'in rahmetli babası Hacı Mustafa Bey, Nâzım Bey, Dertli Mustafa Bey derlerdi ki;

- Kasımın birinde boyunduruğu duvara asmayan rençper değildir.

Bilmem, işte bu mahsul, Edirne mahsulü hastadır, bunun çarelerini izah eden ihtiyar rençperlerin tecrübelerini ikinci mektubumla peynir, süt, ihtikâr, irtişa, irtikâp, şekâvet destanlarını da orada arz edeceğim. Hürmet ve selâm.”

Av. Mehmet Şeref (Aykut)

15 Ağustos 1930⁹¹

91 Edirne Postası gazetesi, s. 1-2, Edirne İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü Arşivi.

21 Aralık 1930
Gazi Mustafa Kemal'in Edirne Ziyaretinde
Necmi İğne

Gazi Mustafa Kemal Edirne Yolunda, Abalar Köyünde Hediye Edilen Karpuz

“Edirne’nin en belirtili çizgileri bile kurşun renkli bir hava içinde toptan bir buğu silintisi halinde gerilerde kaldı. Şimdi her yanda Trakya ovasının körpe yeşertisi.. Bu nemli enginliği sarı bir yol ikiye bölüyor. Bir ufku bir ufka bağlayan o yolda otomobiller ard arda koşuyor. Eskiden Edirne düzlüklerini birkaç konakta aşan ağır gıcirtılı ve oynak binekli kerovanlara hiç benzemeyen bu hız mevki bi ara sıra duruyor. Çünkü saz örtülü köy damlarının üstünde çevreler gibi savrulan dumanlarla birlikte bir küme kadın erkek bayraklar, mendiller sallayarak, “**Yaşa Gazi baba**” diye bağırarak, el çırparak onu karşılıyor. Saatlerdir, belki de günlerdir onun yolunu gözleyen bu insanlar, onun otomobilini çepeçevre kuşatıyorlar. İçlerine sığmayan sevinci ovanın uzaklarını kaplayacak hızdaki haykırışlarla dakikalarca anlatmağa çalışıyorlar. Herkes, yıllardır şanını duyduğu büyük adamı bir defacık olsun gözü ile görmek diliyor. Onun için, geride sıkışmış kalmış yaşlı başlı adamlar, sırtlarından gocuklarını atarak birbirinin omuzuna sıçırıyor, gözü ona ilişen: “**Gördüm**” diye ötekine müjdeliyor, “**Sen de gör, sarışını**” diye yerini komşusuna veriyor.

İhtiyarlar: “**Var ol**”, “**Babamız sensin**” diye onun sırtını sıvazlıyor; kadınların kimi sevinç gözyaşı döküyor, biri: “**Ben de bağurdım**” diye gülerек yüzünü ötekinin omuzuna kapıyor, öteki : “**Ben de niyet ettimdi ya, önüme kalabalık üşüştü**” diye hayıflanıyor. Bu insanların gözü o kadar ondan başka bir şey görmüyor ki, davarlarını, sığırılarını kendi hallerine bırakmışlar, onlar köyün kulübeleri eşliğinde, samanlıkların önünde istedikleri gibi başıboş dolaşıyorlar. Bu ilk hızın sonunda derin bir sessizlik oluyor. Kendisi konuşuyor, hallerini hatırlarını soruyor; ihtiyaçlarını, dileklerini dinliyor. En dili dönenler de, en söz beceremeyenler de gönlünde ne varsa söylüyor. O gün Edine’den Baba Eski’ye kadar her köyde aynı sevinci öbek öbek görüyoruz: Şimşek gibi beliren Gazi’nin etrafında halkın, gök gürültüsünü andırır çışkunluğu.. Sonra derin sessizlik, açık görüşüş...

Milletine yar olan büyük adamın, köylü ruhlarına varıncaya kadar canda nasıl köklü ve özlü yer tuttuğunu kendi gözleri ile görenler bile adeta bir şairin destanında bir efsane kahramanının tasvirini okur gibi hayrette kalıyorlar.

Hele **Abalar** köyündeki o sahne!..

Ovaya akşamın alaca karanlığı çökerken Abalar köyüne varıldı. Orada kendisine şunu sundular: Erguvan renkli bir yazma yemeninin içinde gelin telleri ile donatılmış, üstüne de ikisi beyaz bir kırmızı kâğıttan üç gül goncası konmuş bir **karpuz!** Bunu ona köyün en yeni gelini verdi.

Geçen yaz kendi bostanında yetiştirdiği bu karpuzu güveyi sofrası için saklamış, Gazi'nin oradan geçeceğini duyunca o gün kestirmemiş; bu yazma, düğününde başına koyduğu yemeni imiş, bu telleri de o gün takınmış.

Eşi ile ilk yemeğinde bile bölüşmeğe kıyamadığı o mevsim aşırı nadir şeyi, ömrünün en mutlu deminin yadigârlarına sarmış ve hünerinin koncaları ile süslemiş, şimdi köylerinin en büyük misafirine ikram ediyor. Sevincin ve samimiliğin bundan daha candan geleni olur mu? Bu temizlikte bir sevgiyi, bu incelikte bir saygıyı en kuvvetli bir hayal bile tasavvur edebilir mi? Köylü Türk kızının Mustafa Kemal'e rubunda ne mâna verdiğini bundan tabii anlatan bir hareket olur mu? Kahramanla milletini birbirine bağlayan bu erişilmez kudretin sırrı nedir? Bu, bir ırkın benliğini koruyup kurtaran büyüğüne bir tapışı değil midir? O köylü kızın düşündüğü ile, onun hediyesini masasının süsü ve belki de büyük emeğinin bir küçük, fakat yürekte doğma mükâfatı olarak İstanbul'a kadar getiren Mustafa Kemal'in düşündüğünü sezip anlatmak kolay değildir. Yaşatan kuvvetle yaşatanı seven kuvvetin birbirini ne yakından duyduğunu bu armağan en uzun tablillerden çok daha manâlı bir İctimaî ders halinde anlatmıyor mu?

Ruşen EŞREF⁹²

21 Aralık 1930

Belediye Başkanı Ekrem Demiray, Edirne Milletvekilleri, Av. Mehmet Şeref Aykut, Necmi İğce ve Edirne Halkı Gazi Mustafa Kemal'i karşılamaya giderken.

92 Taha Toros Arşivi, Dosya No : 12 Gelinin Armağanı - Ruşen Eşref Ünaydın

21 Aralık 1930 Pazar

Edirne'ye Hareket

Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal 21 Aralık 1930 Pazar günü saat 17.45'te Edirne'ye geldi. Edirne baştan başa bayraklarla donatılmış, her tarafta **“Hoş geldiniz Ulu Gazi”** yazılı taklar yapılmıştı. Gazi'nin gelişi günlerce büyük bir heyecan yaratmış bulunuyordu. Gazi, şehir girişinden başlayarak yolların iki tarafına sıralanmış Edirnelilerin candan alkış ve sevgi gösterileriyle karşılandı.

Edirneliler Gazi Mustafa Kemal'i karşıyor. 21.12.1930

Trakya'nın her köşesinden gelen heyetler, çevre kasaba ve köylerden Edirne'ye koşan köylüler tek bir amaç için, **“Kurtarıcılarını”** - **“Gazilerini”** yakından görmek, selamlamak, sesini işitmek için toplanmışlardı. Cumhurbaşkanı otomobilden indi. Karşılایıcılarıyla görüştü. Yürüyerek ve halkı selamlayarak doğrudan misafir kalacağı Belediye binasına gitti. Gece Edirne'de şenlikler, fener alayları, gösteriler yapıldı.

21 Aralık 1930 Pazartesi

Cumhuriyet Halk Partisi Merkezini Ziyaret

Gazi Mustafa Kemal 22 Aralık 1930 Pazartesi günü sabahleyin çeşitli heyetleri kabul etti. Edirne Valisi, Belediye Başkanı ile şehrin sorunlarıyla ilgili görüşmelerde bulundu. Saat 15.00'te Cumhuriyet Halk Partisi'nin Edirne Merkezine giderek parti üyeleri, çevre ilçe ve köylerden gelen heyetlerle uzun süre yerel durum ve ihtiyaçlarla ilgili görüşmeler, konuşmalar yaptı.

Şeker Fiyatında Rus Haksız Rekabeti: Başbakanlığa Şifre Telgraf

Cumhurbaşkanı 23 Aralık Salı günü Başbakanlığa aşağıdaki telgrafı çekerek tekrar Rus haksız rekabetine hükümetin dikkatini çekmişti:

“Alpullu Şeker Fabrikasını ziyaretimde Rusların İstanbul’da Türk şekerinden daima yüzde yirmi düşük fiyata şeker satmak suretiyle bu alanda da haksız rekabette bulduklarını söylediler. Bu hususun da ilk şifre ile birlikte dikkate alınmasını rica ederim.”

**Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal
23 Aralık 1930 Salı**

Bir Arazi Anlaşmazlığının Çözümü, Menemen’de Meydana Gelen Olaylar Hakkında İlk Bilgiler:

Cumhurbaşkanı 23 Aralık 1930 Salı günü otomobille Edirne’ye 12 km. uzaklıktaki batı hududu üzerinde Kemal Köyü’nü ziyaret etti. Köylülerle çok içten görüşmeler yaptı. Kemal Köyü merası Meriç kıyılarına kadar uzanıyor ve burada bir çiftlik sahibi (Çeltikçi Karabekir) ile köy arasında arazi anlaşmazlığı olduğu biliniyordu. Gazi, anlaşmazlık olan yerleri inceledi.

Köylülerle çiftlik sahibini arazi üzerinde bir araya getirdi. Yıllarca süren ve bazı acı sonuçlar beklenen anlaşmazlığı orada çözdü. Çiftlik sahibiyle köylüleri barıştırdı, hep birlikte yemekler yendi, ayranlar içildi, Edirne’ye dönüldü.

23 Aralık 1930 Salı günü Gazi Mustafa Kemal, Edirne'nin yerel kahramanlarından, Yunan işgal yıllarının ünlü Trakya Paşaeli Cemiyeti üyesi ve Çeteci Karabekir ile Kemal Köylü çiftçiler ile arasındaki arazi anlaşmazlığını çözmek için Kemal Köyünü ziyaret etti, Köylüler ile Karabekir arasındaki anlaşmazlığı çözdü.

Öğleden sonra Cumhurbaşkanı ve görevliler Menemen'de geçen üzücü bir olaydan, çok vahşice yapılmış, tüyler ürpertici cinâyetten haber aldılar.

Yakın tarihimize, İnkılap tarihimize, **“Menemen Olayı” - “Kubilay'ın Şehit Edilmesi” - “Kubilay Olayı” - “İlk İnkılap Şehidi”** gibi başlıklarla geçen ve anılan olay hakkında ilk bilgiler gelmeye başlamıştı. Olay şöyle olmuştur :

“Kendisine mehdi süsü veren İstiklâl Harbi'nden sonra Akhisar'da bir tekke açarak Nakşibendi şeyhliği yapan ve daha sonra Menemen'e gelip yerleşen, Millî mücadelede Yunanlılara hizmet ettiği bilinen Derviş Mehmet isimli bir yobaz ile altı silahlı arkadaşı, bugün sabah namazında Menemen'e gelmişler, başlarında külâh, sırtlarında cübbe ve ellerinde silahlarıyla bir camiye girmişler, camide üzerinde (İnna fetahna leke) yazılı siyah bir bayrak açarak camide bulunanların, cami önünde toplanmalarını ve kendileriyle birlik olmalarını istemişlerdir.

Cami önünde toplanan kalabalığa Derviş Mehmet isimli yobaz hitap ederek, “Ey Müslümanlar! Ne duruyorsunuz! Halife Abdülmecid hududa geldi. Sancak-ı şerif çıktı, gelin altında toplanalım, şeriat isteyelim,” diye bağırarak gösterilere başlamışlar, kendilerine katılanlarla, tekbirler getirerek dolaşmaya başlamışlardır.

Bu grup Hükümet Konağı'nın bulunduğu meydana gelerek taşıdıkları bayrağı meydana dikmişler, o sırada gürültüleri merak edip toplanan halkı, hükümet ve Cumhuriyet aleyhine kışkırtmaya devam etmişlerdir.

Bu olaylar olurken Menemen Jandarma Komutanı işe müdahale hususunda tereddüt gösterdiğinden halkı dağılıp, eşkıya yobazları yakalamaya, Yedek Asteğmen Kubilay Bey'in komutasındaki bir askeri müfreze görevlendirilmiştir. Asteğmen Kubilay, askeri müfrezeden önce olay yerine koşmuş, eşkiyalara nasihatta bulunarak yaptıklarının doğru olmadığını, vazgeçip dağılmalarını istemiştir. Bu sözlere karşı eşkıya yobazlar silahla cevap vermişler, Kubilay tabancasını çekip karşılık vermeye çalışmışsa da bir kurşunla yaralanarak yere düşmüştür. Gözleri dönen yobazlardan Manisalı Mehmet Emin isimindeki biri, Kubilay'ın yaralı vücudu üzerine atılarak kör bir bıçakla başını gövdesinden ayırarak, bayrağın ucuna takmıştır.

Bu kanlı cinayet işlenirken yobazlar tekbir çekiyor, olay yerinde bulunan bir kısım halk bu vahşete kayıtsız kalmış, hatta içlerinden bir bölümü de cânileri alkışlamışlardır.

Nihayet, olay yerine yetişen askeri birlikler ve jandarmalar halkı dağıtmış, eşkiya yobazlarla çatışmaya girmişlerdir. Çatışmada Derviş Mehmet ve iki arkadaşı ölmüş, ikisi yaralanmış kalan ikisi de kaçmışlar, olaylarda bir fedakâr bekçi de şehit edilmiştir.”

İlk alınan bilgiler bunlardı. Gazi, olaydan son derece etkilendi. Bu anıca girişimin geniş ve kapsamlı bir tertibin (düzenin) ilk belirtisi olduğu kanısındaydı, bu nedenle gezi programını değiştirdi kısa sürede İstanbul’a dönülmesine karar verdi. Ancak Edirne okullarını yapacağı ziyaretleri iptal etmeyerek 25 Aralık Perşembe günü dönüş hazırlıkları başladı.

24 Aralık 1930 Çarşamba

Edirne Okullarını Ziyaret

Gazi Mustafa Kemal 24 Aralık 1930 Çarşamba günü sırasıyla:

“Edirne Kız Öğretmen Okulu”nu, “Edirne Erkek Öğretmen Okulu”nu, “Edirne Erkek Lisesi”ni, “Edirne Ortaokulu”nu, “Edirne Erkek Yatılı Okulu”nu, “Edirne Sanayi Okulu”nu ziyaret etti. Gazinin okulları ziyaretine ilişkin anılar daha sonra, o tarihte öğrenci veya öğretmen olanlar tarafından yayınlandı. Aşağıdaki örnekler bunlardan bazılarıdır:

“Edirne Kız Öğretmen Okuluna Gelişi:”

(Öğrenci Refet (Angın)’ın Anısı)

Gazi Paşa’ya okul adına bir çiçek sundum ve şu konuşmayı yaptım:

Aziz Paşam!

Türk yurdunun sınır kapısı olan Edirne’ye ve memleketimize gelişiniz bizi çok sevindirdi. Arkadaşlarım adına hoş geldiniz diyor ve bu buketi sunuyorum. Lütfen kabul buyurun. Paşam size öğretmen olmak için söz vermiştim. Ve işte öğretmen adayı olarak karşınızdayım.”

Gazi buketi aldı ve: “Evet, hatırladım. Sen Gelibolu’da düşen küçük kız değil misin?” dedi.

Gazi sözlerine şöyle devam etti: “Söyle bakalım, ne öğretmeni olmak istiyorsun?”

Öğrenci Refet, bir an yanındaki öğretmenlerine baktı ve dedi ki Riyâziye (Matematik) öğretmeni olacağım.”

Gazi “Hayır, sen matematik öğretmeni değil, Tarih öğretmeni olacaksın,” dedi.

Öğrenci Refet, “Emredin Paşam; ama neden?” diye cevap verdi.

Gazi: “Ha bak, ben seni küçükken de tanıdım. Sen, o zaman küçüktün; gene iki laf etmesini biliyordun. Şimdi de seni seçtiklerine göre, sende bir şeyler var. Görüyorum ki çok okuyorsun ve güzel konuşuyorsun. Onun için sen, Tarih öğretmeni ol” dedi.

**“Edirne Erkek Öğretmen Okulunda:”
(Cahit Günsel’in Anısı) Tarih Dersinde**

“ Ben 1930 yılında Edirne Erkek Öğretmen Okulu’nun orta kısmında üçüncü sınıf öğrencisi idim. Dersimiz tarih idi ve öğretmenimiz Abdullah Bey bize ders veriyordu. Gazi, sınıfımıza girerek, verilen tarih dersini dinledikten sonra bize dönerek:

“Dünyada denizcilik ile uğraşan en eski millet hangisi idi?” diye bir soru sordu. Bir çoğumuz: “Finikeliler.” diye cevapladık.

Gazi, öğretmenimize dönerek;

“Bana bir Orta Asya haritası ile bir çubuk getirin.” dedi.

Orta Asya haritası getirildi ve yazı tahtası üzerine asıldı. Gazi bize döndü ve elindeki çubuğu Orta Asya’nın büyük bir gölünü işaretleyerek sordu? Bu gölün adı nedir ?”

“Baykal Gölüdür,” diye bağırdık.

“Bu gölün suyu tatlı mı, yoksa tuzlu mu ? Söyleyin bakalım.”

“Tuzlu göldür,” diye cevapladık.

“O halde tuzlu su olduğuna göre bu göl neyin kalıntısıdır

“Denizin,”

“Bu göl yerinde eskiden büyük bir deniz olduğuna ve bu denizin etrafında Türkler yaşamış olduğuna göre, dünyada en eski denizci millet, Türk Milleti’dir çocuklar. Bunu böyle bilin.”

Terbiye Dersinde

Gazi, son sınıfta okunan “Terbiye Dersi”ne girdi.

Öğretmen “Eski toplumlarda fertlerde aranan özelliklerden” söz ediyordu, dersi kısa kesti. Gazi Hazretlerinden öğretmen adayları için verecekleri irşatları (yol gösterici) rica etti.

Gazi:

“İlk insanların ve ilkel toplumların korkuya dayanan ahlâk ve eğitim sistemlerini” anlattıktan sonra “Demokratik toplumlarda fertlerin nasıl bir eğitim alması gerektiği” sorusunu sordu. “Toplumda en büyük kuvvet kaynağı ve başlangıcını düşünen bu sistemde ferdin topluma karşı görevi her şeyden önce onun bağımsızlık, huzur ve refahını sağlamaya çalışmak” olduğunu anlattı. “En iyi fert, kendinden çok bağlı olduğu toplumu düşünen, onun varlığının korunmasına ve mutluluğuna nefisini vakfeden insandır...” dedi.

“Edirne Sanayi Okulunda” (Rahmi Bacıoğlu’nun Anısı)

Okul giriş kapısında bir öğrenci kıtası selam görevini yerine getirirken diğer öğrencilerin, Cumhurbaşkanı forsunu bayrak direğine çekmeğe başlamaları Gazi’yi ve beraberindekileri memnun etmişti.

Okulda öğleden sonraları atölye çalışmalarını olduğu için, Gazi doğruca buraya götürüldü, önce atölyenin hemen girişinde bulunan büyük freze tezgahı başına beraberindekiler ile birlikte geldiler.

Son sınıf öğrencisi (14 Rahmi) olarak, tesadüfen bu tezgahta çalışıyordum ve Gazi ile konuşmak, sorularına cevap vermek şerefine ve mutluluğuna nâil oldum.

Daha sonra bütün atölyeleri gezen Gazi, demirhanede örs başında kan ter içinde demir düğmekte olan, son sınıf arkadaşımız (6) Nuri’nin karşısında bir müddet bekledikten sonra ve kendisine;

“Öğretmen okuluna veya liseye gidip tertemiz, giyinmiş, boyunbağlı bir memur olmak varken, ne için bu mektebe gelerek böyle ateş, kömür ile ter içerisinde uğraşıp duruyorsun ?” diye sordular.

Arkadaşımız Nuri, hemen elindeki çekici gösterip havaya kaldırarak şu cevabı verdi:

“Paşam! Siz bu vatana kılıç ile kurtardınız, bizler de onu bu çekiç ile yükselteceğiz ! Ayrıca bizim elimiz karadır, alnımız terlidir ama, yediğimiz ekmeğ aktır ve alnımızdaki ter paktır!” demişti.

Bu cevaptan çok duygulanan Gazi, etrafındakilere dönerek:

“Duydunuz mu ? İşte memleketi, böyle yetiştirilecek gençler yükseltecektir.”

Gazi, o gün okuldan yine törenle uğurlanırken, Okul Müdürüne:

“Mektebinizi ziyaretten memnun oldum, tebrik ederim.” diyerek iltifatta bulundular.

Gazi Hazretleri o gün Edirne okullarında gördüklerinden çok memnun kaldı. Vilayet binasını da ziyaretten sonra belediye dairesine döndü. Okullarda öğrencilerin, sokaklarda halkın Büyük Kurtarıcı’ya karşı gösterdikleri heyecanlı tezahürat olağanüstüydü.

25 Aralık 1930 Perşembe

Edirne’den Hareket İstanbul’a Dönüş

Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal 25 Aralık 1930 Perşembe günü sabahleyin Edirne Türk Ocağı’nı ziyaret etti, burada Ocaklı gençlerle çay içti. Çeşitli konular üzerinde konuşmalar yapıldı.

Gençliğin Cumhuriyete ve inkılaplara bağlılığı bir kez daha teyid edildi. Gazi, Ocaktan ayrıldıktan sonra Edirne'nin tarihi eserlerini ve Selimiye Camii'ni gezdi, İlgililerden bilgiler aldı.

Tarihi eserlerin korunmasıyla, bu ata yadigârlarının tanıtılmasına ilişkin görüşlerini açıkladı. Buradan belediyeye geçti, Gazi'nin döneceğini haber alan halk belediyenin önüne toplanmıştı. İstanbul yolu caddesinin her iki tarafına binlerce Edirneli sıralanmış. Gazi'yi uğurlamaya hazırlanmışlardı. Gazi ve yanındakiler saat 15.00'te Belediyeden çıktılar. Halkın candan ve içten alkışları **"Yaşa! Yolun Açık Olsun, Ulu Gazimiz!"** sesleri arasında otomobillere binerek hareket ettiler. İstanbul yolu girişinde ise vali, belediye başkanı, sivil ve askeri yöneticiler, çeşitli kuruluş temsilcileri bekliyordu. Gazi burada otomobilden inerek hepsiyle ayrı ayrı vedalaştı.

Belediye Başkanının veda konuşmasına:

"Edirne şehri halkı tarafından hakkımda gösterilen iyi karşılama ve gösterilerden ciddi olarak memnun oldum ve duygulandım. Selam ve sevgilerimin saygıdeğer ve sevimli Edirne halkına uygun vasıtalarla iletilmesini rica ederim. Allahaismarladık." şeklinde cevap vererek Edirne'den ayrıldılar.⁹⁴

Gazi Mustafa Kemal Edirne Belediye binasından çıkarken. 1930

94 Ertuğrul Zekâi Ökte, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurtiçi Gezileri, Cilt 1 (1922-1931).

25 Aralık 1930

Gazi Hazretleri'nin Selimiye Camii'ni ziyaretlerinin hatırası.
Belediye Başkanı Ekrem Demiray, Bekir Kara, solda papyonlu Necmi İğe.
(Necmi İğe yıllar sonra oğlu Ahmet Ünal'a Gazi Mustafa Kemal'e Edirne ziyareti sırasında koruma ve mihmandarlık yaptığını anlatmıştır.)

Gazi Mustafa Kemal Türk
Ocağı'ndan çıkarken elini uzatan
Necmi İğe.

Gazi Hazretleri'nin 25 Aralık
1930 Türk Ocağı'ndan
hareketleri, Necmi İğe
papyonlu ortada.

Tunca Köprüsü'ne Kasım Yolageldili'nin kurduduğu
Gazi Mustafa Kemal'i Karşılama Tak'ı -21 Aralık 1930

Tak'taki yazıda; "Muhterem Reis-i Cumhur ve Mebusları
Hoş geldiniz, Çiftçi Kasım" yazıyor.⁹⁵

Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'in 21.12.1930 Edirne Ziyareti
hatırasına Fettah'ın hazırladığı fotoğraflar.⁹⁶

95 M. Kasım Yolageldili Arşivi.

96 Fotoğraflar Cengiz Bulut Arşivi.

Edirne'de Ticaretin
Millileşme Çabaları ve
Necmi İğne

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Edirne'de Ticaretin Millileşme Çabaları

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ticari ve tarımsal sorunları aşmak, ticaret ve tarımı geliştirebilmek için çeşitli programlar uygulanmıştır. Tarıma ilişkin geniş çaplı kurumsallaşmanın gerçekleştirilmesinin yanında, fiyat politikaları ve iç-dış ticaret koruması yoluyla ticaret ve tarım desteklenmiştir. Geçmişten günümüze ülkemizdeki tarımsal politikalar incelendiğinde; destekleme alımları, girdi destekleri, zirai kredi faiz sübvansiyonları, doğal afet ödemeleri, süt teşvik primi ödemeleri, destekleme primleri ve ekim alanlarının sınırlandırılması; araştırma, eğitim, yayım ve denetim gibi kamu hizmetleri, tarımsal alt yapı yatırımları, yatırım teşvikleri, ihracat iadesi ödemeleri, ithalat korumaları ve vergi politikaları gibi araçlarla tarımın desteklendiği ve yönlendirildiği görülmektedir.⁹⁷

İzmir İktisat Kongresi

Türkiye İktisat Kongresi ya da İzmir İktisat Kongresi olarak bilinen kongre ilk olarak 17 Şubat 1923'te İzmir'de toplanmıştır. Dönemin siyasi şartları içinden kongreye bakıldığında; Lozan Görüşmeleri halen devam etmekteydi. Lozan Görüşmelerinde siyasi sınırlar kadar kapitülasyonlar da şiddetli tartışma konusu olmuştur. O dönemde toplanan İzmir İktisat Kongresi kararları ise Türkiye'nin siyasi ve ekonomik tercihlerini ortaya koymuştur. Türkiye'de sosyalist bir ekonomik model benimsenmemiş; kişisel mülkiyet hakkı kaldırılmamıştır. Kapitülasyonlar kaldırılmış sayılmış ama yabancı sermayenin Türkiye'nin kanunlarına saygılı bir şekilde faaliyette bulunması kararlaştırılmıştır. "Milli İktisat" diye bilinen bu kararlara göre, eskiden kapitülasyon adıyla yabancı sermaye sahiplerinin ve azınlıkların yürüttüğü ekonomi yerine, daha çok yerli sermaye sahipleri eliyle liberal bir ekonomi modeli benimsenmiştir.⁹⁸

Kâzım Karabekir'in Kongre Başkanı Olduğu 1923 İzmir İktisat Kongresi'ndeki Konuşmasından:

"Çocuklarımızın doğduğu günden itibaren kursağına Nestle sütü dökersek, ecnebî bez ve pamuklarına sarup yine ecnebî beşiğine yatırırsak, ayağındaki pa-tiğinden başındaki mavi nazar boncuğuna ve elindeki oyuncak teneke parçasına kadar ecnebî malından yaparsak ve üstüne bir de kulaklarına benim oğlum paşa olacak gibi ninni söyleyerek uyuşturucu telkin yaparsak büyüdükten sonra tabiidir

97 Edirne Tarım İl Müdürlüğü Edirne Tarım Master Planı S.14

98 Mehmet Kayıran- Selami Saygın, İzmir İktisat Kongresi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi, Yakın Tarih Dergisi, 2019, Cilt:2, Sayı:5. , s.27.

ki üstünde ve muhitinde daima mütezâhid olmak üzere (çoğalarak) yabancı mallar bulunacak ve paralarımız mütemadiyen akıp, boşalıp gidecektir.”⁹⁹

Edirne Halkevi’ne bağlı olarak Edirne’de faaliyet geçirilen **Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti Edirne Şubesi**, Edirne’de büyük destek görmüş, birçok vatansever vatandaşımız ile esnaflarımız memlekete olan bağlılıklarını göstermiş ve bu davada memleketin kendilerinden beklediği en büyük hizmeti yapmış bulunuyorlardı.

Edirne yerel gazeteler ve Halkevi’nin yayın organı olan Altı Ok dergisi; Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti’nin düzenlediği sergi, Tasarruf Haftası şehir içinde ticaretin millileştirilmesi için yürüyüşler, gösteriler, toplantılar yapılması haberlerine yer vererek desteklerini göstermişlerdir, bazı gazeteler ilk sayfalarında iri harfler ile Edirnelileri uyarmak için “Yerli malı kullan, tasarruf et!”, “Türkiye’nin nimetlerinden faydalananlar, Türkçe konuş...” gibi Milliyetçi ifâdeler kullanarak konuya hassâsiyetlerini ortaya koymuşlardır.

“Felek esbâb-ı cefâsın toplansın gelsin,
Dönersem kahpeyim, millet yolunda bir azimetten.”
“Aziz Türkiye’nin ni’metlerinden istifâde eden, Şefkât ve saadetine iştirak ettiğin
Türk gibi Türkçe konuş.”¹⁰⁰

3 Nisan 1928 senesi baharında Edirne gençliğinin yazıp Saraçlar Caddesi’ne asmış olduğu, “Türkçe Konuş” bez afişin fotoğrafı.¹⁰¹

99Gündüz Ökçün, Türkiye İktisat Kongresi – 1923 İzmir-Haberler_Belgeler_Yorumlar, Üçüncü Basılış, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1981, s. 274.

100 Günümüz alfabesine aktaran Yılmaz Akçaalan

101 Cengiz Bulut Arşivi.

Milli Tasarruf Cemiyeti

Yerli mallarımızın kullanılması ve bu suretle yerli mamulâtın rağbet kazana-
rak paramızın hârice çıkmasına mâni olmak için memleketin her tarafında ciddi
ve derin bir alâka uyanmıştır, alınan sevinçli haberler T.B.M.M. Reisi Kâzım Paşa
Hz.'nin riyâsetinde olarak Ankara'da bu maksatla bir Milli Tasarruf Cemiyetinin
İzmir Meb'usu Rahmi Bey tarafından teşekkül ettiğini bildirmektedir.

İdare hey'eti teşekkül eden bu cemiyetin K.U. İzmir mebusu Rahmi B. intihap
edilerek faaliyete geçmiştir, cemiyet ilk iş olarak hariçten gelen mevadd-ı gıdâi-
yenin kullanılınmaması hususunda halkı irşat edecek, badehü giyilecek eşya ve lüks
ile uğraşacak ve halkın yerli mala rağbetinin teminine çalışacaktır. (19.12.1929,
s.1, Edirne Postası gazetesi)

Milli Tasarruf Cemiyeti'nin Edirne Şubesi Açıldı

Dün Belediye'de toplanan hey'et Milli
Tasarruf Cemiyetinin Edirne'mizde bir şu-
besinin teşkiline karar vermiş ve yapılan inti-
hap neticesinde Avukat Kemal Şaban Bey'in
riyâsetinde olarak yeni idare heyeti teşekkül
etmiştir. Muvaffakiyetler dileriz. 13.01.1930

**İktisat ve tasarruf
CEMİYETİNİN
Açtığı kurslar**
Ehiren idaremize verilen bir malûmata göre İktisat ve Tasarruf Cemiyeti Edirne şubesi tarafından peynircilik , kozacılık , arıcılık gibi memleket sanayii zürraiye ve tüccariyesinin inkişafına hadim olmayı düşünmüş ve bu maksatla Edirne Türkoğında gece kurslarının açılması kararlaştırılmıştır.

İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin Açtığı Kurslar

Edirne Şubesi tarafından peynircilik, kozacılık, arıcılık gibi memleket sanâyîi, zürraiye ve tüccariyesinin inkişafına hadim olmayı düşünmüş ve bu maksatla Edirne Türk Ocağı'nda gece kursları açılmasını kararlaştırmıştır.

11.03.1930

Sahibi E. Necmi
EVRAK VE KİMLİKLER KAZANCI
KARUVA TULLANMAK İÇİN
İLAN
Parasızla taldı ve peşin
Sayısı (5) kuruştur
Sayı 327 yıl 5

Edirne Postası

Teşis tarihi 925
ADRES - EDİRNE - BALIK TAĞAĞI NO
PUSULA KAYIT NO 925
ABONE
Senediği 300, 6 ayığı 150
Sayısı (5) kuruştur
29 - 12 - 929 Pazar

* Bütün ilahat memleket gazetesi *

**Vatandaş! Milli paranın istikrarı için tasarrufa riayet et ve
paramı harice vermekte kışkanç ol!**

Vatandaş
Bayramlıkların
YERLİ MALI ol-
malı!!
Milli İktisat ve ta-
sarruf Cemiyeti

Yıl: 7
28-9-931

Edirne Postası

No 419
Pazartesi

Sahibi ve Umumî Neşriyat Müdürü: E. NECMİ

Vatandaş! Yerli Malı Satmıyan Dükkanlardan
Alış Verişi Kes!
Millî İhtisat ve Tasarruf
Cemiyeti.

Yıl: 7
21-9-931

Edirne Postası

No 417
Pazartesi

Sahibi ve Umumî Neşriyat Müdürü: E. NECMİ

Vatandaş! Yerli Malı Kullanmak Bir İnkılâp
Boreudur!
Millî İhtisat ve Tasarruf
Cemiyeti.

Yıl: 7
4-9-931

Edirne Postası

No 418
Perşembe

Sahibi ve Umumî Neşriyat Müdürü: E. NECMİ

Vatandaş! Eskiden Yerli Malı Kullanmak Ayıp Sayılırdı.
Eskiden Türke, Türk Demek Te Ayıptı.
Millî İhtisat ve Tasarruf
Cemiyeti.

24-1-930 Cuma

Vatandaş!

Memleketinin sengin ol-
masını ve halkımızın refah
ve saadetini şüphesiz ki gön-
ülden istersin, şu halde bü-
yük bir çalışına ve emek ka-
rılığını kazandığın parayı sıkı-
tut ve harcarıca zahaneler ma-
lını vermekte çok kıskanç ol!
Bu senenin millî ve va-
tani borcundur, bu borcunu
her şeyden üstün bil!

Düğümlerde İsrat
Yeni bir talimatların in-
tila oldu

Memleketimizde sükunetle
mücadele edilen süzge-
ne yapılarak büyük man-
dara ulardan çıkarak yeni
bir bir üretilmiş ve sa-
habeti kısımlardır.
Düğümlerde İsrat yeni
halinde İsrat üretilmiş
mücadele bir talimatın in-
tila oldu İsrat üretilmiş
Memleketimizde İsrat ve bu
süze talimatının in-
tila oldu İsrat üretilmiş
mücadele İsrat üretilmiş
İsrat üretilmiş İsrat üretilmiş
İsrat üretilmiş İsrat üretilmiş
İsrat üretilmiş İsrat üretilmiş
İsrat üretilmiş İsrat üretilmiş

VATANDAŞ!

- 1 - Şeker bayramı için ala-
cağın eşyayı **YERLİ**
mallarından almayı u-
nutma.
- 2 - Şekerciler! Şeker Bay-
ramı için yapacağın şe-
keri Alpullu ve Uşak
fabrikalarımızın şeker-
leri ile yap.
- 3 - Çocuklarına şeker bay-
ramı hediyesi olarak
Millî Bankalarımızın
kumbaralarını al.

EDİRNE POSTASI
S.:1 28.09.1931

EDİRNE POSTASI S.1
31.01.1932

Edirne yerel gazeteleri ticaretin, ziraatin millileştirilmesi ve iktisadi bağımsızlığı da kazanabilmek, konan hedefleri desteklemek için, manşetleri ile milli günler dâhil, tarihi olaylardan da yararlanarak, Edirne halkının milli duygularına hitâb eden yazılar yazarak elinden geleni yapıyordu.

**Türk olmayı sevmek ve Türk olmayı kabul etmek,
Türk milletine mensup olmanın verdiği bütün haklara malik olmak için kâfidir.
(İsmet İnönü)**

**Edirne'de yayınlanan Edirne GÜnlük Millîgazete
25 Kasım 1932 Edirne'nin Kurtuluşu hatırasına 27 Kasım 1932 tarihinde;**

“Ey...

Dante'nin cehennemine giren ve Selimiye'nin avlusunda Türk vatanının çarımha gerildiğine şahit olan Türk çocuğu! Seni kurtaranlarla ögün! Onlar karanlıklarla boğuşarak güneşi yarattılar. Zulmü ezerek hürriyeti doğurdular...” diye yazarak, Edirnelilerin milli duygularına hitâb etmiştir.

Millîgazete ayrıca çıktığı günden itibaren çiftçiler, köylüler de gazete olarak okusun diye, özel bir uygulama yapmış, gazete ücretini köylüye 50 para, şehirlie 100 paradan satmıştır.

Halkevlerine Bağlı Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti Edirne Şubesi'nin Düzenlediği Etkinlikler:

18 Aralık 1931

Edirne Belediyesi önünde, Edirne halkı tarafından
Yerli Malı Tasarruf Merasimi İcra edilirken.

“Biz yerli malı kullanıyoruz.” pankartını taşıyan Müzeler Müdürü
Necmi İğce her zaman olduğu gibi en öndedir.

19 Aralık 1943 tarihinde Necmi İğce ve öğrenciler,
Üç Şerefeli Camii önünde, Yerli Mallar ve Tasarruf Haftası kutlamaları.

1932 yılında okullarda yapılan etkinlik¹⁰²

AKŞAM

Kurtuluş savaşında
Her kuruş
Bir silâhtır
Yurddaş, Yerli Malı Al!
YERLİ MALLARIN
En sağlam,
En iyisi,
En güzel,
En ucuz,
Sümer Bank
Yerli Mallar
Pazarlarında
bulunur
Yalnız tatum haftası için
%10
Tenzilât

YERLİ MALI KULLAN.
Akşam gazetesi 1934

102 Fotoğraflar: Necmi İğce – Ahmet Ünal İğce Arşividir.

Halkevlerine Bağlı Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti Edirne Şubesi'nin Ticaret ve Sanayi Odası ile Beraber Düzenlediği Etkinlikler:

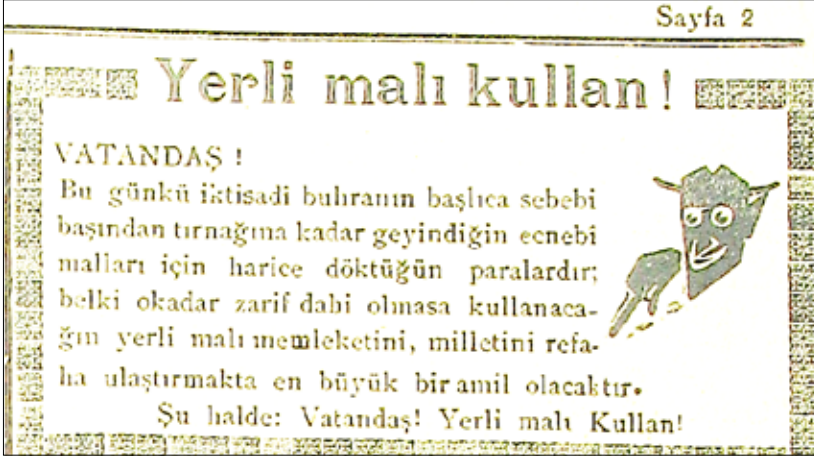

İktisadi Zafere Mutlak Erişeceğiz

Tasarruf ve Yerli Mallar Haftası şehrimizde çok parlak bir surette geçti, Halkevindeki konferanslar - mekteplerdeki sergiler, müsamereler ve temsiller - Halkevi tarafından, bütün tüccar ve esnafın iştirakiyle açılan yerli mallar sergisi Edirne'nin göğsünü gururla kabartacak başarılı işlerinden biri oldu.

Dördüncü tasarruf ve yerli mallar haftası Edirne'mizde daha canlı ve daha içten gelen bir heyecanla âdeta bir bayram gibi kutlandı.

İktisadî hakimiyet ve istiklâlimizi temin yolunda büyüklerimiz tarafından açılan bu savaşa fedakâr halkımızın candan kopan bir istekle dökülüşü her işimizde olduğu gibi bu büyük davada da muvaffak olacağımıza en bariz bir delilidir. Edirne, Tasarruf Haftası'nın başladığı pazartesi sabahına şehri baştan başa donatan şanlı bayrağımızın nazlı nazlı dalgalanışıyla göz açtı. Şehrin bütün dükkânları, ticarethaneleri yerli mallarımızla süslenmiş sokaklar iktisat ve tasarrufa ait şiarlarla donatılmış bulunuyordu.

Halk, bu haftayı milli bir bayram gibi yaşatmak için elden gelen her şeyi yapmıştı.

Hafta devam ettiği müddetçe halka meccanen sinema gösteren Halkevi her gece hınca hınç doldu ve sinema arasında hazırlanan program mucibince her gece münevverlerim tarafından muvaffak ve çok müessir konferanslar verildi.

Konferanslar salı günü akşamı Lise Türkçe muallimi Fahri, Çarşamba günü akşamı Erkek Muallim Mektebi Müdürü Reşat, Perşembe günü akşamı Belediye Reisi Ekrem, Cuma günü akşamı M. M. tarih muallimi Kemal, Cumartesi günü akşamı Milliyet gazetesi Trakya muhabiri Mehmet Behçet; Pazar günü akşam Müstantik Safa, Pazartesi günü akşamı da gazetemiz muharrirlerinden muallim Mustafa Şerif beyler tarafından verildi ve her gece Halkevi salonunu ağız ağıza dolduran halk ve mektepliler tarafından derin bir alaka ile dinlenildi.

Cuma günü yapılan miting ve merasim çok parlak oldu. Saat on birde kalabalık bir halk kitlesi ve mektepliler Cumhuriyet Meydanı'nı doldurmuş bulunuyorlardı. Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti Edirne şubesinin hazırladığı büyük bir kumbarayı halk omuzlarda dolaştırıyordu. Az sonra kumbaranın üstüne çıkan lise talebesinden Nüzhet Efendi iktisat ve tasarrufun manasını anlattı ve onu kurtuluş mektebi talebesinden 12 yaşlarında bir yavru takip etti.

Müteakiben Belediye Reisimiz Ekrem Bey söz aldı ve milli iktisat ve tasarrufa ait sözleri arasında Ergani Bakır madenlerinin memlekete getireceği faydaları da sayarak halkı dahili istikraza ait tahvilattan satın almağa teşvik yollu güzel sözler söyledi.

Cumhuriyet Meydanı'ndan Halkevi okuma odası önüne gidilirken Gazi heykeli selamlandıktan ve Borsa balkonundan halka ve gençliğe hitap eden Lise talebelerinden Hiçrı ve Rasim Efendilerle Erkek Muallim talebesinden Reşit Efendi'nin ve Cumhuriyet Mektebi Başmuallimi İhsan Bey'in de nutukları dinlendikten sonra Valimiz namına değerli Mektupçumuz Halil Bey Borsa salonunda hazırlanan Yerli Mallar Sergisi'nin kurdelesini keserek sergiyi açtı.

Sergi, büyük bir itina ile hazırlanmış, yerli mamulâtımız ve mahsulâtımızın güzel numuneleriyle bezenmişti. Edirne'de şimdiye kadar yerli mallarımızın nefasetini ve yabancı mallara olan faikiyetini gösteren bu kadar güzel bir sergi açılmamıştı.

Diyebiliriz ki halkevimize bağlı olan **Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti** Edirne şubesi, alâkadar zevat ve bilhassa kıymetli esnafımız bu sergiyi, vücuda getirmiş olmakla memlekete olan bağlılıklarını göstermiş ve bu dâvada memleketin kendilerinden beklediği en büyük hizmeti yapmış bulunuyorlardı.

Hafta sonuna kadar mekteplerimiz de büyük bir faaliyete sahne olmuş ve her mektepte haftanın mevzu ile alâkadar temsiller ve konferanslar verilmiştir.¹⁰³

Saraçlar Caddesi'nde Ticaret Odası ve Borsa Dairesi önünde İktisat Haftası kutlamaları.

103 Edirne Halkevi tarafından yayınlanan 6 Ok Dergisi -Yıl: 1933- Sayı: 5, Sayfa: 12-13.

EDİRNE TEYYARE CEMİYETİ VE EDİRNE TİCARET SANAYİ ODASI VE BORSA İŞBİRLİĞİ İLE TEYYARE BAĞIŞI

Teyyare Cemiyeti'nin isteği doğrultusunda **Borsa'lara getirilen ürünlerden belli bir miktar kesinti yapılıyordu**, aynı zamanda Edirne halkı da Teyyare Cemiyeti'ne bağışlar yaparak Türk Ordusuna 3 adet uçak satın alarak bağışlamıştır.

1926 ve 1930'lu yılların başlarında açılan bir ordu destek uçağı müsabakası sonucu, özellikle fiyatının uygun olması nedeniyle Breguet 19.7.A2 seçildi.

Bu uçakların en büyük özelliği tamamının Türk Hava Kurumu vasıtasıyla vatandaşlardan toplanan bağışlarla alınmış olmalarıdır. Halkın bağışlarıyla alınan bu uçakların herbirinin üzerinde hangi şehir veya ilçenin bağışlarıyla alındığını belirtmek amacıyla o yerleşim biriminin adı başlangıçta eski yazıyla, Harf Devrimi'nden sonra da yeni harflerle yazılmış bulunmaktaydı. Bu arada THK'nun kuruluşuna öncülük etmiş olan büyük Ata bu kuruluşu ve bu kuruluşu yaptıkları bağışlarla silahlı kuvvetlerimize 300 civarında uçak kazandıran halkımıza bir şükran ifadesi olarak yurtiçi turların yapılmasını emretti. 1933 yılında 3 Breguet 19'dan oluşan filo bütün yurdumuzu gezdi.¹⁰⁴

**Borsada
Tayyare resmi**
Şimdiye kadar Borsada satılan mahsulân arziyeden yüzde bir nispetinde alınmakta olan Tayyare resminin bundan böyle yüzde yarım nispetinde cıbayet edilmesi Tayyare Cemiyeti umumi merkezinden Borsa'lara tebliğ edilmiştir.

Edirne, Babaeski Tayyareleri
3) Ağustos'a gelerek isimleri konacak

Tayyare kuvvetlerinize mansup bir deniz tayyaresi
Bu sene Edirne namına ikinci bir tayyarenin ve Babaeski kazası halkının tayyareye olan teberriyatının muayyen miktarda bölüğü olması dolayısıyla ilk tayyarelerinin teslim edilmesi...

Edirne ve Babaeski isimlerini taşıyarak olan tayyare filomuzun iki kıymetli üsusu olacak olan bu tayyareler 30 Ağustos Zafer bayramında Edirne ve Babaeski...

23.05.1932 EDİRNE POSTASI S.:10

104 tayyareci.com <http://www.tayyareci.com/bagisucak/edirne2.asp> Erişim Tarihi: 14.10.2020

Edirne'de Türk Hava Kurumu'nun öncülüğünde bütün Türkiye'de Hava gücünü kuvvetlendirme kampanyası başlatılmış, kampanya çerçevesinde Edirnelilerin yaptığı bağışlarla 2 adet uçak satın alınmış, yapılan törenler ile uçaklara "Edirne-1 ve Edirne - 2" ismi verilmiştir.

10 Kasım 1926

Edirne Valisi Emin Arda, Necmi İğce ve Av. Mehmet Şeref Aykut ve Askeri Erkân Tayyarelerin Teslim Merasimi Hatırası.

01 Eylül 1932 Edirne-2 İsimli Teyyare.

Aziz Yurddaş,

Avrupada devam etmekte olan harbda tayyarelerin ne koskuñ bir silâh olduğunu ve neler yaptığını gazetalarda okuyoruz.

Köyleri ve şehirleri yakıp yıkan tayyare hücumlarına karşı müdafaa yine tayyare ile oluyor.

Hava kuvvetleri zayıf olan memleketler için tehlike çok büyüktür.

Yurdum hava müdaffasına yardım için çalışın Türk hava kurumu, her aile reisinden nufusuna göre fitresini tamam olarak vermesini rica eder.

Türk Hava Kurumu

General Kâzım Dirik ile Edirne ve Yöresi
Eski Eserleri Sevenler Kurumunda
Necmi İğne'nin Çalışmaları

General Kâzım Dirik Edirne'de

Trakya Umum Müfettişliği (Bölge Valiliği) (1935-1941)

9 Ağustos 1935'te atandığı Genel Müfettişliğini ömrünün sonuna kadar sürdürdü. Bu görevi sırasında köy kalkınması ve eğitim konularında yaptığı çalışmalar bölge halkının yaşam düzeyini yükseltmiştir.

Kazım Dirik Kimdir?

Doğum Tarihi : Aralık 1881

Nereli: Manastır

Meslekler: Asker, Politikacı

Ölüm Tarihi: 03 Temmuz 1941 Edirne

Kazım Dirik, Aralık 1881 tarihinde o zamanlar Osmanlı Devleti'ne dahil olan Makedonya'nın Manastır şehrinde (bugünkü Bitola) doğmuştur. Babası Selanikli Mülazım Hasan Tahsin Beydir. Küçük yaşta anne ve babasını kaybeden Kazım Dirik, 1897'de girdiği Manastır Askeri Rüştiye ve İdadisi'nde okuduktan sonra İstanbul'a gelip Harbiye'ye girmiştir. 5 Ocak 1899'da Harp Okulu'nu bitirerek Piyade Teğmen oldu. 1900 – 1905 yılları arasında 3üncü Ordu 5inci Nişancı Taburunda, 20'nci Piyade Alayı ve sonra da 5'inci Tümen Karargahında, 1905-1906 yıllarında Selanik Bölge Komutanlığı Karargahı'nda, 1906-1909 yılları arasında Tuz ilçesi Kaymakamlığı ve aynı zamanda İşkodra Vali sekreteri ile İşkodra Tümen Kurmay Başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. Bu görevlerdeyken İttihatçılarla ilişkisi başlar.

General Kazım Dirik İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ilk üyelerindedir.

1909 yılında girdiği Erkân-ı Harbiyede (Harp Akademisi) kurmaylık eğitimini 1912'de bitirerek kurmay yüzbaşı oldu. Mezun olunca 1912 – 1913 yılları arasında İzmir'de Batı Ordusu Harekat Şubesinde, Başkomutanlık Karargahı İstihbarat Şubesinde ve Şark Ordusu Menzil Müfettişliğinde Haber Subayı olarak bulundu. 27 Ekim 1913'te binbaşılığa terfi etti.

Birinci Dünya Savaşı başlayınca Kazım Dirik, merkezi Şam'da bulunan IV.Ordu Menzil Müfettişliğine 20 Ağustos 1914'te atandı. I. Dünya Savaşı'nın en zor cephelerinde savaşan Türk birliklerinin ihtiyaçlarını karşılamak çok zorlu bir işti. Bu zorluklar ve imkansızlıklar içinde Kazım Bey bir de hidrofil pamuk, sebze, konserve limon suyu imalathanesi, bir nal ve mıh imalathanesi ve atölyesi

kurdurmuştur. Şam'da her aranan ilaç ve tıbbi malzemenin bulunduğu görkemli bir ecza deposu oluşturmuştur. Büyük kasaba ve şehirlerde açtığı atölyeler birer fabrika gibi çalışmış, ordu için gerekli eşyaları oluşturmuştu. Bu görevinde iken 1915 yılında yarbay oldu. 1 Aralık 1916'da da albaylığa terfi etti.

18 Mayıs 1917'de Cebeli Lübnan'da Aliye'deki 43. Tümen Komutanlığına tayin edilmiştir. 30 Haziran 1917'de 7. Tümen Komutanı olmuş, Gazze'de merkez kolu olarak çalıştıktan sonra 1 Şubat 1918'de 56. Tümen Komutanlığına getirilmiş, 5 Mart 1918'de 49. Tümen Komutanlığına tayin edilmiştir.

8 Haziran 1918'de Batum (Şark Orduları Grubu) Menzil Müfettişliği'ne atandı. Aynı yıl, Brest Litovsk Anlaşması ile Türkiye'ye ait olduğu kabul edilen Batum ve Tiflis Valiliği görevlerini de yürüttü. Ekim 1918 tarihinde İstanbul'a geri döndü.

Mustafa Kemal 19 Mayıs 1919 günü "9. Ordu Müfettişi" olarak Bandırma Vapuru'yla Samsun'a çıktığında kendisiyle aynı vapurda olan Kazım Dirik de Müfettişlik "Erkan-ı Harbiye Reisi" (Ordu Kurmay Başkanı)ydı. Kazım Dirik, 1922'de generalliğe yükseldi.

Kazım Dirik, Milli Mücadele'nin başında Mustafa Kemal Paşa ile birlikte Samsun'a çıkanların arasında yer alarak ülkenin düşmandan kurtarılması için, fikir ve ideal birliği yapmıştır.

15 Eylül 1919'da Erzurum'da Müstahkem Mevki Komutanlığı ve Gürcistan'da TBMM Fevkalade Mümessili (Olağanüstü Temsilcisi) olarak görev yaptı.

Kurtuluş Savaşı sırasında 10 Mayıs 1921'de Konya'da Batı Orduları Menzil Müfettişliği'ne atandı, 30.06.1921 tarihinde de kolordu komutanlığı yetkisi verilmiştir. Kurtuluş Savaşı'nın en zor günlerinde müfettişliğini Kazım Bey'in yaptığı Menzil Teşkilatı'nın düzenli ve çok çalışması sayesinde ordunun hemen hemen bütün ihtiyaçları karşılanmıştır.

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra 26 Eylül 1923 tarihinde Tümen Komutanı iken Mirlivalığa (Tuğgeneral) terfi ettirilmiştir. 1924'te Tümgeneral (Ferik) oldu. Aynı zamanda Bitlis Vali Vekilliği yaptı. 20 Eylül 1925 tarihinde asaleten Bitlis Valiliği'ne tayin edilerek mülki idareye geçti.

Kazım Dirik Paşa'nın Bitlis Valiliği, Cumhuriyet tarihinin en üzücü ve sınırlı olaylarından biri olan "Şeyh Sait Ayaklanmasının patlak verdiği döneme rastlamaktadır.

1928'de Korgeneral oldu.(1. Ferik) (Emekli edilirken terfi ettirilmiştir.)

Kurtuluş Savaşı ve Milli Mücadele'nin bitiminden sonra, 24 Eylül 1928'de askerlikten emekliye ayrılan Kâzım Dirik, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde, önce İzmir Valiliğine atandı,(1926-1935) işgal kuvvetlerince yakılıp yıkılmış olan

İzmir'in imarı için gece gündüz çalışarak şehirde çok sayıda bayındırlık eseri yapılmasını, kooperatifler, okullar açılmasını sağladı. Ardından Trakya Umum Müfettişliği (Bölge Valiliğine) (1935-1941) gibi önemli görevlerde bulunarak başarılı görevler yaptı.

İzmir'de valilik yaptığı dönemde 16 Haziran 1926 günü Mustafa Kemal Atatürk'e İzmir Suikasti düzenlendiğinde Kazım Dirik Paşa'nın önlediği dönemdir.

Trakya Umum Müfettişliği (Bölge Valiliğine) (1935-1941) 9 Ağustos 1935'te atandığı Genel Müfettişliğini ömrünün sonuna kadar sürdürdü. Bu görevleri sırasında köy kalkınması ve eğitim konularında yaptığı çalışmalar bölge halkının yaşam düzeyini yükseltmiştir.

21 Haziran 1934'te çıkarılan Soyadı Kanunu'nun kabulünden önce, Atatürk ile birlikte İzmir'i ziyaret eden İran Şahı Rıza Pehlevi Kazım Paşa'da gördüğü canlılık, enerji ve faaliyeti takdir ederek, Atatürk'e 'Sizin valiniz Dirik adamdır' demiştir. Dirik kelimesinin Azeri ağzında atak, çalışkan, canlı, heyecanlı anlamına geldiğini İran Şahından öğrenen Atatürk bunu İzmirliyle anlatmıştı. Kazım Paşa, Soyadı Kanunu ilanından edildi. Ziyareti esnasında, Atatürk kendi not defterinden bir sayfa kopararak, "Kazım Dirik oldu. K. Atatürk 10.XII.1934" diye el yazısı ile yazıp, Kazım Paşa'ya verdi. Böylece, Kazım Paşa, 'Dirik' soyadını aldı.

Kazım Dirik Paşa 3 Temmuz 1941 tarihinde Edirne'de karaciğer ve safra kesesi iltihabından öldü. Cenazesi İzmir Altındağ Kokluca Mezarlığı'na defnedilmiştir. Daha sonra ailesinin rızasıyla Ankara Devlet Mezarlığı'na nakledilmiştir."¹⁰⁵

105 <https://www.biyografi.net.tr/kazim-dirik-kimdir/> Erişim Tarihi: 16.11.2020

Trakya Umumî Müfettişliği'ne General Kâzım Dirik'in Atanması

9 Ağustos 1935 tarih ve 2/3065 sayılı kararnameyle İzmir Valisi General Kâzım Dirik İzmir Valiliği sırasında aldığı 1500 lira maaşla Trakya Umum Müfettişliği görevine tayin oldu ve ölünceye kadar bu görevini sürdürdü. 29 Ağustos günü Edirne'ye gelen Kâzım Dirik Karaağaç Tren İstasyonunda Edirne Valisi, Müfettiş Vekili, Müfettişlik ve Valilik Erkanı, asker ve polis tarafından karşılandı. Şehrin belli başlı yerlerini gezen Kâzım Dirik, Cumhuriyet gazetesi muhabirine şu demeci verdi: *“Trakya Genel Enspektörlüğü”ne atanmakla önemli bir bölgenin yükünü üzerime almış oluyorum. Bunu çok şerefli bir vazife telakki ediyorum. 10 yıl çalıştığım İzmir bölgesinin heyecanını ve temiz duygularını buraya getirdim. Bütün arkadaşlarla köylü ile el ele vereceğiz. Yeni bir sevinç ve yeni heyecan vasıtasıyla çalışacağız. Atatürk davasını ve büyük rejimin isteklerini yavaş yavaş fakat durmadan yerine getireceğiz. Trakya ve Edirne bizim ülkümüzü dinamik tutan tarihsel işlerle doludur. Onun sevgisi sarsılmaz bir aşk halindedir. Selimiye abidesi, bir dindar gözüyle değil, ulusal duygunun en parlak heyecanı ve ucunda bir eşi bulunmayan yüksek teknik bedialarıyla içimizde ve gönlümüzde tutuşan bir ateştir. Kutlu topraklarımız çok verimlidir. Her şey yetiştirilebilir. Bayındırlık, ekonomi, kültür, tarım ve sağlık bakımından gereken işler sıra düzeniyle yapılacaktır. Köylülerimizin kalkınmasına çok önem verilecektir. Göçmen kardeşlerimizin işleriyle hararetli surette uğraşyoruz. 2-3 ay sonra çıkacak satış kooperatifleri kanunu Trakya bölgesindeki bütün ürünleri bilhassa peynirciliği, sarapçılığı, balıkçılığı sınımsız tutacağız.*

Eskiden çok iyi denenmiş olan patates ürünü ve yaş meyve satışlarıyla ibracatın gelişmesi yollarını araştıracağız. Bütün Trakya'da ürünlerin ıslahı için büyük tedbirler alacağız. Bataklıklarla sıtma mücadelesi önünde önemle duracağız. Yeniden birçok çiftlikler açacağız. Vilâyetlerde köy büroları açarak köylünün kalkınmasına dikkat edeceğiz. Her tarafta koru orman yetiştireceğiz. Gençliğin yükselmesine halkımızın neşesine biraz da sanat hayatına önem vereceğiz. Bazı şartlara özen vererek Edirne'mizi turizm için önemli bir kaynak yapacağız.”

Trakya Umumî Müfettişliği görevine başladıktan sonra yukarıda hedeflediği çalışmalarına hızlı bir şekilde başlayan Kâzım Dirik, 1936 yılında İsmet İnönü'ye şahsi bir rapor yazdı. Aynı yıl yapılan Umumî Müfettişler toplantısında da Müfettişliğin çalışmaları hakkında şu bilgileri verdi:

“Burada bir asayiş sorunu yoktur. Adı vakalar az miktarda ve normaldir. Asayiş durumu üzerinde iştigal edecek bir mevzu yoktur. Asayiş düzgündür. Tek tük hadiseler

beşeri hadiselerdir. Jandarmamız her yerde vazifesini çok muvaffakiyetli bir surette yapmaktadır... Balkanlarla burun buruna bir vaziyetteyiz. Yarın belirecek harpler , karşı karşıya gelecek hadiseler akla gelir. Türkiye Cumhuriyeti'nin Avrupa'da biricik parçası olan Trakya da bu bakımdan dikkat çeker. Bu asayişten toplu bir surette hareket söz konusu olabilir. Çapul için buraya hiç bir yerden çete gelemez. Çünkü barınamaz... Buralarda casusluk olur. Define aramak gibi maksatlarla gelenlere itimat edilmeyerek, casusluk damgası kor ve kendisini kayıt altına alırız. Nihayet burada büyük bir demiryolu vardır ki, onun köprülerini korumak, taarruzdan masun bulundurmak için bir istihbarat şebekesi lazımdır. Umumî Müfettişlikteki bu istihbarat teşkilâtı kafi değildir. Biraz zayıftır. Bunu ayrıca arz edeceğim.”¹⁰⁶

Merkezi Edirne'de bulunan Trakya Umum Müfettişliğinin kapsadığı iller arasına Tekirdağ, Çanakkale ve Kırklareli de giriyordu. Geniş bir alan olan Müfettişlik bölgesinde ayak basmadığı yer kalmayan Kâzım Paşa , sorumluluğunda olan yerleri sürekli teftiş ediyor, sorunlarıyla yakından ilgileniyordu. Kâzım Dirik Paşa altı yıl kaldığı Trakya Umum Müfettişliği görevinde Trakya'yı ağaçlandırmış, köylü kumbarası dediği kavak ekimine ağırlık verdimiş, okullar ve öğrenci yurtları inşa ettirmiş, yollar açmış, örnek köyler ve kooperatifler kurduğunu, halkevleri ve hükümet konakları yaptırmıştır. Tarım ve hayvancılığa ağırlık vererek artezyenler açtırmış, örnek fidanlıklar kurduştur.

Trakya'ya gelen mülteci kabilelerinin nakliyat, barınma gibi işleriyle alakadar olmuş, ekonomik yönden mahrum kalmamaları için her türlü tedbiri almıştır.

Tarihe sahip çıkarak eski eserleri tamir ettirmiştir. Birçok spor sahaları, el işleri kursları ve hayvan sergileri açmıştır.

İsmail Gün ve Mahmut Ankara Kâzım Dirik için yazdıkları eserlerinde **“Halk eğitimi ve toplum kalkınması konularına Atatürk'ten sonra eğilebilen en büyük devlet adamımızdır.”** diyerek Kâzım Paşa'nın büyük hizmetlerini bir cümleyle özetlemişlerdir.¹⁰⁷

Kâzım Dirik'in teftişlerinde tespit ettiği eksiklerden yola çıkarak yaptığı çalışmalarından kültürel alanda olanlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

Okuma Odaları ve Kitap Evleri, Köy Yatılıları, Talebe Yurtları, Azat Obaları, Faaliyette Olan Kurslar (Eğitmen kursu, Ziraat ve ekonomi kursları, Nalbantlık kursu, aşıcılık, arıcılık, şarapçılık kursları, kozacılık, zeytincilik, demircilik, marangozluk, Edirne'de tarımbaşılık, kooperatif şefliği) gibi köy varlığını iş alanına döken kurslar düzenlemiştir.

106 Yeliz Batı, “General Kazım Dirik ve Trakya Umum Müfettişliği”, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s. 82-83.

107 Yeliz Batı, a.g.t., s. 84-85.

Müzeler kurmuş, mevcut olanları ihya etmiştir, İlk defa höyüklerde kazılar yapılmasını sağlamıştır. Bütün Trakya'da okullara Gezici Filmler göndermiştir, Trakya'da Sporun gelişmesi için yeni takımlar kurulmasını teşvik etmiş desteklemiştir, Kız Sanat Enstitülerinin açılmasını sağlamıştır. Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumunu kurmuş ve Edirne'de unutulmayacak işler yapmıştır.

Kurucularından olduğu Edirne Turing ve Otomobil Kulübünü faaliyete geçirmiştir, 1932 yılında faaliyete geçen Edirne Halkevinin çalışmalarına ivme kazandırmıştır, Edirne Halkevinde kollar oluşturmuş, bu kolların çalışmalarını yakından takip etmiştir, oluşturulan kollar:

Dil, Tarih, Edebiyat Kolu, Sanat Kolu, Gösteri Kolu, Spor Kolu, Sosyal Yardım Kolu, Kurslar Kolu, Kitap Saray Yayın Kolu, Köycülük Kolu, **Müze ve Sergi Kolu.**¹⁰⁸

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu

1935'te Trakya Umumî Müfettişi General Kâzım Dirik, Edirne'ye vardığının birinci ayında halkevinde topladığı şehrin aydın ve bilgili kesimine, böyle büyük bir tarihin bulunduğu yerde bu kurumun muhakkak bulunması gerektiğini anlatmıştı. Kurum İzmir Tüzüğü esas alınarak Edirne'de kurulmuş, nizamnamesi bastırılmıştır. İlk önceleri küçük zannedilen bu kurum Umumî Müfettişlik döneminde büyük işler başarmıştır. Bu işleri bir kaç bin liraya varan yıllık bütçesi ile değil sözü, nüfuzu, ricası ile makamları aydınlatarak, önemli işleri usta mimarlara teslim ederek yapmıştır.

General Kâzım Dirik'in fahri başkanlığında çalışan bu kurum, yüksek Türk Tarih Kurumu, Millî Eğitim Bakanlığı, Müzeler ve Vakıflar Umum Müdürlüğü ile sıkı temaslarda bulunuyordu. Arkeolojiyi sevmek, onun eserlerini saymak ve korumak, tarihi eserleri kasabalar ve köylere kadar tanımak ve tanıtmak kurumun başlıca işlerindendi. Bu kurum hemen her yerde ve köylerde mevcut olan küçük bir harabeyi bile gözden kaçırmayarak bunların tamirini, bakımını, lüzum olan yardımı küçük makamlardan rica etmekte ve sonuca ulaşmaktaydı. Kurum Edirne'deki tarihi eserlerin onarılması için 400 liraya yakın para harcamıştı. Kurum önemli gördüğü eserleri ihtisas sahiplerine yazdırıp, Trakya kültürü ile Anadolu ve Ege kültürünün bağlantılı noktalarını tespit etmişti. Her ay düzenli olarak Trakya Dergisi'nin çıkarılmasında da etkili olmuştu.

108 Yeliz Batı, a.g.t., s. 91-92-93.

Kurumun bastırđđı eserlerin başlıcaları şunlardır:¹⁰⁹

1. aka (Orta zamanda İzmir ve yakınındaki adaların Türk hakimi)
2. Kazan hanlığını kuran Ulug Muhammet Han'ın, İkinci Murad'a gönderdiği yarlık
3. Gelibolu ve Yöresi Tarihi
4. Turuva Harabeleri
5. Trakya'nın Kültür ve Tarihi
6. Etnografya Kılavuzu
7. Edirne Tarihi

Edirne'mizin her köşesi sanat değeri yüksek anıtlar, yüzlerce yıl öncesine ait iskân ve medeniyetin izleri içinde saklayan harabe ve tümölüsler, höyükler, milli tarihimizin ve bugünkü yaşayışımızın bütün evrelerini ifade eden el sanatları ve kültür eserleri, kahramanlık hikâyeleri ve hatıralarını yaşatan ve binlerce şehidin kanları ile yoğrulmuş savaş alanları ile doludur. Bugün Edirne'de yaşayanlar bunları çok iyi tanımıyor, bu yüzden Edirne'mizi ancak plâtonik bir aşkla seviyoruz. Halbuki sonsuz bir kudretle bağılı olduğumuz bu toprakların asıl sahibi olduğumuzu ispat etmek kültür hazinelerimizi en iyi şekilde korumalı kollamalıyız.

Dünya Harbi sonrası ve öncesi Edirne'nin defalarca işgal edilmesi, 1924 yılı Lozan Antlaşması gereğince Yunanistan ile karşılıklı Mübadelenin uygulanması sonrası, Edirne'de on binlerce sivil mimarlık örneğı konak ve evler bakımsız kalmış yıllarca içinde yaşayan olmadığı, bakımları yapılmadığı için harabe haline gelmişti.

Edirne'de bir avuç Edirne sevdalısı Kazım Dirik başkanlığında bir araya gelecek Edirne'deki bu tarihi yapılara sahip çıkmak için 1935 yılında "Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu"nu kurdular.

109 Yeliz Batı, a.g.t., s. 89-90.

T.C. P.T.T.U.M. GRAF 03236

Adres: Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Sekreteri Şükriye Ankara

2101/5 Edirne 204 42 5/10 3519/15 e

2042. Espektatifimiz Genel Kurulun derin onayına bu gün Edirne ve yöresi eski eserleri sevenler kurumunu kurduk ve oyarlıkla 24 Ocak 1935 tarihinde Edirne ve yöresi partiimizi derin saygılarla bildirdik. Edirne ve yöresi eski eserleri sevenler kurumu başkanlığına şükriye şerif Akalın atıldı.

İL MERKEZİ	KİŞİ	VEZİFESİ	İSİM	ORTA MERKEZ	ALINMA TARİHİ	İMZA
					23/95	

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumunun kuruluşunu Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Sekreteri Şükriye Kaya'ya bildiren Edirne Belediye Başkanı Şerif Akalın'ın 5 Ekim 1935 tarihli telgrafı.
(Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet arşivleri.)

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Şerif Akalın
Edirne Şarhacı

Tezî kurduğumuz eski eserleri sevenler kurumuna beşerîler eller, gösterişsiz içten duyguya teşekkül etmişlerdir. Şerif.

9 Ekim 1935
Sayılı 1/1935

XIV. YIL 490 01

Şerif Akalın

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumunun kuruluşunu Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Şükriye Kaya'ya bildiren Edirne Belediye Başkanı Şerif Akalın'a 9 Ekim 1935 tarihli gelen cevabı yazı.
(Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet arşivleri.)

yerleştirilmiştir. Bu yıl ilk okullara de- | dir.

Edirne'de Eski eserleri sevmeye kurumu

Birinci teğrin 1935 şin beşinci cumartesi günü Halkevinin bağrında yeni ve önemli bir kurum daha açıldı. Genel İspektörümüş General Kâzım Dirik'in ön ayaklılığı ile uzmanlarımızdan, bilginlerimizden, işyarlarımızdan ve şehrimizin olgun ve dolgun çocuklarının bir araya getirilmesinden yaratılan bu kurumun yaptığı ilk toplantısında yalnız Edirnemizdekilerin değil bütün Trakyadaki tarihsel anıtların korunması için elbirliği ile çalışılmağa söz kesildi. Kâzım Dirik bu işte hepimizin

önünde yürüyeceğine ve bize hız ve receğine yüzümüze karşı söz verdi.

Tarihçiler içinde büyük çalışmaları ile bedizseverler arasında büyük yeri ile ve en son bu alanda İzmirdeki önemli başarımları ile yalnız yurdumuzda değil yaban illerde de ün alan bilgin generalin Edirne'de uzattığı bu sıcak ve sevimli ele sarılmıyacak ve onunla yürümiyecek tek bir kişi sanmıyorum. Çünkü toplantıdaki sıcaklık ve gönül birliği bizde bu inancı yarattı.

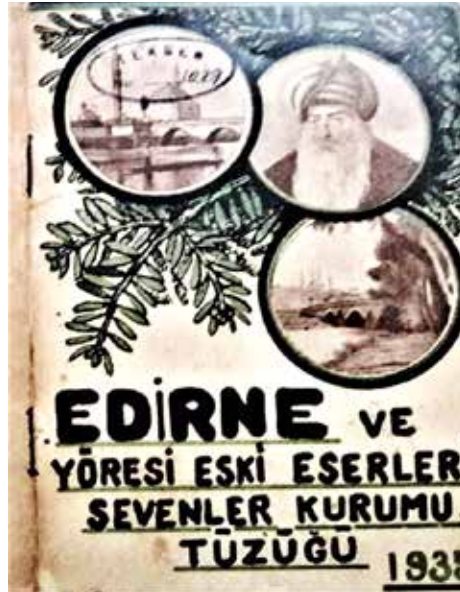
Kurum Trakyada çok iş görecektir ve

Çorlu'da, Lüleburgaz'da Havza'da sözün kırsası bu ki camileriyle mekteb v imaretleriyle çeşmeleriyle, tün bu yurdu bir âbidedir viren Koca Sinan en se mile Rüstem paşa hanlar rüsü ile ve daha birço Merici zümrüleriyle çev larla işlenmiş mavi bir line saran gelin Edirne bu güzel gelinin başına taç gibi geçirerek adın yenin tarihine değil acı tın yazı ile yazdırmış, dını değil kanını taşıd

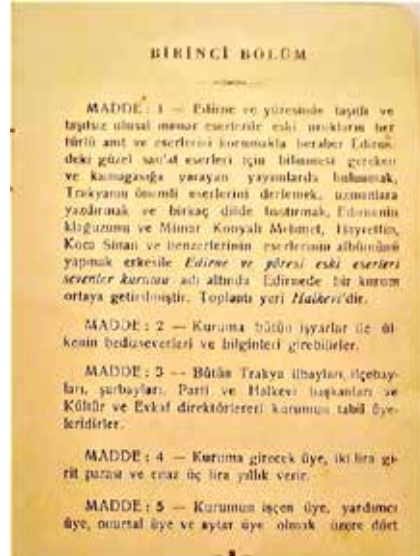
Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumunun kuruluşunu haber yapan, 1935 tarihli Ulus gazetesi.¹¹⁰

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumunun Tüzüğü ve Kurucuları:

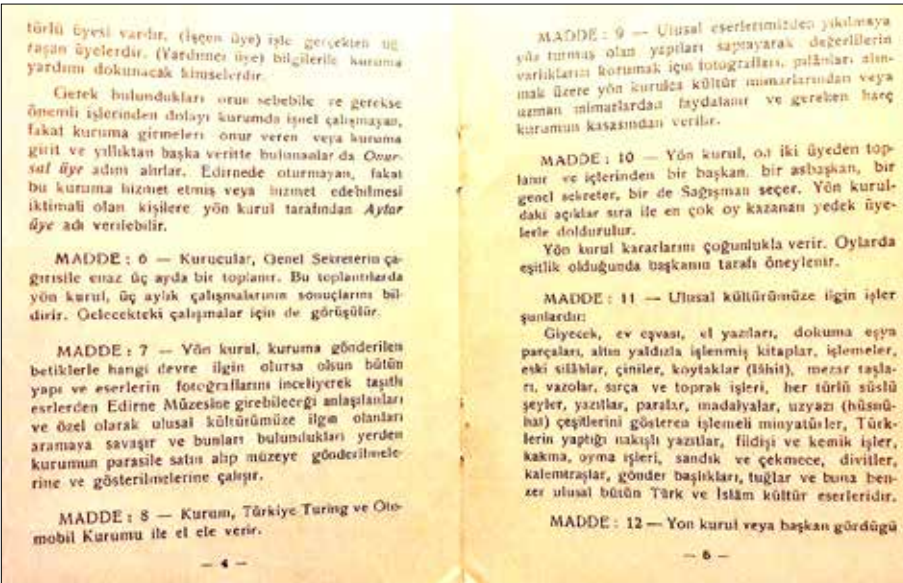
Kurumun kurucuları arasında dönemin önemli simaları vardır, bunlardan biri de 67. Kurucu üye olarak *Müze İşyari (Müze görevlisi) Necmettin İge* de vardır.

¹¹⁰ Ulus gazetesi, "Edirne Eski Eserleri Sevenler Kurumu Kuruluşu", 1935.

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumunun Tüzüğü ve Kurucuları¹¹¹

111 Şerif Tekben Arşivi - Çağla Ormanlar OK

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumunun Tüzüğü ve Kurucuları

<p>ve Ağvalığı çıkıldığı ve yapımındaki işleri büyük ve küçük meclisler ile birliktir. Meclisler bu işleri derinlemesine ve dikkatli olarak kurulumun işleri eder. Başkası, girişimleri ve kurtuluş kurtuluşu meclisleri de Kurulmuş oldukları veya toplandıktan sonra her işleri bildirir.</p> <p>MADDE 13 — Kurulmuş meclislerinde, genel kararlar alınır ve bunların, her türlü işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p>	<p>Kurulmuş meclislerinde işleri yapılır.</p> <p>Genel işleri ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p> <p>MADDE 14 — Kurulmuş meclislerinde, genel kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p> <p>MADDE 15 — Kurulmuş meclislerinde, genel kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p> <p>MADDE 16 — Kurulmuş meclislerinde, genel kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p>
<p>İKİNCİ BÖLÜM</p> <p>KURULTAY</p>	
<p>MADDE 17 — Kurulmuş meclislerinde, genel kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p> <p>MADDE 18 — Kurulmuş meclislerinde, genel kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p>	<p>MADDE 19 — Kurulmuş meclislerinde, genel kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p> <p>MADDE 20 — Kurulmuş meclislerinde, genel kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p>
<p>ÜÇÜNCÜ BÖLÜM</p> <p>KURUMUN GELİRİ VE GİDERİ</p>	
<p>MADDE 21 — Kurulmuş meclislerinde, genel kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p> <p>MADDE 22 — Kurulmuş meclislerinde, genel kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p>	

<p>C - Kurulmuş meclislerinde işleri yapılır.</p> <p>D - Kurulmuş meclislerinde işleri yapılır.</p> <p>MADDE 23 — Kurulmuş meclislerinde, genel kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p> <p>MADDE 24 — Kurulmuş meclislerinde, genel kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p> <p>MADDE 25 — Kurulmuş meclislerinde, genel kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır ve bunların işleri hakkında kararlar alınır.</p>	<p>KURUCULARI</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 - ... 2 - ... 3 - ... 4 - ... 5 - ... 6 - ... 7 - ... 8 - ... 9 - ... 10 - ... 11 - ... 12 - ... 13 - ... 14 - ... 15 - ... 16 - ... 17 - ... 18 - ... 19 - ... 20 - ... 21 - ... 22 - ... 23 - ...
---	--

<ol style="list-style-type: none"> 24 - ... 25 - ... 26 - ... 27 - ... 28 - ... 29 - ... 30 - ... 31 - ... 32 - ... 33 - ... 34 - ... 35 - ... 36 - ... 37 - ... 38 - ... 39 - ... 40 - ... 41 - ... 42 - ... 43 - ... 44 - ... 45 - ... 46 - ... 47 - ... 48 - ... 49 - ... 50 - ... 51 - ... 52 - ... 53 - ... 54 - ... 55 - ... 56 - ... 57 - ... 58 - ... 59 - ... 60 - ... 61 - ... 62 - ... 63 - ... 64 - ... 65 - ... 66 - ... 67 - ... 68 - ... 69 - ... 70 - ... 71 - ... 72 - ... 73 - ... 74 - ... 75 - ... 76 - ... 77 - ... 78 - ... 79 - ... 80 - ... 81 - ... 82 - ... 83 - ... 84 - ... 85 - ... 86 - ... 87 - ... 88 - ... 89 - ... 90 - ... 91 - ... 92 - ... 93 - ... 94 - ... 95 - ... 96 - ... 97 - ... 98 - ... 99 - ... 100 - ... 	<ol style="list-style-type: none"> 101 - ... 102 - ... 103 - ... 104 - ... 105 - ... 106 - ... 107 - ... 108 - ... 109 - ... 110 - ... 111 - ... 112 - ... 113 - ... 114 - ... 115 - ... 116 - ... 117 - ... 118 - ... 119 - ... 120 - ... 121 - ... 122 - ... 123 - ... 124 - ... 125 - ... 126 - ... 127 - ... 128 - ... 129 - ... 130 - ... 131 - ... 132 - ... 133 - ... 134 - ... 135 - ... 136 - ... 137 - ... 138 - ... 139 - ... 140 - ... 141 - ... 142 - ... 143 - ... 144 - ... 145 - ... 146 - ... 147 - ... 148 - ... 149 - ... 150 - ...
---	--

5 Ekim 1935

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu üyeleri Halkevi'nde yaptıkları ilk toplantıdan çıktıktan sonra Halkevi önünde çekildikleri hatıra fotoğrafı. General Kazım Dirik, Osman Nuri Peremeci ve arka sıra sağdan üçüncü Necmi İğce, ön sıra soldan birinci Evkaf Müdürü Esat Serezli

General Kazım Dirik'in Edirne Müzesini ziyareti.
Necmi İğce arka sıra sağdan birinci.

Kazım Dirik Trakya'da çiftçilerin gelişimi ve üretim çeşitlerini arttırmak için çok Karaağaç'ta kurulan üretim çiftliklerinde, **tüylerinden, derisinden, etinden** istifade edilen, **üreme kabiliyeti bol, kazancı bol tavşanın yetiştirilmesi için General Kâzım Dirik çok çaba sarf etti.**

"1935 yılının sonbahar aylarında Ankara'dan getirilen üç cins ve üç çift (Toplam 6) tavşanla başlatılan bu ekonomik faaliyet hızla geliştirildi, iki yılda tavşanların sayısı 500'e çıkarıldı. Umumî Müfettişe göre ekonomide bire yüz veren başka böyle bir kârlı kaynak yoktur. Günde 45 gram yiyen, etinden, dersinden ve özellikle Ankara tavşanlarının 8 ilâ 15 cm olan tüyünden faydalandığı düşünülürse günde tavşancılık çok kârlı bir ekonomik faaliyettir. Kısa zamanda hızla çoğalan

tavşanlar köylünün et yemesine de imkân verecektir. Trakya Umum Müfettişi Kâzım Dirik tavşancılığın ekonomiye bu derecede katkısı olduğunu bildiği için tavşanın yetiştirilmesi için halkı ikna etmeye çalıştı. Karaağaç'ta bir tavşan üretim çiftliği kurdurdu, isteyenlere buradan parasız tavşan vermeye başlandı."¹¹²

Necmi İge Edirne'deki her gelişmede, her iyi yapılan işte olduğu gibi yine Trakya Umum Müfettişliği tarafından görevlendirilerek, Ankara'dan trenle Edirne'ye gönderilen, Edirne köylüsüne can suyu olacak tavşanları teslim alması resmi bir yazı ile kendisine tebliğ edilir.

Hayvan ve mevâddının imrânına mahsus Etibbaî Baytarîye tarafından verilen Sağlık Raporu	
Sahibinin İsmi	Almami Uluşarlık
Nev'i	Tavşan
Cinsi	
Adedi	5
Kilosu	Yalnız Baş baster
Balya ve çuval	
Kafes	
İşareti mahsus	
Çıktığı yer	Edirne
Girdiği yer	Ankara
Muayene mevki	Edirne
Geminin İsmi veya vagon No.	Tirinle
Mesajı tahdütatının tarih ve varıldığı mahal	Bilmediyse

Nev'i ve miktarı yukarıda gösterilen **Tavşanların** çıktıkları mahalde ve civar köylerde kendilerine arız olan bulup hastalıkların kırk gündenberi mevcut olmadığı ve bu mesaj merkez olmak üzere yirmi kilometre kuturlu saha dahilinde iki aydanberi vebaibakarı ve çiçek hastalığı bulunmadığı ve kendileri de muayene edilerek salgın hastalıklardan salim buldukları anlaşılmış olmakla imrânına müsaade verildi.

3.12.1934 Muayene memuru Baytar

Makam : Memur, pulu tabii depolad.

112 Yeliz Batı, a.g.t., s. 101-102.

Trakya Yöresine Büyük Hizmetleri Geçen General Kâzım Dirik Paşa'nın Edirne İlinde Yaptığı Çalışmalar:

1- Havsa'da Sinan eserlerinden Sokullu Mehmet Paşa Camisi'nin ve Mimar Sinan Hamamı'nın restore edilmesi.

2- Selimiye Camii müştemilâtından Dar-ül Kuran'ın onarılarak Etnografya Müzesi haline getirilmesi.

3- Edirne Bedesteni'nin ve eski Tıp Medresesi'nin onarımı.

4- Ekmekçioğlu Ahmet Paşa Kervansarayı'nın onarılması.

5- Saruca Paşa Camii'nin onarılması, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa ve Melek İbrahim Paşa'nın kesik başlarının gömülü olduğu mezarların meydana çıkarılması ve onarılması.

6- Edirne'de Şah Melek Camii'nin tamiri.

7- Edirne'de Sokullu Mehmet Paşa Hamamı'nın onarılma projesinin hazırlanması

8- Edirne'de Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, Kasım Paşa ve Meriç Köprüsü başındaki Hacı Adil Bey çeşmelerinin onarılması.

9- Ali Paşa Çarşısını Açması.

10- Selimiye Camii avlusunun onarımı ve park haline getirilmesi.

11- Edirne Kıyık'ta göçmen mahallesi çeşmeleri.

12- Eski Türk evlerinden **Necmi İge**'ye ait evin tamir edilmesi ve korumaya alınması.

13- Geçkinli ve Hasköy'de şehitlik abidelerinin yapılması.

14- Hasköy'de Mimar Sinan'ın eserlerinden Tay Bey Camii'nin ve kitabenin ortaya çıkarılması.

15- Hasköy'de Mimar Sinan'ın eserlerinden Rüstem Paşa Kervansarayının yeniden yapılması.

16- Hasköy okulunun önünün açılması ve eski mezarlığın park haline getirilmesi.

17- Keşan'da Hersekli Ahmet Camii'nin onarımı.

18- Süloğlu parkının düzenlenmesi ve Atatürk Anıtı yaptırılması.

19- İstanbul yolu üzerine betonarme Sazlıdere Köprüsü'nün yapılması.

20- Havsa-Uzunköprü yolu üzerine General Kâzım Dirik Köprüsü'nün yaptırılması.

21- Edirne'de Trakya Umumî Müfettişlik Konağı'nın inşa edilmesi.

22- Uzunköprü Hükümet Konağı'nın yapılması.

23- Uzunköprü'de tarihi köprünün açılışı.

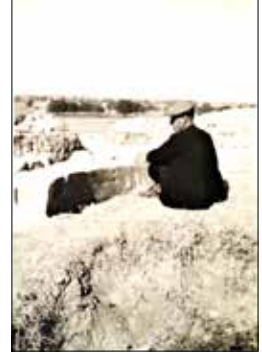
24- Meriç'in Küplü köyüne köy odasının açılışı.

25- Edirne Lisesi, Erkek ve Kız Öğretmen okullarının kalorifer tesisatının yapılması.

26. Edirne Hükümet Konağı, Adliye Sarayı, Jandarma Dairesi, hastane ve pek çok ilkokulun tamiratının yapılması.

27. Gazi Mihâl, Yahyabey ve Muradiye Camii çevrelerinin kamulaştırılarak düzenlenmesi.¹¹³

Höyükler ve Kazılarda Necmi İğe

5.10.1938 Kırklareli Lüleburgaz kazı hatırası

Mimar Mazhar Altan ile Necmi İğe Lüleburgaz Tümülsü'nde Kazıda 1937 - 1938

General K. Dirik'in Trakya höyükleri hakkında yüksek Türk Tarih Kurumuna verdiği rapor hazırlık tesirini yapmış ve kıymetli arkeolog A. M. Mansel'i ilk olarak tetkike memur etmiştir. Tatbik işi de, onun raporlarından sonra onun nezaretinde başlamış ve ilk önce Edirne'nin Hasköy höyüklerinde kazılar yapılmıştır.

Artık Alpıllu, Sinanlı, Lüleburgaz, Vize, Kırklareli höyükleri dört seneden beri dikkat ve liyakatle devam eylemektedir. Her sene Arkeolog Arif Müfid Mansel tarafından birer rapor verilmek ve bulunan kıymetli eserler hakkında neşriyat yapılmak sureti ile bu ilim hareketi tekemmülünü takip etmektedir.¹¹⁴

Bu kazılara Edirne Müzesi gözlemcisi olarak **Necmi İğe** refakat etmektedir.

113 Yeliz Batı, a.g.t., s. 104-105-106.

114 Osman Nuri Peremeci, a.g.e., s. 315-316.

Lüleburgazda kıymetli eserler bulundu

Lüleburgazda Umurca höyüklerinde arkeoloğ doçent Arif Müfidin başkanlığı altında yapılan hafriyatın sona ermek üzere olduğunu ve en ehemmiyetli parçaların bulunmasına kuvvetle ihtimal verildiğini yazmıştı. Dün 175 rakımlı büyük höyükte beklenen bu netice elde edilmiştir. İkinci asra aid büyük bir Roma mezarı bulunmuştur. Bu mezar içerisinde kadına aid yüze yakın fevkalâde ehemmiyeti haiz heykeller ve san'at eserleri bulunmuştur. Bütün Lüleburgazlılar kendi kasabalarında çıkan bu tarihi eserleri alâka ile seyretmektedirler.

Lüleburgaz Hafriyatı mühim Neticeler veriyor

Lüleburgazda yapılan hafriyatın büyüklerim kermesi. Anıtların süren mezarların bulgularla önümü bir mezar yapılmıştır. Bu mezarın etrafında çok seramik ve son dönem mücevheri bulguların ve son. Adır keşfedilmiştir. Fakat müberrif çakıllar arasında taşın ve seramik, tasma, parçalar, bronz biletleri, kılıç, tapan, bir mükemmelen içinde bulunan cam vazolar apotropeik bir mahiyette olan bir takım meşale taşları pek ziyade aydın dikken görülmüştür. Mezarın içinde keşif bir kılıç bulunmuş. İlerinde bir altın kipe, bir gümüş kipe ve altın yapıtlar ve keşifleri bir el ayası bulunmuştur. Bu vaziyete göre bu mezar sahnesinin bir kadın olup yakınlardan sonra köylük mezarı için konulduğu anlaşılmıştır. Mezarın çıkartılan bu bulguların ve diğer mezarın yanında bulunan ve İmparator Vespasianus Hacı Ana kadar günümüz Roma perileri bu mezarın yakınlarda sava 2 c. sava adlı olduğu görülmektedir. Bu hale göre müddet önce keşif seramik ve son. Adır keşifleri ve diğer mezarın yakınlarda ve mezarın yakınlarda keşif hafriyatı beyanına uygun yerler gösteren bir mahiyet arz etmektedir.

12 / 13 Ağustos 1937 Son Posta gazetesi.¹¹⁵

05 Mayıs 1941 Milli Şef İsmet İnönü'nün İmzalı Fotoğraflarının Edirne Halk Evindeki Şeref Makamına Talik Merasimi. Umum Müfettiş Kazım Dirik ve Edirneli ileri gelenler, Türk bayrağının altında Necmi İğe.

¹¹⁵ Bilgiyi ileten Suat Akgül'e teşekkür ederiz.

General Kazım Dirik, Milletvekili Şerif Bilgen, Salih Zorlutuna, Evkaf Müdürü Esat Serezli ve Necmi İğe Halkevi önünde. 1941

Edirne Kıyık'ta Taşlık Camii. Fâtih devrinde Mahmud Paşa tarafından yaptırılan, Mimar Sinan'ın yeniden inşa ettiği Taşlık Camii 1953 depremindeki hasardan sonra kontrollü olarak yıkılırken, Müzeler Müdürü Necmi İğe nezaret ediyor, ilk fotoğrafta soldaki fötrlü.¹¹⁶

116 SALT Araştırma Arşivi.

Edirne ve Tarihi

Değerli fikir ve tarih adamımız **Şeref Aykut**, bu yazıyı ölümünden evvel YEDİGÜN için hazırlamıştı. Merhum Edirne mebusumuzun bu değerli tetkik eseri, matbaamızın nakli esnasında dosyalarımız arasına karışarak şimdiye kadar neşredilememek bedbahtlığına uğradı. Bununla beraber, daimî bir değeri olan bu kıymetli yazıyı bugün okuyucularımıza takdim ediyoruz.

Edirne tarihi, Türk medeniyet tarihi külliyyatının seçkin bir cildini teşkil eder. Edirne’de Türk’ün şehamet ve celâdet destanı kadar fikir ve güzel sanat eserleri de yaşamaktadır.

Edirne tarihini yazanlar içinde bir Abdürrahman Hayri (Hıbrî) (C.Bulut) vardır. Sonra Kandilli Gülşen bazı vakaları zaptederek iki yüz bir yapraklı bir risale yazmış, bunda Edirne fethinden sonraki hâdiseleri kaydetmiştir.

Darülhadis’in inşası, Selimiye, Eski Cami, Saatli Medrese, Gülşeni, Mevlevî dergâhları ve İbrahim Paşa ile Kanunî zamanında Mısır’dan gelen Gülşeni İbrahim hâdisesi hakkında hayli malûmat vermiştir.

Bu risalenin en faydalı gördüğüm yeri Selimiye’ye ait efsaneleri toplamasıdır. Risale Edirne Velidede Dergâhı’nda Şerafeddin Efendi kitapları arasında idi. Bilmem Bulgar istilâsından kurtuldu mu?

Çok araştırdım, bulduramadım. Ankara Gazi Enstitüsünde öğretmen Maşuk, merhumun torunudur. Sanırsam onda da yokmuş. Zira amcasının oğlu Hayalî’ye başvurdum, yağmaya uğradığını söyledi. Orta devir istilâlarına rahmet okutacak bir vahşetle Edirne şehrini bir âlâ yağmalayarak her ne varsa araba araba, vagon vagon taşıyan gayri Türk Türkiyelilerle Bulgarların elinde mahvolan eserler milyon aşar.

Bundan sonra Edirneli Ömer Seyri’nin çok kıymetli yazma mecmualarının arasında Yeni imaretle Ahengi adlı rend meşrep bir meraklı zatın yazdığı Edirne camileri, medreseleri, sebilleri, köprüleri, çeşmeleri hakkında birçok rivayetleri, efsaneleri havi mecmuası gelir. Bunun en kıymetli yeri bütün girift kitabeleri hallederek yazmasında idi. Ben sürgünde iken Seyri vefat etmiş, hayırsız oğlu babasının bütün yazma basma mecmua ve kitaplarını bedestende bir Musevî’ye yok pahasına satmış. Çok aradım. Birkaç perişan şiir mecmuasından başka bir şey bulamadım.

Dördüncü eser eski ve kıymetli arkadaşım Edirne sayılavı Faik Kaltakkıran’ın babası Ahmed Badi merhumun “Riyazi Belde-i Edirne”sidir. Bu eser iki büyük cilttir. Tamamını otuz yıl çalışarak meydana getirmiştir. Bu eser Edirne tarihi için bir kaynaktır.

Tarih ilmi metoduna muvafık bir surette eleyerek tasnif edince bir tarih, kaynağı ortaya çıkar.

Rifat Osman'ın Edirne tarihine en büyük hizmeti tarama ile çizdiği Edirne saraylarıdır.

Bunlar çok nefis birer usta işidir. Edirne'nin Mamak sarayı, Havuzlu saray, Ödağaçlı köşk, Cihannüma köşkü, İç ve dış Tunca sarayları gibi her biri pek çok sanat eserleri ile bezenmiş olan bu sarayları merhum Rifat Osman taramıştır. Yirmi beş yıl uğraşarak artık harabeleri bile kalmayan bu sarayları diriltmiştir.

1874'de Mihailidis namında bir fotoğrafçı ile kıymetli bir Bizans tarihi yazmış olan Edirneli Vafiyadis, henüz bazı yerleri yıkılmamış bu son sarayın otuz dört parça fotoğrafını almışlardır. Şimdi elimizde bunlar vardır.

Sayın kardeşim Trakya Umumî Müfettişi General **Kâzım Dirik** Türk kültürüne çok önem veren ülkülü bir Türk çocuğudur. En büyük meziyeti yapıştığı bir işi başarınca kadar asla savsaklamayarak ardını kovalamasıdır. Edirne'ye geldiği günden beri Türk kültürüne bağlı işlere o kadar önem ve değer verdi ki, bunu görmemek için duyusuz olmak gerektir.

Edirne, Türk sanat ve medeniyet tarihinde çok yüksek, yer tutar. Edirne'nin hakiki fatihi İlbey'dir. Osmanlı sarayının ilk, masum ve şerefli kurbanı, Sırpsındığı şehamet âbidesini Türk tarihinin mehabetli alanına ilk diken kahraman!

Lala Şahin, bu yiğit Türkü kin ve garazına kurban ederek ağulamıştır (zehirlemiştir.)

Türkler Bizanslılardan kale içinde yalnız on dokuz mahalle ve iki varoştan ibaret olmak üzere aldıkları şehri dar kale duvarlarından kurtararak 206 mahalle ve yüz seksen bin nüfusa kadar çıkarmışlardır. Birinci Murattan başlayarak her devirde başka başka eserlerle süslemişlerdir.

Etnografya bakımından Edirne çok zengindir. Ecdadın kıyafetleri, mezar taşı başlıklarında görülen külâhlar çok kıymetlidir. İstanbul'a geçinceye kadar buradaki başlıklar pek başka türlü imiş. Sivri, çapraz başlıklar burada görülür.

General Dirik bunları toplatmıştır. **Nefise Begüm'ün İstanbul yolundaki Seyyit Celâli bölmesindeki lâhdi, Karaca bey kızının sanatlı mezar taşı**, Sinan usta taşçısının elinden çıkan sanduka, "naht" denilen taş oymacılığının güzel sanat bakımından insanı kendine çeken eserlerdir.

Bayazıt kapısı ile Üç Şerefeli kapılarındaki incelik karşısında insan ihtiyar fevkinde iğilir. Fil dişini, dişbudak ağacını peynir doğrar gibi yontarak bu kadar ince eserler yaratan abalı kebeli büyük ecdadın ne kadar ince ruhlu, yüksek sanat sahibi oldukları bir kere daha anlaşılır. Muradiye, Selimiye, İmarette bunların usta işleri görünür.

Edirne’de bir de misline tesadüf edilmeyen bir çekmece ve sandukça sanatı varmış. Bu öyle ince bir iştir ki bunun iki tanesi Evkaf ve Topkapı müzelerinde görülebilir.

Edirne’de Türk tarihinin kıymetli vesikaları toprak altındadır ki, kazmanın çelik belâğatine müracaat edilmesini bekliyor. Halkevi kapısına koyduğumuz Taib’in o çifteli güzel yazısını şimdi Maarif bahçesi denilen eski hapishane avlısını kazdırarak bulmuştum. Yüz yıla yakın toprak altında kaldığı halde rengi yeşil nakışları bile solmamıştır.

Şeref Aykut

Yedigün Dergisi No: 384 S.7

16 Temmuz 1940

Ek 21. "Trakya Umum Müfettişi Kâzım Dirik'in Trakya valileri ve bürokratlarıyla çekilmiş fotoğrafı" **TRAKYA DERGİSİ**, S.17, Aralık 1937.

Trakya Umum Müfettişi Kazım Dirik ve Trakya Valileri Müfettişlik Merkezi olarak kullanılan günümüz Tümen Karargâh binası merdivenlerinde. Aralık 1937¹¹⁷

¹¹⁷ Trakya Dergisi, Trakya Umum Müfettişi Kazım Dirik ve Trakya Valileri ve bürokratlarıyla çekilmiş fotoğrafı, Aralık 1937, s.17

General Kazım Dirik'in cenazesi ailesinin isteği üzerine önce İstanbul'a oradan da İzmir'e götürülmüştür.¹¹⁸

General Kazım Dirik Trakya Umum Müfettişi olduğu 1935 tarihinde Edirne Talebe Yurdu'nu faaliyete geçirmiş, pek çok gence iyi bir eğitim imkanı sağlamıştır. Necmi İğe de Edirne Talebe Yurdu'nun idare heyetinde görev aldığı dönemde yurdun genel ihtiyaçlarının karşılanması işleri ile ilgilenmiş, muhasebe kayıtlarını tutmuş, öğrencilerin her ihtiyacı ile ilgilenmiş, bütün öğrencilere baba şevkati ile yardım etmiş, General Kazım Dirik'in 1941 yılında Edirne'de vefat etmesi bütün yurtda olduğu gibi Edirne'de de büyük üzüntü ile karşılanmıştır.

Edirne Talebe Yurdu öğrencileri ve idare heyeti ile Necmi İğe 3 Temmuz 1942 tarihinde Kazım Dirik'i vefatının yıldönümünde anma günü düzenlemişlerdir.

¹¹⁸ Vatan gazetesi – 5 Temmuz 1941

AZİZ EDİRNELİLER!

3 / Temmuz / 942 Cuma günü Trakya Umumi Müfettişi General Kâzım Dirik'in birinci ölüm yıl dönümüdür.

Bu münasebetle Edirnemizi çok seven ve gençliğin gönlüne yurt bağlılığını ebedileştiren onun kıymetli hatıralarını, eserlerini anmak vesilesiyle kendi eseri olan Trakya talebe yurdunda samimi bir tören yapılacaktır. Bu törende merhum generalin kadriğini sevdiğlerinin hazır bulunmalarını dileriz.

EDİRNE TALEBE YURDU
MÜDÜRLÜĞÜ

Not :

Toplantı saat 19 dadır.

İki Eski Dost: Necmi İğne
ve Edirne Tarihi Kitabının Yazarı
Osman Nuri Peremeci

Edirne Tarihi kitabını yazan Osman Nuri Peremeci, Necmi İğ'e'nin hem çok yakın dostu idi hem de Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumunda ve Halkevi'nde çalışma arkadaşı idi, ikisinin de kalbi duruncaya kadar Edirne için atmıştı, ortak sevdaları, ortak dertleri Edirne idi.

Edirne ve Tuna Boyu Tarihlerini yazan tarihçi Osman Nuri Peremeci'yi eski kayıtlarda en iyi anlatan onu en iyi tanıyanlardan rahmetli öğretmenimiz, Edirne sevdalısı İsmail Hakkı Soyyanmaz'dır. Bu tanıtıma ek olarak bu sayfalarda ilk defa yayınlanacak olan bir belgeyi, sizlerle paylaşacağız, yine Edirneli olan fakat Balkan Savaşı'nda Kastamonu'ya göç eden daha sonra Edirne Lisesinde ve Edirne Muallim Mektebinde eğitim görüp öğretmen olarak çeşitli illerde görev alan, daha sonra Köy Enstitülerinin kuruluşunda görev alan, 1952'de tekrar Edirne'mize Milli Eğitim Müfettişi olarak gelen ve Edirne'mizde birçok yararlı işler yapan rahmetli Şerif Tekben'in torunu Çağla Ormanlar Ok tarafından bana iletilen Osman Nuri Peremeci'nin öğretmenlik sürelerini gösteren görev çizelgesidir.

Osman Nuri Peremeci:

“1874 yılında, Bulgaristan'ın Şumnu şehrinde doğdu. Babası Hacı İsmail, annesi Emine Hanım'dır. Şumnu Rüştüyesi'nde Müftü Raşit Efendi'den Arapça ve Farsça lisanlarını öğrenmekle kalmayıp Küfi, Tâlik, Sülüs gibi eski yazı türlerini de öğrenmiştir. 17 yaşında iken öğretmen olmuştur. İstanbul'a da gelip, Maarif Nezareti'nde, “Meclis-i Kebiri Maarif “ önünde sınava girip tarih öğretmeni olmuştur. Sonra da Osmanlı Hükümeti tarafından, Varna Rüştüyesi tarih öğretmenliği'ne atanıp, Osman Pazarı, Eski Cuma, Pravadi, Niğbolu, Rusçuk ve Tırnova'da tarih öğretmenliklerinde bulunmuştur. Tarih öğretmenliği ile birlikte camilerde vaazlar verip, Türklük aşısı yaparak Türk gençlerini aşılamıştır. Bunlar ile de kalmayıp, 1900 yılından başlayıp, Bosna'da yayınlanan Vatan, Kırım'da yayınlanan Tercüman, Paris'te yayınlanan Meşveret, Kahire'de yayınlanan Mizan gazetelerine sürekli yazılar yazarak Balkan Türkleri'nin seslerini, 200 kadar makale yazarak duyurmuştur. İmparatorluğun İttihatçı, İtilâfçı bölücü fikirlerine karşı çıkıp, İstibdat idaresine çatmıştır.

Meşrutiyet fikirleri ortaya atılınca da 1906 yılında Bulgaristan Muallimler Birliği ismi altında bir cemiyet kurmuştur. Türk Cemaatine, yaptığı kongreler ile de pek çok haklar kazandırmıştır.

1927 yılında gizli faaliyetlerde bulunduğu da anlaşılıp Edirne'ye gelince kendisi Bulgarca bildiği için, Milli Eğitim Müdürlüğü Osman Nuri Peremeci'yi hiç Türkçe konuşmayıp Pomakça konuşan, Meriç'in Subaşı köyüne verdiler. Bir

yıl sonra da Edirne'de Yangınlık yöresinde bulunan Bulgar Mektebi'ne naklini yaptılar.

Edirne merkezine gelince de ortaokul ve lisede Türkçe ve tarih öğretmenliğine atadılar. 1938 ve 1942 yılları arasında benim de tarih öğretmenim oldu. Hiçbir zaman, hiçbir öğrenciyi derse kaldırıp imtihan ettiğine, yazılı yoklama yaptığına tanık olmadım. Derse girer girmez kendisi, dersten çıkış ziline kadar konuşur, öğrencilerine millî duygular aşılardı. Okul ders saatleri dolunca da Halkevi ile Edirne Müzesine gider, Müze Müdürü **Necmi İğne** ile konuşur, dönüşünde de lokalimize uğrar, Sandıkçı ile ayaküstü konuşup, kaçak gelen Bulgaristan göçmenleri hakkında bilgi alır, doksan dokuzluk sedef Namaz tespahi elinde Vakit Namazı'nı kılmaya giderdi. Eğer Sandıkçı'nın yanında Kâzım Dirik varsa "*Buyur otur*" deyince oturmak zorunda kalır. Çok tecrübeli ve çok zeki olan Kâzım Dirik, bir konu açıp, Peremeci'nin bir Kulak Tarihçisi olmadığını anlardı.

Radyo ve televizyonun olmadığı o yıllarda, kulaktan dolma öğrenip konuşarak satan resmî kayıt tarih ve belge belirtmeden konuşan, tahsilli Kulak Tarihçileri vardı. Osman Nuri Peremeci'nin hakiki bir tarihçi oluşunu Trakya Genel Müfettişi Kor. Gn. Kâzım Dirik anlamış, gazete ve dergilerde çıkan yazılarını okumuştur. Geniş çapta bir Edirne Tarihi yazması için teklifte bulununca, "*Sana arabamı da veririm, dilediğin yerleri gezip araştır.*" diye de söz verince, Osman Nuri Peremeci teklifi kabul edip, araştırmalarına başladı. En büyük yardımını, hem cami arkadaşı ve hem de meslektaşı olan Hafız Rakım Ertür'den gördü. Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Araştırma Kurumunda ve Hafız Rakım Ertür'ün sürekli bulunduğu Koza Kooperatif odasında araştırmalarını sürdürdü.

Sonuçta Eski Eserleri Sevenler Kurumu tarafından yayınlanan 456 büyük sayfalık yazı ve 127 resimden oluşan 82 resimli ek sayfalık Edirne Tarihi kitabı ile 220 sayfalık Tuna Boyu Tarihi ve 304 sayfalık Ata Sözleri kitabını bizlere armağan etmiş oldu.

17 Mart 1945 Cumartesi sabahı vefat edince 18 Mart 1945 Pazar günü, başta Trakya Genel Müfettişi Abidin Özmen ve Edirne Valisi, Belediye Reisi, Polis ve Askerî Erkân ile tüm okullar ve Edirne halkının da katılımı ile Edirne Buçuktepe Mezarlığına defnedildi.

Sonradan evinin bulunduğu sokağa Osman Nuri Peremeci Sokağı diye isim verilerek hatırlanması sağlandı. Aziz ruhu şâd olsun."¹¹⁹

119 İ. Hakkı Soyyanmaz, Destan-ı Edirne: Destan Tarzı Edirne Halk Tarihi, Edirne, Aralık 2003, s. 1106-1107.

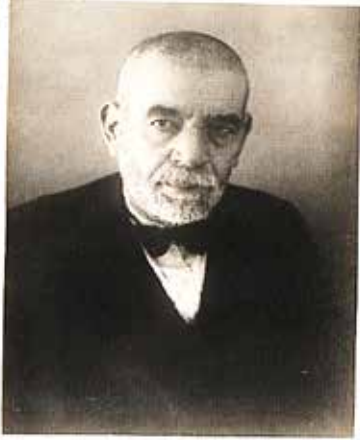
Osman Nuri Peremeci ve **Necmi İge** çok iyi dostturlar, Edirne'de pek çok sivil toplum kuruluşunda beraber çalışarak, Edirne'nin sorunlarına çare bulmaya çalışırlardı, 26 Mart 1913 Edirne'nin Bulgar işgal günlerini anma törenleri yaparlar, Mimar Sinan'ı Edirne halkına ve bilhassa öğrencilere anlatarak büyük ustanın unutulmaması için çaba sarf ederlerdi ama en büyük hizmetleri Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumunda yaptılar, o yıllarda Edirne'de tarihi eserlere ve mezarlıklara yapılan düzenlemelerle pek çok eserin kurtarılmasını ve günümüze ulaşmasını sağladılar.

Osman Nuri Peremeci'nin Necmi İge'ye imzalayarak verdiği fotoğrafın arkasına yazdığı gibi Türk çocuklarına kendisini adayan ve elli yıl öğretmenlik yapan bu büyük vatansever maalesef Türkiye'de emeklilik süresini hak edecek kadar görev yapmadığı gerekçesi ile emekli olamamış, eşine ve çocuklarına bir emekli maaşı dahi bırakmadan vefat etmiş, Kaleiçi'ndeki evinden başka bir birikimi olmamıştır, bu yüzden ailesi çok sıkıntılı günler geçirmiştir.

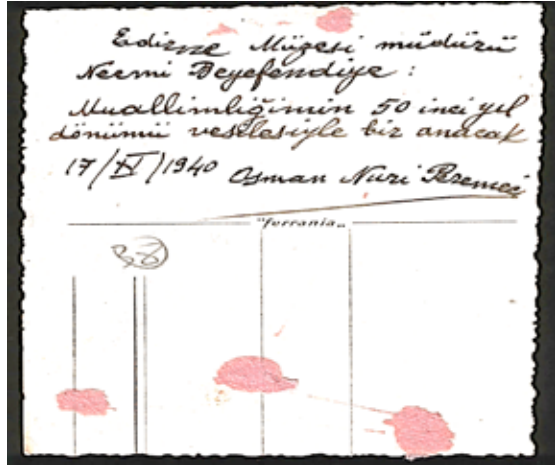
2014 yılında oğlu Prof. Dr. Ömer Erkin Peremeci ile yaptığım söyleşide günde bir defa yemek yiyebildiklerini o da adam başı iki üç adet zeytin bir parça peynir ve bir dilim ekmekten ibaret olduğunu anlatmıştır, küçük yaşına rağmen birçok defalar o dönemki belediye başkanlarına yardım edilmesi için başvurduklarını ama müspet cevap alamadıklarını anlatmıştır, annesinin zenginlerin evlerine temizliğe gittiğini o sayede geçindiklerini üzülererek anlatmıştı, Edirne'ye pek çok katkısı olan bu önemli şahsiyetin geride bıraktığı ailesine Edirne'nin sahip çıkması çok acıdır, en üzücü yanı da Kıyık Buçuktepe mezarlığında olduğu bilinen mezarının yeri bu gün belli değildir, oğlu ile tüm aramalarımıza rağmen bulamadık.

Osman Nuri Peremeci'nin vefatından sonra başta **Necmi İge** olmak üzere bazı dostları birkaç defa kendisini anma günü düzenlemiştir.

Osman Nuri Peremeci

EDİRNE LİSESİNDEN Yetenekler Cemiyeti	Program
22 4/1945 Pazar günü saat 14 de Halkevinde, Merhum hocamız OSMAN NURI PEREMECİ 'nin aziz ruhu için cemiyetimiz tarafından bir İhtifal tertibi yapılmıştır. Saygılarımızla bildiririz. E. L. Y. C. Reis	1- Açılış Behan Dinçer Hayat ve şahsiyeti Suat Vural Osman Nuri hakkında Fahri Dilgan Tarihçi Osman Nuri ve Tuna boyu tarihi Orhan Darsunkaya Millî tarih yanında şahir tarihinin önemi . Memduh Akkaya Aradığımız hoca ve Osman Nuri İrfan Özgüray
Giriş Serbesttir.	

Osman Nuri Peremeci'nin Memuriyet Hayatını Gösteren Sicil Kaydı:¹²⁰

Vazifesinin ismi maaşı	Maaşı	Başladığı tarih	Ayrıldığı tarih	Ayrılmısına sebep	Gün	Ay	Sene
Pravadi Rüştiyesi Müdürlüğü	550 Krş.	1.09.1905	31.08.1910	İdareten	-	-	5
Varna Rüştiyesi Müdürlüğü	750 Krş.	1.09.1910	10.03.1911	-	10	6	-
Varna Rüştiyesi Müdürlüğü	840 Krş.	11.03.1911	1.03.1924	-	20	11	13
Varna Rüştiyesi Müdürlüğü	M.asli 3.000 leva	1.03.1924	1.09.1927	-	-	9	3
Kavaklı Subaşı Köyü Muallimliği	1.500 Krş.	1.02.1928	30.09.1928	İdareten	-	8	-
Edirne Bulgar Mektebi Türkçe Muallimliği	72.Lira	7.11.1928	17.03.1945	-	24	4	17
					54	38	38

Vazifesinin ismi maaşı	Maaşı	Başladığı tarih	Ayrıldığı tarih	Ayrılmısına sebep	Gün	Ay	Sene
Osmanpazarı Rüştiyesi Muallimliği	300 Krş.	01.10.1890	31.8.1891	İdareten	-	11	-
Eskicuma Rüştiyesi Muallimliği	330 Krş.	01.09.1891	31.08.1891	İdareten	-	-	1
Osmanpazarı Rüştiyesi Muallimliği	330 Krş.	01.09.1892	17.02.1895	İdareten	17	5	2
Pravadi Rüştiyesi Muallimliği	425 Krş.	01.09.1895	31.08.1896	İdareten	-	-	1
Nihbolu Rüştiyesi Muallimliği	400 Krş.	01.05.1897	31.08.1897	İdareten	-	4	-
Pravadi Rüştiyesi Muallimliği	540 Krş.	01.09.1897	31.08.1900	İdareten	-	-	3
Ruşçuk İlk Mektep Müdürlüğü	400 Krş.	1.09.1900	18.11.1900	Hastalık sebebiyle	18	2	-
Tırnova Rüştiyesi Müdürlüğü	550 Krş.	1.09.1901	31.08.1905	İdareten	-	-	4
					35	22	11

120 Şerif Tekben Arşivi. – Çağla Ormanlar OK

Necmi İğe ve
amele için para
lazım imiş
asman peremeci
istambulda imiş
para alınmıyınca
şimdiye kadar
ney amele
versenler
H. K. m
N. Balke

Necmi İğe ve Osman Nuri Peremeci Edirne'de Belediyenin arsa yaratma ve yol çalışmaları esnasında ortadan kaldırdığı mezarlıklardaki eşsiz mezar taşlarını beraber toplayarak talikalar ile Selimiye Camii avlusuna nakleirken çok sıkıntı çekerler, araba ücreti ve toplanan mezar taşlarının yüklenmesi ve indirilmesi için birçok da amele çalıştırmak zorunda kalıyorlardı pek çok defa bu ücretleri kendi ceplerinden karşılamak zorunda kalıyorlardı, yukarıdaki belge de ücretlerinin ödenmesi gereken amelelere ödenmesi gereken ücret ile ilgilidir.

Edirne Halk Eğitim Merkezi önünde, Edirne Tarihi kitabının yazarı tarih öğretmeni Osman Nuri Peremeci, sağ başta Necmi İğe. 21.09.1941

Necmi İğe'nin
Edirne'deki Gelişimine
Engel Olamadığı Bir Meslek Dalı:
Edirne'de Yıkıcılar Mesleği ve Enkaz Ticareti

Necmi İge ülkedeki ticaretin millileşmesi çabaları içinde aktif olarak yer almış, Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında işgal yıllarında Edirne'deki Yunan tahribatı ve Edirne'den göçler sonucu harabe haline gelen şehirde bakımsız tarihi eserlerin özel şahıslarca tahrip edilmesine şiddetle karşı çıkmış, Edirne Belediyesi ve diğer kamu kurumlarına yaptığı müracaatlar ile tarihi eserlere verilen zararın önüne geçmeye çalışmıştır.

Edirne'nin Yunan işgalinden kurtulması üzerine şehirden göç eden Rumlar oturdukları evlerin kapı ve pencerelerini dahi sökerek trenler ile Yunanistan'a götürmüşlerdir, 1924 yılında Edirne'de yayınlanan Paşaili gazetesinde mübadele ile Yunanistan'dan gelen mübadele göçmenleri hakkında bilgi verir, Edirne'de Bosna köye yerleştirilecek göçmenlerin "Kapısız, penceresiz, camsız evlere iskan ettirilecekler." diye yazar.

اسكان ايشلرى
دون سبوز مهاجرلرندن ۳۱ خانه ده ۹۷
فوس شهر مزه كمش و مسافر خانه به برك دير ايشلر
در . بونلر قسماً حوصه و قسماً لالا بائك
قره يوسف قريه - نه اسكان اوله جقلمدر .
بونلر باشقه ۲۷۰ خانه مهاجر ك دخى تكفور
طاغندن در دست سوق بونلر دى اشه ارايداشدر .
بونلر - نه مهاجرلر دن اولوب بونه كوينده
موجود بغيره سز جامه سز اولره اسكان ايديه جكار
در . بوكره نفس ادرنه به اسكان اولونقى
اوزده سالايك . مهاجرلر دن ۴۷۰ خانه برائى
سوق تكفور طائنه جبقارلمدر .

İskân İşleri

Dün Siroz muhâcirlerinden 21 hanede 97 nüfus şehrimize gelmiş ve misafirhaneye yerleştirilmişlerdir. Bunlar kısmen Havsa ve kısmen Lalapaşa'nın Karayusuf karyesine iskân olunacaklardır. Bundan başka 270 hane muhâcirin dahi Tekfurdağ'ından derdest-i sevk bulunduğu iş'ar edilmiştir.

Bunlar sepetçi muhâcirininden olub Bosna köyünde mevcut penceresiz, camsız evlere imkan edileceklerdir. Bu kere nefsi-i Edirne'de iskan olunmak üzere Selanik muhâcirlerinden 470 hane berây-ı sevk Tekfurdağ'ı'na çıkarılmıştır.¹²¹

121 Paşaili gazetesi, 28 Ağustos 1340, Miladi: 28 Ağustos 1924 - Sayı:1151 - Osmanlıca'dan Latinize: Yılmaz Akçaalan

Necmi İge idaresindeki Edirne Müzesi kentin korumacılık ve kültür hayatında önemli rol oynamış bir kurum olmasına ve kentin kültür hayatına pek çok noktada katkı sunmasına karşın sınırlı olan kaynaklarla çalışma yapan bir müze olarak dikkat çeker.

Bölgedeki tarihi eserlerin toplanması, saklanması, koleksiyon oluşturulması, müzeler kurulması, tarihi eserlerin korunması amacıyla çok sayıda çok yönlü çalışmalar yürütmüş bir kurumdur. Bir yandan bu çalışmalar yapılırken büyük bir gayretle de savaşın yaralarına sahip Edirne'yi kör kazma'dan korumaya çalıştığı görülmektedir.

1930'lu yıllarda İki Kapılı Han'ın yıkılmasını durdurmak, Sultan Selim Sebilinin yok edilmesini engellemek, hamamların ayakta tutulması için mücadele vermiş bir kurum olarak dikkati çeker.

Ekmekçizade Kervansarayının 1935 yılında kişilere satışına engeller.

1937 yılında Yemiş Kapanı'nın yıkılmaması için çaba sarf eder.

Yok edilen, satılan mezarlıklar nedeniyle zamanla yarışır.

Edirne Müzesi, 1950'li yıllarda onarımların içinde aktif olarak yer alır. Arasta bu onarımların en belirginlerindedir.

Sedde yapımı nedeniyle gözden çıkarılan yıkılmasına Yüksek Kurul'unda mecburen muvafakat verdiği Gazi Mihal Hamamı'nın yıkılmasını önler.

Müze eserlerini güvenlik gerekçesiyle İstanbul'a yollamasına rağmen II. Dünya Savaşı yıllarında çalışmalarını sürdürür. 1951 yılında Ali Paşa Çarşısı'nın ikinci kısmının onarımıyla ilgilenir.

Bu dönemde Dar'ül Sübyan onarılarak geçici "Anıtları Koruma ve Onarma Bürosu" işleviyle kullanılır. Bu dönemde müze idaresi altında bulunan Hasan Sezai Efendi ve Saçlı Müsellim Türbesi onarılır. Selçuk Hatun, Şahmelek, Şahabettin, Sarıca, Hıdırağa camilerinin muhtarlık, Kızılay dispanser gibi sosyal gayeler için az himmetle kurtarılabilceği dile getirilir.¹²²

Necmi İge'nin bunca mücadelesine rağmen gücü bazı olayları engelleme-ye yetmez, Edirne'de bazı mesleklerin ortaya çıkması onu haddinden fazla üzer, Edirne sokaklarında her dolaştığında bir medeniyetin yarattığı eserlerin yavaş yavaş yok olmağa olduğunu görür, Edirne halkı, Belediye başkanı, Ordu kumandanları ile Evkaf Müdürlüğü sanki el ele vermiş, *"kılıçla alınıp, ecdadımızca kurulan medeniyet ile bugüne kadar korunan bu şehri"* tahrip edenlerden koruyamamaktadır, bu durumu Ankara'ya rapor etmekte ama bu tahribi tam manası ile durduramamaktadır.

122 Hasan Karakaya, a.g.t., s. 63-64.

Edirne'de Yıkıcılar Mesleği ve Enkaz Ticareti

Edirne yüzlerce yıl boyunca ilmin, sanatın, edebiyatın, eşi benzeri olmayan mimari yapıların inşa edildiği bir merkez olmuştur ama zaman içerisinde, savaşlar ve yaşadığı işgaller, depremler, yangınlar, vakıf sisteminin çökmesi sonucunda harap olan bu muhteşem yapılar artık kolayca onarılamıyor, harabe haline dönüşen tarihi yapılar gittikçe artıyor, şehir birçok eserini kaybediyordu, Edirne yıllar önce fikir ve ilim merkezi olmaktan çıkmış, yeni bir meslek olan **yıkıcıların enkaz ticareti** yaptığı bir şehir olmuştur.

Yaptığımız araştırmalarda Edirne'deki birçok tarihi yapının yıllarca Hükümet ve Belediye kararları ile satıldığı veya arsa sahibi olmak için tarihi yapıların enkazını yıkıcılara ihale ettiğini okuruz, bu tarihi yapıların ortadan kaldırılması 1926¹²³ yılında başlamış, 1970'li yıllara kadar artarak devam etmiştir, yerel gazetelerde Edirne Belediyesi, Milli Emlak Müdürlüğü ve Evkaf Dairesi (Vakıflar Bölge Müdürlüğü)'nin tarihi bir konağı, dükkanı, hasar görmüş bir camiyi, arsayı satışa çıkardığını okuruz.

Evkaf Müdürlüğü (Vakıflar Genel Müdürlüğü) ve Milli Emlak Müdürlüğü Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren eski eser niteliği taşıyan çok sayıda vakıf eserini onarılamayacak derecede haraptır diye ya kendisini ya da arsasını şahıslara sattığı bilinmektedir.

Edirne Milli emlak müdürlüğünden			
Emlak numarası	Nevi	Mezhi	Bedel mukadderatı
1041	Hane	Düğün mahallisi	500
477	Dükkan	Kayık çarşısı	75
		Solunlu bahçesi satışı	200

Bu belge numara ve mevkiileri mahalleri hane ve dükkanlar 1041 numaralı Edirne Milli Emlak Müdürlüğü tarafından ve diğerlerinin de bu şekilde satışa çıkarılmak üzere 19 11 229 tarihinden 12 11 1929 tarihine kadar aynı gün içinde mahallelerinde gösterilen bilgileri tam olarak doldurularak Milli Emlak Müdürlüğüne teslim edilmelidir. Aksi takdirde satışa çıkarılmayacaktır.

Edirne Milli Emlak
Müdürlüğünden satılık hane
dükkan. Edirne Postası,
15.11.1929

Milli Emlak müdürlüğünden			
No	Mezhi	Nevi	Bedel mukadderatı
71 12	Zindan altı	Arsa muh. dükkan	2100
2278	Konak	2 mahalle	75
4274	Düğün	Hane	1000
1095	Yalıncı çarş.	Şa. değirmeni	500
149	Minar sokağı	Hane	500
192	Yalıncı çarş.		2000

Bu belge No ve mevkiileri mahalleri emlak bedeli 500 ve satış mukadderatı tahakkuk üzere temin edilmiştir. 17 - 11 - 1929 tarihinden 7 - 12 - 1929 tarihine kadar aynı gün içinde mahallelerinde gösterilen bilgileri tam olarak doldurularak Milli Emlak Müdürlüğüne teslim edilmelidir. Aksi takdirde satışa çıkarılmayacaktır.

Milli Emlak Müdürlüğünden
satılık değirmen, hane ve
dükkan. Edirne Postası,
25.11.1929

123 Rıfık Melül Meriç, Şehrin Hüznü, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul, 2013

**Edirne Vakıflar
Müdürlüğünden:**

Lira K. Cinsi Mahallesi Sokağı
2000 00 1 Harap Bina (2) dört Ali kuş Taş mek-
divardan ibarat bina tep
bir tuğla divar ve te-
mel taşları

Kitaplanı ile Ali kuş mahallesinin taş mektep
sokakında İsmail Bulgar kütüphanesi müstemlâkından
yukarıda yazılı gayet mevcutları enkaz, tuğla ve
temel taşları mahallinde kaimen satılmak üzere on
beş gün müddetle açık arttırmaya konmuştur. İha-
lesi 25-3-1953 Çarşamba günü saat 15 tedir. İst-
ekillerin müracaatları. 1 - 4

Edirne Postası gazetesinde Vakıfların İlanı. 12 Mart 1953

Edirne millî emlak idaresinden				
No	Cinsi	Merkül	İsteklî mukavemeti Lira	Kaç isteklî müddeti
1199				
1184	Dükkan	Bahçe pazarı cadde	150	
123	Dükkan	" " " "	250	
121	Dükkan	" " " "	1000	42 (Dükkan)
125	Bahçe	İsmail Bulgar kütüphanesi	1000	42 (Dükkan)
126	Bahçe	İsmail Bulgar kütüphanesi	1000	42 (Dükkan)
127				
128	Dükkan	" " " "	2000	
129				
130				
131	Dükkan	Bahçe pazarı cadde	200	
132				
133				
134				
135				
136				
137				
138				
139				
140				
141				
142				
143				
144				
145				
146				
147				
148				
149				
150				
151				
152				
153				
154				
155				
156				
157				
158				
159				
160				
161				
162				
163				
164				
165				
166				
167				
168				
169				
170				
171				
172				
173				
174				
175				
176				
177				
178				
179				
180				
181				
182				
183				
184				
185				
186				
187				
188				
189				
190				
191				
192				
193				
194				
195				
196				
197				
198				
199				
200				

Edirne Milli Emlâk İdaresinden
Satılık Taşınmazlar.

Edirne Vakıflar Md. den:
İbrahim paşa camii minare-
resi mahallinde kaimen satıl-
mak ve ihalesi 6/3/940 Çar-
şamba günü saat on beşte
icra kılınmak üzere on beş
gün müddetle açık arttırmaya
çıkartılmıştır. İsteklilerin Va-
kıflar müdürlüğüne müracaat-
ları. 4 - 4

06 Mart 1940 Edirne Postası gazetesinden

İbrahim Paşa Camii minaresi
satış ilanı. 06.03.1940
Edirne Postası 07.08.1930

Geçmiş yıllarda Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından Edirne'de şahıslara veya enkaz ticareti yapan yıkıcılara satılan tarihi eserlerimizin çokluğu ürkütücüdür ve meselenin büyüklüğünü ortaya koymaktadır.

Satılan Cami: 37, Enkazı Satılan Cami: 6, Avlu Duvarının Taşları Satılan Cami: 3, Minaresi Satılan Cami: 1, Pencere Çerçveleri Satılan Cami: 1, Arsası Satılan Cami: 21, Satılan Mescitler: 15, Enkazı Satılan Mescit: 2, Avlu Duvar Taşları Satılan Mescit: 1, Arsası Satılan Mescit: 7, Satılan Tekke: 11, Enkazı Satılan Tekke: 1, Arsası Satılan Tekke: 1, Satılan Türbe: 1, Satılan Su Haznesi: 1, Yok

Edilen Cami: 3, Yok Edilen Mescit: 2, Yok Edilen Türbe: 4, Yok Edilen Mektep: 1, **Yok Edilen Mezarlık: 56**¹²⁴

Edirne'de birçok tarihi yapı bilhassa Rus, Bulgar, Yunan işgal yıllarında zarar görmüş, Lozan Anlaşmasından sonra Yunanistan ile yapılan mübadele sonucu Edirne'den giden Rumların evlerine Türk Mübadiller yerleştirilmiştir, savaş yorunu olan halk fakirlikten tarihi yapıların bakımını yapamadığı için **Edirne'de çok kârlı bir meslek ortaya çıkmıştır: "Yıkıcılar mesleği ve enkaz ticareti."** 1926 – 1928 yılları arasında Edirne'de adetleri on beşe varan yıkıcılar ve enkaz deposu sahipleri özel şahıslara ait en az dört bin evi yıktırıp satmış, bu evlerin bir çoğu harabe halinde olmasa da çürük kısımları ile otuz beş bin nüfuslu Edirne'nin uzun zaman odun ihtiyacını karşılamış, daha sonra kerestesi, camı, çerçevesi, ki-remidi, taşı civar köy ve kasabalara kadar ve hatta hudutlardan da taşarak Yunanistan'a kadar satılmıştır; hele demiryolu üzerinde ve hududa pek yakın ve bizim Karaağaç'ımıza karşılık yapılmakta olan Yunan Karaağaç (Orestia)'ın inşasına malzeme oluşu bu acıklı hadisenin en keder verici noktasıdır.¹²⁵

Selimiye Camii ana giriş kapısı karşısında günümüzde otoparkın olduğu yerdeki tarihi yapıların enkaz ticareti yapanlar tarafından özenle yıkılması.

(Yıkılan ev Edirne'nin unutulmayacak simaları arasında olan Müzik Öğretmeni Necati Seçkin'in eşinin ailesine aittir.)

Edirne'deki tarihi yapıların korunamamasının ve yıkıcıların elinde enkaz ticaretine malzeme olmasının türlü sebepleri vardır: İşgaller, Vakıf sisteminin çökme-

124 Halit Çal, "Türkiye'de Cumhuriyet Devri Taşınmaz Eski Eser Tahribatı ve Sebepleri", AUHFD (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi), Ankara, 1990, C. 34, s. 1-2.

125 Edirne Milli Gazete 12 Mart 1928- Numara: 47 Syf. 1

si, depremler, yangınlar şehre büyük zarar vermiştir. Hükümetin ve Belediyenin emlak ve diğer vergileri arttırması, babadan kalan bir evi kat karşılığı müteahhide vermek fakir insanlara cazip geliyordu. Eski eser tahribatında temel unsur eğitimidir, eğitim seviyesinin genel olarak düşüklüğü diğer faktörlerin işleyişine hız kazandırmıştır.

Eski Eserleri Koruma Kanunu'na 31.1.1915 tarihinde bir madde eklenerek eserlerin arsalarının Belediyelere veya mahalli idarelere bırakılması hükmü de bu yıkımlar için en geçerli sebepleri teşkil etmiştir. Kurumlar abartılı ve eksik raporlarla Edirne'deki camileri, konakları, medreseleri, tekkeleri enkaz ticareti yapan yıkıcılara satmış, bu tarihi yapılar da yıkıcılar tarafından arsaları için kubbelerindeki kurşunları, çatısındaki kiremitleri, kapı çerçevesi ve taşları ayrı ayrı satılarak yok edilmiştir.

1940 yılına gelindiğinde tarihi eserlerin hızla yok edilmesi tepki ile karşılanmış, şikayetlere konu olmuştur, bunun üzerine 12 Mart 1940 tarihli Başbakanlık genelgesiyle İmar Yapı ve Yollar Kanunu'na dayanarak belediyelerin vakıf eserlerinin arsalarını parasız istimlak ettikleri,¹²⁶ bazı belediyelerce de arsasını istimlak etmek için önce üzerindeki sağlam binayı haraptır diye yıktıkları veya yıktırmak için girişimlerde bulunduğu görüldüğü, bu gibi emrivakilere meydan verilmesi bildirilir ama bu genelge de tarihi yapıların günümüze ulaşmasını sağlayamaz.

Kaleiçi dörtyol ağzında bulunan bu muhteşem Su Terazisi, Belediyece yol açmak için yıktırılmıştır.

1953 Edirne depreminde birçok tarihi eser hasar görmüştür, tarihi Saat Kulesi de bunlardan biridir, dönemin Belediye Başkanlığının kararı ile onarılmak yerine dinamitle havaya uçurularak yıktırılmıştır.

126 Halit Çal, a.g.e., s. 1-2.

Talatpaşa asfaltının yapımı sırasında Eski Camii önünde bulunan Bakkalcıbaşılar'a ait muhteşem yapı da yıkılmıştır. (Edirne Müzesi Arşivi)

Edirne'de yıktırılan birçok konak harika süslemelere sahipti. (Edirne Müzesi Arşivi)

1940 yılında Edirne Belediyesi'nin şehri bu harap görüntüden kurtarmak için bazı önlemler alma yoluna gittiğini görürüz; mülkiyetinde yıkık dökük evi, konağı, dükkanı olan kişilere Belediye İmar Müdürlüğüne bir yazı gönderilir: **"Mülkiyetinizdeki hasarlı binayı beş gün içerisinde onarın ya da yıkın, aksi durumda Belediyece yıktırılacaktır."** denir. Bu tebligatın tek amacı vardır aslında, mülkiyetinizdeki binayı bir an önce yıkın, çünkü o günkü şartlarda ve bugünkü şartlarda dahi beş günde harap bir yapıyı onarmak mümkün değildir, Edirne Belediyesi'nin bu tebligatından sonra Edirne'de geçmişten süregelen tarihi yıkıma devam edildi ve yıkıcılar enkaz ticaretinden büyük kazançlar elde etmeye devam ettiler.

Tehlikeli yapıların yıkma veya onarımı için iyelerine bildirilecek hatırlatmadır.

Uram	Sokağı	Caplı Sayısı	İyesinin adı
Yedinciyağzı	"	Kalye dükkanı 22	Ali güzel cegli bulut arşivi

İyeleneginizde olup harap olan yukarıda çeşidi yazılı () nin (5) gün içinde onarım veya yıkamaz, ters halde Urayca yıktırılacağı bilmeniz lüzum hatırlatır. 14444 8-4-240

ALİ GÜZEL & URAYCA

ALİ GÜZEL

Edirne’de son yıllarda Valilik ve İl Özel İdaresi ile Vakıflar Bölge Müdürlüğü uhdesinde olan birçok tarihi eser onarılmış ve Edirne’imizin kültür hayatına kazandırılmıştır ama özel mülkiyette bulunan tarihi yapıların kaderi günümüzde de aynen devam etmekte bu tarihi yapılar halen yıkıntılık halde durmaktadır, her kış ya faili meçhûl bir yangınla ya da kendi kendine yıkılarak yok olup gitmektedir.

Umudumuz karar vericilerin bu önemli konunun üzerine gitmesi ve geliştirilecek projeler ile diğer illerde tarihi konakların onarılarak ekonomiye kazandırıldığı gibi şehrimizde de ivedilikle “Bizi kurtarın” diye haykıran bu emsalsiz konakların onarılması sağlanarak Edirne’mize kazandırılmasıdır.¹²⁷

Necmi İğ’e’nin bilinmeyen bir özelliği de yerel ve ulusal gazetelere gönüllü muhabirlik yapmasıdır, eğer göz göre göre Edirne, tarihi eserlerine verilen hasara engel olamıyorsa bu durumu yerel ve ulusal basın ile paylaşarak kamuoyu oluşturarak ve halkın dikkatini çekerek güzel işler yapılmasını sağlıyordu. Gazetelerin fahri muhabirliğini yaparak yaşadığı şehre katkı yapmaya çalışıyordu. Yerel basında ise tarihi eserlere halkın sahip çıkması gerektiğini anlatmaya çalışıyordu.

Yara Küçükken

Edirne’nin eski eserlerinden biri olan İstanbul yolundaki (Ayşe Kadın) hanı isimle maruf olan ve 1008 tarihinde Ekmekçi zâde Ahmet Paşa tarafından yapılan kervansarayın umumî giriş kapısı üzerindeki kubbelerin kurşunları rüzgârdan kopmuş bir halde görülmektedir. “Yaranın küçükken ilgililer tarafından dikkat nazara alınacağından emin bulunmaktayız.

Alâka Gösterildi Ve Tamir Edildi

Bundan birkaç ay evvel yazmış olduğumuz Selimiye müzesinin camları kırılır ve yapılması lâzımdır şeklindeki yazısını üzerine alâkâli makamlar harekete geçerek müzenin kırık olan bütün camlarını yeniden yaptırmışlardır.

Öğrendiğimizde göre bu camlar 32 sene zarfında dört defa tamir edilmiş. Yazısını üzerine tamirini yaptıranlara teşekkür ederken civar okullardaki öğretmenlerinden ve ana babalardan da ricamız hükümleri altındaki küçük çocuklara bu mevzu bahis camların kırılmasındaki zararı anlatmalarımızdır.

Şüphesizki camlar dururken kendiliğinden kırılmasın bunları küçürme bahanesi ile sapan taşıyla kıran çocuklardır.

Arasta ve Bedesten

Şehrimizdeki birçok gibi azıcıkta yamada Arasta ve Bedesten de yer almaktadır. Bu iki muazzam yapıda zamanında yapıları en safi sinesinde barındırırken şimdi müesseset hâlede kalmış ve diğeri ise harapdir.

Biz Edirneliler eski eserleri seviyoruz ama onlara bakıya ile bakamıyoruz. Minsk bugün Bedestenin etrafı kemur çökeltilerle dolu. Arastaya gelince, iki çöplük van tarafı ise ferah kullığı.

Alâkâliardan ve Sülhasa hâlisinden istediğimiz yalnız sudur. Duruların tamir edilmezsek bile hiç olmazsa tamir istelim.

Edirne’de yayınlanan Serhad gazetesinden. 1952 / 1953

127 Cengiz Bulut’a ait bu makale, Edirne’de yayınlanan Evlâdı Fatihan Dergisinde yayınlanmıştır.

Edirne, 22 (Hususi muhabirimizden) — Dün geceyi Kırklarelinde geçiren C.H.P. Genel Başkanı İsmet İnönü, bugün şehrimize geldi. Kalabalık bir halk kütlesi tarafından karşılanan İsmet İnönü, burada beklenen konuşmasını yaparak ezclümle şunları söyledi:

"Cihan hâdiseleri yedi seneden beri yeni istikametler takip ediyor. Bu hâdiseler içinden Avrupa Türkiyesinin emniyeti daha kuvvetlenmiş olarak çıkacağına güveniyorum. Trakya'ya bütün memleketin kıymetli bir mevzuu olarak temas ettikten sonra, onun medeniyetimizi temsil etmekte yolunda da ileri vazifesi olduğunu söylemek istiyorum. Okuyup yazma gayretleri yani ilk öğretim seferberliği en verimli bir suretle gelişmiş olan Vatan bölgelerinden birisi Trakya'dır.

lar arasında salim bir münasebet muhitinin kurulmasında da sizlerden yardım isteriz. Demokratik rejimde, hür vatandaş, siyasi partiler içinde fikirlerini ve tenkidlerini söyleyecek ve bu münakaşalardan vatandaşlar arasında soğukluk ve uzaklık hâsî olmayacaktır. Salim, münasebetler temini her şeyden önce vatandaşın sağ duyusuna kalmıştır.

Demokratik rejimi zararlı gidişlerden kurtaracak olan sizlersiniz. İçinde yaşadığımız demokratik rejimin devamı ve selâmeti memleket selâmeti kadar ehemmiyetli ve şrefli bir dâva olmuştur. Hpinizi saygılar ve enğin sevgilerle selâmlarım".

SOMA MADEN

C. H. P. Genel Başkanının Trakyalılardan isteği

İnsanî hükmü takip ediyor.

23 Eylül 1952 Necmi İğe Hususi Muhabir Yeni İstanbul gazetesinde
İnönü Haberi - Edirne

Necmi İğe ve Edirne Mezarlıklarındaki
Eşsiz Sanat Eseri Mezar Taşlarını
Kurtarma Çalışmaları

“Etnografya bakımından Edirne çok zengindir. Ecdadın kıyafetleri, mezar taşı başlıklarında görülen külâblar çok kıymetlidir. İstanbul’a geçinceye kadar buradaki başlıklar pek başka türlü imiş. Sivri, çapraz başlıklar burada görülür.

General Dirik bunları toplatmıştır. Nefise Begüm’ün İstanbul yolundaki Seyyit Celâli bölmesindeki lâbdi, Karaca bey kızının sanatlı mezar taşı, Sinan usta taşçı-sının elinden çıkan sanduka, “naht” denilen taş oymacılığının güzel sanat bakımından insanı kendine çeken eserlerdir.”

Şeref Aykut

Yedigün Dergisi No: 384 S.7

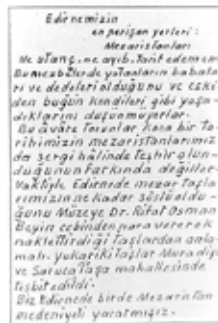
16 Temmuz 1940

Edirne Mezarlıkları

Yaptığımız araştırmalarda, bütün şehirlerde olduğu gibi Edirne’de de birçok tarihi yapının yıllarca Hükümet ve Belediye kararları ile satıldığı veya arsa sahibi olmak için tarihi yapıların enkazını yıkıcılara ihale edildiğini okuruz, bu tarihi yapıların ortadan kaldırılması 1926 yılında başlamış, 1970’li yıllara kadar ülkemizde artarak devam etmiştir, yerel gazetelerde Edirne Belediyesi, Milli Emlak Müdürlüğü ve Evkaf Dairesi (Vakıflar Bölge Müdürlüğü)’nin tarihi bir konağı, dükkanı, hasar görmüş bir camiyi, arsayı satışa çıkardığını okuruz, bu dönemde Edirne’de arsası için yok edilen **Mezarlık sayısı 56’dır**.¹²⁸

1926 yılında başlanan tahribat 1970’li yıllarda en son Maşatlık¹²⁹ dediğimiz Edirne’nin Kıyık Buçuktepe eteklerinde yüz dönüm civarındaki Musevi mezarlığının ve eşsiz mezar taşları ve lâhitlerin ortadan kaldırılması ve arazisinin arsa olarak değerlendirilmesi ile son bulmuştur.

Edirne mezarlıkları ve tarihi mezar taşları için çaba sarf eden, gündeme getirerek kamuoyunun dikkatini çekenlerden biri de Edirne sevdalısı Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver’dir, Edirne’de biz Türklerin bir de “Mezaristan”¹³⁰ Medeniyeti yarattığımıza vurgu yapmakta, bu eşsiz mezar taşlarının korunmasının gerektiğini ömrü boyunca söylemiş, yazmıştır. Süheyl Ünver en son Mayıs 1953 tarihinde “Yakın Tarihimiz” dergisinde esi Nazır Çeşme mezarlığı ve secdegâhındaki mezar ve türbelerin perişan halini gündeme getiren üç sayfalık bir yazı yazarak burasının muhakkak korunması gerektiğini dile getirmiştir.

128 Halit Çal, a.g.e., s. 1-2.

129 Maşatlık Fotoğraf: Albert Kahn Arşivi.

130 Süheyl Ünver, a.g.e.

Ülkemizde bu sorun 1829 yılındaki ilk Rus işgali ile başlamıştır, Ruslar Edirne'deki birçok tarihi mezarlıktaki tarihi önem taşıyan mezar taşlarını ya alıp götürmüşler, ya da kırarak tahrip etmişlerdir, Ratıp Kazancıgil'in derlediği bilgilerden öğrendiğimize göre Çelebi Mehmet Edirne'de öldüğünde iç organlarının Kirişhane semtinde, Tekirdağ Caddesi denilen yol ile (Şimdi bu yol üstünde sedde bulunmaktadır.) Tunca Nehri arasındaki Ali Kuşî Mahallesi bitişiğinde bulunan kabristana gömüldüğünü biliyoruz. Gömülü olduğu yerin baş ve ayak taşları ile bir sanduka ile işaret edildiği; ancak bu lahitin de 1829 yılında Ruslar tarafından tahrip edildiği bilinir. Acı olan diğer bir husus da Çelebi Mehmed'in iç organlarının gömülü olduğu bu yeri Ruslara gösteren Edirne'de yaşamakta olan azınlıklardır.

Mezarlıklar sorunu 1890'lı yıllarda gazete haberlerine yansımaya başlamıştır, bunu da Edirne'de o dönem yayınlanan gazetelerde görüyoruz.

Edirne gazetesi, 30 Teşrin-i sâni 1311- 1895, Numara: 788 , Shf:1'deki Edirne Mezarlıkları hakkındaki haber:

Makâbir

İnsanlar, bu dâr-ı fâniye gelirler, mukadder olan eyyam ve saati bin türlü meşgûliyetler, gâileler arasında geçirdikten sonra 'kabristan' denilen sükûnetgâh-ı ebedîde kendileri için tahsis ve tefrik olunan iki arşınlık bir çukur içinde ihtifa eder, giderler... Kabristan, o bütün ebnâ-yı beşerin ilticâgâh, yine insanların hürmet-i mahsûsalarına en ziyâde şâyân olan bir mahâldir. Makberler, öteden beri her millet nezdinde muhteremdir. Hem böyle olmamalı mıdır?

Fezâil-i fevkalâde-i insaniyeleri, secayâ-yı mergûbe-i civan-merdâneleri zîb-i hâfıza-i ahlâf olan eslaf-ı kirâm, en sonra orada deryâ-yı vasi'-i rahmet-i ilâhiyyeye tevdi' olunmuşlar mıdır? Bugün en ziyâde merhamet, fevkalâde muhabbet ettiğimiz ve vücudlara da yarın orası makar olmayacak mıdır? Evet, öyle olmuştur, öyle olacaktır. Bunun içindir ki, makabir her yerde mazhar-ı ihtiram olagelmiştir. Zihninizin meşâgil ve ekdar-ı gûnâgûn ile bitâb kaldığı bir sırada o sakin eslâfa atf-ı nazar ediniz. Yarın kendinizin dahi o sükûn-ı ebedîye karışacağı pîş-i nazar-ı itibarınıza gelerek her türlü müştehiyyat-ı nefsanîyeden tecerrüd eder, safvet-i insâniyenizi bulursunuz. Herkes tecrübe etmiştir, makabir, hakikaten büyük ve gayri nigâhdır. Şehrimiz milel-i gayri müslimesi kabristanlarını bir muhafaza-i dâime altında bulundurdukları, bu suretle uhdelerine terettüb eden vazife-i insaniyyeyi ifâ ettikleri için hakikaten memduhdurlar.

Bilhassa islamlar, dînen dahi ehl-i kubûra hürmet etmeğe memurdurlar. Fakat burada te'sirât-ı mahsusa ile itiraf edeceğimiz ki, Edirne sekene-i müslimesi bu babda büyük bir bar-ı hacâlet altında bulunuyorlar. Makâbir-i İslamiye, kulub-ı insani-

ye ve islamiyeyi cidden dilhûn edecek bir halde bulunuyor. Bir takım kabristanlar etrafına vaktiyle yapılmış olan duvarlar yıkılmış, makabir-i İslamiye, hayvanat ve saireye pâ-mal olmak için hiçbir manî kalmamıştır. İnsaniyet, İslamiyet duygularından hissedar olan hangi kalptir ki, bu hâli görür de, mağlub-ı te'sirât olmaz.

Pek çirkin olan bu hal mukaddema vilâyet-i celîlece nazar-ı dikkat ve itinaya alınarak yıkılmışduvarların tamiri, duvarları olmayan veya yeniden duvar yapmak külfetine muhtaç olan kabristanların etrafına hendekler açılması suretiyle alâ kaderü'l imkân taht-ı muhafazaya alınabilmek üzere hamiyet-perverân-ı islamdan ianât-ı mukteziye celb ve cem'ine Belediye Reisi sâbık saadetlü Rasim Beyefendi ile cemaat-i İslamiye reisi izzetlü Mustafa Vasfi Bey memur edilmiş idiyse de, maksadın husûlüne kafi bir netice hâsıl edilememiştir.

Vilâyet-i celile vekâlet-i âliyesi uhde-i iktidar-ı âlilerine tefviz buyrulduğu gündün beri imarat-ı belediye ve sâireye ait bir hayli mevadd sırasında makabir-i islamiyenin muhafazası vücûbunu dahi nazar-ı dikkat-i âliyye-i hasafet-kâranelerinden tutmamış olan saadetlü Arif Paşa Hazretleri makabir-i mezkurenin taht-ı muhafazaya alınmasını suret-i mahsûsada iltizam buyurmuş olduklarından hamiyet-perverân-ı ehl-i imandan ianat-ı mümkinine celb ve cem' etmek ve ianât-ı müstahsile ve tedarik olunacak sâir karşılık ile makabir-i mezkurenin muhafaza altına alınması esbabını istihzar eylemek üzere taht-ı riyâset-i aliye-i vilayet-penâhilerinde aşâğıda esâmisi muharrer zevatdan mürekkeb olarak bir komisyon teşkil ve taraf-ı âli-i vilayet-penâhilerinden itâ buyrulan meblağ ile sütun-ı ianatu küşad buyurmuşlardır. Askerî, mülkî, memur ve ahâli bütün ehl-i islamın böyle hayırlı bir işte diriğ -i muavenât etmeyecekleri tabî olduğundan himem-i âliye-i cenâb-ı vilâyetpenâhi ile makabir-i mezkurenin karîben taht-ı muhafazaya alındığını görmeğe bütün ehl-i islamın karar-ül-ayn olacağı şüphesizdir. Bu babda iânedede bulunacak hayır-perverân esâmisininin her hafta gazetelerimizle neşri de mukarrerdir.

Komisyon Hey'eti:

Reis-i sâni : Vilâyet-i Celile Muavini saadetlü Hazım Bey Efendi,
Âzâ: Müfti-i Belde faziletlü Süleyman Efendi,
Mevlevî Şeyhi reşâdetlü Şevki Beyefendi,
Eşraftan saadetlü Rasim Beyefendi,
Eşraftan saadetlü Mehmed Beyefendi,
Erkân-ı Harbiye miralaylarından izzetlü Vehbi Bey,
Cemaat-i İslamiye Reisi izzetlü Mustafa Vasfi Bey,
Belediye Reisi izzetlü Alaeddin Bey.¹³¹

131 Osmanlıca'dan Latin harflerine çeviren: Yılmaz Akçaalan

Edirne Mezarlıkları ve Necmi İge

Edirne'deki mezarlıklar Türk san'at ve mimarisinin en güzel örnekleridir. Edirne'de 1936 yılında halihazırda bulunan mezarlıklar şunlardır:

- 1— İstanbul yolu mezarlığı. (Nazır Çeşme Mezarlığı)
- 2— Uzun kaldırım mezarlığı.
- 3— Tatarlar öteki adı ile Zindan mezarlığı.
- 4— Buçuktepe mezarlığı.
- 5— Bademlik mezarlığı.
- 6— Tepe mezarlığı.
- 7— Acıçeşme mezarlığı.
- 8— Sezai Dergâhındaki mezarlık.
- 9— Sarıca Paşa Camii avlulu mezarlığı.
- 10— Gazi Mihal avlusu mezarlığı.
- 11— Kasım Paşa Camii avlusu mezarlığı.
- 12— Seyit Celâli mezarlığı.
- 13— Dağınık mezarlıklar.
- 14— Darülhadis Camii mezarlığı.

Bu mezarlıklardan en büyük tarihi değeri olanları İstanbul Yolu Mezarlığı ile Uzun Kaldırım Mezarlığı ve Sarıca Paşa, Gazi Mihal, Hasan Sezai ve Kasım Paşa Camii mezarlıklarıdır.

Necmi İge Edirne'deki mezarlıklardan Börklü Yeniçeri mezar taşlarını toplayarak müzeye getirmiş ve bu eşsiz sanat eserlerinin günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır.

İstanbul Yolu Mezarlığı

(Nazırçeşme Mezarlığı)

Bu mezarlık Edirne'nin en büyük mezarlığıdır. Edirne'yi İstanbul'a bağlayan şosenin her iki yakasında haritada¹³² görüldüğü gibi geniş bir alanı kaplamaktaydı.

1890 yılı Edirne şehir haritası.

- 1- Tatarhaniler Mezarlığı,
- 2- Uzunkaldırım Mezarlığı,
- 3- İstanbul yolu (Nazır Çeşme) Mezarlığı daire içindeki alanda idi.

Bu mezarlıklardaki mezarlar on altıncı asırdan başlar.¹³³ Çok önemli şahsiyetlerin ebedi istirahatgâhı durumundayken 1926'lı yıllarda ortadan kaldırılmaya başlanmış, 1970 yılına kadar devam ettiğini Süheyl Ünver'in yazılarından bilmekteyiz.

1930'lu yıllarda Edirne'ye gelerek mezarlıklarda araştırmalar yapan ve bu araştırmaları daha sonra kitaplaştıran Turhan Dayıoğlu geçmişimizin tapuları olan Mezar taşlarının tahrip edilmesi karşısında dehşete düşmüştür, Edirne Müze Memuru **Necmi İge** ile bazı önemli mezar taşlarını koruma altına alarak Selimiye Camii bahçesine taşımışlardır.

Nazır Çeşme Mezarlığı'nın ortasından geçen, yeni yapılan Edirne-İstanbul yolu genişletilirken, İstanbul'a gidişte sağ tarafta kalan mezarlık alanı tamamen

132 Cengiz Bulut Arşivi.

133 Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Edirne Mezarları, Devlet Basımevi, İstanbul, 1936, s. 4.

ortalıktan kaldırılmış, sol tarafta ise sadece Dr. Rifat Osman'ın da gömülü olduğu Mimar Sinan'ın yaptığı Secdegâh kısmı bırakılmış, büyük bir alanı kaplayan mezarlık da maalesef yok edilmiştir, bu mezarlıktan Dr. Rifat Osman, Arif Dağdeviren ve **Necmi İğne** günlerce önemli mezar taşlarını ayırarak at arabaları ile Selimiye Camii avlusuna taşımışlardır, günümüzde bu önemli mezar taşlarının bir kısmını dahi olsa görebiliyorsak bu önemli işe imza atan kişilere minnettar olmalıyız.

“Savaş ve işgallerde zarar görmüş olan mezarlıklar, mezar taşları yeni imar çalışmaları, yol açma ve benzeri nedenlerle koruma altına alınmaları gerekmiş bu nedenle kent içinde önemli şahsiyetlere ait olan mezar taşları ile üslup ve sanat yönünden ehemmiyet arz eden mezar taşları müzeye alınmaya nakledilmeye başlanmıştır. Mezar taşlarının nakli amacıyla müzeye bu dönemde gelen tahsisatlardan da bu durum takip edilebilmektedir. İstanbul yolu üzerindeki Nazır Çeşme Mezarlığı bu dönemde kaldırılmaya başlanmış, buradaki mezar taşları ilkin Tatarhaniler mezarlığına taşınmış ancak 1930'ların sonuna doğru Tatarhaniler mezarlığı da stad yapımı, elektrik fabrikası yapımı nedeniyle mezarlık ortadan kaldırılınca Edirne'de çok sayıda mezar taşı oradan oraya taşınmaya başlanmıştır. 1948 yılında yok olan Seyyid Celali Mezarlığı, bugün İstanbul yolu üzerinde yer alan Kınalızade, Pertev Paşa, Fatma Sultan'ın, Dr. Rifat Osman'ın da mezarlarının bulunduğu alan Nazır Çeşme Mezarlığı'ndan ve o günlerden kalmıştır. Yine o günlerde, hemen Nazır Paşa Çeşmesi'nin yanından çıkan Şeyh'ül İslam Fahreddin Acemi'ye ait mezar taşı ise Arkeoloji ve Etnografya Müzesi bahçesinde sergilenmektedir.”¹³⁴

Fazıl Ayanoğlu Nazır Çeşme Mezarlığı'nda. 1945¹³⁵

134 Hasan Karakaya, a.g.t., s. 38.

135 Fazıl Ayanoğlu, Edirne Kitabeleri, Milli Kütüphane, 06. Mil.Yız. Müs. 116/10-1-2.

Fazıl Ayanoglu'nun aŖağıdaki fotoğrafın altına düştüğü not, Mimar Koca Sinan'ın torununun gömülü olduğu mezarın tam yerini de bize açıklamış oluyor.

Daha önce mezarın ve sandukanın secdegâhın arka tarafında olduğunu mezarlık alanı temizlenerek sandukanın Müze'ye götürüldüğü notunu düşmüş, sonraki yıllarda bu sanduka Müzeden alınarak günümüzdeki yerine konmuştur fakat hakiki mezar secdegâhın arkasında günümüzde yol geöen alanda kalmıştır.

Fazıl Ayanoglu birçok defa Edirne'ye gelerek önemli mezar taşlarını tespit ederek fotoğraflamış ve 11 Ekim 1945 tarihinde Edirne Mezarlıkları ile ilgili ayrıntılı bir çalışma yapmıştır. "Edirne Kitabeleri"¹³⁶ isimli bu çalışma önemli mezar taşları, lâhitlerden oluşan fotoğraflar ve açıklamaları daktilo ile yazarak iki dosya haline getirmiştir, vefatından sonra bu alışmaları Ankara Milli Kütüphanesinde muhafaza altına alınmıştır, konu ile ilgili ayrıntılı çalışmak isteyenler için önemli bir kaynaktır, yararlanılmalıdır.

Kırılıp yığınlara ayrılan mezar taşları nakli edilecek üzere emre mühey'ye bir vaziyette iken mezarlığın hali

136 Fazıl Ayanoglu, a.g.e.

Fazıl Ayanoğlu Trakya Bölge Valisi Kâzım Dirik'in daveti üzerine 1937 yılında Edirne'ye gelmiş ve Edirne mezarlıklarını tetkik etmiştir, 1930'larda ortadan kaldırılmaya başlayan mezarlık alanlarının başında Tatarhaniler ve İstanbul yolu (Nazır Çeşme) mezarlığı gelmektedir, 1937'deki tespitlerini hazırladığı dosyada şöyle ifade etmektedir: *"Tatarhaniler mezarlığının bir kısmında nakli kubur (mefta başka yere nakledilmeden.) yapılmadan mezar taşları yok edilerek üzerine futbol sabası yapıldığını gördüm, mezarlığın bir kısmında çalışırken Belediye ustalarının mezar taşı almağa geldiklerini gözlerim ile şahid oldum. Tatarhaniler mezarlığından Hasan ağa hanına 300 arabadan fazla mezar taşı nakledildiğini bekçisinden öğrendim, Mezba-ha ile Elektrik Fabrikası binası ve Erkek Lisesinin (Günümüzde Atatürk Ortaokulu ve yanındaki Sitti Şah Sultan Camii ile Kız Öğretmen Okulunun arasındaki duvar komple mezar taşı ile örülmüştür ve halen öylece durmaktadır.) (Cengiz Bulut) tab-minen 90 metrelik duvarının üst kısmı mezar taşından yapılmıştır. Birçok evlerde ve tesisatta bu kıymetli vesikalar kullanıldığı gibi Heykeltıraş namı ile anılan bir göçmen evinin dış cephesini mezar taşı ile döşemiş olduğu bir hakikattir.*

Bu mezarlıkların evvelce sanat ve tarihi meşheri iken şimdi felaket meşheri olduğunu görüp de kan ağlamamak bir insan için mümkün değildir.

Mezarlıklar yalnız din bakımından değil tarih ilmi noktai nazarından da bir milletin tazim ile dindarane bir huşu ile bakmağa ve korumaya mecbur bulunduğu yerlerdir. Tarihin taş kitabelerden, müzelerin ve mezarlıkların tetkikinden yazılması iktiza ettiğini bu asrın müsbet bir hale getirdiği aynı hakikattir. Dedelerinin mezar taşları bugün ve yarın geleceklere canlı tarihi olarak sevgi ve saygı gözü ile korunmazsa tarihe ihanet edilmiş olur."

Fazıl Ayanoğlu

11 Ekim 1945

**Fazıl Ayanoğlu 1937 ve 1945 yıllarında Edirne mezarlıklarında gördüğü Edirne tarihi için çok önemli nadir bulunabilen birçok mezar taşını fotoğraf-
layarak günümüze ulaşmasını sağlamıştır.**

Edirne’de ortadan kaldırılan mezarlıklardan Necmi İğe tarafından alınarak Selimiye Camii bahçesine getirilen mezar taşları içinde göremek fotoğrafını çektiği Derviş Ali bin Musa’nın sekiz köşeli ve sekiz terekli olan mezar taşının bir Rifaiye tarikat erbabına ait bundan daha eski taçlı mezar taşı görmediğini yazmıştır, Fazıl Ayanoğlu.

Millî Eğ.Yüç. Örnek MİRMEİİ/5/345

52

Millî Eğitim Bakanlığına
Türk Tarih Kurumu Başkanlığına
Vakıflar Genel Direktörlüğüne

MİRMEİİ'de bir çok kıymetli eski eserler arasında birde yazılı eski mezarlar ve mezar taşları vardır.

Bu taşlar Osmanlı tarihinde yer alan Devlet adamlarına, Komutanlara, Askere, hattat, şair ve Pehlivan gibi sanat adamlarına ait olup ölümlerini gösteren bir çok yazılı taşları taşıdıkları gibi işlemleri bakımından da çok nefis eserlerdir.

MİRMEİİ'de çok olan her cami ve mescit ve hatta medreseler ittisalinde birer mezarlık vücuda getirilmiş ve buralara yüzlerce kıymetli şahıslar gömülmüş ve her gün bile bunlar heron heron sınıpısın, bakımsız bir halde kalmıştır.

Bu gün bile bunlar heron heron sınıpısın, bakımsız bir halde kalmıştır. Bu işlemlerle bir çok mezar ve taşları taşınmış ve taşları taşınmış birer birer ortadan kalkmışa kalmıştır.

Edirne Mezarlıkları konusunda Trakya Bölge Müfettişi Abidin Özden de bir rapor hazırlamış ve ilgili kurumlara göndermiştir.

Millî Eğ. Müş. Edirne:
14 / 5 / 1945
831
Millî Eğitim Bakanlığına
Türk Tarih Kurumu Başkanlığına
Vakıflar Genel Direktörlüğüne

Edirne'de birçok kıymetli eski eserler arasında bir de yazılı eski mezarlar ve mezar taşları vardır. Bu taşlar Osmanlı tarihinde yer alan Devlet adamlarına, komutanlara, askerlere, pehlivanlara, hattat ve şair gibi sanat adamlarına ait olup ölüm yılını gösteren birçok yazılı taşları taşıdıkları gibi işlemleri bakımından da çok nefis eserlerdir.

Edirne'de çok olan her cami ve mescit ve hatta medreseler ittisalinde birer mezarlık vücuda getirilmiş ve buralara yüzlerce kıymetli şahıslar gömülmüş ve her

birine birçok bilgiyi veren yazılar kazılmış tezyinat bakımından çok kıymetli taşlar dikilmiş olduğu mevcut eserler ile görülmektedir.

Yalnız bu nefis eserlere uzun zamandan beri kimse sahip çıkmamış yalnız bir kısmı dağınık mezarlıklardan gelişigüzel ve hiçbir tefrik ve tasnife tabi tutulmadan toplanarak Selimiye Camisi avlusuna, Müze binası etrafına atılmış, bir kısmı da dağınık Mezarlıklar içinde dikili kalmış bazıları da yıkıntılar ve topraklar altında kaybolmuş ve kıymetini takdir edemeyen halk elinde bina temel inşaatlarında kullanılanlar bile olmuştur. Bu gün bile bunlar hemen hemen sahipsiz, bakımsız bir haldedir. Bu gidişle bir zaman sonra bu kıymetli eserler ve tarih vesikaları birer birer ortadan kalkmağa mahkumdur. Bu işin şu suretle kovalanmasını uygun görmekteyim.

Mezar taşını herhangi bir depo ve yerde değil mezarlık halinde bir sahada daha fazla bir kıymet ifade edeceği tabiidir. Edirne'de toplanmış birçok taşlar var imar plânının tatbiki veya harap bir halde olan ufak tefek binalar haricinde mezarlıkların ihyası kabil olamayacağı için daha birçok mezar taşlarının yerinden oynatılması zarureti hasıl olacaktır.

Edirne'de bir asri mezarlık düşünülmektedir. Asri mezarlığın kurulacağı yer yanında bir eski mezarlık kurmak burayı tarh ve tanzim ederek toplanan taşlarla kalkması zaruri mezarlıklar taşlarını birer mezar olarak çiftlerini bularak ve tarih sırası ile mesleğine göre yapılacak bir düzenleme, burada birer mezar haline koymak en iyi bir çare olduğunu düşünüyorum. Bu iş için para sarf etmek **Fazıl Ayanoğlu** gibi mütehasısları gönderip tasnifini yaptırmak ve bu taşlardaki kitabeleri bir mecmuada toplamak nihayet Millî Eğitim Bakanlığı ile Türk Tarih Kurumu Başkanlığından ve Vakıflar Genel Müdürlüğünden intihap edilecek üç kişilik yetkili bir heyetin Edirne'ye gelerek uzmanlar tarafından yapılacak hazırlık gereğince işin eyleme konmasını sağlamak en kestirme yol olarak görünmektedir.

Bu önemli işin bir çözüm yoluna konması birçok bakımdan temenniye lâyıktır. Millî Eğitim Bakanlığına, Türk Tarih Kurumu Başkanlığına ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne sunulmuştur.

Trakya Genel Müfettişi

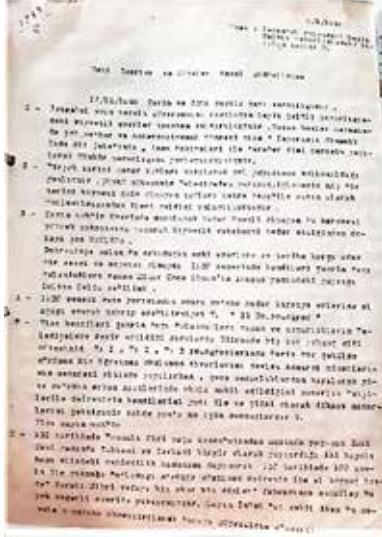
Abidin Özmen.

19.9.1945¹³⁷

137 Taha Toros Arşivi (e-Arşiv: <http://earsiv.sehir.edu.tr/>)

1948 yılında Edirne'den eski bir Belediye Başkanı tarafından Eski eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne yeni yapılan İstanbul yolu güzergâhında kalan ve tahrip edilen Seyit Celâli mezarlığındaki mezar taşları hakkında bir ihbar mektubu gönderilir, genel müdürlük bu ihbar mektubu üzerine Edirne Müzesi **Necmi İğe**'ye 3359 sayılı 17 Aralık 1948 tarihli bir yazı gönderir ve izahat ister, Necmi İğe 6 Ocak 1949 tarihinde bu resmi yazıya bir cevabi yazı yazar, Necmi İğe bu yazısı ile Edirne tarihine de not düşmüş olur, bu yazıda günümüz Edirne'sinde merak edilen pek çok soruya da cevap vermiştir.

6 Ocak 1949

Özet: İstanbul yolundaki Seyit Celâli mezarlığındaki kırılan taşlar hakkında.

Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne

17 Aralık 1948 tarih ve 3359 sayılı yazı karşılığıdır.

1 – İstanbul yolu asfalt güzergahına rastlayan Seyit Celâli mezarlığındaki kıymetli eserler tamamen kaldırılmıştır, hatta bunlar meyânında çok meşhur ve enternasyonal şöhreti olan “Ispartalı Hınaslızâde¹³⁸ Ali Çelebi'nin” izam bakiyeleri ile beraber dini merasim yapılarak Hünkâr mezarlığına yerleştirilmiştir.

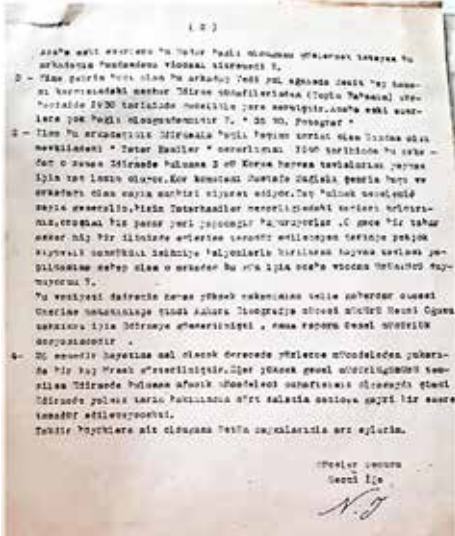
2 – Birçok tarihi mezar taşları kırılarak yol yapısında kullanıldığı yanlıştır. Çünkü Müteahhid Belediyeden yazısız, işlemsiz hiçbir tarihi kıymeti haiz olmayan taşları metre hesabı ile satın alarak kullanıldığından ileri geldiği anlaşılmaktadır.

3 – Sayın Muhbir üzerinde durulacak kadar önemli olmayan bu hareketi yüksek Makamınıza yazarak kıymetli vaktinizi heder ettiğinden dolayı çok üzüldüm. Dairemizce malûm bu arkadaşın eski eserlere ve tarihe karşı ufak bir sevgi ve saygısı olsaydı 1930 senesinde **kendileri Şehrin başı buldukları zaman,**

138 Necmi İğe Hınaslızâde yazmak istemiştir : “Ali Çelebi'nin dedesi Abdülkadir-i Hâmîdî, Hamîd-i li'nin merkezi Isparta'da oturan Abdülkadir Efendi kına kullandığından dolayı ahfadı da Kınalızâde (Hınaslızâde) lakabıyla tanınmıştır.

A - Mimar Koca Sinan'ın Arasta yanındaki yaptığı Sultan Selim Sebilini 1930 senesi gece yarısından sonra sabaha kadar itfaiye erleri ile alaşağı ederek tahrip edebilir miydi? “ 34 no lu fotoğraf.”

B -Yine kendileri **Şehrin başı** buldukları zaman ve mezarlıkların Belediye-
lere devir edildiği sıralarda Edirne’de hiç taş yokmuş gibi müteahhid B:1 B:2 B:3
fotoğraflarında bariz bir şekilde görünen **Kız Öğretmen Okulunun** duvarlarını
Devlet kontrol mimarlarının nezareti altında yapılırken, gece mezarlıklardan kı-
rılarak yine sabahın erken saatlerinde okula nakil edildiğini mezarlık bekçileri ile
dairemizin kendilerini yazı ile ve şifai olarak dikkatini çektiğimiz halde acaba
neden susmuşlardır?

C -Yine Sayın Muhibir, 1931 tari-
hinde Bosnalı Pirî Paşa mensuhatından
Mustafa Paşa'nın Eski Camii yanında
Tahtani ve Fevkani Kârgir olarak yap-
tırdığı İki Kapılı Hanı elindeki Şehirci-
lik kanununa dayanarak 1930 tarihinde
100 amele ile yıkmaya başladığı görülür
görülmez dairemiz işe el koymuş irade
“Varakı Mihri vefayı kim okur kim din-
ler.” Fehvasınca mumailey bu çok değerli
eseri de yıktırmıştır.” Sayın İnönü Baş-
vekil iken bu mesele o makama akset-
tirilerek buraya müfettiş gönderilmişti.
Acaba eski eserlere bu kadar bağlı ol-
duğunu göstermek isteyen bu arkadaşın
bundan da mı vicdanı titremedi?¹³⁹

D- Yine şehrin başı olan bu arkadaş Yedi yol ağzında Mezit Bey Hamamı
karşısındaki Meşhur Edirne Müdafilerinden (Toplu Baba'nın) türbesini de 1930
tarihinde geceliklere yere sermiştir. Acaba eski eserlere çok bağlı olduğundan mıdır?
“35 No Fotoğraf.”

E- Yine bu arkadaşımız Edirne'nin başlı başına tarihi olan Zindanaltı mev-
kiindeki “Tatarhaniler” mezarlığını 1940 tarihinde bu arkadaş o zaman Edirne’de
bulunan 3. Korun Hayvan Tavlarını yapmak için taş lâzım oluyor. Kor Komuta-
nı Mustafa Muğlalı şehrin başı ve arkadaşı olan sayın muhbiri ziyaret ediyor. “**Taş
bulmak mesele mi? Sayın Generalim, bizim Tatarhaniler Mezarlığındaki taşları
kaldırınız, biz orasını Pazaryeri yapacağız.**” buyuruyorlar. O gece bir tabur asker

139 Necmi İğne'nin yazdığı bu raporlar Edirne Müze Müdürlüğü Arşivinden alınmıştır.

hiçbir ilimizde eşlerine tesadüf edilemeyen tarihçe pek çok kıymetli mahkûkatı islâmiye (Müslüman mezar taşını) balyozlarla kırılarak hayvan tavlası yapılmasına sebep olan o arkadaş bugün için acaba vicdan üzüntüsü duymuyor mu?

Bu vaziyeti dairemiz hemen yüksek makamınıza telle haberdar etmesi üzerine makamınızca şimdi Ankara Etnografya Müzesi Müdürü Remzi Oğuz tahkikat için Edirne'ye gönderilmişti, onun raporu Genel Müdürlük dosyasındadır.

4- 26 *Senedir hayatıma mâlolacak derecede yüzlerce mücadeleden yukarıda birkaç örnek gösterilmiştir. Eğer yüksek Genel Müdürlüğümüzü temsilen Edirne'de bulunan ufacak mücadelecî muhafızınız olmasaydı şimdi Edirne'de yalnız tarih bakımından dört Selâtin Camiden gayri bir esere tesadüf edilemeyecekti.*

Takdir büyüklere ait olduğunu üstün saygılarımla arz eylerim.

**Müzeler Memuru
Necmi İğe**

Necmi İğe'nin yazdığı cevabı yazının birinci maddesinde bahsettiği Ispartalı Kınalızade Ali Çelebi hakkında bilgi:

KINALIZÂDE ALİ EFENDİ

(Ö. 979/1572 Edirne) Ahlâk-ı Alâî adlı eseriyle tanınan Osmanlı âlimi, devlet adamı ve şair. 916'da (1510) Isparta'da doğdu. Babası çeşitli kadılıklarda bulunan Mirî mahlaslı Emirullah Efendi, dedesi Abdülkadir Hamîdî'dir. Hamîd-ili'nin merkezi Isparta'da oturan Abdülkadir Efendi kına kullandığından dolayı ahfadı da Kınalızâde (Hinnâvîzâde) lakabıyla tanınmıştır.

Abdülkadir Efendi'nin bir müddet Fâtih Sultan Mehmed'e hocalık yaptığı ve onun çok yakını olduğu, daha sonra bir ara kazaskerlikte bulunduğu, ardından Isparta'ya dönerek orada vefat ettiği söylenirse de İbrahim Kutluk, Abdülkadir Efendi'nin Kanûnî Sultan Süleyman devrinde kadılık ve kazaskerlik yaptığını bildirerek Fâtih'in hocası olamayacağını belirtir. Ali Efendi, ilk öğrenimini Isparta'da yaptıktan sonra İstanbul'a giderek akrabası Kazasker Kadri Efendi'nin nezaretinde tahsiline devam etti. Mahmud Paşa Medresesi müderrisi Mâlûl Emîr

Efendi'den, Dâvud Paşa Medresesi müderrisi Sinan Efendi'den, Ali Paşa Medresesi müderrisi Merhaba Efendi'den ders aldıktan sonra Fâtih Medresesi'ne girip orada Kara Sâlih Efendi'den ve devrin meşhur âlimi Çivizâde Muhyiddin Mehmed Efendi'den istifade etti, ardından da ona muîd oldu (945/1538).

Kınalızâde Ali Efendi'nin müderrisliğe ilk tayini, hocası Çivizâde ile Ebüssuûd Efendi'nin aralarının açık olmasından dolayı biraz zaman aldı (Aksoy, MÜİFD, sy. 5-6 [1988], s. 126). 950'de (1543) **Edirne** Hüsâmiye Medresesi'nde görevlendirildikten sonra 953'te (1546) Bursa Hamza Bey, iki yıl sonra yine Bursa'da Veliyyüddinoğlu Ahmed Paşa, 957'de (1550) Kütahya'da Rüstem Paşa, bir yıl sonra İstanbul'daki Rüstem Paşa, 960'ta (1553) Haseki, üç yıl sonra Sahn-ı Semân, 966 Muharreminde (Ekim 1558) Süleymaniye Medresesi'ne tayin edildi. Ardından Şam (970/1562), Kahire (974/1566), Halep (Zilhicce 974 / Haziran 1567), Bursa, **Edirne** (Receb 976 / Ocak 1569) ve İstanbul (978/1570) kadılıklarında bulundu. Son olarak Abdülkadir Şeyhî Efendi'nin yerine Anadolu kazaskeri oldu (Muharrem 979 / Haziran 1571). Uhdesinde Anadolu kazaskerliği bulunduğu halde **II. Selim'in maiyetinde Edirne** meş tâsında muhtemelen bir sefer hazırlığı esnasında nikris hastalığının nüksetmesi neticesinde vefat etti (6 Ramazan 979 / 22 Ocak 1572). Ölümüne, "Elin Hinnâlızâde yudî gör âb-ı hayâtından" ve, "İrtihâl eyledi kutb-ı ulemâ" mısralarıyla tarih düşürülen Ali Efendi, **İstanbul yolu üzerindeki Seyyid Celâlî Türbesi civarında Nâzır Çeşme Mezarlığı'na defnedildi**, diye not düşmüştür.¹⁴⁰

"1930'lu yıllardan başlayan mezarlıkların yok edilmesi ile ilgili süreç sonunda Selimiye çevresine yığılan mezar taşlarına çözüm aranmasıdır. Biriken çok sayıda ki üst üste yığılan mezar taşlarının mühim olanlarının açık müze olarak set üzerine tanzimi, geri kalanların münasip mahalli mezarlıklara nakli konusunda Müze Müdürlüğünce şehitlikleri, mezarlıkları İmar ve Eski Eserleri Koruma Derneğinden katkı istenmesi bu sorunun devam ettiğini göstermektedir.

Edirne Vilayeti şehitlikleri, mezarlıkları İmar ve Eski Eserleri Koruma Derneği bu dönemde önemli çalışmalar yapar. Dernek idare heyeti başkanı Ekrem Demiray'ın olduğu 1950'li yılların sonlarında, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in de, Edirne'ye yakın ilgisi dikkati çekmektedir. Dernek tarafından 42 adet kabristan tespit edilir ancak bu kabristanlardan bazıları belediye tarafından eşhasa satılmış olduğu, satılan yerlerdeki taşların kırılarak inşaatlarda kullanıldığının görülmesi üzerine 1958 yılında Dernek tarafından **Kınalızade Ali Çelebi**, Hüseyin Küfevi, Zehrimarzade Mehmet Efendi, Şeyhülislam Ali Efendi, Abdurrahim Efendi, Âşık Ali Ağa, Hutin Mevlevi Şeyhi Yahya Efendi, Sultan Selim Müderrisi Halil Efendi'nin ötede beride en çok da **Hünkâr Mezarlığında** istiflenmiş taşlar ara-

140 Kınalızâde Ali Efendi için bkz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kinalizade-ali-efendi> Erişim Tarihi: 14.12.2020

sından alınarak Mimar Sinan asarından olan namazgâh ve türbenin bulunduğu bugünkü alanına taşınarak kaybolmalarının önüne geçilir.

Edirne'yi taşkınlardan korumak için yapılan sedde nedeniyle cami tekke ve medresesi tamamen yıkılmış olan Şeyh Süca imaretinde bulunan mezarlar ve taşları Tunca nehrinin kıyısında olduğu için sed'din içine girmesinler diye toprak altında kalması korkusu ile acele olarak 38 mezar taşını çıkartılıp Müzeye nakledilir.”¹⁴¹

Edirne Kale Kitabesi

“Yine Badi Efendi'nin anlattığına göre Edirne Kalesi'nin dört yanındaki kuleler arasındaki duvarlarda dörder köşeli on ikişer burç varmış. Kuzey tarafındaki burçlardan dördüncüsünde Rumca bir kitabe varmış ki Türkçesi “İmparator Mihail Paleolog ki Romalıların bais-i iftiharı hakikisi olup Kostantin şehrini halas eyledi. Barbarların hücumu önünde kahramanca mukavemet etmek üzere bu kuleyi bina ve inşa eylemiştir.” demekmiş. Ruslar 1828-1829 savaşında Edirne'ye girdikleri vakit, yerli Rumların bu kitabeyi yerinden alıp Metropolit kiliselerine koyduklarını söylüyor.

Bu yazıdaki “Mihail Paleolog”, İstanbul'u Selçuk Türklerinin yardımı ile Latinlerin elinden kurtaran imparator olup, Barbarlar sözünden de maksat Bulgarlardır. (Bu yazı hemen bir asra yakın Metropolit Kilisesi'nde kaldıktan sonra Cumhuriyet gününde müze memuru Bay **Necmi İğe** tarafından kilise yıkılırken oradan kaldırılmış, müzeye konmuştur. Şimdi müzededir.)¹⁴²

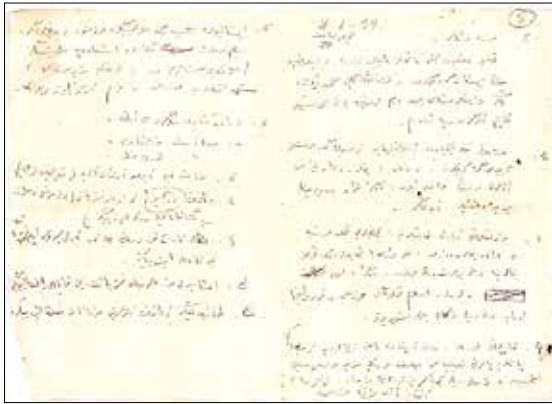
Fotoğrafta soldaki kitâbe Edirne Kalesi'nin kuzey tarafındaki bir burçtan alınarak, 1829 Rus işgalinde Rusların eline geçmesin diye Rum Metropolitliğinde

141 Hasan Karakaya, a.g.t., s. 50.

142 Osman Nuri Peremeci, a.g.e., s. 27.

saklanmış, daha sonra **Necmi İğce** tarafından teslim alınarak 1922'de Edirne Müzesinin açılışında müzeye konmuştur.¹⁴³

Edirne mezarlıklarından nadir mezar taşlarını toplayarak yok olmaktan kurtaran Dr. Rifat Osman, Arif Dağdeviren ve **Necmi İğce** bu mezar taşlarını Selimiye Camii'nin bahçesi ve çevresinde muhafaza etmişlerdir.

16 Haziran 1939

Edirne Müzeleri, yeni kurulacak etnografya müzesinde teşhir edilecek eserler ve Edirne'deki mezarlıklardaki örneği olmayan önemli mezar taşları hakkında yazışma.

143 SALT Araştırma, Ülgen Ailesi Arşivi.

Fotoğraflar: SALT Araştırma, Kemali Söylemezoğlu Arşivi.

1970'li yıllara kadar Selimiye Camii ve çevresinde muhafaza edilen mezar taşları yeni müze binasının yapılması ile müze bahçesine taşınmış, duvar kenarlarına dizilerek 2000'li yıllara kadar korunmuş, daha sonra yapılan bir proje ile Selimiye Camii ve Edirne Müze binası arasındaki arazi Osmanlı Mezar Taşları Sergi Alanı haline getirilerek buraya nakledilmiş, Müze bahçesi de yeniden yeşillendirilerek düzenleme yapılmış ve mezar taşları ile çok güzel sergileme alanı haline getirilmiştir.

Günümüzde mezarlıklarda yapılan düzenlemeler ve temizlik çalışmaları sonucu pek çok mezar taşı, duvar kenarlarında fotoğraftaki gibi muhafaza edilmeğe çalışılmaktadır.

15 Aralık 2020 yılı Edirne’inde Edirne mezarlıkları hâlâ kanayan bir yaradır, her kış Edirne mezarlıklarında birlikte dolaşıp araştırmalar yaptığımız, **Necmi İge** gibi Edirne için dertlenen, Edirne sevdalısı Yılmaz Akçaalan’ın mezarlıklarımız hakkındaki düşünceleri aşağıdaki gibidir;

“Edirne’de cami hazirelerindeki kabirlerin bakımsızlığı, her geçen gün gerek tabii sebeplerle ve gerekse bu mekanlara saygısız müdahalelerle daha da fazla tahrip olmaları vicdanları sızlatacak derecededir. Tarihi mezar taşları bulunduğu yerde yıkılmakta, kırılmakta, kış şartlarından daha da olumsuz etkilenmektedir. Dileriz yetkililerimiz bu işe el atar, bu vicdanları sızlatan görüntüler ortadan kalkar. Prof. Dr. Süheyl Ünver ve Dr. Rifat Osman’ın mektuplarını okuyordum. Dr. Rifat Osman’ın emekli maaşı cüz’i bir maaş. Buna rağmen Edirne sevdası bu az maaşından ne masraflar yapmasına sebep oluyor. Maalesef şu anda da Edirne’de mezar taşları yeterli koruma altında değil...Muradiye Camiine sık sık giderim, gezerim, o mezar taşlarının her gün nasıl yıkıldığını, kırıldığını, duvardan dışarıya atıldığını görürüm. İçimiz yanıyor, ellerimle bir çoğunu kaldırıp hazireye koyuyorum. Yapabildiğimiz sadece bu, bir de sık sık bu hissiyatımı paylaşıyorum. Edirne bitmiyor ama tahrip oluyor, bu kültür sahipsiz kalıyor. Duvar dibine istiflemek bu kültüre ne kadar sahip çıkmaktır? Ne yazık ki bu kadarla yetiniliyor. Şöyle bir gezeseniz gözlemlerinizle görürsünüz, gecekonduların duvarlarında, hatta merdivenlerinde mezar taşlarının kullanıldığını...Daha anlatılacak çok şey var ama...”

İsmail Hakkı SOYYANMAZ'ın "*Destan'ı Edirne*" kitabında, Mustafa Kemal'in Edirne ziyareti ve Edirne tarihi eserleri ile ilgili yazdığı destan tarzı şiirde, Edirne'deki tarihi eserlerin tahrip edilmesi ile ilgili ilginç bilgiler vardır.

Atatürk (Taşlık Camisi)'ni gördü,
Onarımı üstünde özel durdu.
Zaman - zaman : "- Ne oldu?" diye sordu,
Yapılmıştı, Sinan tarafından.

-----o-----

Her caminin Kabristanlık'ı olurdu,
Yalnız, Ulu Kişiler gömülürdü.
Asırlık Mezar Taşları dururdu,
Hepsini de kırdılar acımadan.

-----o-----

Evvelâ Taşlık Camisi atıldı,
Sonra, (Antik Kırımı) başlatıldı.
(Eski Yazılar), tespit edildi,
Kırma işlemi başladı ardından.

-----o-----

Kırma, Atatürk ölünce başladı,
Milli Şef'in son zamanı yavaşladı.
Sonraları, Belediye'de boşladı,
Yine söküldüler, kırdırılmadan.

-----o-----

Antik Eser'de, Eski Yazı görüldü,
Tüm Kitabeler, balyozla kırıldı.
Kırandan, niçin kırdığı soruldu,
Dedi : "-Arapça Yazı olduğundan."

-----o-----

Sonraları, kırılmadan toplandı,
Selimiye Avlusu'na yollandı.
"-Müzeye konsunlar." denip, saklandı,
Öylece durdular, ilgi yokluğundan.

-----o-----

Sokak Çeşmeleri'ne sıra geldi,
(Kırdırma İşi)'ni, Belediye aldı.
Bütün Kitabeler kırılmış oldu,
Eser kalmadı, mermer yalıklardan.

-----o-----

Sürüp gitti, İkinci Dünya Savaşı,
Artık, hiç kırılmadı Mezar Taşı.
Taş kırdırma, İhtilâfiye'nin işi,
Başladı, Millî Şef'in zamanından

-----o-----

Taşçılar, (Dibek Taşı) da yapardı,
Hayrat için, zenginlere satardı.
Her sokak başında, (Dibek Taşı) vardı,
Kullanılırdı, hayrat olarak,

-----o-----

Sağlığında Ebedi Şef Atatürk,
"-Hic bir cami kalmasın." dedi.
"-Kırık dokuk."
"-Hepsi onarılсын." dedi. "- Çok cabuk."
Para gondertti, Onarım Fonu'ndan.

-----o-----

Hepsini de kırdırdı Belediye,
Kaldırım Taşı yaptı Edirne'ye.
Sonra el attı, Mesçit ve Cami'ye,
Kırdırma başladı, Mezar Taşları'ndan.

-----o-----

Onarım bitmeden, Atatürk öldü,
Onarım Fonu da, kesilmiş oldu.
Onarma yerini, Yıkırma aldı,
Eser Yıkımı başladı ardından.¹⁴¹

İ. Hakkı Soyyanmaz, a.g.e., s. 504-505.

1937

Trakya Manevraları Sırasında
Necmi İğne

Merhum İsmail Hakkı Soyyanmaz 2000 yılında kendi imkanları ile yayınladığı 1500 sayfalık “*Destan-ı Edirne: Destan Tarzı Edirne Halk Tarihi*” isimli eserini dörtlükler halinde yazmış, Edirne tarihine önemli bilgileri not düşmüştür.

1937 Trakya Manevraları Sırasında Necmi İğe¹⁴⁵

Kâzim DİRİK, iki Genç Paşa almış,
NECMİ İğe’yle, YUSUF CEMİL’i bulmuş.
Ev sahibi Şerif Bey’le dışarıda kalmış,
Onlar da geldi, bizim arkamızdan.

Biz oturmuştuk, yerdeki minderlere,
Onlar oturdular, Cumbalı yere.
Cumba içine konan sandalyelere,
YUSUF CEMİL, NECMİ BEY oturmadan.

YUSUF CEMİL, NECMİ BEY dışarıda kaldı,
İkisi de, hizmet etme görevi aldı.
Yatsı Ezanı da, okunmuş oldu,
Şerif Bey’e haber geldi, Bekir Kara’dan.

Dendi : “-Mareşal, Edirne’ye gelmiş,”
“-Yanına, iki General de almış.”
“-Namaz için, Selimiye’de kalmış.”
“-Gelmeyecekmiş, namazını kılmadan.”

“-Şimdi namaz kılıyor.” diye söylendi,
Ardından da : “-Altay’la geldi.” dendi.
Oturana herkes kalkıp ayaklandı,
İki yaşlı Paşa’yla girdi kapıdan.

Cumba vardı, Selâmlık Odası’nda,
Masa, sandalyeler ortasında.
Paşalar oturdular, Cumba’sında,
İskemleye, şilte konmuş sonradan.

145 İ. Hakkı Soyyanmaz, a.g.e., s. 345,347-348.

Mareşal'la gelenler yaşlı idi,
Bilemem, diğer üç General kimlerdi.
Bekir Kara, Kâzım Dirik te vardı,
Tam, yedi kişi vardı, o guruptan.

Ben yere oturdum, sazım elimde,
Paşa Gurubu kaldı, tam karşımda.
Altı Gazi ; Sandıkçı'nın yanında,
Sekiz kişi vardık, bizim tayfadan.

Benden gayrı, yedisi Gazi Baba,
Sırtımızda, eski – püskü uruba.
Ev dokuması, şayak – kalın aba,
Yaz – kış çıkartmazdık sırtımızdan.

Sandıkçı'nın giyinişi ayırıdı,
Altısı da, kaba – yün kuşaklıydı.
Çapraz fişek, karakulak bıçaklıydı,
Başlar saçsız, şıladı usturadan.

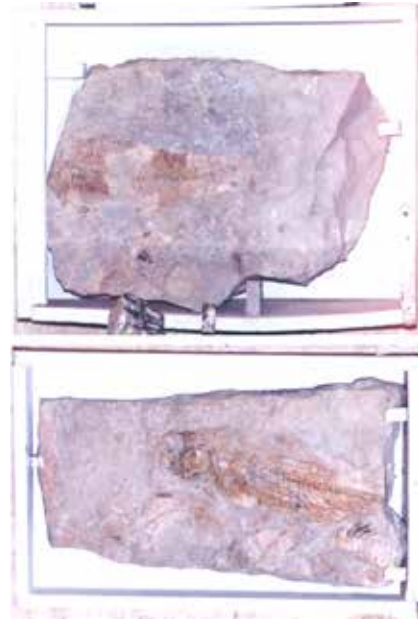
İçeriye sokulmadı, ne Vali,
Ne Ekâbir'den, ne Millet Vekili.
Ne de, Beyağa boynu kravatlı.
Ev sahibi de, nöbet tuttu sofadan.

Yusuf Cemil, **Necmi Bey**, hizmet etti,
Ahmet İhsan Gökçe, helvayı yaptı.
Murat Bey, (Dış Kapı)'da nöbet tuttu,
Hiç kimse giremedi, dışarıdan.

İstihkâm kazarken, erler bir taş bulmuş,
Çıkartırken iki parça olmuş.
Ayrılınca, (Balık) içinde kalmış,
Taşın birine yapışmış kopmadan.

Kovankaya Sırtları'nda bulmuşlar,
İki taşı kırılmadan almışlar.
Görünce hepsi hayrette kalmışlar,
Sandıkçı'ya getirdiler kırılmadan.

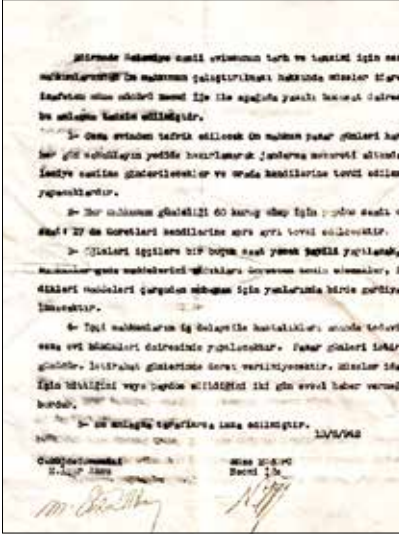
İki taş ta, altı ay bizde kaldı,
Kâzım Dirik, Müzeye haber saldı.
Sonra **NECMİ İGE**, Müzeye aldı,
(Bin dokuzyüz otuzdokuz Yılı)'ndan.

1939 Yılı Ağustos ayında,
SÜLEOĞLU Kovankaya'da
Askerlerin mevzii
kazarken buldukları balık fosili.
(Edirne, Arkeoloji ve Etnografya
Müzesinde.)

Selimiye Arasta arşısı'nın Onarımında
Necmi İe

Necmi İğce, Selimiye Camii ve Selimiye Arastası'nın çevresi ile ilgili çalışmalar yaparak temizlenmesi, onarılması için çaba sarf ediyordu, günümüzde İŞKUR ile işbirliği yapılarak geçici işçi temin edilerek birçok kurum güzel işlere imza atıyor, Necmi İğce de buna benzer bir çalışmayı 13 Haziran 1942 yılında Edirne Başsavcılığı ile yaptıkları bir protokol ile cezaevinden bir miktar mahkûmun Selimiye Camii avlusunda temizlik ve yeniden düzenlenmesi, çimlendirilmesi, çiçek ekilerek yeşillendirilmesi için çalışma başlatır, bir süre sonra da Selimiye Arastası'nın üzerinde yılların tahribatı ile oluşan çökmeler, yapının çatısında, duvarlarında biten ot, ağaç gibi yeşilliklerin ve yıkıntıların temizliği için askeriye den yardım ister, gelen askerlerin başında durarak Arasta Çarşısı'nın çatısında ve çarşı içinde genel bir temizlik yaptırır.

Selimiye Arasta Çarşısı

Sultan III. Murat zamanında Selimiye Camisi'ne gelir sağlamak amacıyla yaptırılmıştır. 225 metre boyunda, 73 kemerli ve 4 kapılıdır. Aralıklı olarak uzun dönemli restorasyonlar geçirmiştir. 124 dükkan mevcuttur. Son dönemlerde Edirne ticari hayatında tekrar önem kazanmaya başlamıştır. Turistik eşya satan dükkanlar çoğunluktadır. Selimiye Camisi'ni ziyarete gelen yerli ve yabancı turistlerin de tercih ettikleri bir alışveriş noktasıdır.

Arasta, "Çarşılarda aynı işi yapan esnafın bulunduğu bölüm" olarak tanımlanır.

Selimiye Arastası, Selimiye Camisi'ne gelir getirmek amacıyla; bu caminin yapımından sonra Sultan III. Murat döneminde Mimar Sinan'ın kalfası Davut Ağa'ya yaptırılmıştır. Arasta'nın yapılış nedenlerinden biri olarak Selimiye Camisi'ne mimari açıdan batı ve güney yönünden destek verme ihtiyacı gösterilir.

Evliya Çelebi bu çarşının; ucuz, özensiz ve bayağı cins ayakkabı yapan ve satan esnaf anlamına gelen kavafalara ayrıldığını yazar. Bu nedenle zamanla Kavafklar Çarşısı (veya aynı anlamda kullanılan Haffaflar Çarşısı) adını aldığı söylenir.

Binanın ortasındaki kubbe "*Dua Kubbesi*" olarak bilinir. Dükkan sahiplerinin her sabah burada toplanıp doğru iş yapacaklarına dair yemin ve dua etmeleri nedeniyle böyle adlandırılmıştır. İlk dönemlerinde çarşının üstünün tümüyle kurşun kaplı olduğu, ancak bu kaplamanın zamanla onarım giderlerinde kullanılarak tüketildiği bilinir.¹⁴⁶

146 <http://www.edirne.gov.tr/selimiye-arasta-carsisi> Erişim Tarihi: 16.11.2020

Necmi İğe Arasta Çarşısı'nın onarımında çalışanları kontrol ediyor.
(Fotoğraflar: SALT Araştırma, Kemali Söylemezoğlu Arşivi.)

30 Eylül 1938 Trakya Umumi Müfettişi Kâzım DİRİK imzalı belgede Selimiye Arastası ile ilgili bilgiler vardır. Arastadaki bazı dükkanların bazı şahıslara ait olduğu ve yakında istimlak edilerek açık müze (Mezar Taşları Müzesi) yapılacağını belirtiyor. En altta sonradan eski yazı ile yazılan bölümde; Onursal başkanımız sayın General Kâzım DİRİK'in İzmir'de olduğu gibi Trakya'da da canlandırarak çok esaslı ve yüksek hamiyetli icraatıyla kulübümüzü kendisine cidden minnettar kılmıştır. Bu münâsebetle de kendilerine derin teşekkürlerimizi arz ederiz. **Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu** yazmaktadır.¹⁴⁷

Arasta:

Selimiye'nin dış avlusunun garp duvarına hemen bitişik olan ve camiin iradı olarak Üçüncü Murat tarafından yaptırılan bu 124 dükkanlı, dört kapılı ve ortasında bir dua kubbesi bulunan çarşının dam ve kubbe kurşunları bundan yetmiş yıl önce, tamir masraflarının bir kısmını karşılamak düşüncesi ile satılarak yerine kiremit örtülmüştür. Balkan Harbi'nde çarşının orta yeri Bulgar mermileri ile yıkıldığı gibi kiremitler de zamanla kırılmış ve belki de aşırılmıştır.

147 Cengiz Bulut Arşivi.

Arasta Çarşısı, aşağıda arz edildiği gibi 1940'ta nispeten küçük bir tamir görmüşse de bugün harap bir haldedir. Rahmetli Umumî Müfettiş Kazım Dirik, arastanın 1940 tamirinden evvel büyüklerimiz için hazırladığı mahdut nüshalı eski eserler albümünde şöyle demiştir: *‘Arasta, bu kış yüksek bir zaruretle topçu hayvanlarına kışla olarak kullanılıyor. Burası Selimiye'nin, müzelerin ve Darussu- byanın bitişiğinde tam bir turist yeridir. Bu arastanın tamiri mümkündür. Ancak her şeyden önce akıntısını durdurmak üzere üstünü horasanlı sıva ile kapatmak lâzımdır. Bu lütfü Yüksek Maarif Vekilinden dilerim.’*

Büyük arastanın kurtulması ve eşi olmayan bu şaheserin hiç olmazsa daha yüzlerce yıl seyrettirilmesi için 10.000 lira, devletin bir kültür sadakası olsun. Hakikatta arastanın tamiri bir kaç yüz bin lira ister. Fakat onun hayatını acilen kurtarmaya büyük ehemmiyet veren Kâzım Dirik, her tarafa başvurarak nihayet Millî Müdafaa Vekâletinin emri ile ve Kor. Komutanının yardımı ile inşaat taburundan istifade ederek ve üç dört bin liralık masrafı karşılamanın yolunu bularak çarşının tam merkezini teşkil eden dua kubbesine kadar olan küçük kubbelerin üstünün örtülmesini temin etmiştir. Haricen görülen şey betondur. Bunun altında horasanlı sıva olup olmadığını tahkike vakit bulamadık. Böylece çarşının yarısı bir iki sene için yıkılmaktan kurtulmuştur. “bir iki sene için» diyoruz çünkü çok geçmeden beton yer yer ayrılmış ve kubbeler tekrar akmağa başlamıştır. Bunun neticesi olarak kubbe ve dam tuğla ve harçları parça parça çarşının içine döküldüğünden bir sakatlığa meydan vermemek için ciheti askeriye çarşısı tahliye etmiştir.

Ziyaretim sırasında kapısı kapalı idi. Görülüyor ki tamir, bu işle birinci derecede ilgili makamlarca mütehassıslar nezaretinde yaptırılmadığından sarf olunan emekler ve para heba olmuştur. Arasta vakti ile Kavaflar Çarşısı olarak kullanılıyormuş. Mülkiyeti, kısmen Millî Emlâkin, kısmen vakıfların ve bazı dükkanlar da hususî şahısların imiş. Tamirine kimse yanaşmadığına göre bugün ayakta bir harabeden başka bir şey olmayan ve kendi kendine yıkılmağa mahkûm bulunan bu çarşı pek ucuz bir bedelle hazine hesabına diğer hisseleri satın alınabilir veya istimlak olunabilir. Bu takdirde Millî Emlâkçe tamiri de kolaylaşabilir. Edirne’de ilgililerin arasta ve benzerleri için halle muhtaç telakki ettikleri mesele, eski eserlerin tamirine lüzumlu büyük meblağların temini mümkün olsa bile bu tarihî binaların ne suretle kullanılacağıdır. Bu meselenin tetkik yeri burası olmamakla beraber, âbidevî eserlerin henüz ayakta duranlarının kurtarılmaları halinde yabancı memleketlerdeki benzerleri gibi turizm bakımından çok cazip şekillerde bunlardan istifade edilebileceği şüphesizdir.¹⁴⁸

148 Taha Toros Arşivi, Süreyya Ergün, “1944 Raporu”

Sultan II. Beyazıd Camii
Hünkâr Kapısı ve Rıhtımlar

Sultan II. Beyazıd Camii Hünkâr Kapısı ve Rıhtımlar

Tunca kenarında, Sultan II. Beyazıd'ın (889/893) 1484-1488 senelerinde yaptırmış olduğu bu külliye; camii, tabhane, darüşşifa, tıp medresesi, imaret, fodla fırını, askeri mehterhâne ve mumhaneden oluşan yüze yakın kubbeli yapıdan oluşur, mimarı Mimar Hayreddin'dir.

II. Beyazıd Camii'nin mihrabı yanında Padişahın camiye girmesi için Hünkâr kapısı vardır ve süslü bir saçakla örtülüdür, bu kapının hemen önünde büyük taşlardan yapılmış olan rıhtımı Padişah Sarayı'na kadar uzanmaktadır.

İstanbul'dan Edirne'ye gelen Padişahlar Saraya ait Saltanat kayıklarına binecek Cuma namazını eda etmek üzere bu camiye gelirler, bu rıhtımlar üzerinde ve Padişahın geçeceği yol üzerinde toplanan halk tarafından dualar, ilahiler okunarak selamlanırdı.

Bu seremoniyi en çok gerçekleştiren, Padişahlığının büyük bölümünü Edirne Sarayı'nda geçiren Avcı IV. Mehmed'dir, Padişah Sarayı Bostancıbaşılarından Aşık Ali Ağa mecmuasındaki bilgilere göre 1673 yılında Edirne'de çok şiddetli bir sıtma hastalığına yakalanan Avcı IV. Mehmed'in iyileştikten sonraki ilk Cuma günü süslü ve sanatkarâne otuz çifte Saltanat kayığı ile Tunca Nehri üzerinden Cuma namazına gelmek üzere bu rıhtımlar hizasına geldiği esnada sarayda toplanmış, Padişah mahfili, hünkâr kapısı önündeki bahçede üç yüz kurban kesilerek fakir fukaraya dağıtılmıştır. Saraçhane Köprüsü'nden camiye kadar Tunca sahilinin her iki tarafı halk ve talebeler tarafından doldurulmuş, çocuklar ilâhiler okumuş, Başhaseki Gülnaz Hatun görülmemiş derecede çok sadaka dağıtmıştır.¹⁴⁹

1900'lerin başından itibaren Tunca nehir yatağının hızla dolmaya başlaması, kışları yağmur ve karın çok yağdığı zamanlar II. Beyazıd Camii ve külliyesi bir metreyi aşkın su altında kalıyor bu muhteşem yapıya zarar veriyordu.

1940'lı yıllarda Tunca Nehri kenarındaki rıhtımlara camiden açılan Hünkâr kapısından camii içine taşkın sularının girmesinin engellenmesi amacı ile Hünkâr kapısının taş ile örülerek kapatılması düşünülür ve saçak da yıkılarak kapı taşla örülür.

1950'li yıllarda Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğünün aldığı bir karar ile Tunca Nehri kenarına su taşkınlarından korunma amacı ile sedde yapılması kararlaştırılır, **Necmi İge** yetkililer ile birçok defalar bu alana gelerek bu projenin tarihi eserlere yapacağı zararı anlatır ama başarılı olamaz.

149 Rifat Osman, Edirne Evkaf-ı İslamiye Tarihi, T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1999, s.68.

Edirne Sarayı Babûsaadet kapısının sağ tarafından başlayarak Tunca Nehri kıyısına kadar bir sedde yapılır, Saray mutfaklarının hemen alt tarafından nehir kenarından başlayarak II. Beyazıd Camii önüne kadar giden rıhtımlarda yapılan bu sedde altında kalır ve Edirne'nin muhteşem zenginliği olan ve tarihe tanıklık etmiş bir devir toprak altında kalır.

Keşke bu rıhtımlar tekrar ortaya çıkarılıp onarılsa, II. Beyazıd Camii'ne girilen Hünkâr kapısı inşa edilse, Yeni Saray'dan Sultan kayıkları ile Tunca Nehri'nden camiye ve Meriç Nehri'ne doğru geziler yapılabilse, Edirne turizmine çok büyük katkısı olur.

II. Beyazıd Camii'nde Hünkâr kapısı ve rıhtımlar 1940'lı yıllar.¹⁵⁰

II. Beyazıd Camii'nde Hünkâr kapısı önündeki rıhtımların 1930'lu yıllardaki hali.¹⁵¹

Saray-ı Cedit Mutfaklarının Tunca Nehri kısmındaki rıhtımlarda arta kalanlar.

150 SALT Araştırma, Ülgen Ailesi Arşivi, TASUH7488

151 Rifat Osman, a.g.e., s.68.

Edirne Müze Müdürü Necmi İğe ve Oral Onur Kültür ve Turizm Bakanlığında tarihi yapıları ve sedde yapılacak alanları gezerken. 1950

II. Bayezid Camii'nde Hünkâr kapısı, Saraçhane Köprüsü kenarında değirmen ve nehir kenarındaki kiremit ve tuğla imalâthanesi. 1890'lı yıllar.¹⁵²

¹⁵² İstanbul Üniversitesi Abdülhamid Han arşivi.

II. Bayezid Camii'nde Hünkâr kapısı önündeki rıhtımlar ve Hünkâr kapısının kaldırıldıktan sonraki hali.¹⁵³

153 Fotoğraf: SALT Araştırma, Ülgen Ailesi Arşivi, TASUH7483001

Edirne'nin Zor Günleri,
Necmi İğge'nin Aldığı Yeni Görevler

İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile birlikte ülkemizde de seferberlik ilân edilmiş, askerlik yapabilecek yaştaki erkekler silah altına alınmaya başlanmış, askere gidemeyenler için de sivil savunma ekipleri oluşturulmuş, konu hakkında bilgisi, tecrübesi olanlardan da yararlanma yoluna gidilmiştir, **Necmi İğde** Birinci Dünya Savaşı ve Yunan işgali sırasında Yunan askerlerine karşı yaptıkları mücadeleler sırasında edindiği tecrübelerini aktarmak için, Halkevi ve Türk Ocağında gönüllü olarak, Edirne halkına kurslar vermeye başlamış, Edirne'ye herhangi bir saldırı olursa verilecek gerilla savaşı ve düşman cephaneliklerine sızma ve yok etme konularında gerekli malzemeleri kurslarda göstererek nasıl kullanılacağı konusunda bilgilendirmeler yapmıştır. Bu kurslar için gerekli malzemeleri Edirne İstihkam Taburundan aşağıdaki belge ile teslim almış ve görevini en iyi şekilde yerine getirmiştir.

16-II-1940

1- Şafler atesleme makinesi
 1- Kablo ma bobin
 1- Nakil muayene aleti
 1- Malzeme ve yedek edavat çantası
 4-adet Tahrip kalıbı
 4- " " Fişegi
 10-M. Kıtábarka fitili (1 kutu)
 Çabuk yanar fitil (2 parça)
 4-Adet Elektrik fırçası
 4- " Kapağı
 4- " Burğu fişegi

yukarıda cins ve mikdarı yazılı 10 kalem malzemeyi iade etmek üzere istihkam Tb.dan muvakkaten teslim aldım.

M. İğde
N. İğde

Tahrip edavat çantasının içindeki

<u>Adet</u>	
1-	Makas
1-	Çakı
1-	Çelik metre
1-	Düz kışkaç
1-	Keski kışkaç
1-	Boğma kışkaç
1-	Rüzka kibriti
10- Kutu	bakır borucuk
1-	Dört ağızlı bakır bor
1- Kutu	Bant

1 Ma Balın Bakır Tel

İkinci Dünya Savaşı'nda Edirne Müzesi

Necmi İğe'nin raporlarından anlaşıldığına göre, II. Dünya Savaşı yıllarına denk gelen 1938-1945 yılları arasında, Edirne'de müzecilik faaliyetlerinin savaşın etkisi altında olduğu görülmektedir. Ziyaretçi sayısının ulaştığı raporda belirtilen 1000 civarı rakamlardan, 1938 senesi 19, 1939 senesi 200, 1940 senesi 300, 1941 senesi 138, 1942 senesi 300, 1943 senesi 500, 1944 senesi 200 kişiye düşmesi bu nedene bağlanabilir. Bu dönem için diğer önemli husus ise Edirne Müzesinin sahip olduğu eserlerin savaş nedeniyle İstanbul'a gönderilmesidir. Topkapı Sarayı Müzesine gönderilen nakli mümkün eserlerin listesinde yer alan dört yüze yakın eserin çoğunluğunu etnografik eserler oluşturmaktadır. Listede yer alan eserlerin tamamı, II. Dünya Savaşı'nın ardından 1951 yılında yeniden Edirne Müzesine dönmüştür.¹⁵⁴

Seferberlik ilanından hemen sonra sınır şehirlerinde bulunan müzelerdeki önemli eserler Ankara'nın talimatı ile özenle paketlenerek İstanbul'daki Topkapı Sarayı'na gönderilir, 31 Temmuz 1940 tarihinde Maarif Vekaletinden Edirne Müzesine yazılı bir emir gelir, Edirne Müzesinden Necmi İğe ve Arkeolog Rüstem Duyuran imzalı Topkapı Sarayı'na gönderilen eşyaların bir çizelgesi hazırlanarak bir üst yazı ile Maarif Vekaletine iletilir.

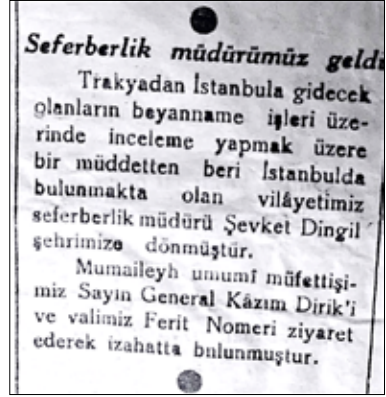
Necmi İğe ve Rüstem Duyuran tarafından imzalanan ve Maarif Vekaletine gönderilen yazı.¹⁵⁵

14.8.1940 Arkeolog Rüstem Duyuran ile en solda Necmi İğe, Topkapı Sarayı'na gönderilecek eserleri paketledikten sonra Edirne Müzesi önünde

154 Hasan Karakaya, a.g.t., s. 30.

155 Hasan Karakaya, a.g.t., s. 131.

1941¹⁵⁶

Edirne Valiliği 1941 yılı başlarında bir el ilanı bastırıp Edirne halkına dağıtır, alınan seferberlik kararı sonrası, seferberlikte görev alacakların ve görev almaya-
cakların ailelerini “Trakya, İstanbul, İzmir, Ankara ve Erzurum hariç olmak üzere” Anadolu’ya gönderebilecekleri belirtilir, gideceklerin yanında elli kiloya kadar eşyayı Devlete ait tren, vapur gibi araçlarda ücretsiz götürebilecekleri belirtilir. Karaağaç ve Bulgar sınırına dayanan Nazi Almanyası’nın askerleri Edirne’nin boşalmasına sebebiyet vermiştir, birçok aile Edirne’den göç ederek Anadolu’ya gitmiştir.

Trakya Umum Müfettişi Kazım Dirik İkinci Dünya Savaşı’nın devam ettiği ve ülkemizde büyük sıkıntılara neden olduğu günlerde dahi Edirne’de halkın yararına pek çok işler yapmasına rağmen Vilayet tarafından yayınlanan, Edirne’den gitmek isteyenleri bilgilendirme beyannamesi ve bazı uygulamalar yüzünden Ankara’ya defalarca şikayet edilmiştir.

156 1941 Edirne Postası Gazetesi haberi.

Edirne’de Serbest Meslekle Uğraşan H. Turgut, M. Numan’ın Şikayetleri

Edirne’den ayrılma hareketlerine engel olduklarından dolayı H. Turgut ve M. Numan, Trakya Umum Müfettişi General Kâzım Dirik ve Edirne Valisi Ferit Nomer hakkında 6. 5.1941 tarihinde şikayetçi olmuşlardır.

Şikayetlerine göre Edirne %75 boşalmış, Kâzım Dirik ve Vali bundan iki buçuk ay önce eşyalarını kaçırmışlardır. Hanımları ise halkın bir an evvel gitmeleri için propaganda yapmışlardır. Şimdi ise merkeze yüzü görünmek için kimsenin dışarıya çıkmasına ve eşyasının göndermesine izin verilmemekte, polis ve jandarmaya şiddetli emirler verilmektedir. Bunu sebep gösteren bu kişiler baskının son bulmasını ve bir an evvel serbestlik verilmesini rica etmişlerdir.

Kâzım Paşa şikayet üzerine yazdığı karşı savunmasında devlet otoritesini bozmak isteyen, düzene karşı olan bazı kişilerin zaman zaman çıkabileceğini, şikayetlerin tamamen yalan olduğunu, göçün frenlenmesi ve normal bir şekilde sokulması yüzünden iftiraya uğradığını ifade etti. İftira atanların da mahkemeye verilmesini talep etti.¹⁵⁷

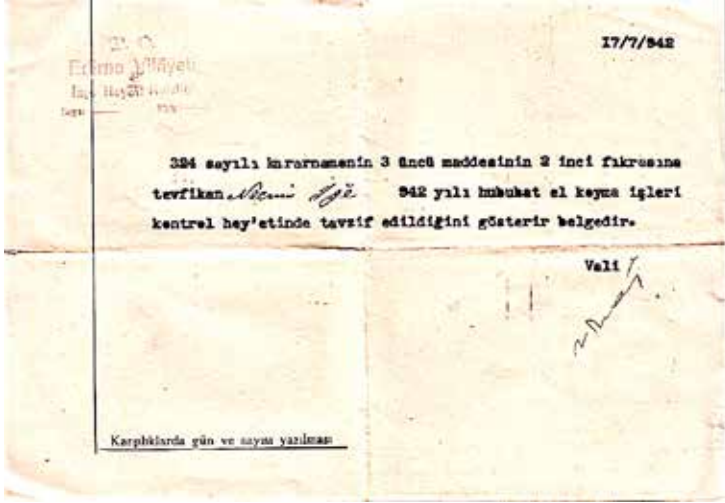
İkinci Dünya Savaşı’nın başlamasıyla savaşı sınırlarından uzak tutmak isteyen Türkiye, seferberlik ilan etmiştir. Bu durum, sadece dış tehditleri engelleyici bir milli müdafaa tedbiri olarak değerlendirilse de sonuçları itibarıyla aslında karşımıza bir iâşe meselesi olarak çıkmıştır. Seferberlikle birlikte zirai kesimde çalışan üretici kitlenin önemli bir kısmının askere alınmış olması iâşe sorununu, sadece askerin beslenmesi sorunu olmaktan çıkararak, ülkenin iâşe meselesi haline getirmiştir. Tabii ki bu noktada uluslararası ekonomik koşulların da etkisi olduğu hatırlatılmalıdır. İşte görülen bu gerçek üzerine hükümet ülkedeki iâşe sorununu çözmek için büyük bir ekim seferberliği başlatmıştır. “En Az İki Misli Ürün” parolasıyla hareket edilen bu dönemde ekim seferberliği kapsamında alınan tedbirlerle arazilerin boş bırakılmasının önüne geçilerek maksimum seviyede ürün elde edilmek istenmiştir. Milli Korunma Kanunu ile hükümete, ekonomiye müdahale edebilmek için çok geniş yetki ve görevler verilmesi de bu hususta yapılan çalışmalara büyük katkı sağlamıştır.¹⁵⁸

Alınan tüm önlemlere rağmen ülke geneline yetecek derecede hububat üretilememekte, köy ve şehirlerde tarlada üretim yapacak genç nüfus askere alındığı için yeterli buğday üretimi gerçekleşemiyordu, ülke çapında buğday karaborsaları oluşmaya başlamış, buğday fiyatları artmıştır, köylü buğdayını ucuz fiyata devlete

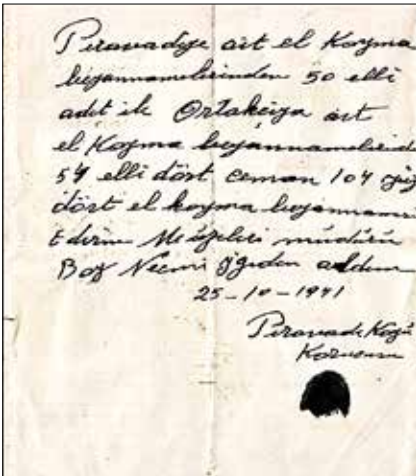
157 Yeliz Batı, a.g.t., s. 109.

158 Sevilay Özer, “II. Dünya Savaşı Yıllarında Ekim Seferberliği”, CTAD (Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi), Bahar 2012, Sayı: 15, s. 31.

satmak istemiyordu, bunun üzerine Valiliklere gönderilen bir emir ile Edirne Vilayetince bir İaşe Heyeti Reisliği oluşturulur, bu heyette **Necmi İğce** de görevlendirilir ve kendisine görev belgesi verilir.

Edirne Vilayetince oluşturulan İaşe Heyeti Reisliğinin emri ile **Necmi İğce** köyleri at üzerinde dolaşarak, köylünün elindeki hububatın % 25'ine el koymuş, bu ürünlerin kimlerden alındığını ve miktarını belirten beyannameler hazırlamış. Bu beyannameleri köy korucularına teslim ederek, köy korucusu nezaretinde köylüden teslim alınan ürünler Devletin belirlediği buğday depolarına sevk edilmiş ve Edirne Vilayetinin un ihtiyacı bu şekilde karşılanmaya çalışılmıştır.

Necmi İğce el konacak % 25'leri kontrol etmek için on beş günlüğüne, günlüğü 150 kuruştan bir at kiralamış, karşılığında yirmi iki lira elli kuruş ödemiştir.

Alınan bu önlemler de çare olmamış, un sıkıntısı had safhaya ulaşmış, fırınlar ekmek üretemez hale gelmiştir, son çare olarak ekmeğin karneye bağlanması düşünülmüş, Devlet memurlarına Vilayet Makamı ekmek karneleri vermiş, bu karnelere karne sahibinin bakmakla yükümlü oldukları kişilerin isimleri yazılmıştır, bütün belediyeler ekmek karneleri bastırarak halka dağıtmışlardır, ekmek karnesi olmadığı zaman da kişilerin Nüfus Cüzdanlarına "Ekmek" mührü ve bir numara vurulmuştur.

Savaş yıllarının hububat yetersizliğinin bir sonucu olarak ekmek sıkıntısı baş göstermiştir. Bu nedenle tek tip ekmek çıkarılmasına karar verilmiştir. Alınan önlemlerin de yetersiz kalması üzerine 9 Ocak 1942 tarihinde hükümetin yaptığı açıklama ile karne uygulaması başlatılmıştır. Bu uygulamaya göre herkesin bir karnesi mevcut olacaktır. Karneler büyükler, küçükler ve işçiler olmak üzere üç ayrı gruba ayrılmıştır. 7 yaşına kadar olan çocuklara günde 187,5 gram, 7 yaşından büyük olanlara 375 gram, ağır işte çalışanlara da 750 gram ekmek verilmesi uygun görülmüştür.¹⁵⁹

159 Sevilay Özer, a.g.m., s. 34.

T. C.
EDİRNE BELEDİYESİ
Müstahak haricinde kalan
Değirmen ve Dargılılları
Şehir halkına mahsus
EKMEK KARTI

Ara'lık-Okul: 1945 ayına kadar.

Çaybağcılar Lefteriz Y. al verilmiş

BÜYÜKLER İÇİN

Ana kar-
No: **B.**
9 Eylül 1922 İzmir & Türkiye Fotoğrafları

MART
1942
EKMEK KARTI
Büyükler için

- 1 - Yurdun her tarafında müteberdir.
- 2 - Gününde kullanılmayan kupon geçmez.
- 3 - Gelecek ayın kartı alınırken bu kısmı geri verilir.
- 4 - Tahrib ve taklidi Millî korunma kanununun tayin ettiği cezayı müstaheldir.

T. C. EDİRNE BELEDİYESİ Müstahak haricinde kalan Değirmen ve Dargılılları Şehir halkına mahsus EKMEK KARTI		Temmuz	Temmuz	Temmuz	Haziran	Haziran	Haziran	Haziran	Haziran
		21	13	8	20	22	15	8	1
		Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim
		21	14	7	21	23	16	9	2
		Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim
		22	15	6	1	24	17	10	3
		Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim
		23	16	5	2	25	18	11	4
		Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim
		24	17	4	3	26	19	12	5
		Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim
B.		25	18	3	4	27	20	13	6
		Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim
		26	19	2	5	28	21	14	7
		Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim
		27	20	1	6	29	22	15	8
		Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim
		28	21	0	7	30	23	16	9
		Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim
		29	22	0	8	31	24	17	10
		Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim
		30	23	0	9		25	18	11
		Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim
		31	24	0	10		26	19	12
		Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim	Ekim

Edirne Belediye'sinin bastırıldığı karneler.
(Cengiz Bulut Arşivi.)

<p>Memurınıza aydınlatma karnesi, karışık ve ya tek yönlü işler için verilir.</p> <p>Aile üyeleri Edirne Valiliği evrakları için işler ve diğer kamu işleri için karneler, memur memurların aile üyelerine, memur memurların aile üyelerine.</p> <p>Aile üyelerinden birinin Edirne veya başka bir yerde çalışması halinde, bu işler için karneler verilir.</p> <p>Karnesi kullananlar memur memurların aile üyelerine, Edirne Valiliği evrakları için işler ve diğer kamu işleri için karneler, memur memurların aile üyelerine, memur memurların aile üyelerine.</p> <p>Aile üyelerinden birinin Edirne veya başka bir yerde çalışması halinde, bu işler için karneler verilir.</p> <p>Karnesi kullananlar memur memurların aile üyelerine, Edirne Valiliği evrakları için işler ve diğer kamu işleri için karneler, memur memurların aile üyelerine, memur memurların aile üyelerine.</p>	<p>Vilayeti: <i>Edirne</i></p> <p>Karnesi: <i>9</i></p> <p>Maaş ve Ücretli Memur ve Müstahdemlere mahsus</p> <p>KARNE</p> <p>Nº217232 *</p> <p>Ad ve soyadı: <i>Necmi İyge</i></p> <p>Dairesi: <i>Edirne Müfettişliği</i></p> <p>Memurluğu: <i>Müfettişlik</i></p> <p>Memurluğu: <i>Edirne Nispetiye</i></p> <p><i>Sinan Caddesi №150</i></p>
--	---

<p>Fotoğraf</p> <p>Resimlere mecbur olduğu memurların</p> <p>RESİM MEVCUT OLMADIĞI YERLERİ</p> <p><i>Hosni Karim 33</i></p> <p><i>20.000 000000 0</i></p> <p><i>Emir 3</i></p> <p><i>Yakup Akbulut 10.12.1910</i></p> <p><i>Mehmet 52</i></p>	<table border="1"> <tr> <td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td> </tr> <tr> <td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td> </tr> <tr> <td>11</td><td>12</td><td>13</td><td>14</td><td>15</td> </tr> <tr> <td>16</td><td>17</td><td>18</td><td>19</td><td>20</td> </tr> <tr> <td>21</td><td>22</td><td>23</td><td>24</td><td>25</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1	2	3	4	5																						
6	7	8	9	10																						
11	12	13	14	15																						
16	17	18	19	20																						
21	22	23	24	25																						

<p>Edirne Valiliği</p> <p>Dağıtım Karnelerine</p> <p>riği</p>	T	N	H
	BEŞ	BEŞ	BEŞ
	U	E	İ
	BEŞ	BEŞ	BEŞ
Adı ve Soyadı: <i>Necmi İyge</i>	V	P	K
İşi: <i>Müfettişlik</i>	BEŞ	BEŞ	BEŞ
Adresi: <i>Edirne Nispetiye</i>	Y	R	L
<i>Sinan Caddesi №150</i>	BEŞ	BEŞ	BEŞ
Not: <i>Osman Karim № 217232</i>	Z	S	M
Karne Çerçevesinde her nevi muhtemel işler için kullanılmaya mahkumdur. Memur memurların aile üyelerine verilir.	BEŞ	BEŞ	BEŞ
Memur memurların aile üyelerine verilir.	D	O	O
Memur memurların aile üyelerine verilir.	BEŞ	BEŞ	BEŞ

Edirne Vilayetinın memurlar için bastırıldığı ekmek karneleri.

Savaşın uzun sürmesi sadece ekmek ve gıda sıkıntısını değil beraberinde kışların çok soğuk geçmesi gaz ve yakacak odun kömür sıkıntısını da beraberinde getirmişti, bu yüzden gaz da karneyle verilmeye başlanmıştı. Edirne son yılların en soğuk kışını geçirmekte işsiz güçsüz mesleği olmayan, hiçbir geliri de olmayan kişiler perişan duruma düşmüştür, Valilik ve Belediye her sabah bazı camiilerde halka sıcak çorba dağıtıyor ama bu yapılanlar sıkıntılara çare olmuyordu. Aşağıdaki fotoğrafta at arabasının yanında **Necmi İge** Edirne Belediye bahçesinde ihtiyacı olanlara yakacak odun dağıtırken görülüyor.

Edirne Belediyesi
GAZ VESİKASI

Adı : _____
Soyadı : _____
İşi : _____
Mahallesi : _____

H. No. _____
Elektrik No. _____

Edirne Belediyesi
GAZ VESİKASI

Adı : _____
Soyadı : _____
İşi : _____
Mahallesi : _____

H. No. _____
Elektrik No. _____

Edirne Belediyesi İkinci Dünya Savaşı yıllarında Ekmek Kartı'nın yanında, Gaz Vesikası da dağıtmaktaydı.

Necmi İge 17 Nisan 1947 tarihinde Edirne İl Defterdarlığı Gelir Müdürlüğü tarafından 1947 yılı "Hayvanlar Vergisi" yoklaması için görevlendirilir ve Edirne Merkez ilçeye bağlı 26 adet köyde çalışmalar yapar. O günkü şartlar düşünüldüğünde zor ve meşakkatli bir görevdir, Edirne'de yeterli otomobil olmadığı için bu tür görevlere at üzerinde gidilirdi, bu yüzden bu tür görevleri herkes kabul etmezdi, Necmi İge vatan sevgisi ve çalışmayı seven biri olduğu için bu tür görevlere hayır demez, daima devletin, milletin menfaatine olan işlerde daima görev almış ve bu görevleri başarılı bir şekilde neticelendirmiştir.

T.C

17/4/947

Edirne İl Defterdarlığı
Gelir Müdürlüğü
Sayı: Necmi İge
(Kol No: 3) Müze müdürü

1947 Yılı hayvanlar vergisi yoklamasına memur edilmiş olduğunuzdan yoklamasını yapacağınız köylerle yoklama kol başının ismi aşağıda gösterilmiştir.

Derhal kol başınızla temasa geçmeniz ve 21/4, 947 pazartesi günü saat "10" da gerekli talimatı almak üzere gelir dairesine gelmeniz ve aksi takdirde verilen vazifeyi kabul etmemiş sayılarak yerinize beşkasının tayin edileceği tebliğ olunur.

Vali .V.

Kol başının adı ve No.
Hakkı Köyü: Müfettişlik köy
birosunda memur

İskender ve küşen, Sazlı dere, habiller, söğütlü dere, hasküy, osmanlı, oğukpaşa, abalar, havsa, necatiye, naip yusuf, Kaba ağaç, kolubalık, çukur köy, kuzucu, şerbettar, bakışlar azatlı, elçilli, doyran, karakasım, kara kasım orhaniye, tayakadın, üyükü tatar,

Kolun telâki Noktaları:
14/5/947 günü saat "8" de Naip yusuf köyünde Uzun köprü yoklama kolu ile telâki yapılacaktır.

10.

Necmi İge her umumi nüfus sayımında Tavanlı Çeşme Mahallesi 106 numaralı nüfus mıntikası sayım kontrol memuru olarak görevlendirilmiştir.

Örnek: C Kırsal No. ———
Mahalle No. **69956**

1949 UMUMİ NÜFUS SAYIMI
Sayım ve kontrol memurlarına gönderilecek kısım

III Bu parça sayım veya kontrol memurlarına kendilerinde kalacaktır.

Sayım veya kontrol memurunun adı
Tarımcağı

Adresi
Necmi İge

Mahalle No. *106* Numaralı nüfus mıntikasında
Sayım Kontrol memurlarına layık edilmiştir.
Bu işin ait vesikaları ve işin eden talimatı almak üzere *24.2.1950* tarihinde saat *10.00* tarihinde *İzmir* ilçesinde tebliğ olmuştur.

Vali, kaymakam, veya mahalle müdurlerine, ilçeye ve belediye başkanlarına.

7619/106

İzmir

Örnek: C (Tavanlı Çeşme Mah. 106) Kırsal No. ———
Mahalle No. **69956**

1949 UMUMİ NÜFUS SAYIMI
Sayım ve kontrol memurlarına gönderilecek kısım

III Bu parça sayım veya kontrol memurlarına kendilerinde kalacaktır.

Sayım veya kontrol memurunun adı
İhtiyat Kontrol memuru

Adresi
Wize memuru

Mahalle No. *106* Numaralı nüfus mıntikasında
Sayım Kontrol memurlarına layık edilmiştir.
Bu işin ait vesikaları ve işin eden talimatı almak üzere *24.2.1950* tarihinde saat *10.00* tarihinde *İzmir* ilçesinde tebliğ olmuştur.

Vali, kaymakam, veya mahalle müdurlerine, ilçeye ve belediye başkanlarına.

106

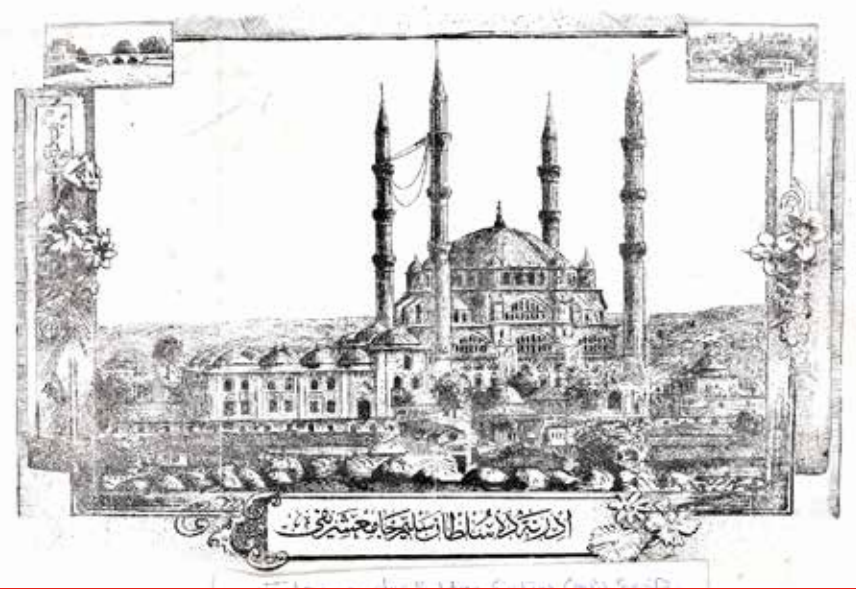
İzmir

T. C.
Trakya Umumi Müfettişliği
Özel Büro

*H. H. H. Haldun ilçesi Kotiyu Wize
H. Ay Necmi İge olarak
23.2.1940 H. K. 106
A. İge*

Selimiye Camii'nin Hünkâr Mahfilindeki
Abdesthanenin Yıkılmasında Necmi İğe

“Bir zamanlar Sultanların konup yerleştiği,
genişletip büyüttüğü,
Avrupa'nın düzenini değiştirci kararların alınıp yerine getirildiği
Meriç'in, Tunca'nın, Arda'nın boyun büküp birbirine dolandığı,
birbirine katıldığı bir kenttir, Edirne.
Ve Edirne'ye nereden girerseniz giriniz sizi Selimiye
karşılacaktır.”

Edirne Sultan Selim Camii Şerifi.¹⁶⁰

Selimiye Camii'nin Hünkâr Mahfili.

Selimiye Camii Hünkâr Mahfilinde Bir Gizem

Giriş

Mahfil; İslâm mimarisinin dinî yapılarında özel kullanımları olan mekân birimlerine verilen bir isimdir. Kelime anlamı ise toplanılacak yer, toplantı ve görüşme yeri anlamına gelmektedir. Mahfil olarak tanımlanan bu özel mekân birimleri, etrafı parmaklıklarla çevrili ve zeminden kâh seki olarak kâh sütunlar üzerinde yükseltilerek inşa edilmiş, kişiye veya kişilere özel bölmelerdir. Mahfiller kullanıcıya göre çeşitlendirilmişlerdir. Sadece hanımların kullandığı birime “Kadınlar Mahfili”, müezzinlere mahsus birime “Müezzin Mahfili”, sultanların kullanımına ayrılan seki biçiminde ayrılan alçak bölüme “Maksure” (Resim 1), bunların sütun üstünde yükseltilmişlerine “Hünkâr mahfili/ Sultan Mahfili/ Bey Mahfili” gibi isimler verilmiştir. Şehrin en geniş kitlelerini içine sığdırabilen mabetlerin, aynı zamanda şehri/ülkeyi yönetenleri ve yönetilenleri bir araya getiren bir “halk meclisi” binası işlevini gördüğüne hiç kuşku yoktur.

Resim 1: Edirne Üç Şerefeli (Burmali/Yeni) Camii içinde Maksure (Sultan Mahfili) (Fotoğraf: M. Ali Esmer 2018)

Bu açıdan bakıldığında çıkış amacının tam aksine, Selçuklu ve Osmanlı döneminde cami içlerine yapılmış olan Sultan mahfillerinin de Sultan'ın saklanması, gizlenmesi, korunması veya yalnız kalıp inzivaya çekilmesi amacı ile yapılmadığı çok rahatlıkla anlaşılacaktır.

Esasında söz konusu mahfillerin, o şehrin ileri gelenlerinin toplanarak, şehrin sorunlarını çözmeye yönelik "Divan" oluşturulan özel mekânlar olduğu da gözden kaçmayacaktır.

Edirne Selimiye Camii ve Hünkâr Mahfli

Cami içinde mihrap duvarı ile mihraba göre sol yan duvarının birleştiği köşede bulunmaktadır. (Resim 2). Hünkâr mahfli tıpkı ilk örneği olan Edirne II. Bayezid Camisi'nde olduğu gibi mermer sütunlar üzerinde yükseltilerek inşa edilmiştir. İki kenarı cami beden duvarına bitişik olup, diğer iki kenarı dört adet mermer sütun üzerine oturtulmuş, ikişer göz sivri kemer (Türk Kemer) ile taşınmaktadır. Kemer araları mavi renklerin hâkim olduğu çini panolarla tezyin edilmiş, hemen üzerinde yer alan mahfil döşemesi alçak mermer korkuluklarla nihayetlenmiştir. Mermer korkuluk üzerinde görülen ahşap kafes korkuluklar muhdes (sonradan ilave) olup, işçilik ve malzemesinden de çok kolay anlaşılacağı üzere yakın bir zaman eklentisidir.

Resim 2: Edirne Selimiye Camii Hünkâr Mahfli
(Fot. Prof. Dr. Nakış Karamağaralı)

Hünkâr mahfili içinde yer alan tavanlar kalem işleri, duvarlar ise Klasik Osmanlı döneminin çini sanatının doruk noktası diyebileceğimiz güzellikteki çini panoları ile kaplanmıştır. (Resim 3). Maalesef yazılı eski kaynaklardan da edindiğimiz bilgilere göre bu çinilerin bir bölümü, 1878 Rus işgali sırasında yerlerinden sökülerek Rusya'ya götürülmüştür.

Resim 3: Bir dönem de abdesthane olarak kullanılan Hünkâr mahfilinden "itikaf hücre'si"ne giriş kapısı. (Fotoğraf: Dr. Rifat Osman 1921)

Selimiye Hünkâr Mahfiline 1837 Yılında İlave Edilen Çirkin Helâlar ve Yıkım Süreci

Hünkâr mahfilinin kible duvarına bitişik olan kısmında bulunan alçak bir kapıdan geçerek (Resim 4), önce 1.45x0.92 m. ölçülerinde dar bir alana (Resim 5-6), sonra da 1.62x2.90 m. ölçülerinde küçük bir hücreye ulaşılmaktadır. Bu hücre "itikâf hücre'si" olarak tanımlanmakta, Selimiye Camii'ne gelen ziyaretçilere hünkâr mahfilinde namaz kılan padişahların daha sonra bu hücreye girerek dua ettikleri, Kur'an okudukları, dünyevi düşüncelerden uzaklaştıkları yıllardır anlatılmaktadır ki hücre içindeki küçük aydınlatma penceresinin doğrudan cami haziresine (kabristanına) bakması bu tezi doğrular gibidir.

2001 yılında yerel tarihçi ve araştırmacı yazar Mehmet Ağırman ilk defa olarak Selimiye Camii hünkâr mahfiline bitişik bir yapının varlığından ve bunun da abdesthane (helâ) olarak kullanıldığını, daha sonra da bir şekilde yıkıldığını ifade

etmişti. Ağırhan'ın verdiği bilgi harici helânın hiçbir görseli yoktu. Bundan dolayı haklı olarak Mimar Sinan'ın ve döneminin bir ürünü olamayacağını söyleyerek itiraz etmemize rağmen yıllar sonra o sözlerin etkisi ile yine de böyle olayın peşine düşme gereği duyduk.

2013 yılında bir müzayede de görerek arşivimize kattığımız, arkasında 23.8.1941 tarihli Müzeler Müdürü Necmi İğe'nin "Hünkâr Mahfilindeki Abdesthanenin (Helâ) Yıkılışı" (Resim 7 - 8) anına ait bilgi notu olan fotoğraftan sonra, olması gereken abdesthanenin (helânın) görüntüsünü veren fotoğrafın peşine düştük.

Resim 4: Hünkâr mahfilinden "itikâf hücresi" ne giriş kapısı.

Resim 5: İtikaf Giriş kapısından hücreye uzanan kısa ve dar koridor

Resim 6: İtikaf Hücresi

Resim 7 -8: Selimiye Camii Hünkâr Mahfli abdesthanesinin yıkılışı ve merhum Müzeler Müdürü Necmi İğe ve Vali Ferit Nomar, Vakıflar Müdürü İbrahim Kayaalp, İstihkam Tabur Komutanı Hami Nail. Aynı resmin arkasındaki Necmi İğe'nin notu.

Hünkâr mahfilindeki abdesthane hakkında yaptığımız araştırmalar sırasında yıllardır Kırkpınar ve Edirne fotoğraflarını çekerek arşivleyen, Edirne eski Belediye Başkanı merhum Nuri Alışkan'ın oğlu Sinan Alışkan'a ulaşıldı. Sinan Bey 1980 yılı sonlarında Vakıflar Bölge Müdürlüğü adına Selimiye Camii ve Külliyesi'nin her bir köşesini titizlikle fotoğrafladığını, Hünkâr mahfilinde ve abdesthanede çekimler yaparken duvara dayalı vaziyette bir helâ taşı görerek fotoğrafladığını ve çektiği fotoğrafların filmlerini Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ne verdiğini ifade etmiştir.

Nihayet 2017 yılında, *edirnetaribi.com* web sitesini birlikte hazırladığımız Cengiz Çapa arkadaşımız Edirne ile ilgili yeni bir arşive ulaştığını belirterek bazı fotoğrafları sitede yayınlamak üzere ilettiği fotoğraflardan birkaçı, tam da aradığımız resimlerdi. Bu fotoğraflar 7 Kasım 1922 tarihinde Albert Kahn isimli bir Alman gezgin tarafından, Selimiye Camii haziresi tarafından çekilmiş olup, bu görselde minareye ve kible duvarına bitişik olarak ahşap ve tuğla ile inşa edilen eklektik bir karkas yapının varlığı ayan beyan gözükmetedir. (Resim 9) Edirne sevdalısı Dr. Rıfat Osman'ın 1921 yılında kaleme aldığı ve Ülkü (Ayan) Özsoy tarafından Osmanlıca'dan sadeleştirilerek 1999 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce yayınlanan Edirne Evkâf-ı İslâmiyye Tarihi'nin birinci cildi, Camiler ve Mescitler kitabındaki notlarında, bunun alt katında da bir helânın olduğu ama 1921 yılı öncesi yıkıldığını anlıyoruz. Yine Dr. Rıfat Osman 1921 yılındaki notlarında, hünkâr mahfili itikaf odasının penceresi kapıya dönüştürülerek girişi yapılan ve halen durmakta olan (1921 yılında) üst kat helânın yıkımını yapacak olanlara övgüler yağdırıyordu. Yıllar sonra 1941 yılında bu övgüye merhum **Müzeler Müdürü Necmi İge** ve Vali Ferit Nomar, Vakıflar Müdürü İbrahim Kayaalp, İstihkâm Tabur Komutanı Hami Nail olacaktı, ruhları şâd olsun.

Resim 9: 7 Kasım 1922 tarihinde Albert Kahn isimli bir Alman gezgin tarafından, Selimiye Camii haziresi tarafından çekilen fotoğraf ve 1837 yılında eklenen muhdes yapı.

Dr. Rıfat Osman'ın da belirttiği gibi aslında sonradan ilave edilen bu bölüm, Sultanlara mahsus abdesthanedir. Bu konudaki en ayrıntılı bilgiyi Dr. Rıfat Osman'ın kaleme aldığı notlardan şu şekilde öğrenmekteyiz: “*H. 1253 (M.1837) tarihinde bu küçük odanın penceresi genişletilerek kapıya dönüştürülmüş ve mihrabın soluna rastlayan minare kâidesine dışarıya doğru ahşab bir abdest-hâne (helâ) yapılmıştır ki, câmi-i şerifin kible tarafını çirkinleştirmekle ve güzel bir yüzde Haleb çıbanı gibi durmaktadır, bu abdest-hânenin (helâ'nın) zemin katında da padişahın maiyetinin ileri gelenlerine ait yine bir abdest-hâne (helâ) yapılmış iken Vakıflar eski müdürü Sadreddin Bey tarafından yıkılarak ortadan kaldırılmasında bazı bilgî kişiler, bahsi geçen kişinin Mimar Sinan eserlerini harap etmiş olmak suçuyla mahkûm ve yaygaralar kopararak cabilliklerini göstermişlerdi. Zira Caminin yapılışı sırasında söz konusu yerde alth üstlü iki işe yaramaz abdest-hâne (helâ) bulunmasına ne Mimar Sinan'ın yetkisi ve ne de zamanının zihniyeti müsâde ederdi. Hakikatı değiştirmekle abdest-hânelere (helâ) Mimar Sinan eseri demek gerçekten cehalet göstergesidir. Geride kalan abdest-hâneyi (helâyı) yıkıp ortadan kaldırmakla Sinan'ın ruhunu şâd edecek bahtiyâra şimdiden selam ve övgüler olsun.”*

Son olarak da, Hünkâr mahfilindeki abdesthane hakkında, Edirne yerel tarihçilerinden Araştırmacı Yazar merhum Oral Onur'un kaleme aldığı bir kitabında; “*1910 Edirne Valisi Halil Bey iken Sultan Reşad Edirne'ye gelmiştir, Sultan Reşad prostat hastalığına tutulmuştu, Selimiye Camii'nin Padişah Mahfelinde, ufak İtikat odasına bir kenef (hela) taşı kondu.*” bilgisine erişilmektedir.

Sonuç

İslâm mimarisi ibadethanelerinde hünkâr mahfillerinin tanımı, ortaya çıkışı ve günümüze kadar olan mekân gelişimi, söz konusu yazımızda özet olarak ele alınmış, bu gelişim içerisinde meydana gelen özgün ve muhdes değişiklikler/eklentiler, sayısal ifadelerle, dönem anlayışı içerisinde kısaca değerlendirilmiştir. Daha sonra da, Koca Sinan ustamızın eseri olan, Klasik Dönem Osmanlı mimarisinin zirve yapısı Selimiye Camisi hünkâr mahfilinde bir zamanlar yer almış muhdes bir yapı eklentisini ele aldık ve belgeler ışığında değerlendirmeye çalıştık. Ve sonuç olarak her ne kadar bu mahfillere gerek özgün halinde gerekse sonradan birtakım eklentiler yapılsa da hiçbir zaman bu örnekte görüldüğü gibi abdesthane, yani hela gibi birimi ilave edilmemiştir. Sultan mahfilleri gelişim sürecinin tam da ortasında olan Selimiye gibi bir camide ise bu eklentinin özgün olması, asla söz konusu bile değildir.¹⁶¹

¹⁶¹ Cengiz Bulut'un bu makalesi Evlâdı Fatihan ve Trakya Balkan dergilerinde 2019 yılında yayınlanmıştır.

Necmi İğne'nin
Halkevi Çalışmaları

Necmi İğe'nin Halkevi Çalışmaları

Edirne Halkevi, halkevlerinin kurulduğu yıl olan 1932 senesinde tesis edilmiş olup bünyesinde barındırdığı pek çok kol ile faaliyetlerini sürdürmüştür. Her fırsatta eğitime verdiği önemi sözlerinde ve yaptığı faaliyetlerde gösteren General Kâzım Dirik Paşa, halkevlerinin her yerde açılması için büyük çaba gösterdi. Çabası sonuçsuz kalmadı, onun döneminde Tekirdağ'ın Malkara ilçesinde; Çanak-kale'nin Gelibolu ve Biga ilçelerinde; Kırklareli'nin merkezinde, Vize ve Babaeski ilçelerinde Halkevleri açıldı.¹⁶² Açılan her Halkevinde kollar oluşturularak çalışmalar yapmaları sağlandı, Edirne Halkevi'ndeki kollar; Dil, Tarih, Edebiyat Kolu, Sanat Kolu, Gösteri Kolu, Spor Kolu, Sosyal Yardım Kolu, Kurslar Kolu, Kitapsaray Yayın Kolu, Köycülük Kolu, **Müze ve Sergi Kolu**, Köy Kalkınma Çalışmaları ve **İdeal Cumhuriyet Köyü Projesi** gibi birçok işler yapıldı.

Edirne'de yayınlanan ve İbrahim Akıncı'nın sahibi olduğu 25 Mart 1936 tarihli Buç gazetesinde Edirne Halkevi'nde Edirne'nin Kara günü 26 Mart anma günü düzenleneceği manşet yapılmıştır.¹⁶³

Necmi İğe ve arkadaşları Halkevi çalışmaları kapsamında, Edirne'nin kara günlerini anma günleri de düzenlemişlerdir, başta Balkan Savaşı'nda 26 Mart 1913 Edirne'nin işgal günü olmak üzere, Yunan işgal günlerini yaşayanlardan Edirne halkına ve öğrencilere anılarını anlattırarak gelecek nesillere bu acı günlerin unutulmaması ve ibret alınması yönünde bilinç oluşturmaya çalışmışlardır.

¹⁶² Yeliz Batı, a.g.t., s. 90.

¹⁶³ Edirne İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü Arşivi.

General Kazım Dirik, Evkaf Müdürü Esat Serezli, en arka sırada Osman Nuri Peremeci, Necmi İğe ve Edirne Protokolü Halkevi'nde bir toplantıda.1940

Edirne Halkevi'nde bir etkinlik hatırası, sağdan altıncı Necmi İğe.
1940

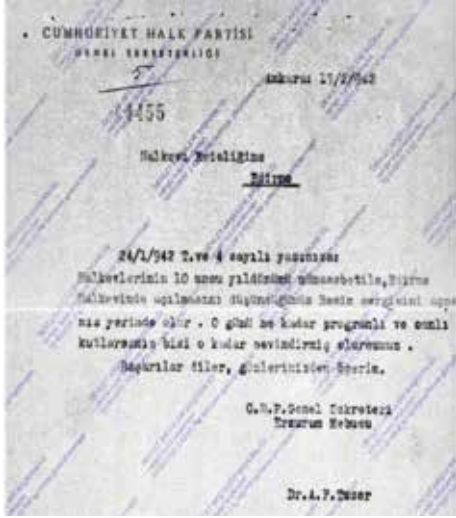
7 Kasım 1948 Kültür Müşaviri Hamdi Akman'ın Edirne'den ayrıldığı günü Kız Öğretmen Okulu bahçesinde verilen veda çayından sonra, Okul öğretmenleri ve Edirne Protokolu bir arada, en sağda çömelmiş Edirne Lisesi Tarih Öğretmeni ve Halkevi Başkanı Salih Zorlutuna, Necmi İğe kaşkollu olan.

1942 yılında **Necmi İğe** Edirne Halkevi'nin **Müze ve Sergi Kolu Reisi**dir. Edirne Halkevi Reisi Dr. İ. H. Kutkam ile Edirne Halkevi İdar. Heyeti olarak, Halkevlerinin onuncu kuruluş yıldönümü olan 22 Şubat 1942 tarihinde Halkevinde bir resim sergisi açmaya karar verirler ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterine 24 Ocak 1942 tarihli bir yazı ile müsaade isteler, Genel sekreterlikten gelen cevabı yazıda,¹⁶⁴ Halkevlerinin onuncu kuruluş yıldönümünde sergi açılmasının iyi olacağı belirtilerek olumlu cevap almışlar ve sergiyi belirtilen tarihte Edirne Halkevinde açarak Edirne halkının beğenisine sunmuşlardır, sergide sergilenen eserlerin fotoğ-

rafları çekilerek hem parti sekreterliğine gönderilmiş, hem de Halkevi reisi tarafından Halkevi Müze kolu Reisi **Necmi İğe**'ye de birer adet hatıra olması amacı ile verilmiştir.

¹⁶⁴ Devlet Başkanlığı Arşivleri Cumhuriyet Arşivi.

Halkevi Kütüphanesine
10. yıldönümü münasebetiyle
sergisi açılarak
Mustafa Kemal Atatürk
17 Şubat 1942
Dr. A. F. Dincer

19 Şubat 1942 Halkevleri 10. yıl dönümü yılı hatırası, Halkevimizde açılan resim sergisi hatırası, Halkevi reisinden, Müze kolu reisimiz Necmi İğçe'ye.

«Fartınırın, Halkevinde kurma yurtu-
daylara korağız açması, valanda sosyal
ve kültürel bir devrim yaptı.»

AYATURK

Edirne Halkevi yönetiminde Osman Nuri Peremeci, **Necmi İge**, Salih Zorlutuna gibi Edirne sevdalılarının olması şehrin kültürel hayatına büyük katkılar yapmıştır, açılan kurslar ile tarımdan tiyatroya, müzikten ev işlerine kadar pek çok konuda bilgili insan yetiştirilmiştir.

Salih ve Sadiye Zorlutuna çifti Edirne Halkevi'nde pek çok kurs açmışlardır.

Salih ve Sadiye Zorlutuna çifti Edirne Halkevi'nde pek çok kurs açmışlardır.¹⁶⁵

165 Fotoğraflar: Kahraman Zorlutuna Arşivi.

Sonraki yıllarda Salih Zorlutuna Halkevi Müdürlüğü döneminde Edirne'ye muazzam katkılar yapacak çalışmalara imza atmıştır, bu başarılı çalışmalarını Edirne Valiliğince bir takdirname ile ödüllendirilmiştir.

Fotoğrafta Zorlutuna Kız Öğrenci Yurdu'nun önünde Salih Zorlutuna'nın torunları, günümüzün başarılı işadamları, Hilmi ve Kahraman Zorlutuna kardeşler görülmektedir.

ZORLUTUNA

OTEL — RESTORANT

Hizmete girdi

<p>Uzun yıllar Öğretmen o teras memleket irfanına kıymetli hizmetlerde bulunan ve bilhassa genç yetiştirme ve sos. olarak da örnek bir kız öğrenci yurdu tesis etmiş olan Sayın Salih Zorlutuna ve gene kendisi gibi değerli bir</p>	<p>Öğretmen olan kızı, üç aylık okul tatili dolayısıyla boş kalmış olan Yurdu, Edirne'nin turizm yönünden gelişen yardım dolayısıyla, otel haline getirilmiştir. İçerisi gayet güzel ve temiz bir şekilde düzenlenmiş olan</p>	<p>binada alaturka bir de yunus hamamı ve her tür ünlüye de cevap verecek bir de restoran mevcuttur. Zorlutuna'ları bu faydalı ve isabetli teşebbüslerinden dolayı tebrik ederiz.</p>
--	--	---

Salih ve eğitimci eşi Sadiye Zorlutuna ile emekli olduktan sonra da Edirne'mize katkı yapmaya devam etmişler ve "Zorlutuna Kız Öğrenci Yurdu"nu açmışlar, bir süre sonra da yaz tatillerinde yurt binasını değerlendirmek ve Edirne turizmine katkı yapmak için otel ve restoran olarak faaliyetlerine devam etmişlerdir.¹⁶⁶

Necmi İğce Edirne Halkevi'nin **Müze ve Sergi Kolu** Reisi olduğu dönemde pek çok şehirden Edirne'ye gelen yerli yabancı Devlet görevlilerine, misafirlerine yabancı dil bildiği (Fransızca) için rehberlik yapıyor, Edirne'yi en iyi şekilde tanıtıyordu. Köy Enstitülerinden gelen öğrencilere, öğretmen adaylarına Edirne medeniyetinin bütün güzelliklerini gösteriyor, en ince ayrıntısına kadar izahat veriyordu.

**Amerkan
B. Elçisi
Şehrimizde**

Amerika büyük elçisi Miski ile esi ve İstanbul haberler servisi Gazetesi M. ile beraber dün kü Cuma günü şehrimize gelmiştir.

B. Elçi Şehrimizde yeni açılmış olan Amerikan Kültür müessesesi ile Tarihi bir çok yerleri gezdikten sonra alıkanlıklar İstanbul'a gitmek üzere şehrimizden ayrılmıştır.

20 Şubat 1953 ABD Büyükelçisi Mösyö Makgi'nin Edirne ve Edirne Müzesini ziyaret hatırası. Sol başta İngilizce öğretmeni Jülide Hanım ve Necmi İğce Büyükelçiye bilgi verirken.¹⁶⁷

166 Fotoğraf ve Belgeler: Kahraman Zorlutuna Arşivi.

167 Gazete haberi, Edirne Serhad Gazetesi 21 Şubat 1953

İdeal Cumhuriyet Köyü Projesi, Kazım Dirik tarafından 1937 yılında Edirne Halkevi çalışmaları kapsamında **Necmi İğe**'nin de Halkevi **Müze ve Sergi Kolu Reisi** olduğu dönemde yapılan yoğun çalışmalar neticesinde ortaya çıkmış, plan ve projeleri hazırlanmış fakat İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi nedeni ile hayata geçirilememiştir.

Ek 24. " Kazım Dirik tarafından 1937 yılında hazırlanan İdeal Cumhuriyet Köyü Planı", Afet İnan, **Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Birinci Sanayi Planı 1933**, Ankara 1972.

Kazım Dirik tarafından Edirne'de 1937 yılında hazırlattırılan İdeal Cumhuriyet Köyü Planı'nı ilk defa Afet İnan 1972 yılında yayınlanan "Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Birinci Sanayi Planı 1933"¹⁶⁸ isimli kitabında kullanmıştır. Planın kendisine Kazım Dirik tarafından iletildiğini fakat çizimini yapan mimar hakkında bilgi verilmediğini belirtir.

168 Yeliz Batı, a.g.t., s. 90.

26.7.1938

Bursalıların Edirne'yi ziyaretinde Necmi İğe ile Edirne'yi gezerek bilgi almışlardır.

Necmi İğe (oturanlardan en sağdan birinci), Edirne gezisinden sonra Halkevi'ndeki bilgilendirme sonrası misafirleri ile Halkevi binasının önünde. 1944

20 Eylül 1944 tarihinde Edirne'ye tetkik ziyaretine gelen Trabzon Beşikdüzü Köy Enstitüsü dördüncü sınıf öğrencilerini Necmi İğe Edirne'yi gezdirerek bilgilendirmiştir.

1944 yılında Edirne gezisine gelen Malatya Köy Enstitüsü öğrencileri ile beraber Necmi İğe

Beynelmillel Balkan Tahkik Komisyonu 21.5.1949 Cumartesi günü Edirne ziyaretinde Kırkpınar Güreşlerini seyrederken Necmi İğe yabancı misafirlerine Edirne'yi gezdirmiş, ardından da Kırkpınar Güreşlerine götürmüştür.

1937 yılında Necmi İğe'ye hediye edilen
Mustafa Kemal imzalı fotoğraf.

Edirne'deki Cemiyetler ve
Yönetim Kurullarında Necmi İğne

Edirne'deki Cemiyetler ve Yönetim Kurullarında Necmi İğe

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Merkezince Edirne CHP il örgütüne 1 Aralık 1943 tarihinde bir yazı gönderilerek Edirne ilindeki Cemiyetler ve Yönetim Kurullarındaki şahıslar hakkında bilgi istenir, CHP Edirne İl örgütü 24 Ocak 1944 tarihinde bir çizelge düzenleyerek Edirne'deki cemiyetlerin isimleri faaliyet konuları, kuruluş tarihleri ve yönetim kurullarındaki şahısların isimleri ne işle meşgul oldukları, partiye üye olup olmadıkları konusunda bir rapor düzenleyerek gönderirler, bu raporlardaki pek çok cemiyette **Necmi İğe** ismine rastlamaktayız, toplum yararına olan her oluşumda yer almaktadır, **Necmi İğe**.

1944 Yılı Edirne'deki Cemiyetler ve Yönetim Kurulları

C.H.P.
E D İ R N E
Vilayet İdare Heyeti
Reisliği
24/1/1944

8/13

C. H. P. Genel Sekreterlik
T. 2 Ocak 1944
N. 4970 EML 4

C.H.P. Genel Sekreterlik yazarak aşağıya
İSSEPİ.

1/12/1943 tarih ve 3483 sayılı yasa ile değiştirilen kanunla,
3512 sayılı Cemiyetler Kanununun tasadifi giren cemiyetlerin vilayetsizlik dâhilindeki şubelerine ait belgeleri hazırlanarak ve tasadifi giren kanuna göre düzenlenen listelerinin ilgili olarak sunulmasını derin saygılarımla arz ederim.

Sai
4

C.H.P. Vilayet İdare Heyeti
Reisi
M. İ. Hakkı Kutlan

2. 1. 1944

490 01 1943 1944

Cumhuriyet Halk Partisi Edirne Vilayet İdare Reisliğinin
24 Ocak 1944 tarihli yazısı.

BEKİT AYRILMIŞ GÖVDE HÜKÜMLERİNİN
KAYITLARI VEYA

İsminin	Özellikler adı	İnsanlık	İnsanlık yaşı ya da yaş	İnsanlık sınıfı	İnsanlık sınıfı	İnsanlık sınıfı ve özellikleri ve özellikleri Partinin diğer özellikleri
Turanbey	Türk İstiklal	İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı	göbe	10/1920	1000	Birlik İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi
"	Özkan Bey	İnsanlık sınıfı	göbe	1920	50	Birlik İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi
"	Arslan Bey	İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve	İnsanlık	1920	700	Birlik İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi
"	Kıvanç Bey	İnsanlık sınıfı	göbe	1920	300	Birlik İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi
Özkan	Türk İstiklal	İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve	göbe	1920	100	Birlik İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi
"	Kıvanç Bey	İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve	göbe	1920	80	Birlik İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi
"	Özkan Bey	İnsanlık sınıfı	İnsanlık	1920	50	Birlik İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi

BEKİT AYRILMIŞ GÖVDE HÜKÜMLERİNİN
KAYITLARI VEYA

İsminin	Özellikler adı	İnsanlık	İnsanlık yaşı ya da yaş	İnsanlık sınıfı	İnsanlık sınıfı	İnsanlık sınıfı ve özellikleri ve özellikleri ve özellikleri Partinin diğer özellikleri
Özkan	Türk İstiklal	İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve	göbe	10/1920	600	Birlik İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi
İnsanlık	Kıvanç Bey	İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve İnsanlığın İstiklalı ve	İnsanlık	1920	300	Birlik İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi
İnsanlık	Özkan Bey	İnsanlık sınıfı	İnsanlık	1920	0	Birlik İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi
İnsanlık	İstiklal Partisi	İnsanlık sınıfı	göbe	10/1920	0	Birlik İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi İstiklal Partisi

Konu	Özellik Adı	Maximal Teğensizlik	Hangi Kurumun Teğensizliği	Özellik No	Özellik Adı	Özellik Açıklaması	Özellik Durumu
Edirne	Eski Eserleri	Maarif Bakanlığı	4/10/1945	Edirne	Maarif Bakanlığı	Edirne Eski Eserleri	Parçaları
Edirne	Genç Kurum	Yerleşimlerin bir araya gelmesiyle	14/11/1941	Edirne	Maarif Bakanlığı	Edirne Genç Kurum	Parçaları
Edirne	Maarif Bakanlığı	Maarif Bakanlığı	14/7/1947	Edirne	Maarif Bakanlığı	Edirne Maarif Bakanlığı	Parçaları
Edirne	Maarif Bakanlığı	Maarif Bakanlığı	14/4/1945	Edirne	Maarif Bakanlığı	Edirne Maarif Bakanlığı	Parçaları
Edirne	Maarif Bakanlığı	Maarif Bakanlığı	14/11/1941	Edirne	Maarif Bakanlığı	Edirne Maarif Bakanlığı	Parçaları
Edirne	Maarif Bakanlığı	Maarif Bakanlığı	14/7/1947	Edirne	Maarif Bakanlığı	Edirne Maarif Bakanlığı	Parçaları
Edirne	Maarif Bakanlığı	Maarif Bakanlığı	14/4/1945	Edirne	Maarif Bakanlığı	Edirne Maarif Bakanlığı	Parçaları
Edirne	Maarif Bakanlığı	Maarif Bakanlığı	14/11/1941	Edirne	Maarif Bakanlığı	Edirne Maarif Bakanlığı	Parçaları
Edirne	Maarif Bakanlığı	Maarif Bakanlığı	14/7/1947	Edirne	Maarif Bakanlığı	Edirne Maarif Bakanlığı	Parçaları
Edirne	Maarif Bakanlığı	Maarif Bakanlığı	14/4/1945	Edirne	Maarif Bakanlığı	Edirne Maarif Bakanlığı	Parçaları

No: 1000

T. G.

Edirne Bölgesi Beden Terbiyesi No. 1

Gençlik Kulübüne ait maktuz

Kı. 305 Kurumlar 25

Ay: _____

Mahallisi: _____

İsmi: *Edirne*

Tabiiyetli İsmi: *H. Aytaç*

556

TÜRK HAVA KURUMU YARDIM ALTI

ÜRÜN VEYA MAL PARA

CİNSİ SAYISI LİRA KR.

Yardıma üye 35 90

Yolcu: *Ataylar bir doktora Kurumdan*

Kimden alındığı: *Beccini Şişe Sefara Kayış*

Hesabın adı: *Yardıma üye*

T. H. K. *Selime Tuluca* tarafından alınmıştır.

29.7.1946

ALANIN İZİMASI

[Signature]

Sayın Necmi iye
 Müce memur

Derneğimizin 16 / 4 / 1947 Cumartesi Günü saat
 15. de Şehit Kulübü düzenlediği toplantıya şeref
 vermenizi rica ederiz saygılarımızla.

Yardımcıveler Derneği
 Edirne Merkez

Yardımcıveler Derneği
 EDİRNE
 MÜHÜRÜ

M. W.

EDİRNE VİLİYETİ
 ÖĞRETMENLERİNİN
 YARDIM SANDIĞI

Yukarıdaki miktarda yardım 50 Lira 50 Kuruş
 kabul edilmiştir.

Veznedar
 Pul Yeri

31435

ARDA SPOR
 Gençlik Kulübü Edirne

Lira 50 Kuruş 50

Eğilim 50 Lira olarak boy 50 Lira 50 kr.
 alınmıştır.

11 - X - 949
 Muhafız
M. W.

CA 60 Gax 0 Okula 0 No 0

Kooperatif

Lira 50 Kr. 50

Yukarıdaki miktarda yardım 50 Lira 50 kuruş
 kabul edilmiştir.

Muhafız 50 Vatan Kütüğü 50

Edirne Öğretmenler Yardımlaşma Birliği
 Dye aktat makbuzu

No 31435 LIRA 50 KRŞ 50

Yukarıdaki miktarda yardım 50 Lira 50 kuruş
 kabul edilmiştir.

23.10.49

Bilgi Verenden 50

Edirne Tarihi Eserleri ve Turizm alışmaları
ile İlgili Raporlarda, Dergi ve Gazete
Haberlerinde, Mektuplarda Necmi İe

Edirne'de: Türk Eserleri ve Müze

Edirne şehri, Türk san'at tarihi ile uğraşanlara devamlı bir çalışma merkezidir. Tiren Uzunköprü'den tekrar Türk topraklarına girerken şehrin uzaktan manzarasını görmek için pencerelerden bakan yolcular ilk evvel Selimiye'nin haşmetli minareleri ile karşılaşır. Bu sevimli Türk şehri, birçok istilalara maruz kaldığı halde yine eski mimari kıymetini muhafaza etmektedir.

Payitaht, Bursa'dan Edirne'ye nakledildiği zaman Bursa'daki Türk san'atkârları da Edirne'ye gelmişler. Bugün Sarayçı denilen mesire mahallinde saraylar yapılmış, civarındaki ormanlarda sürek avları tertip edilmiştir. Şimdi burada yalnız (Saray-ı Cedid)'in kapısı ile kalesinin harabesi ve kasrının temellerinden başka bir şey kalmamıştır.

Edirne, bilhassa âbidelerinin kıymeti ile tanınmıştır. Bayazıt Camii yanında ve nehir kenarında inşa edilen (Darüşşifa), o zamana göre bugünkü asri ve sıhhi müessesamız kadar mükemmel yapılmıştır. Muhtelif odaları, dersaneleri, hasta pavyonları, tecrithaneleri havi olan bu hastahane tıp fennile alâkadar olanları epeyce işgal edebilir. Dördüncü Sultan Murat emrile (1043) tarihinde yapılan tahrirde on dördü padişahlar ve üç yüzü halk tarafından yaptırılmış cami ile mescidin mevcut olduğu anlaşılmıştır. Fakat üç yüz seneye yakın bir müddet zarfında bu eserlerin bir çoğu muhtelif sebeplerden dolayı yıkılmıştır.

Edirne'nin en meşhur camii, koca mimar ve mühendis Sinan bin Abdülmennan tarafından Kavak Meydanı'nda (976) senei hicrisinde başlanarak (982) senesinde ikmal edilen Sultan Selim Camii'dir. Bu cami, padişahlar tarafından yaptırılan camilerin ikincisidir. Sinan'ın eri aziz dostu şair ve nakkaş Sai'nin yazdığı (tezkeretülbünyan)'da görüldüğü veçhile Sinan, Türk mimarlarının arasında Ayasofya Camii'dir. Kubbesi kadar muazzam bir eser vücuda getirmenin imkânsızlığını iddia eden Hıristiyan mimarlara Türkler'in mimarideki kudret ve bilgilerini göstermek için Sultan Selim Camii'nin kubbesini Ayasofya'nın kubbesinden daha yüksek ve geniş yapmıştır.

Sultan Selim Camii, Türk beldelerinin en güzel camii olarak gösterilebilir. Camiinin üst kısmındaki alçı pencerelerin camları Sultan Selim tarafından **Edirne'de te'sis edilen cam fabrikasının mamulatındandır**. Bu camlar temiz olduğu kadar hafiftir. Hünkâr mahfelinin duvarları zengin çinilerle süslüdür.

Yalnız, soldaki duvarın çinilerinden bir çoğu çalınmış, üzerlerinde güzel yazıları hâvi sekiz parça çini her nasılsa kurtarılmıştır. Çinilerin beyaz zemin üzerine

Türk Kırmızısı ile işlenmiş kısımları ile bulut tezyinatını havi parçalarla kırmızı ve mor laleler, şayanı temaşa bir güzelliğe maliktir. Bilhassa mihrabın etrafındaki firuze renkli çinilerin yeşil renklerini gösteren fonları. Sinan devrinin en güzel numuneleridir.

Edirne Asar-ı Atika Müzesi Sultan Selim Camii'nin yanındaki medresede te'sis edilmiştir. Müzenin geniş ve nadide çiçeklerle süslü bahçesi vardır. Burada ilk nazarı dikkati celp eden asar, kıymetli ve tarihî taşlardır. Diğer eserler iki oda içinde hıfzedilmektedir Birinci odada bir rahle üzerinde Sultan Selim'in kendi camiiine vakfettiği cesim ve nakışlı bir Kuranikerim görülür. Bu Kuranikerim, vakti ile camide bulunduğu tarihlerde gayet güzel nakışlı kısımları ile bazı sahifeleri ecnebi ziyaretçiler tarafından çalınmıştır. Bundan maada Ahmet Han'ın Sultan Selim'e hediye ettiği Kuranikerim de nakışlıdır.

Duvar da asılı iki halı ziyaretçileri çok meşgul eder. Bunlardan biri Selimiye, diğeri de Eski Camii'nin mihrabına ilk yayılan halıdır. Yine duvarda "Cihannüma kasrından çıkarılmış iki levha ile sülüs ve nesih hatlarının tekâmülün de mühim âmil olan (929) senei hicrisinde vefat eden meşhur hattat Şeyh Hamdullah Efendi'nin bir levhası görülür."¹⁶⁹

Beri tarafta Balkan ve son Trakya müdafâasına iştirak eden yüz elli dördüncü alayın işlemeli güzel bir sancağı vardır.

Ortadaki camekânlı dolabın içinde Sultan Selim'in muhafız efradına mahsus bazı ayetleri havi bir cebken ve Hırka-i Şerif'ten bir parça hıfzedilmektedir.

Aynı dolapta **Sultan Selim'in Edirne'de te'sis ettiği cam fabrikası mamulatından bir cam parçası** ile Sultan Selim'in tahta çıktuktan sonra tertip edilen ilk mevlüt alayında kullanılan buhurdanlıkla güllapdanlık Türk işçiliğinin güzel numunelerindedir. Tabakhane Mahallesi'ndeki "Darülhadis" Camii'nden getirilen alçı pencerelerle Selimiye Camii'nin altın yıldızlı müzeyyen kapı halkaları da mevcut eşyalar meyanındadır.

İkinci oda kâmilan tekkelere alınmış eşyalarla doludur. Tarikat külahları, kuddümler, şişler, topuzlar, üzerlerinde beyitler yazılı defter, "Gül" tabir olunan demirler, kemerler, Kuranikerimler, nakışlı cüzler, el yazması dua kitapları, tarihî tekke taşları, bu odada mühim bir mevki teşkil eder. Müze bahçesindeki en kıymetli eserlerden biri de Gelibolu'da kaptanı deryanın harem dairesindeki havuzun mermer fiskiyesidir. Fiskiye'nin uzunluğu takriben bir buçuk metre üst kısmı tamamen yekparedir.

169 Bu levhayı Yunanlılar Edirne'yi işgal ettikleri zaman Atina Müzesine götürmek için pek çok aramışlarsa da bulmaya muvaffak olamamışlardır. Kasımpaşa Mektebi muallimi Mustafa Bey tarafından saklanan bu eser, işgalden sonra tekrar Müzeye iade edilmiştir.

Müze memurunun oturduğu odanın kapusu yanında Romalılara ait oldukça büyük bir taş görülür. Üzerindeki kitabenin tercümesi şöyledir:

*“İmparator Mihal Romalıların banisi iftiharı olup Kostantin şehrini halâs eyledi. Barbarların hücumu önünde kahramane mukavemet etmek üzere bu kuleyi bina ve inşa eylemiştir.”*¹⁷⁰ Yine aynı taşın biraz ilerisinde Trakya sur burçlarının inşasına dair oyulan bir Roma kitabesi, müzeyi gezenleri kendine doğru cezbeden Sathın-da bir kâğıt üzerine yazılı şu satırlar okunmaktadır:

“Roma imparatoru Antonitos devrine ait badelmilat 138- 161 (Asıl kitabeden evvel bir dua vardır ve bu dua da imparator Antonitos ve oğlu Mark Orel ve bütün efradı ailesi ile Roma meclisi ayan ve bütün halka aittir, inşaata nezaret eden müteaddit memurların isimleri ile nihayet bulur.)

Bundan sonra Edirne’ye muahede için gelen Britanya şövalye ordusuna mensup generallerden “Vilhelm Holse” ye ait tezyinatlı ve yazılı bir mezar taşı nazarı dikkati celp eder. “Vilhelm Holse” Edirne’de sıtmadan hastalanarak bir müddet sonra vefat etmiştir. Ailesi cenazeyi memleketine götürmek teşebbüsünde bulunmuşlarsa da, müsaade olunmamış, Kirişhane’de Rum mezarlığına defnedilmiştir. Taşın üzerindeki kitabe ile vefat tarihi Latince yazılmıştır.

Mezar taşının baş tarafında şövalye arması vardır. Arkasındaki Latince kitabenin vakti ile Türkçe bir tercümesi oyulu imiş.

Yunan harbinde Edirne’de Yunanlıların belediye reisliğini yapan “Tividis” ismindeki bir serseri, bu kitabeyi kazıtmış ve okunmaz bir şekle sokmuştur. Yalnız nihayetine doğru “Sulh” kelimesi her nasılsa tahribattan kurtulabilmiştir.

Müzenin sol kısmındaki lale şekilleri çok muvaffak olunmuş tezyinattandır. Bu taşlardan maada 400-500 senelik kabir taşları da vardır ki üzerlerindeki tezyinat öz bir Türk işçiliğini gösterir. Diğer tarafta yine kalpleri parçalayan iki kitabe vardır. Bunlardan biri “Darülhadis”in kitabesidir. **Yunanlılar bu kitabeyi helâ taşı olarak kullanmağa karar vermişler**, üzerine bir delik açmağa başlamışlar ve her nedense bu vahşice çılgınlıklarından vazgeçmişlerdir. Diğeri ise **vilayetin kitabesidir**. Bu taşın yalnız **armasını sökmüşler** ve Atina Müzesine götürmüşlerdir. Kitabelerin arasında Saraçhane, Gazimihal Köprüsü ile diğer mahallere ve köprülere ait birçok eserler vardır.¹⁷¹

Nureddi İbrahim

170 Rus harbinde Edirne Ruslar tarafından işgal edildiği zaman Rumlar bu sur kitabesini, kiliselerinin kapısı arkasındaki duvara açtıkları bir oyuk içinde saklamışlardır. Ruslar, bu kitabeyi elde etmek için günlerce aramışlardır.

171 Hayat 6. Cilt VI, 15, Kânunuevvel, 1929. Sayı:145

Edirne Müzelerinde;

Bugün okuyucularıma Edirne müzelerini tanıttacağım. Yurdun garp kapısı ve Avrupa medeniyeti eşiğinde bulunan Edirne, Rumeli'nde Türklerin ilk payitahtıdır. Murat Hüdavendigâr zamanında 761 H. ve 1361 M. yılında Lala Şahin Paşa tarafından fethedilen Edirne 93 yıl kadar Osmanoğulları'na hükümet merkezliği yapmıştır. **Edirne daima İstanbul'un kilidi olmuştur.** Edirne olmasaydı Türkler Bizans'ı açamazlardı. Fatih İstanbul'u alacağı zaman muhasara plânlarını Edirne'de hazırladı. Birçok topraklarını Edirne'de döktürdü. Edirne'ye sahip olan daima İstanbul'un anahtarını elinde tutar. Avarlar Edirne'yi almadan Bizans İmparatoru Moris'i vergiye bağlayamamışlardı. Osmanlı Türkleri Edirne'yi yeniden kurdular. İstanbul alındıktan sonra da Edirne müstesna vaziyetini muhafaza etti ve daima ikinci bir payitaht gibi imar edildi. **Edirne dün Türk'tü, bugün Türk'tür, yarın da daima Türk kalacaktır.**

Edirne mabetleri, medreseleri, sebilleri, çeşmeleri, sarayları, kervansarayları, hanları, hamamları, arastaları, köprüleri, kütüphaneleri, evrak hazineleri, Darüşşifa, Darülkura, Darüssübyanları, mezarları ve türbeleri ile başlı başına bir tarih ve müzedir. Sayısız dede yadigârları Edirne'nin Türklüğünü bu topraklara çivilemiştir. Edirne henüz ellenmemiş tarihî eserler itibari ile İstanbul'dan çok zengindir. Burada Türk'ün yakın ve uzak tarihini aydınlatacak bin bir vesika ve anıt vardır. Edirne'de Çelebi Sultan Mehmet adına (816 - 1413)'te Konyalı Mehmed'in yaptığı Eski Camii'ni, bedestenini, 802 - 1399'da yapılan Yıldırım Camii'ni, (849 - 1445)'te İkinci Murad'ın yaptırdığı Üç Şerefeli'yi, İkinci Murad'ın Muradiye'sini, Üçüncü Murad'ın arastasını, İkinci Bayazıd'ın camii, tabhane, Darüşşifa, fodlahane ve Darülhadis'ini, 1421'de yapılan Gazi Mihal Camii'ni, Süleymaniye Camii'ni, Fatih'in Cihannüma ve Adalet Köşklerini, Rüstem Paşa Hanı'nı ve birçok mezarları gezdikten sonra koca dâhî Mimar Sinan'ın Selimiye manzumesi "Küllliyesi" önünde durdum. Bu pırlanta eserin ahengi, rengi ve ihtişamı gözlerimi kamaştırdı.

Edirne'de bugün yaşayan Türk'ün mucizeli kalkınma faaliyet ve hamlesi arasında eski eserler hiç de ihmal edilmiş değildir. Hemen her âbidenin içinde ve dışında tamir hareketi gördüm. Kıymetli bir tarih bilgini olan Trakya Umum Müfettişi General Kâzım Dirik aynı zamanda "Edirne ve Yöresi Antikite Sevenler Cemiyeti"nin başkanı olduğu için tarihî eserlerin onarılmasına da mühim bir vakit ve nakit ayırmıştır.

Şimdi Selimiye'nin solundaki Eski Eserler Müzesine giriyorum. Bu da Koca Sinan'ın Yavuz adına yaptığı bir Darütedris'tir. Sonradan müze yapılmıştır. Bura-

da Trakya'da bulunan Roma, Bizans ve Türk devirlerine ait bütün eski ve kıymetli eserler teşhir edilmektedir.

Müzenin bahçesini dolduran mezar taşları tarih ve taş işçiliği bakımından müstesna bir kıymete haizdir. **Diyebilirim ki, böyle zengin bir taş koleksiyonu yalnız İstanbul'da değil, yurdun hiç bir köşesinde henüz yoktur. Bu bakımdan Edirne Müzesi birinciliği almaktadır.** General Kâzım Dirik bu koleksiyonu eşsiz bir hale getirmek için de mütehasıslara iş vermiştir. Mezarlıklardan daha birçok eski taşlar toplatmaktadır. Edirne İstanbul'dan daha eski bir Türk köşesi olduğu için mezar kitabelerinin de tarihî hizmetleri çok yüksek olacaktır. **Müzenin kıymetli direktörü Bay Necmi'nin** rehberliği ile müzeyi geziyorum.

Birinci odanın duvarlarını süsleyen iki seccade kıymetli eserlerin başında gelmektedir. Bunlardan birisi Selimiye'nin inşasından sonra bizzat Sultan Selim tarafından mabedin mihrabına serilmiştir. Desen ve dokunuş itibari ile Türk halıcılık sanatının şaheser bir örneğidir. Kula'da yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bazı yerleri çürümüştür. İkincisi de Çelebi Sultan Mehmet tarafından (H. 816) yılında Eski Camii'n mihrabına serilen Gördes seccadesidir. Dokunuş ve renk itibari ile birincisinden yüksek olan bu seccade çok iyi kalmıştır. Burada eski Türk ciltleri ve yazılarından çok güzel örnekler de görülmektedir.

Fatih'in İstanbul'u almak için hazırladığı topların arabalarında kullanılan Lofça çivisi.

1241 yılında Edirne kadılığında bulunan Şeyhülislam Salihzade Mehmet Esat Efendi'nin torunu Mehmet Şeref'in iki levhası da yazı sanatının iki kıymetli yadigarıdır. Bu seccadelerle levhalar, Fatih'in Edirne'de yaptırdığı Cihannüma kasrında iken 93 Harbi'nde çıkarılmış ve Cemaat-i İslamiye'ye teslim edilmişlerdi. Sonra Evkaf vasıtası ile müzeye verilmişlerdir.

176'ncı süvari alayının kan lekeli sancağı ile Balkan Harbi'ne ve Cafer Tayyar mukavemetine iştirak eden 154'üncü alayın bayrağı da müzenin kutsal eserleri arasındadır.

Müzedede bir camekânın içinde saklanan, kilitli Kur'an da yazı ve tezhip itibari ile pek mükemmel bir eserdir. Bu Kur'an da Selimiye yapıldıktan sonra II. Selim tarafından camiye konmuştur. Her durak yeri ve secavent işaretleri ayrı ayrı renklerle ve ayrı ayrı şekillerle süslenen bu "Kur'an"ın, birçok yerlerinden kıymetli tezhipleri jiletle aşırılmıştır. Avrupa müzeleri tarafından musallat edilen bu eller, yüksek bir sanat bediası olan "Kur'an"ı bir harabeye çevirmiştir. Medeniyet namına yapılan bu hırsızlığa mâni olmak için "Kur'an"a daha camide iken kilitli bir kap yaptırılmıştır. Bunun için "Kur'an"a "kilitli" vasfı verilmiştir.

Selimiye'nin inşasından sonra ilk mevlût merasiminde kullanılan klaptan ve buhurdanlar da müzede saklanmaktadır.

Ağırlığı bir kilodan fazla tutan büyük bir çivi önünde irkildim. **Müze direktörü Bay Necmi** izah etti:

— Fatih'in yaptırdığı büyük top arabalarında kullanılan bir Lofça çivisidir. Fatih'in Lofça'dan getirdiği ustalar yapmıştır.

Müzenin kıymetli ve baş eserlerinden birisi de Edirne'de Mimar Sinan tarafından Selimiye için döktürülen Göbekli Cam'dır. **Edirne'de Harbiye Mektebinin olduğu yerde yani eski Hatice Sultan Sarayının bulunduğu noktada büyük bir Cam fabrikası vardı. Türkler tâ Edirne'nin fethinden beri kendilerine lâzım olan camları kendi fabrikalarında döktürürlerdi.** İstanbul'u aldıktan sonra da muhtelif cam fabrikaları yapıldığını ve Topkapı Sarayı'ndaki eski camların da tamamen yerli malı olduğunu biliyoruz. Millî iktisada büyük bir önem veren Dördüncü Murat Bağdat Köşkü'nde hiç yabancı malı kullanmamıştı. Bu köşkün inşaat malzemesi gibi döşemeleri de tamamen Türk malı ve Türk işi idi.

Topkapı Sarayı'nda hazine kütüphanesinde 1344 numarada kayıtlı "Sürnâme-i Bâki"nin 28 ve 399.uncu yaprağında¹⁷² eski bir cam fabrikasının minyatürünü görmüştüm. Sonra Paşabahçe cam fabrikasını gezdim. Sanki yeni fabrikanın cam fırınları Hünernâme'den kopya edilmişti. Gerek fırın ve gerekse çalışma tarzı itibari ile 20.nci asrın mükemmel sanatı H. 990 yılındaki bir İstanbul cam fabrikasına fazla bir şey ilâve etmemişti.

Evet elektrikli emme makineleri vardı. Fakat bunlar ancak kaba işlere yaradığı için ince işler yine eskisi gibi insan nefesi ile yapılıyordu. Avrupa eski Türk cam fabrikalarını taklit etmişti.

172 Bu Sürname 990 H. yılında Üçüncü Murad'ın oğlu Üçüncü Mehmed'in sünnet düğünü münasebeti ile Hersek'in Foça kasabasından Bâki isminde bir edip tarafından yazılmış ve resimleri de Nakkaş Osman tarafından yapılmıştır. Eşsiz ve kıymetli bir eserdir.

Müzedeki nefis eserler arasında Edirne İkinci Bayezit Camii'nin kapı kanatları da Türk oymacılık sanatının çok muvaffak olmuş numuneleridir. Tekkelerden alınmış eşya arasında müritlerin tedibi için kullanılan süslü falaka değneklerine de göz attıktan sonra Rufai tekkelerinden alınan tefleri tetkike başladım.

Bu teflerin derileri üstünde manzum ve mensur birçok hikmet cümleleri yazılıdır. Rufailerin âyin esnasında kızartarak yaladıkları demir güllerden de burada zengin bir koleksiyon vardır.

Müzenin bahçesinde bulunan ve üzerindeki Arapça kitâbeden 835 yılında Gelibolu'da derya kaptanları için, yapıldığı anlaşılan yekpare mermer fiskiye bir sanat harikasıdır. Mermer bir sabun kalıbı gibi delinmek sureti ile her tarafından su fişkirtilmiştir. Bahçenin ortasında görülen muazzam **mermer küp** Mimar Sinan'ın eserlerindedir. Lüleburgaz'daki Sokullu Mehmet Paşa Camii'nden getirilmiştir.

Müzedede bulunan ve eski Selçuk lâhdi tarzında yapılan mezar taşı çok enteresandır. Bu, Vliemg Hossey adlı bir İngiliz elçisine aittir. Kirişhane mezarlığından getirilen bu mezar taşının iki uzun yüzünde 26 satır lâtince kitabe vardır. Bu kitabeye göre bu sefir 1619 Eylûlünde Türklerle Avusturyalılar arasındaki sulh müzakerelerine iştirak etmek üzere Edirne'ye gelmiş ve sıtmaya yakalanarak ölmüştür. Lahdin bu tarafında da Türkçe kitabe varmış. Fakat Yunanlıların istilâsı zamanında birçok Türkçe kitabeler gibi maalesef bu kitabe de kazılmıştır. Yalnız "Sulh yapmak" kelimelerinin izleri hafifçe kalmıştır.

Vizeden getirilen ve üzerlerinde koç başları bulunan Romalılara ait sütun başlıkları ve yarım Venüs heykeli de müzenin kıymetli eserleri arasındadır. Yine Mimar Sinan'ın eserlerinden olan harap arasta bitişiğindeki "Darüs'sübyan çocuk mektebi"ni General Kâzım Dirik eski şeklinde tamir ettirerek bir etnografya müzesi yapmıştır. Bu zengin bir müzenin kabiliyetli bir başlangıcıdır. Burada kıymetli Türk okları, yayları, kalkanları, tüfek ve tirkeşleri vardır.

Bina dar geldiği için şimdi Kültür Bakanlığının yeni verdiği tahsisatla Selimiye ittisalindeki Darülkurra Etnografya müzesi haline konacaktır.

Yazımı sayın generalden yapacağım bir rica ile bitireceğim; Selimiye kütüphanesinde 140 ve 141 numarada iki kıymetli Arapça vakfiye vardır. Bunlar Edirne tarihi için çok mühimdir. Edirne'nin şimdiye kadar doğru bir tarihi yazılamamıştır. Hıbrî Efendi'nin "Enisül-müsamirin"i ve Badi Ahmet Efendi'nin Edirne tarihi gibi merhum doktor Rifat Osman'ın Edirne Rehberi de bazı yanlışlıkları ihtiva etmektedir. İşte yazılacak Edirne tarihine analık ve kaynaklık yapacak bu iki vakfiye derhal müzeye aldırılmalıdır.

İbrahim Hakkı Konyalı¹⁷³

173 08.12.1937 Yedigün Dergisi no: 249 S.7-8-9

1944 yılında Ankara: T. C. Ticaret Vekâleti Turizm Müdürlüğünden Turizm Dairesi Müdürü Süreyya ERGÜN Edirne’de turizm ile ilgili tetkiklerde bulunmak üzere gelir ve Edirne Etnografya Müzesi hakkında ve Edirne’deki eski eserlerin durumu hakkında bir rapor hazırlar. Bu raporda etnografya müzesi hakkındaki bilgiler yanında **Necmi İğ̈e**’nin ne kadar özveri ile çalıştığı, Edirneliler tarafından çok sevildiği ve bu sayede Edirne Müzesine çok yararlı olduğunun yanında, hak ettiği değeri göremediği, maaşının yetersiz geldiği ve zor durumda olduğunu da öğreniyoruz, Edirne’ye gelerek bu raporu hazırlayan Süreyya Ergün ile Necmi İğ̈e’nin mektuplaştıklarını da aşağıda yer verdiğimiz 29 Mayıs 1944 tarihli mektupta Necmi İğ̈e ile ilgili bilgilere de ulaşabiliyoruz.

Rapor: 1

Edirne’de turizm ile ilgili mevzular etrafında tetkiklerde bulunduğum sırada Etnografya müzesinin vaziyetini alakaya ve ilgili vekâletin dikkatini çekmeğe lâ-yık gördüm.

Bu müze yedi sene evvel rahmetli Kâzım Dirik’in gayret ve himmeti ile tesis edilmiş ve bir şube halinde Arkeoloji Müzesine bağlanmıştır.

Müze eşyası Eski Eserleri Sevenler Kurumunun tahsis edebildiği paralarla satın alınan tarihi eşyadan ve İstanbul müzelerinde muteaddid numuneleri olan Edirnekâri eserlerin bir kısmından mürekkebirdir.

Müze ilk evvel Selimiye mimari manzumesinden olan Subyan Mektebi tamir etilmek suretiyle mezkûr mektepte kurulmuş, fakat tek bir odadan ibaret olan bu bina gittikçe zenginleşen müzenin eşyalarını teşhire kâfi gelmediğinden sonradan Selimiye’nin cenup cephesindeki iki medreseden Darulkurra medresesine nakledilmiştir, böylece Selimiye’nin cenup cephesini süsleyen iki medrese Arkeoloji ve Etnografya müzeleri olarak istimale başlanmıştır. Etnografya müzesinin Darulkurraya nakli bu medresenin tamirine ve muhafazasına medar olmuştur.

Etnografya müzesi halen memursuz idare edilmekte ve Maarif Vekâletine bağlı müzeler kadrosu içine alınmamış bulunmaktadır. Müze eşyasının memur kadrosunun kifayetsizliği yüzünden usulü dairesinde tesbit, yani bir envantere bağlı olarak müfredatı ve evsafi merkezce malum, muayyen bir sicile numara altında kaydedilmiş durumda olmadığını işittim. Bunun ne dereceye kadar doğru olduğunu mahallinde tahkike bittabi lüzum görmedim.

Bu müzeye kurulduğu tarihten beri yani *yedi senedir Arkeoloji müzesi memuru Necmi İğ̈eoğ̈lu bakmakta ve hiçbir menfaat mukabili olmaksızın feragatla çalışmaktadır.*

Necmi İğeoğlu'nun Edirneli oluşu ve müzede teşhire lâyık eski eserlerin kimlerde bulunduğunu bilmesi ve aynı zamanda Edirne'de halk tarafından çok sevilmesi Etnografya müzesine sayıları pek azalmış olan eski nadide eserlerin kazandırılmasında âmil olmuştur.

Maarif Vekâleti'nin kadro ve bütçe darlığına rağmen, sayıları bütün meklette pek mahdut olan etnografya müzelerinden birini arkeoloji müzesine şube halinde bağlamak suretiyle Edirne'de vücuda getirmiş olması ne derece şayanı şükran ise bu müzenin ilk müstakil kadro ve bütçeli bir müze haline ifragı da o derece temenniye lâyıktır. Aynı zamanda Edirne'nin maruz kaldığı müteaddit işgaller, muhaceret ve geçim darlığı gibi sebeplerle halkı fakirlik ve zarurete uğradığından Edirne'de mahalli etnografik eşya pek ziyade azalmıştır, bu sebeple yine ilk fırsatta, Etnografya müzesine bol tahsisat verilmesi ileride telâfisi mümkün olmayacak mahrumiyetleri önleyebilir.

Etnografya müzesi, müstakil bir müze haline konabildiği takdirde bu cihet Maarif Vekâletinin yüksek takdirine bağlı olmakla beraber, ***müze memurluğu vekâletinin Necmi İğeoğlu'ya verilmesi bu müzenin meydana gelmesinde senelerden beri büyük hizmetleri dokunan ve mahrumiyet içinde bulunan bu memurun lâyık olduğu taltife ve aynı zamanda müzenin daha ziyade zenginleşmesine medar olacağı kanaatindeyim.***

Etnografya müzesini kapalı olduğu için ziyaret edemedim. Askeri makamlarca görülen lüzum üzerine müze binasının medrese odaları Mayıs 1944 iptidasında tahliye ettirilerek mezkûr odalar muvakkaten askeri işgal altına alınmıştır. Müze eşyası medresenin büyük dershane odasına nakledilmiş ve kapısı kilitli ve mühürlü vaziyette idi. İlişikteki resimler müze binasını ve müzenin kıymetli parçalarından biri olan Edirnekârî müzeyyen yerli yük ve dolabı göstermektedir.¹⁷⁴

Yukarıdaki müşahedelerin ilgili makama bildirilmesi hususunu saygı ile yüksek tensiplerine arz ederim.

Rapor : 3

Turizm tetkikleri yapmak üzere Edirne'de geçirdiğim iki gün zarfında ancak mahdut eserleri görebildim.

Eski eserler, takdir buyurulacağı veçhile, turizm bakımından bizi pek yakından ilgilendirir. Milli turizmin başlıca cazibesi ve demirbaşı eski eserlerdir, buna mukabil teşkilâtımız, şimdilik bunlardan selâhiyetle bahsedebilmemize müsait değildir.

¹⁷⁴ Halen Edirne Arkeoloji Müzesinde teşhirde bulunan bu Edirnekârî yüklük dolapları Merhum Necmi İğeoğlu tarafından oturduğu evden sökülerek müzeye bağışlanmıştır.

Edirne’de eski eserler mevzuu üzerinde arzu ettiğimiz derecede müşahede yapılamamış ve esaslı bir tetkik için lüzumlu malzeme toplanmamıştır, bununla beraber, aşağıdaki notların başta Vakıflar Umum Müdürlüğü olmak üzere ilgili makamların dikkatini çekmeğe lâayık sayılabileceği kanaatindeyim.

Vaktin darlığı sebebiyle Edirne’de temas edebildiğim idari makamlar pek mahdud kalmış, Vakıflar Müdürü de ziyaret edilememiştir, bineaneleyh böyle bir kıymetli rehberlikten mahrum kalınarak yapılan müşahedelerin fazla bir kıymeti olduğu iddia edilemezse de bilinen bazı hususları teyit ve yeni hâdis olmuş bazı vaziyetleri de ilgililerin bilgisine ulaştırmağa yardım edebileceği tabiidir.

Edirne’de ziyaret edilen eserler hakkındaki notlarımı arz etmeden evvel, bir mütalâamı ve onun ardı sıra bir müşahedemi kaydedeceğim.

Mütalâa :

Değerli Umum Müfettiş, Edirne’ye hariçten gelenlerin şehre girdikten sonra behemahâl Selimiye’nin etrafını dolaşarak şehrin merkezine gelmelerini temin maksadıyla turistik yolun şehir içinden geçecek kısmına yeni bir istikamet verileceğini, Selimiye etrafının bir meydan haline getirileceğini, ilerde inşa edilecek turistik otelin bu meydana yapılacakını söylemişler ve meydanın açılması hususuna hükümetçe yardım edileceğinin Nafia Vekili Sayın Sırrı Day tarafından tebşir edildiğini de ilave etmişlerdir. (Bu raporun asıl belgesi Cengiz Bulut tarafından bir müzayededen satın alınmış fakat devamı bulunamamıştır, devamı olan nüshalara yaptığım araştırmalar sonucu Taha Toros arşivi e arşiv <http://earsiv.sehir.edu.tr/> adresinde 10 sayfalık bir rapor suretinde rastlanmış ve buraya ilave edilmiştir. (C. Bulut)

Meydanın plânı tanzim edilmiş olup, ziyaretimiz sırasında Umum Müfettişlik Nafia Müşavirinin Ankara’da olması dolayısı ile gerek bu plân gerekse Edirne İmar Plânı görülememiştir. Selimiye ile ona pek yakın olan Üç Şerefeli ve Eski Camii’n ziyareti, insanda derhal şu intibayı uyandırıyor. **Dünyanın hiç bir yerinde avuç içi kadar mesafede böyle üç şaheserin bir araya geldiği görülemez.** Bu sebeptendir ki Edirne’nin müstakbel imar plânı, bu heybetli tekasüfü bariz bir hale getirmek için **bu abidelerin etrafının açılmasını** ve o mıntıkadaki diğer eski eserler muhafaza edilmek şartı ile **sonradan yapılma bütün binaların** (ki pek büyük sayıda değildir.) **kaldırılmasını**, muhitin ona göre tanzimini derpiş etmemişse, bu bölgenin tanzimi meselesi yeniden ele alınmağa cidden lâayıktır.

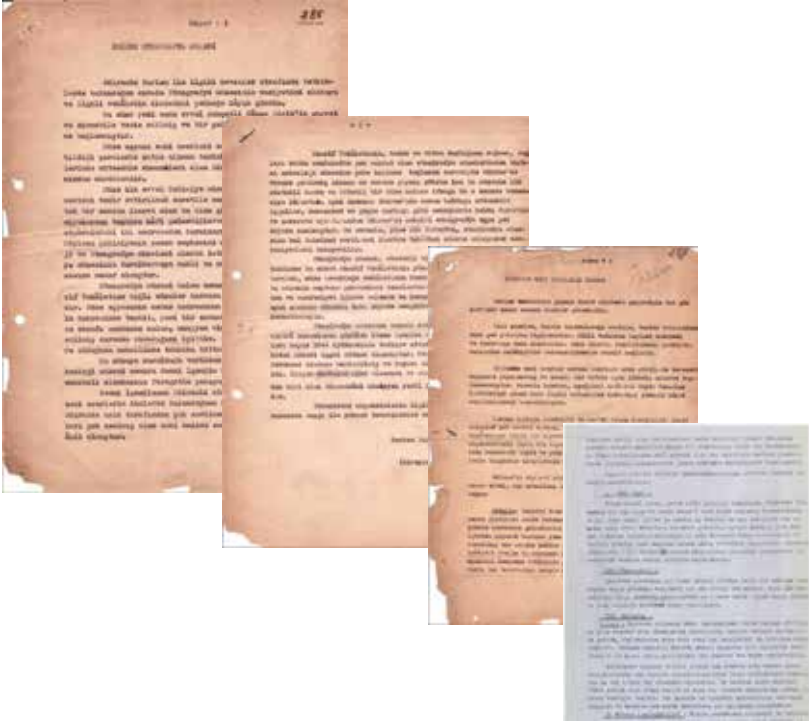
Abidelerin aslı muhitlerine icra ederek değerlendirmek isteyen modern şehirçilik prensipleri bakımından da bu fikre taraftarlık etmek lâzım gelecektir. Edirne Tarihi müellifi **Osman Nuri Peremeci**, Evliya Çelebi’ye atfen evvelce Eski Camii’n kible tarafında güzel bir çiçek bahçesi olduğunu, burada yetiştirilen en

güzel çiçeklerin namaz vaktinde toplanıp saflar arasına konduğunu, Üç Şerefeli'nin etrafının da yine Evliya Çelebiye göre, güzel çiçek bahçeleri ile çevrelenmiş olup camiün içinin yazın gerek açık pencerelerden gelen çiçek kokuları ile gerekse saflar arasına konan çiçekler sebebi ile mis gibi koktuğunu yazar. Her abidemizin eski muhitini bu gibi tarihi kayıtlardan öğrenmek mümkün olsaydı, şurada burada yapılmakta olan restorasyonlarla abidelerin etrafını tanzim gayretleri daha büyük bir mana kazanırdı. Bu itibarla yukarıdaki mütalâanın, **Edirne'nin Avrupa otomobil yolunun Türkiye kısmındaki başlangıç noktası olması** ve ileride büyük bir turizm merkezi haline konabilmek kabiliyeti bakımından üzerinde durulmağa lâyık olduğu fikrindeyim. Tabiidir ki böyle bir proje Edirne'nin pek mahdut olan mahallî menabii ile başarılmaz. Bununla beraber, bize bu mütalâyayı ileri sürmek cesaretini veren şey, öğrenmekle memnun kaldığımız merkezî alâka, yani Sayın Nafia Vekilimizin vait ve tebşirleridir. Bu alâkanın yalnız Selimiye etrafında bir meydan açmakla kalmayarak üç komşu abidenin müşterek muhitini aynı zamanda dikkate alması halinde elde edilecek netice, pek göz kamaştırıcı olacaktır. Edirne, nüfusunun birdenbire azalması ve eski mamurluğunu kaybetmesi neticesini olarak lüzumundan pek fazla boş ve kabili imar sahaya maliktir. Bu bakımdan, bahsettiğimiz bölgede istimlâk masrafları pek az olacaktır. Üç abidenin muhiti Nafia ve Maarif Vekâletlerimizin müşterek teşebbüsleri ile şehircilik mütehassıslarının ve Türk Mimarisi mütehassıslarından başka Güzel Sanatlar Akademisi Türk Mimarisi semineri şefi olan Profesörün de dahil olacakları bir heyet tarafından tetkik ettirilirse zahmetine degeceği kanaatindeyiz.

Müşahede:

Edirne'de eski eserlerin ziyareti geçmiş senelerde Vakıflar Umum Müdürlüğümüz bu eserleri korumak ve yaşatmak için pek büyük himmetler sarf ettiğini derhal anlatmaktadır. Her ne kadar Edirne, bağrında sayısız eserler taşımakta ve bunların ancak bir kısmının tam manası ile mamur sayılabileceği görülmekte ise de büyük âbideleri senelerce çalışıldığı ve ehemmiyetli tamirler yapıldığı da hemen fark edilmektedir. Selimiye'de ve Üç Şerefeli'de yapılan ve muazzam ameliyelerden sayılması icab eden dahili siva temizlemeleri henüz kubbelere teşmil edilmemiş olmakla beraber kubbeleri tutan fil ayaklarının temiz taş yontmalarını ve duvar bedenlerinin aslı çehresi olan taş satırları meydana çıkarmış olmak itibarı ile memnuniyetle hatta şükranla kaydedilecek başarılarıdır.

Turizm Dairesi Müdürü
Süreyya ERGÜN

Turizm Dairesi Müdürü Süreyya Ergün'ün 1944 Edirne ziyareti sonrası hazırladığı Raporlar.Turizm Dairesi Müdürü Süreyya Ergün'ün 1944 Edirne ziyareti sonrası hazırladığı raporlar ile beraber gönderdiği fotoğraflar.¹⁷⁵

175 Cengiz Bulut Arşivi.

SÖZLÜK ERGON

1- Jüraya gelir gelmez Hacı Bayezid ailesi işleri görüşüyor, faaliyetini sürdürüyor. Ancak pek yakından emir alınmaz. Ancak mesajları geçen saat 12 liradan 50 liraya ulaşmış oldukları için bir hafta süresince pek çok şey yapılmıyormuş, neticesinde varılır. Buna ek olarak müessesinin durumu hakkında bilgi için bir toplantı yapılarak emir verilir. Fakat müessesinin bitirilmesi bir müddet sonra yeniden faaliyet verilecek şeklinde görülür. Diğer bir tarafta teşkilatın çalışması için gerekli her türlü emirler verilir.

2- Bu işi kendi bünyesinde tutan, yani Hacı Bayezid ailesi tarafından tutulan bir müessesinin çalışması için Hacı Bayezid ailesinin emriyle diğer tarafta teşkilatın çalışması için emirler verilir.

3- Bu işin emriyle diğer tarafta teşkilatın çalışması için emirler verilir. Ancak bu emirler sadece Hacı Bayezid ailesi tarafından verilir. Diğer tarafta teşkilatın çalışması için emirler verilir.

4- Bu işin emriyle diğer tarafta teşkilatın çalışması için emirler verilir. Ancak bu emirler sadece Hacı Bayezid ailesi tarafından verilir. Diğer tarafta teşkilatın çalışması için emirler verilir.

gerekli itibarla emirler çıkarılır. Ancak bu emirler sadece Hacı Bayezid ailesi tarafından verilir. Diğer tarafta teşkilatın çalışması için emirler verilir.

5- Diğer raporları emir verilmek için Hacı Bayezid ailesi tarafından emirler verilir.

6- Diğer raporları emir verilmek için Hacı Bayezid ailesi tarafından emirler verilir.

7- Diğer raporları emir verilmek için Hacı Bayezid ailesi tarafından emirler verilir.

8- Diğer raporları emir verilmek için Hacı Bayezid ailesi tarafından emirler verilir.

9- Diğer raporları emir verilmek için Hacı Bayezid ailesi tarafından emirler verilir.

10- Diğer raporları emir verilmek için Hacı Bayezid ailesi tarafından emirler verilir.

A. Ergon

Türkiye Turizm Kurumu

1.500/1944

12 Ocak 1944

Bayan Bay
Hacı Bayezid
Hacı Bayezid
Hacı Bayezid

Hacı Bayezid Han,
Gözetim emriyle bu işin emirleri Hacı Bayezid ailesi tarafından verilir. Ancak bu emirler sadece Hacı Bayezid ailesi tarafından verilir. Diğer tarafta teşkilatın çalışması için emirler verilir.

Hacı Bayezid

Hacı Bayezid

14/11/1944

TEZGAH İZMİR İKTİSADİ İŞLERİ BAKANLIĞI

TEZGAH İZMİR İKTİSADİ İŞLERİ BAKANLIĞI

TezgaH İZMİR İKTİSADİ İŞLERİ BAKANLIĞI

1944

19/1/1944

Hacı Bayezid

14 Aralık 1944

EDİRNE ESKİ ESERLERİ SEVENLER KURUMU

Trakya Umumi Müfettişlik Yüksek Makamına

Türk Tarih Kurumunun 8 Aralık 1944 tarih ve 771 sayılı yüksek makamınızdan Cemiyetimize havale buyurulan yazısı tetkik edilmiş ve adı geçen kurumun eski eserler hakkında göstermiş olduğu derin ilgi, minnet ve şükranla karşılanmıştır. Esasen Yüksek himayelerinde teşekkül etmiş bulunan Kurumumuzun maksat ve gayesi bu uğurda elden geldiği kadar çalışmak ve bir daha yerine konmasına imkân bulunmayan bu kıymetli eserleri korumak ve tesbit etmek ve bu vadede gerekli incelemelerde bulunmaktadır.

Bu itibarla Edirne ve çevresine ait olan kısımların yine Kurumumuz marifeti ile ve “Türk İslâm Devri Derleme Cemiyetinin” bir şubesi gibi eski eserleri tetkik ve tesbit ve korumağa gayret edilmekle beraber yüksek tensibleri veçhilede Geli-bolu’da aynı maksatla vazife görececek bir şubenin açılması yerinde olacaktır.

Yalnız bu gibi eserlerin tetkik ve tesbiti ve onarılması ihtisas sahibi Fen adamları tarafından yapıldığı takdirde daha verimli olacağı düşüncesi ile Yüksek Teşkilâtınız Nafia Müşavir Muavini Yüksek Mimar Kemal Altan’ın eskiden beri bu işlerle tevaggül etmesi göz önüne alınarak gerek Edirne ve gerekse çevresi için selâhiyetle vazife görebilmesi uygun bulunacağı mütalaasındayız. Ayrıca Kurumumuz Üyeleri de bu gayeye hizmet edeceklerdir. Öteden beri bu maksat uğrunda feragatla çalışan Edirne Tarihi müverrihi Öğretmen **Osman Nuri Peremeci**, Mimar Kemal Altan, Vakıflar Müdürü Şemsettin Arpat, Lise Baş Muavini Fahri Dilgen, Tarih Öğretmeni Çetin İspaha, Gazi Okulu Baş Öğretmeni İhsan Gökçe, Cumhuriyet Okulu Baş Öğretmeni Recep Özgün, Kurtuluş Okulu Baş Öğretmeni Murat Özgün, **Edirne Müze Memuru Necmi İğne** ve sırası ile Uzunköprü Maarif Memuru Hami Köker, Keşan Maarif Memuru Sabri Kutsal, İpsala Maarif Memuru Salih Tanıl, Meriç Maarif Memuru İbrahim Tüzün ve Vilâyet Daimi Encümeni azasından Vahit Yayalar’dan vazifeleri icabı bu bakımdan da istifade edilebilir. Fahri Reisliğini kabul buyurmak sureti ile Kurumumuz hakkında ibraz buyrulan yüksek ilgiden cesaret alarak ilişik yazının Umumi Müfettişlik mıntukasına dahil vilâyetlere tamimi yüksek rey ve tensiplerine en derin saygılarla arz olunur.¹⁷⁶

Eski Eserleri sevenler Cemiyeti Reisi
Y. Cemil Üner

176 Taha Toros Arşivi, e-Arşiv: <http://earsiv.sehir.edu.tr/> 001637335019

Maarif Müfettişliği. 2609

Türk Tarih Kurumu Başkanlığına Ankara

Edirne ve Trakya Bölgesinde her biri tarih ve sanat bakımından ölçsüz bir kıymet taşıyan eski eser ve abideleri korumak ve kurtarmak gibi isabetli bir düşünceenin kurumunuzca millî bir ödev halinde ele alınması Cumhuriyet Devrinin mes'ut olaylarından sayılarak bütün muhitçe minnet ve şükranla karşılanacağı şüphesizdir.

Bu maksat uğrunda bölgemiz dahilinde yapılan çalışmalara ait bilgileri ve atıyyen yapılacak faaliyetlere esas teşkil edecek fikirleri mütalâa kılınan bazı tedbirleri aşağı maddelerde telhis ediyorum.

1- Bir kaç yıl önce Umumî Müfettişlik Merkezi bulunan Edirne'de (Trakya Eski Eserleri Sevenler Kurumu) adı ile bir cemiyet teşekkül etmiş fakat bu cemiyetin bölgevi olması mevzuata aykırı bulunduğundan sonradan fesh olunmuştur. Halen Edirne'de yalnız Vilâyet sınırları içinde faaliyette bulunmak şartı ile yine (Edirne Eski Eserleri Sevenler Kurumu) isminde bir yeni cemiyet teşekkül ederek işe başlamıştır. Bu itibarla Tarih Kurumunca meydana getirilen "Türk İslâm Devri Kitabeleri Derleme Heyeti" için Edirne'de bir şube teşkil edilmesine lüzum görmüyorum.

Edirne'de çalışmakta olan Kurum Edirne Vilâyeti ve hatta Trakya'da vereceğiniz herhangi bir işi selâhiyetli elemanları vasıtası ile telak'ki edeceği emirlerinizi yapmakla şeref duyar. Edirne Eski Eserleri Sevenler Kurumunun İdare heyeti ile Edirne Kazalarında bu işleri başaracak Maarifçilerin isimleri şöyledir:

A- Reis Maarif Müdürü Yusuf Cemil Üner, İkinci Reis Edirne Tarihi Müverrihi Öğretmen Osman Nuri Peremeci, Umumî Kâtip Yüksek Mimar Nafia Müşavir Muavini Kemal Altan, Aza Lise Baş Muavini Fahri Dilgen , Vakıflar Müdürü Şemsettin Arpat.

B- Edirne'de bu işlerle uğraşabilecek diğer şahıslar: Tarih Öğretmeni Çetin Ispaha, Baş Öğretmen İhsan Gökçe, Recep Özgün, Murat Özgün ve Müze Memuru Necmi İğe.

C- Kazalarda : Uzunköprü Maarif Memuru Hami Köker, Keşan Maarif Memuru Sabri Kutsal, İpsala Maarif Memuru Salih Tanıl, Meriç Maarif Memuru İbrahim Tüzün, Daimi Encümen Azasından Vahit Yayalar.

2- Trakya'da Edirne'den başka tarihi ve mimari abidelerin daha ziyade Kırklarelinin Lüleburgaz dolaylarında, Çanakkale'nin Gelibolu Ezine, Bayramiç ve Tekirdağ'ının Saray, Malkara, Çorlu, Hayrabolu Kazalarında Toplanmış bulunması göz önüne alınarak (Türk İslâm Devri Derleme Heyetince) yapılacak çalışmaları kolaylaştırmak ve verimli kılmak için açılması düşünülen şubelerinde Lüleburgaz Kasabası ile Tekirdağ ve Çanakkale merkezlerinde kurulması muvaffik olacağı mütalâa kılınmıştır.

3- Bu şehir ve kasabalarda açılacak şubeler için icap eden ehliyet ve vasıflara haiz elemanların mahallerince seçilerek adlarının bildirilmesi Bölge Vilâyetlerine tebliğ edilmiştir.

4- Yukarıda bahseylediğim şubeler Trakya'da kuruluncaya kadar ve hatta sonraları bile (Türk İslâm Devri Kitabelerini Derleme Heyetince) arzu edilen bütün bilgi ve vaziyeti Umumî Müfettişliğimizde yakından ilgilenerak bildirmeyi Millî bir borç addeder. Esasen öteden beri bu işlerle uğraşmayı kendisi için fikir gıdası addeden iki zat bugün Umumî Müfettişliğimiz kadrosunda çalışmaktadırlar. Mevcut eserlerden isimleri listede olanlar hakkında tarihi bilgi toplamak ve bazıının basit plânını almak ve kitabelerini tespit etmek hususunda Müfettişliğimiz Maarif Müşaviri Fâkir Erdem ile Nafia Müşavir Muavinimiz Kemal Altan Gayret göstermişler ve emek sarf etmişlerdir. Bundan sonrada kendilerinden istifade edilecektir. Diğer zevattan da Umumî Müfettişlikçe istifade edilebilir ve bütün Umumî Müfettişlik Bölgesinde harcırahları temin edilmek şartı ile tetkikat yaptırılabilir. Fotoğraf malzemesi temin edildiği takdirde bu gibi eserlerin ve yazıların fotoğrafını alacak fotoğrafçı memurumuz ve iyi makinemiz vardır.

5- Vilâyetlerden alınacak bilgilerin ve isimlerin ayrıca bildirileceğini arz ederim.

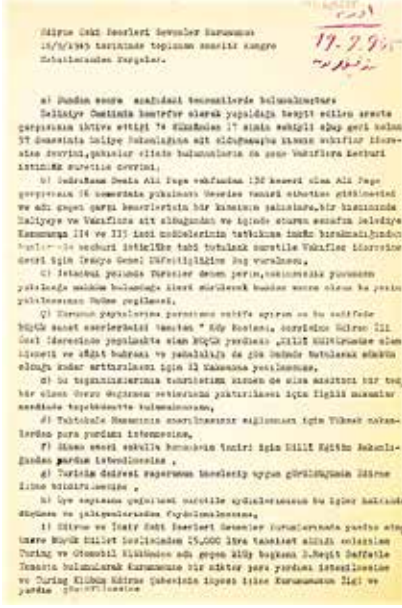
Trakya Umumi Müfettişi
Abidin Özmen
19/9/1945¹⁷⁷

F. Erdem. F.Ö.
Aslı Gibidir.

177 Taha Toros Arşivi, e- Arşiv: <http://earsiv.sehir.edu.tr/>

Edirne Eski Eserleri Sevenler Kurumunun 16 Mayıs 1945 tarihinde toplanan senelik Kongre Zabıtlarından Parçalar

a) Bundan sonra aşağıdaki temennilerde bulunulmuştur: Selimiye Camii'nin kontrfor olarak yapıldığı tespit edilen arasta çarşısının ihtiva ettiği 74 dükkândan 17 sinin sahipli olup geri kalan 57 danesinin Maliye Bakanlığına ait olduğunu; bu kısmın vakıflar idaresine devrini, şahıslar elinde bulunanların da gene Vakıflara Mecburi istimlâk suretile devrini,

b) Sadrıâzam Semiz Ali Paşa vakfından 132 kemeri olan Ali Paşa çarşısının 16 kemerinin yıkılması üzerine tamiri cihetine gidilmesini ve adı geçen çarşı kemerlerinin bir kısmının şahıslara, bir kısmının da Mâlîyeye ve Vakıflara ait olduğundan ve içinde oturan esnafın Belediye Kanununun 114 ve 115 inci maddelerinin tatbıkına imkân bırakmadığından bunların da mecburi istimlâke tabi tutulmak suretile Vakıflar idaresine devri için Trakya Genel Müfettişliğine Baş

vurulması,

c) İstanbul yolunda Türbeler denen yerin, bakımsızlık yüzünden yıkılmağa mahkûm bulunduğu ileri sürülerek bundan sonra olsun bu yerin yıkılmasının önüne geçilmesi,

ç) Kurumun yayımlarına parasızca sahife ayıran ve bu sahifede büyük sanat eserlerimizi tanıtan "Köy Postası" dergisine Edirne İli Özel İdaresince yapılmakta olan küçük yardımın, Millî Kültürümüze olan hizmeti ve kâğıt buhranı ve pahalılığı da göz önünde tutularak mümkün olduğu kadar arttırılması için İl Makamına yazılmasına,

d) Su taşkınlıklarının tahribatını kısmen de olsa azaltıcı bir tedbir olmak üzere değirmen setlerinin yıkırılması için İlgili makamlar nezdinde teşebbüsatta bulunulmasına,

e) Tahtakale Hamamının onarılmasının sağlanması için Yüksek makamlardan para yardımı istenmesine,

f) Sinan eseri Sokullu hamamının tamiri için Millî Eğitim Bakanlığında yardım istenilmesine,

g) Turizim dairesi raporunun incelenip uygun görüldüğünün Edirne İline bildirilmesine,

h) Üye sayısını çoğaltmak suretiyle aydınlarımızın bu işler hakkında düşünce ve çalışmalarından faydalanılmasına,

i) Edirne ve İzmir Eski Eserleri Sevenler Kurumlarına da yardım etmek üzere Büyük Millet Meclisinden 15.000 lira tahsisat aldığı anlaşılan Turing ve Otomobil Kulübünden adı geçen kulüp başkanı Bay Reşit Saffet ile temasta bulunularak Kurumumuza bir miktar para yardımı istenilmesine ve Turing Kulübünün Edirne şubesinin ihyası işine Kurumumuzun ilgi ve yardım göstermesine,

5- Bu dilekler Oy birliği ile kabul edilmiş ve bu kararların tatbikine yeni seçilecek yönetim kurulunun memur edilmesi kararlaştırılmıştır.

6-Bundan sonra yeni yönetim kurulunun seçilmesine geçilmiş; eski yönetim kurulunun ipkasına ve **Osman Nuri Peremeci**'den açık kalan üyeliğe de Kadri Oğuz'un seçilmesine karar verilmiş ve Yedek Üyeliklere de Lise Tarih Öğretmeni Byn. Lütfiye Gökçe ile Edebiyat öğretmeni Advije Tuğluk seçilmişlerdir. Seçimi müteakkip Kurumun önümüzdeki 1945-1946 çalışma devresi için hazırlanan bütçesi onaylanmış ve gündemde görülecek başka madde olmadığından yeni yönetim kuruluna başarı dileğiyle kongre görüşmeleri sona ermiştir.¹⁷⁸

Kongre Kâtibi
Kadri Oğuz

Kongre Başkanı Ekrem Demiray
(Edirne Millet Vekili)

178 Taha Toros Arşivi, e-Arşiv: <http://earsiv.sehir.edu.tr/> 001637335019

Ekim 1947 Edirne'nin İmarı

Ömrümün bir haftaya varmamış bir müddetini geçirebildiğim Edirne'yi ve bendeki İntibalarını bir ince cilt içinde anlatmıştım. Bu keyfiyet, bu güzel şehrin insan kafasına ve o insan muharirse, kalemine ne çok ilham verdiğini gösterir. Hakikaten, bu şehirde geçirdiğim beş gün ve altı gece saatleri ile âdeta dakikaları ile hafızamdadır ve Edirne o kadar güzeldir.

Güzel, lâkin ne kadar harap! Kışın ziyaret etmiş bulunduğum için, nehrin taşmasından dolayı bazı yerleri de su altında idi. Geçen yıl ise feyezanın en tarihî köprüsünü yıkmış olduğunu duyduk. Fakat bu köprünün tamamı ile tamir edilmiş bulunduğunu henüz öğrenebilmiş değilim. Sade, geçen gün bir gazetede, Umumî Müfettişliğin şehri imar etmek üzere belediye geliri ile bir şey yapmağa imkân olmadığını ileri sürerek devlet yardımı istemesinden bahsediliyordu. Vakti ile bir kaç Osmanlı padişahına İstanbul'u unutturmuş olan Edirne öyle devlet düşkününü bir haldeki, bu imarı fakir belediyesinden beklemek muhakkak ki muhale gönül bağlamaktır. Ancak farz edelim ki devlet yardımı hem de bol bol temin edildi, bu parayı rastgele asfalt yol açıp, beş on tane modern bina yapmakta kullanacaksak Edirne'ye hiç bir hizmet ifa edilmiş olmaz. Hattâ belki fenalık edilir.

Edirne harabeler ortasında, daralmış hudutlar içinde, yanmış ve yıkılmış mabetleri ve anıtları bakımsızlıktan harap olmuş, su baskınlarından nice mahalle ve semtinin ancak adı kalmış bulunduğu halde yine yer yer bir başkent çehresi arz etmektedir ve son çeyrek asrın sayısı esasen ikiyi üçü geçmeyen (ümran) eseri "Atatürk namına dikilmiş zavallı heykel dahil" ihtişamlı mazisine hiç yaraşmayan mütevazı ve pek zevksiz şeylerdir. Yeni imar hareketlerinin şehrin mazisine şuurulu ve bilgili bir hürmet içinde ve çehresini bozmamağa tam bir dikkat içinde yapılmaları şarttır.

Bu sütunda politikaya temastan çekinmekle beraber, tâ II. Mahmud zamanından beri bir kaç kere istilâ gören ve Balkan Harbi'nden beri bir türlü huzura erişemiyen Edirne'nin burnunun dibindeki iki yabancı hududa baka baka ve o hudutlar ötesindeki en hafif tâbirle huzursuzlukları hissede ede, düşüne düşüne yeni bir ikbal devrine girmesini imkânsız saydığımı da gizleyemeyeceğim. Edirne'nin eski müreffeh günlerini tekrar idrak etmesi için nüfusunun hiç değilse yüz bine varması elzem, bu da ancak Balkanlarda nizamın teessüs etmesiyle mümkündür. Fakat şehrin gelişmesi için gerekli çalışmaları daha iyi ve rahat günlere bıraksak dahi, hiç bir endişe Edirne'nin bir kaç harikulade ve hepsi güzel anıtlarını zamandan ve nehir taşmalarından kurtarmak işine hemen girişmekten bizi alıkoymamalıdır. Ve Edirne'de Meriç'le Tunca her kış öyle taşmaktadır ve harap olmuş o kadar çok anıt vardır ki, fakir bir belediyenin geliri ile bunları büsbütün

mahvolmaktan kurtarmak hakikaten imkânsız ve bu hususta merkezin yardımı hakikaten elzemdir!¹⁷⁹

Lüleburgaz 22.11.1947

Lüleburgaz'dan Edirne Müzesine gönderilen mermer küpün önünde, Necmi İğe (sağdaki).

Kardeşim Necmi Ağabey;

Babaeski'deki işleri tamamladıktan sonra buraya geldim. İki gün sonra Çorlu'ya gidiyorum. Babaeski'de on, burada da on iki parça eser var. Bilhassa burada Sinan'ın Sokollu, zerafet kal'a... Sokollu eserleri cidden salimdir. Bunların üzerinde çok meşgul oldum. Bakalım Çorlu'da neler bulacağız. Sizin Müzeye **Lüleburgaz'dan mermer küp gönderilmiş.** sonra buradan başka eserler de gönderilmiş. Acaba bunların listesini bana Çorlu'ya gönderir misin? Ayın 25'ine kadar Çorlu'da kalacağım.

Sıhhatim elhamdülillah iyidir. Çorlu'dan sonra Bursa'ya gideceğim. Trakya'dakayıtlamadıktehlikesi olacak.

Gözlerinizden öperim. Emine hanıma, babasına ve Hulusi ağabeyciğime selamlar sevgiler yollarım.

179 Taha Toros Arşivi, Edirne'nin İmarı, Ekim 1947, 001516594006,

Ertuğrul'un yanaklarından öperim. Listeleri göndermiş ise tarih ve numrosunu alarak bana göndermenizi rica ederim.

Necmi İğe tarafından kaleme alınan 24.01.1949 tarihli rapor, Edirne Müzelerinin 1948 senesi sonuna kadar durumunu genel hatlarıyla yansıtmaktadır.

1238 - 7 24 - 1 - 1949

Özet: Dairemizin genel durumunu bildirir rapor eki olarak gönderildiği hakkında.

Milli Eğitim Müdürlüğü Yüksek Makamına

22-1-949 tarih ve 359 sayılı yazı karşılığında müzelerimizin genel durumunu belirten rapor eki olarak sunulmuştur.

Üstün saygılarımla Edirne Müzelerinin 1948 senesi sonuna kadar genel durumunu bildirir rapordur.

1-Müzelerin taş binalarda Kurulması ön plana geldiğinden Sultan Selim Camisi'nin gün doğu kısmında Mimar Sinan tarafından yapılan Selimiye Medresesi bakımsız metruk bir halde görülmesi üzerine buranın müzeye elverişli bina olacağı düşünülerek vakıf idaresinden istenilmiş ise de binayı Milli Eğitime vermemekte ısrar etmesi üzerine o zaman ki **Vali Şakir Kesebir**'in emirleri üzerine bina zorla işgal edilerek işe başlanmıştır. İlk iş olarak hurda bir halde ele geçirilen binanın sokak kapısından başlamak üzere tamiratının yapılması icab ettiğinden keşfi yapılarak 520 lira 38 kuruş harcanarak işe yarar bir hale getirilmiştir.

2-Müzenin masa soba ve sair önemli demirbaş eşyası Asım Bey darüleytam okulundan temin edilmiştir, bundan sonra o gün ayakta benliğini muhafaza etmekte olan arsanın tespitini fotoğraflarının alınması işi tamamlandıktan sonra il merkezinde müteaddit semtlerde metruk bir halde ayaklar altında çığnenmekte olan Osmanlı ve ecnebi eserleri birer birer elden geçirdikten sonra nakil işine başlanılarak müzeye kaldırılmıştır. O zaman müze giderlerinden hiç denecek derecede verilen tahsisatla istenilen çalışma yapılmıyorsa da dairemiz o vakit Garp Hudut Komutanı olan Hayrullah Bey'e müracaat edilerek nakilleri çok masrafa badi olacak ağır eserlerin nakillerinin sağlanmasına yardımları rica edilerek asker kuvvetiyle müzemize nakillerini sağlayan ve on sene evvel rahmete kavuşan Hayrullah Paşa'yı bu arada saygıyla anmayı bir vazife bilirim.

3-Osmanlı ve ecnebi eserlerinin toplanması işi seneler geçtikçe hızlanmakta ve müze binası bu işe kifayet etmez bir hale geldiğinden 1935 senesi 9.uncu ayında

eski eserlere sevgisiyle tanınan General Kazım Dirik Edirne'ye umumi müfettiş tayin edilmesi üzerine dairemiz kendileriyle teması sıklaştırarak yüksek yardımlarıyla Selimiye'nin güneydoğusundaki Darülkurra Medresesini işgal ederek Maliye Bakanlığı'nın yüksek yardımlarıyla Kazım Dirik'in himmetlerinde 3000 lira harcanarak tamirata yapıldıktan sonra elimizde toplanan etnografik eşya mezkür müzeye kaldırılarak yerleştirilmiş 25-XI-1935 tarihinde açılış töreni yapılmıştır.

4-Çalışma sonucu bugüne kadar elde edilen eserler şunlardır:

1-Asur 2- Helenistik 19-Bizans 1509-Osmanlı 695-Meskukat 725-Etnografik eşya 30-Depoda teşhir edilmeyen eşya 2-Yazma eser 500-Basma eser 616-Arşiv malzemesi (Şer'i sicillat) ile bu iş için de toplam 4099 eser toplanmıştır. 25 senede Müzeye gider olarak 15000 lira masraf edilmiştir ki bu yeküna müzelerin tamirata da dahildir.

5-Dairemiz ziyaretçilerimizin ilmi ihtiyacını karşılamak amacıyla 502 ciltten ibaret arkeoloji müzesinde ufak bir ihtisas kitaplığı açmıştır. Bu meyanda Sinan'ın eserlerinden Darüssıbyanın onarılmasında önemli Himmet ve yardımlarını esirgemeyen Bursa Milli Eğitim müdürü Suphi Arma, Defterdar Hikmet Koç, Bayındırlık müdürü Faik Sıtkan ile Edirne Milletvekili Mahmut Nedim Gündüz Alfa adına teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Şimdi bu bina dairemize bağlı anıtları onarma ve Koruma binası olarak kullanılmaktadır. Çok önem taşıyan bu gibi Sinan eserlerinden olan Ali Paşa'nın tamiri de yarılanmış olup önümüzdeki 1949 bütçe yılında da diğer yarısının da onarılacağı kuvvetle ihtimal dâhilindedir. Harbin sona ermesiyle memleketimizi ziyaret eden turist adedi çoğalmaktadır. Bu bakımdan 20 senedir tamir görmeyen müzemizin tamiri için eski Eserler Müzeler Genel Müdürlüğü nezdinde yapılan teşebbüsler akim kalmaktadır. 1948 senesi sonlarına bakanlığımız yüksek mimarlarından Ertuğrul Eğilmez tarafından yapılan keşif mumaileyhini genel müdürüne teslim edilmiş ise de bugüne kadar bir sonuç elde edilmedi. Bu vaziyet ziyaretçilere karşı dairemizi müşkül duruma sokmaktadır.

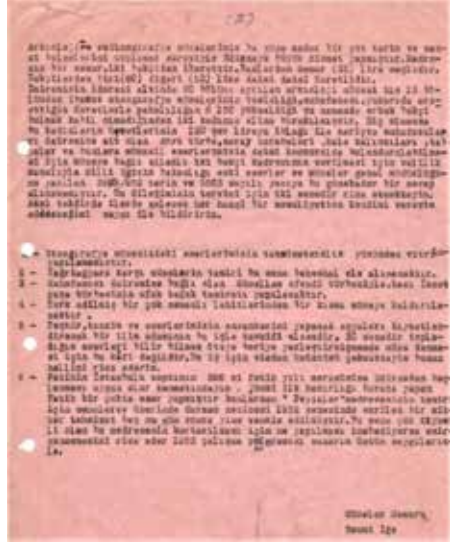
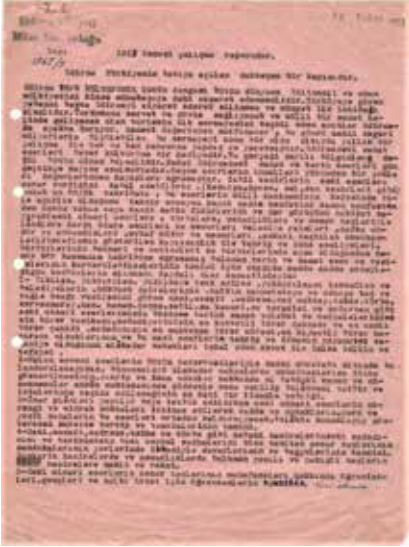
6-Müzeler kadrosu üç, dairemizin dâhili ve harici idaresine bakan 25 lira aslı maaşlı bir muhafızı ile 60 ve 50 lira ücretli iki daimi bekçiden ibaret olan kadromuzda yapılan işlerin ölçüsünü yüksek taktirlerinize arz ederim.

Müzelerimizi bugüne kadar ziyaret edenler arasında 2 Cumhurbaşkanı 2 Başbakan 5 Bakan 8 Milli Eğitim Genel Müfettişi 1 Genel Müdür 9 Milli Eğitim Müdürü 1 Mareşal 5 Orgeneral 15 General 15000 Erkek, kadın ve öğrenci olmak üzere toplam 15048 kişiden ibaret olduğunu bildirir genel raporu sunarım.

**Üstün Saygılarımla;
Müzeler M. Necmi İge**

1953 yılına kadar Edirne Müzesini idare eden **Necmi İğe**'nin kaleme aldığı bu rapor, 1940-50 arasında yaşanan zorlukları, yürütülen çalışmaları, Kazım Dirik dönemini belgeleyen önemli bilgiler içermektedir.¹⁸⁰

Necmi İğe tarafından kaleme alınan 19 Şubat 1953 tarihli rapor, Edirne Müzelerinin 1953 senesi çalışma raporudur.

19 Şubat 1953

T.C.
Edirne Vilayeti
Müze Memurluğu
Sayı : 1367 / 5

Edirne Türkiye'nin Batı'ya açılan muhteşem bir kapısıdır.

Edirne Türk kültürünün üstün damgası bütün dünyaca bilinmeli ve onun mülkiyetini kimse münakaşaya dahi cesaret edememelidir. Türkiye'ye giren yabancı başta Edirne'yi ziyaret ederek silinmez ve müspet ilk intibağı almalıdır. Yurdumuza servet ve döviz sağlayacak ve milli bir sanayi halinde gelişecek olan turizmin ilk sermayesini teşkil eden anıtlar Edirne'de ayakta duruyor.

180 Hasan Karakaya, a.g.t., s. 35-36-37-38.

Manevi değerinden sarfınazar, bugünkü maddi değeri milyarlar ölçülebilen bu sermayeyi koca bir ulus altı yüz yıllık bir çalışma ile ter ve kan pahasına yapmış ve yaratmıştır. Edirne'deki sanat eserleri beşer kültürüne bir hediyedir. Bu gerçeği sayılı bilginler değil bütün cihan bilmelidir.

Fakat Edirne'deki sanat ve tarihi eserleri gün geçtikçe sayıca azalmaktadır. Geçen asırların ihmalleri yüzünden birçokları değerlerinden kayıplara uğramıştır. Tabii tesirlerin eski eserlere zarar verdiğini kabul edebiliriz. (Kasırğa, deprem, sel, don tesirleri gibi.) Ancak en büyük tahribatı, bu eserlerin milli hazinemizin kefesinde bile ağırlık olduğunu takdir etmeyen kendi hasis menfaatini kanun menfaatinden üstün tutan veya kendi sabit fikirlerini ve dar görüşünü hakikat sayarak (eski mimari eserlere, türbelere, mezarlıklara ve mezar taşları ile lâhidlere karşı idare amirleri ve memurları belediye reisleri, nâfia müdür ve mühendisleri, evkaf müdür ve memurları, askeri teşkilat komutanları) tarafından gösterilen kayıtsızlık ile tahrip ve imha ameliyeleri, birbirlerinin benzeri ve neticeleri de birbirlerinin aynı olduğundan henüz kör kazmanın tahribine uğramamış bulunan tarihi ve sanat eseri ve vesikalarının kurtarılabilmelerinin temini için aşağıda madde madde arz eylediğim tedbirlerin alınması faydalı olur kanaatindeyim.

1- Yıkılan, yıktırılan, yıkılmaya terk edilen, yıktırılması istenilen ve Belediyelerin, hükümet dairelerinin, halkın zahmetsizce ve ucuzca taş ve tuğla ocağı vazifesinin gören camii, mescit, medrese, taş mektep, tekke, türbe, kervansaray, han, hamam, çeşme, sebil, su kemeri, su terazisi ve şadırvan gibi eski mimari eserlerimizin bizim tarihi sanat telakki ve merhalelerimizin birer vesikası, medeniyetimizin en kuvvetli birer damgası ve en canlı birer şahidi, ecdadımızın en muhteşem birer mirası, en kıymetli birer hatırası olduklarının ve bu nevi eserlerin tahrip ve ifnanın hıyaneti vataniye olduğunun alâkadar makamları işkal eden zevat ile halka telkin ve tefhimi.

2- Halen mevcut eserlerin bütün teferruatları ile daimi mürakabe altında bulundurulacağına, bineaneleyh alakadar makamlarca muhafazalarına itina gösterilmesinin, tahrip ve imha edenler hakkında ol babdaki kanun ve nizamnameler ahkâm muktezasınca şiddetle ceza verilip bilâihmal tatbik ve isimlerinin teşhir edileceğinin en kati bir lisanla tebliği.

3- İmar planları yapılırsa veya tatbik edilirken eski mimari eserlerin nirengi ve mihrak noktaları ittiha edilerek cadde ve sokakların, park ve yeşil sahaların bu eserleri ortadan kaldırmayacak, bilâkis kucaklayıp gösterecek surette tertip ve tanzimlerinin temini.

4- Cami, Mescit, Medrese, Tekke ve Türbe gibi mebani hazirelerindeki ecdadımızı ve tarihimizin bazı meçhul safhalarını bize tanıtan mezar taşlarının, sandukalarının yerlerinde bırakılması ile duvarlarının ve bahçelerinin tanzimi.

5- Munkariz hazirelerde ve mezarlıklarda bulunan yazılı ve nakışlı taşların mamur hazirelere nakli ve rekzi.

6- Eski mimari eserler ile mezar taşlarının muhafazaları hakkında öğrencileri, gençleri ve halkı irşat için öğretmenlerin görevlendirilmesi rica olunur.

Arkeoloji ve Etnografya müzelerimiz bugüne kadar birçok tarih ve sanat belgelerini toplamak sureti ile Edirne'ye büyük hizmet yapmıştır. Kadromuz bir memur, iki bekçiden ibarettir. Bunlardan memur (35 lira) maaşlıdır. Bekçilerden biri (60 lira) diğeri (50 lira) daimi ücretlidir.

Dairemizin idaresi altında 20 bölüme ayrılan Arkeoloji müzesi ile 13 bölümden ibaret Etnografya müzelerinin temizliği, muhafazası, yukarıda arz ettiğim ücretler ile, pahalılığın % 150 yükseldiği şu zamanda erkek bekçi bulmak kâbil olmadığından iki kadının eline bırakılmıştır. Hiç olmazsa bu kadınların ücretlerinin 120'şer liraya yükseltilmesi ile haricte muhafazaları dairemize ait olan dört Türbe, Saray Harabeleri, Kale Kalıntıları, Tabyalar ve bunlara mümasil eserlerimizin daimi kontrolde bulundurulabilmesi için müzeye bağlı silahlı iki bekçi kadrosunun verilmesi için Valilik kanalı ile Milli Eğitim Bakanlığına, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne yazılan 29 Eylül 1952 tarih ve 5503 sayılı yazıya bugüne kadar bir cevap alınamamıştır. Bu dileğimizin tervici için iki senedir rica etmekteyim. Aksi takdirde ilerde gelecek herhangi bir mesuliyetten kendimi varestede edeceğimi saygı ile bildiririm.

1- Etnografya müzemizdeki eserlerimizin tahsisatsızlık yüzünden vitrin yapılamamıştır.

2- Yağriağyara karşı müzelerin tamiri bu sene behemhal ele alınacaktır.

3- Muhafazası dairemize bağlı olan Müsellem Efendi Türbesi ile, Hazı İzzet Paşa Türbesinin ufak tefek tamirata yapılacaktır.

4- Terk edilmiş birçok Osmanlı lâhitlerinden bir kısmı Müzeye kaldırılacaktır.

5- Teşhir, tanzim ve eserlerimizin envanterini yapacak eşyaları kıymetlendirecek bir ilim adamının bu işle görevlendirilmesi elzemdir, **30 senedir topladığım eserleri bilir bilmez öteye beriye yerleştirmişsem de müze denmesi için bu kâfi değildir. Bu iş için vicdan üzüntüsü çekmekteyim bunun hallini rica ederim.**

6- Fatih'in İstanbul'u zaptının 500'üncü fetih yılı merasimine Edirne'den başlanması uygun olur kanaatindeyim. Çünkü ilk hazırlığı burada yapan Fatih birçok da eser yapmıştır, bunlardan "Peykler Medresesi"nin tamiri için senelerce üzerinde durmam neticesi 1952 senesinde verilen bir miktar tahsisat beş on gün sonra yine tenkis edilmiştir. Bu sene çok kıymetli olan bu medresenin kurtarılması için ne yapılması icab ediyorsa esirgenmemesini rica eder 1953 çalışma programını sunarım, üstün saygılarımla.¹⁸¹

Müzeler Memuru
Necmi İğce

181 Hasan Karakaya, a.g.t., s. 129-130.

27 Nisan 1953

T.C.
Edirne Vilayeti
Müze Memurluğu
Sayı : 1380 / 18

**Özet : Eski eserlere karşı
halâ tahribat yapıldığı
hakkında.**

Milli Eğitim Müdürlüğü Yüksek Makamına

16 Nisan 1953 tarih ve 2 – 2833 sayılı yazınıza ekli, Valilik Yüksek Makamının 15 Nisan 1953 gün ve 54 sayılı emirleri üzerine teşkil edilen ekipten şimdi aldığım raporlara nazaran, eski eserlerimize karşı maatteessüf halâ tahribat yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bunlardan Saray içinde Hükümetçe Yeniimaretilere verilen arazi içine rastlayan saray mutfaklarının yanındaki çeşme hizasında bulunan duvarlar Yaşar Varış tarafından sökülmüştür. Kurşunlu fırın semtindeki Şifa Hamamı dairemiz haberdar edilmeden sahipleri tarafından yıktırılmıştır.

Vali Konağı caddesindeki Çuhacılar Hamam harabesi de o arsayı alan tarafından yıktırılmıştır. Beylerbeyi ve Sitti Sultan camilerine Belediyece ot konmuştur. Beylerbeyi Hamamı'na da Saraçhane'deki fırıncı Hamdi tarafından çubuk konduğu ve Mumcular sokağının nihayeti kısmındaki kale kalıntılarından olan duvarın üzerinden yağmurların tesiriyle iki taş düştüğünü arz ederim.

Üstün Saygılarımla.¹⁸²
Müzeler Memuru
Necmi İğe

182 SALT Araştırma, Ali Saim Ülgen Arşivi.

01 Nisan 1944

Berber Osman Efendi'ye çok çok selamlar ederim.

Muhterem Necmi Beğ Efendi, Dâr-ı âlilerini biraz rahatsız edeceğim ama kusurumu afv buyuracağınızdan emin olduğumdan bu mektubu takdim etmeğe ictisar eyledim. Şöyle ki: müteveffa biraderim Süleyman Beğ bir buçuk seneden beri Hayrabolu kazasında oturuyordu. Belki mesmuatınız olmuştur. Geçen gün yanında bulunanlar iki buçuk ay evvel vefat eylediğini bendenize bildirdiler. Lüzumuna mebni mümaileyhin hangi tarihte vefat eylediğinin hakikatini Edirne nüfus dairesinde eğer takdir-i rahmet ise tahkik buyurulup bendenize bildirmenizi çok rica ve istirham eder

ve bu vesile ile de hürmetlerimi sunarım efendim. Fi 1 Nisan sene 1944

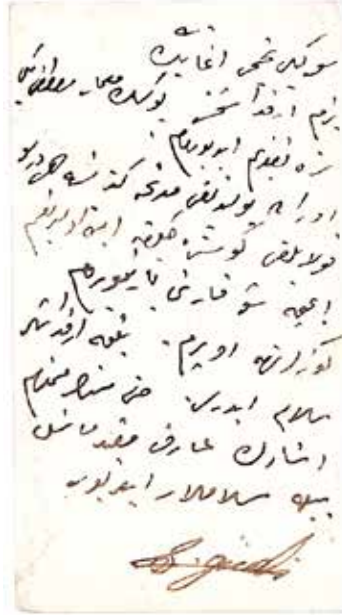
Erenköy, Caddebostani Plaj yolu, Numro:12 Edirneli Ahmed Sami?

Biraderin Edirne Nüfus kaydında esas künyesi

Edirne'nin Selimiye, Taşodalar Sokağı

Numro el-yevm 19, eski numrosu 14'mü, 17'mi, 22'mi, 27'mi hatırımda kalmamıştır. Mehmet Sami oğlu Süleyman

Tevellüdü 1288

Bismillah.

Sevgili Necmi Ağabeğ,

Bizim arkadaşımız Yüksek Mimar Mustafa Beği size takdim ediyorum. Orada bulunduğu müddetçe, kendisine her türlü kolaylığı göstereceğine emin olduğum için şu kartı yazıyorum.

Bütün arkadaşlar selâmlar ederler. ... senin muhterem Reşad'ın Ârif Müfid bile selâmlar ediyor.

Şefik Güneşli

Pek Muhterem Necmi Ağabeyciğim,

Evvela arz-ı hürmet eder, ellerinizden hasretle öperim. Hanım yengemin ellerinden, mahdumların gözlerinden öper, cümleminizin sıhhat ve afiyetinizi ulu Tanrı'dan niyaz ederim. Ağabeyciğim size şimdiye kadar yapmadığım bir ağır tayin teklifinde bulunacağım. Hamil-i pusulayı getiren çocuk benim yabancı değil teyzemin evladıdır.

Yani mektebimizin inşasına sebep olan sabık muhtar Kazım Efendi'nin oğludur. 1951'de mezun oldu ve Lalapaşa'nın Tuğla Köyüne tayin edildiler, sizden ricamız bu çocuğa babasının emeğiyle meydana gelen bu mektebin içinde çalıştırmak, bu iş gerek Vali Bey'le gerek Maarif Müdürüyle gerekse Müfettiş Şerif Beğ'le bu nakil mümkün ise bu çocuğun Köy öğretmenliğine tayini hususunda gayretleriniz ne büyük muvaffakiyettir ümidindeyim. Bu çocuğun bilgisinden bizim çocuklar istifade etsin. Bu muvaffakiyetin semeresinde sizlerin hissesi büyük olacaktır. Ben yakında gideceğim daha izahlı konuşabiliriz. Bu vesile ile tekrar aile efradı birlikte selamlar eder, hürmetle ellerinizden öperim. Kusurumu affet, Necmi Ağabey. Sipariş hatırımdadır. (İstirham ederim.)

Edirne Türk Amerikan Kültür ve Tanışma Derneğinin Edirne Şubesi açılışında Necmi İge de diğer cemiyetlerde olduğu gibi görev almış, açılış şerefine verilen yemek için gerekli alışverişi de yapmıştır, açılış sonrasında da pek çok etkinliklerin düzenlenmesinde aktif görev almıştır.

**Kültür
Derneği
Açıldı**

Bir müddetten beri ta-
miri ve tazirimi ile oğra-
şılan Saraylar caddesindeki
Edirne Türk - Amerikan
Kültür ve Tanışma Derneği
19 Mayıs Salı günü saat
15 te seçkin davetliler hu-
zurunda merasimle açıl-
mıştır.

**Kültür
Derneğinde filim
gösteriliyor**

Şehrimizde yeni açılmış
bulunan Türk - Amerikan
Kültür derneği tarafından
geceleri halka öğretici filim
ler gösterilmeğe başlan-
mıştır. Halk bu kültür yu-
vasına akın etmektedir.

Amerikan Kültür Derneğinin Edirne Şubesi Açılışı ve Faaliyetleri;
Edirne Serhad Gazetesi 19 Mayıs 1953

EDİRNE TÜRK - AMERİKAN Kültür ve Tanışma Derneği			
Etiket	8 adet	Roket	4 adet 25000
Lameler	8 kp	Pisim	30,200
Bilet	2 kp	Bir adet	5000
Patlisan	2 kp		
Maydanoz	3 adet		
B. Peynir	1 kp		
K. Peynir	1 kp		
Pulünç	2 kp		
un	3 kp		
Z. yağ	2,5 kp		
K. yağ	150 p3		
İstik	150 p3		
teşir	50 p2.		
Yunus	10 adet		
Sübbe	0,5 kp		
Qimon	10 adet		
Kömür	10 kp		
et	5 kp		

Alipaşa Çarşısı'nın
Onarımı ve Necmi İğne

ALİ PAŞA ÇARŞISI

Semavi Eyice

Ali Paşa Çarşısı (Edirne'de XVI. yüzyıla ait arasta veya kapalı çarşı)

968'den 972 sonuna kadar (1561-1565) vezîriâzam olan Semiz Ali Paşa'nın Babaeski'deki hayratına vakıf geliri sağlamak üzere yaptırılmış bir çarşıdır. Tezkiretü'l-ebniye'den mimarının Mimar Sinan olduğu anlaşılmaktadır. Burada yapı "Edirne'de Ali Paşa Çarşısı ve Kervansarayı" olarak kayıtlıdır. 976 (1568-69) tarihli Edirne Evkaf Defteri'nde bu çarşının dükkân adedi 211+25 olarak belirtilmiştir. Mimar Sinan'ın eserlerinin listesi bulunan Tezkire'de burası çarşı ve kervansaray diye zikredilmekte, halbuki buna benzer diğer eserleri ise sadece kervansaray olarak bildirilmektedir. Ancak ortada bir kervansaraya işaret eden kısım bulunmadığı için bu durum oldukça şaşırtıcıdır. Acaba ilk yapıldığında çarşının bir uzantısının kervansaray olması mı düşünülmüştü sorusuna şimdilik bir cevap verilememektedir.

Ali Paşa Çarşısı esasında iki taraflı dükkânları ile tam bir arastadır. O. Nuri Peremeci'nin tarifine göre, "Kule Kapısı'nın dışından başlayarak İğneciler Kapısı yahut Balıkpazarı Kapısı yanındaki Direk Çarşısı'na kadar uzanır. Çarşının altı kapısı olup üçü şarka caddeye, ikisi çarşının iki ucuna, biri de garba yani kalenin orta kapısı uğruna açılır." Ali Paşa Çarşısı'nın yapılış tarihi, Tîgî mahlaslı Edirneli bir şairin şu dörtlüğünden öğrenilmektedir: "Âsaf-ı a'zam Ali Paşa-yı hâs / Yaptı çün bir çârşû-yı bî-bedel / Tîgîyâ târihini eylesen suâl / Sûk-i ra'nâ-yi Ali Paşa'ya gel" (976 -1568-69).

Evliya Çelebi Ali Paşa Çarşısı'nın iki başında kale kapıları gibi kapıları bulunduğunu, uzunluğunun 1000 adım olduğunu, iki tarafında da 360 dükkânın yer aldığını bildirir. Üstü kâgir tonoz örtülü olup kurşun kaplıdır. Yine Evliya Çelebi'nin ifadesine göre burada çok değerli eşya vardır ve bunların fiyatları da yüksektir. Evliya Çelebi de bu çarşının Mimar Sinan tarafından yapılmış olduğunu yazar. Çarşı, Sinan'ın eserlerinin yer aldığı tezkirelerin sadece birinde (Tezkiretü'l-Ebniye) kayıtlıdır. XVII. yüzyıl müelliflerinden Hıbrî Abdurrahman Efendi, Enîsü'l-Müsâmirîn adlı eserine eklenen bir derkenarda, Edirne'de abdest almak için tesis olunan altı sıcak su musluğundan iki tanesinin bu çarşıda olduğunu kaydetmiştir. 1718 yılında Edirne'den yazdığı mektupların birinde Lady Mary

Wortley Montagu “Borsa” (New Exchange) dediği bir çarşıdan bahseder ki bunun Ali Paşa Çarşısı olduğuna ihtimal verilir: “Üstü kâgir tonozlu olan çarşı yarım mil uzunluğunda olup son derece temiz ve bakımlıdır. İçinde 365 dükkân vardır. Bunlarda her çeşit değerli mallar olup Londra’nın New Exchange’inde olduğu gibi satışa arz edilmiştir. Fakat kaldırım o kadar bakımlı ve dükkânlar o kadar temizdir ki âdeta yeni boyanmış gibidirler.” Ali Paşa Çarşısı, XIX. yüzyılda Edirne’nin karşılaştığı felâketlere paralel olarak bu parlak durumunu kaybetmiş, dükkânlar ayrı ayrı özel mülkiyete geçmiş, eski düzenli idare ortadan kalkmıştır. 1284’te (1867-68) bir tamir gören çarşınının Trakya Genel Valisi General Kâzım Dirik tarafından kurtarılması için kamulaştırılmasına girişilmişti.

1947’de¹⁸³ büyük ölçüde bir tamir daha gören çarşı uzun yıllar yarı boş bir halde kalmış, ancak 1960 yıllarından itibaren Edirne’nin yeniden canlanmaya başlaması ile hareketlenmiştir.

Ali Paşa Çarşısı tipik bir arasta olup 300 m. kadar uzunluktaki üstü tonozla örtülü bir yolun iki tarafında sıralanan, yine tonozlu dükkân gözlerinden meydana gelmiştir. Ortadaki uzun tonoz kemerlerle takviye edilmiş olup her dükkân orta yola bir kemer halinde açılır. Vakıf kaydında çarşıda 211 göz ve yirmi beş hücre bulunduğu bildirilmektedir. Evliya Çelebi 360, Lady Montagu ise 365 dükkânın varlığını ileri sürerler. Bugün mimari çerçevenin içindeki dükkân sayısı ancak

¹⁸³ SALT Araştırma, Ali Saim Ülgen Arşivi.

100-110 kadardır. 300 sayısının nereden çıktığı da anlaşılamamaktadır. Bir ihtimal olarak, çarşının iki yan duvarının dışlarında da bu duvarlara yaslanmış ahşap dükkânların mevcut olduğu düşünülebilir. Çarşının iki ucundaki iki kapıdan (Kule Kapısı, Balikhane Kapısı) başka, aralarda yan sokaklardan giriş sağlayan dört kapı daha vardır. Bunlardan gerek Kule Kapısı gerek yanlardaki üç kapı tam eksen üstünde olmayıp yamuk yerleştirilmiş mekânların içindedir. Bu intizamsızlık şehrin o zamanki sokak düzeni sebebiyle doğmuştur ki bu da eski Osmanlı şehircilik anlayışının bir özelliğidir. Çarşının baş kapılarının kemerleri renkli geçmeli taştan, çerçeveleri ise kesme küfeki taşındandır. Binanın diğer kısımlarında duvar örgüsü, aralara taş sıraları konulmuş tuğla hatıllardan meydana gelmiştir. Ali Paşa Çarşısı düz bir hat halinde olduğundan kapalı çarşı veya arastalarda usulden olan dua yeri tam ortada bulunmaktadır. Burada kare biçimli bir mekânın ortasına dört pâyedikilerek dua meydanı yapılmıştır. Edirne'deki Ali Paşa Çarşısı, Osmanlı devri Türk mimarisinin ticaret yapılan çarşı türü içinde en başta gelenlerindedir.¹⁸⁴

Sinan'ı Anma Vesilesi ile Alipaşa Çarşısı

Bir İhtifal Dolayısı ile:

Büyük adamlarımızın doğum ve ölüm yıldönümleri için her sene merasim yapılmayarak bunun yirmi beşinci, ellinci ve yüzüncü yılların idraki gibi mühim sebeplere hasredilmesi, fakat o zaman da bu ihtifalleri büyük hazırlıklardan sonra, debdebe ve şa'aa ile yapılması lüzumu çok kere tekrar edildi. Lâkin ölümler sayesinde kendilerinden bahsettirmek ve nutuklar verip alkışlanmak imkânını pusuda bekleyenler, buna razı olamazlardı: ilerki sene birçok büyüklerimizin doğum ve ölüm yıl dönümleri, doğru veya yanlış günlerde tespit edilip duruyor.

İki üç gün önce de, Mimar Sinan'ın ölümünün 357'nci yıldönümü için bir iki yerde merasim yapıldı ve her sene tekrar edildiği için bu merasim bu yıl da sönük geçti. Fakat, kaderin acı bir istihzası olmak üzere, ihtifale ait tafsilat okunduktan bir gün sonra, Sinan'ın eserlerinden birinin, Edirne'de 1581'de yapmış olduğu ve yaptıran Semiz Ali Paşa isimli vezire izafetle (*Ali Paşa Çarşısı*) denen çarşının kısmen yıkıldığı da gazetelerde okundu.

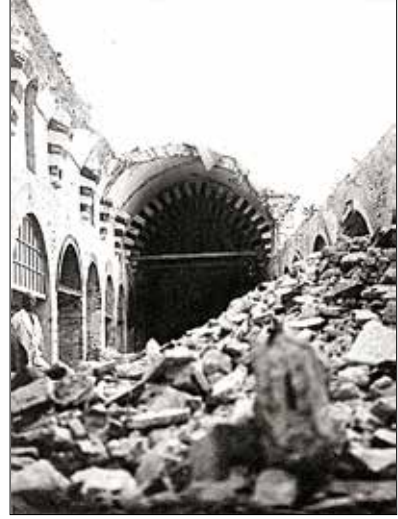
Edirne'den bahseden bütün seyyah ve muharrirlerin anmış oldukları bu çarşı hemen bir asırdan beri tamir edilmemiş imiş; ben de altı yedi sene evvel Edirne'yi ziyaretimde yarı harap ve kısmen metruk bulunduğunu görmüştüm. Şimdi bu satırları yazarken, o güzel şehrin tamir bekleyen sayısız eseri gözlerimin önünde

184 Semavi Eyice, Ali Paşa Çarşısı-Edirne'de XVI. Yüzyıla Ait Arasta veya Kapalı Çarşı, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 2. Cilt. Ayrıca bkz. <https://cdn2.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/2/C02000963.pdf> Erişim Tarihi: 12.10.2020

canlanıyor ve bilhassa Sinan adını taşıyan sokakta, II. Murat zamanında yapılmış olduğu söylenen, o tavan ve duvarları lâtif resimlerle süslü evin belki de artık tamir edilmez bir hâle gelmiş bulunduğunu düşünüyorum. Sonra, bu ev gibi tamir edildikleri ilan edilmekle beraber hiç de tamir edilmişe benzemeyen daha başka bazı eserleri ve bu arada Edirne'nin (Arasta) denen asıl büyük çarşısını hatırlıyorum. İmparatorluğun imarına en çok çalıştığı Edirne, Maarif Bakanı Hasan Ali Yücel'in geçenlerde teşkilâtını kurduğu **(Eski Eserleri Koruma)** heyetinin faaliyetine her yerden ziyade muhtaç ve muntazırdır.

Ve temenni edelim ki, Mimar Sinan'ın ölüm yıldönümünün artık 358.inci değil fakat ancak 375'inci yıldönümü kutlansın ve ulu mimarın bütün eserleri o zamana kadar hem katiyetle tespit hem de tamamen tamir edilsin. Aksi halde, gelecek yıldönümünde tekrar edilecek söylevlerin şırlıtısını yine yeni birçok iş velvelesinin takip etmesi pek muhtemeldir.¹⁸⁵

Nahit Sırrı Örik
1945

Necmi İğe 1946 yılında onarımına başlanan 1950 yılında biten Alipaşa Çarşısı'nda, enkazı kontrol ederken.¹⁸⁶

185 Taha Toros Arşivi, Nahit Sırrı Örik, 1945, e -Arşiv 001516593

186 SALT Araştırma, Ülgen Ailesi Arşivi, TASUDOCM0021009

Uzun yıllar harabe olarak kalan Alipaşa Çarşısı eski debdebeli günlerini özler olmuştu, çarşının tavanı çökmüş, dükkanların pek çoğu kapanmıştır. 1940'lı yıllara kadar çarşıdaki bazı dükkanlar özel mülkiyete geçmiş bu yüzden bu tarihi yapının Devlet tarafından onarılmasına imkan olmamıştır, Kazım Dirik Trakya Genel Müfettişi olduktan sonra Alipaşa Çarşısı, Selimiye Arastası ve Eski Camii bedesteninde aynı durumda özel mülkiyete ait dükkanların kamulaştırma kararlarının alınmasına başlanmış, kamulaştırmaların bitmesi üzerine de 1946 yılında ihaleye çıkılarak onarım süreci başlamıştır.

Alipaşa Çarşısı'nın onarılarak Edirne ekonomisi ve sosyal yaşamına kazandırılması için **Necmi İğce** de özel çaba sarf etmiş, Ankara'ya her daim bu çarşının bir an önce onarılması gerektiğini iletmiştir. Alipaşa Çarşı Onarımı Kontrol Memuru olarak uzun süre Edirne'de görev yapan Y. Mimar Ertuğrul Eğilmez ile dostluk kuran Necmi İğce bu başarılı mimarın daha sonraki dönemlerde Edirne için güzel işler yapmasına vesile olmuştur.

Edirne'nin ilk modern turizm oteli olan Kervan Otel'in proje ve inşaat aşamalarında görev alarak şehrimize kazandırılmasında Y. Mimar Ertuğrul Eğilmez'in büyük emeği vardır.

Necmi İğce ile dostlukları çok uzun yıllar devam etmiş, Edirne'ye sık sık gelerek Edirne'nin tarihi eserlerinin korunup kollanması için çaba sarf etmiştir.

Necmi Beyef.
Bendeniz Nafia müdürlüğüne
gidişimin saat 16 da tekrar
geleceğimi hizmetler
İğne

Y. Mimar Ertuğrul Eğilmez'in
Necmi İğne'ye imzalayıp verdiği fotoğrafı.

1878 yılında Edirne'nin Rus işgal yılları. Rus askerleri, Alipaşa Çarşısı'nda.
Cengiz Bulut Arşivi

Necmi İçe'nin Büyük Üzütüsü,
1953 Edirne Depremi

Necmi İge'nin Büyük Üzüntüsü, 1953 Edirne Depremi

Vakıf Restoratör Mimarlarından
Ali Saim Ülgen

“Türk Mimarisinin önde gelen restoratörlerinden Ali Saim Ülgen, vakıf eserlerinin çoğuna damgasını vurmuş, onlarla adeta bütünleşmiştir. Yaşadığı dönemde isminden en çok sözü edilen mimarlardandı. Mimarlığının yanı sıra müzeciliğe yakınlığı ve monografik yazılarıyla da tanınmıştır. Ali Saim Ülgen, Dr. Hicri ile Advije Ülgen'in oğlu olarak İstanbul'da, Sultanahmet'teki annesinin evinde 1913 veya 1914 yılında dünyaya gelmiştir. Doktor olan babası Hicri Ülgen 1940-1945 yıllarında İstanbul Belediye tabipliği yapmış, sonra da Ankara'ya göç ederek, Elmadağı'nda özel bir fabrikanın doktorluğunu yapmıştır.

Ali Saim Ülgen'in eski eserlere olan ilgisi çok küçük yaşlarda başlamış, henüz dört yaşındayken evlerinin yakınındaki Ayasofya'nın kubbelerine çıkmayı düşlemiştir.

Mesai arkadaşlarından Y. Mimar Hasan Rıza Ergezen'den öğrendiğime göre bu arzusu onda büyük bir tutku haline gelmiş ve ailesine baskı yapmaya başlamıştır. Ailesi küçük çocuğun baskısına dayanamayarak ilgili mercilerden izin almışlar ve askerlerin refakatinde onu kubbenin eteklerinde dolaştırmışlardır. Yıllar geçtikçe eski eserlere olan merakı artmış, babasının görevinden ötürü bir süre yaşadıkları **Edirne**'de zaman zaman ortadan kaybolarak oradaki eski eserleri do-laşmaya başlamıştır.”¹⁸⁷

187 Erdem Yücel, “Vakıf Restoratör Mimarlarından Ali Saim Ülgen”, Restorasyon Dergisi, Ankara, 2015, S.11, s.28.

Ali Saim Ülgen'in Edirne'ye olan ilgisi daha küçük yaşta Edirne'de yaşadığı kısa bir dönemde oluşmuştu, sonraki yaşamında Edirne'ye çok sık gelerek Edirne'nin sahip olduğu eşsiz tarihi yapıların korunup kollanması için yüzlerce sayfa rapor hazırlamış, Necmi İğce ile de dostluklar kurarak onun yönlendirmesi ve rehberliğinde Edirne'yi tarih katliamcılarının elinden kurtarmaya çalışmıştır.

Ali Saim Ülgen Edirne'deki en uzun ve en kapsamlı çalışmasını 18 Haziran 1953 tarihinde Edirne'de meydana gelen depremin tarihi eserlere verdiği zararı tespit etmek için görevlendirildiğinde yapmıştır.

Necmi İğce ile beraber Edirne'deki camileri, mescitleri, türbeleri, okulları ve sivil binaları tek tek gezmişler, depremin verdiği hasarları yerinde tespit ederek keşif raporları hazırlayarak ilgili kurumlara iletmışlerdir.

18.6.1953 Edirne Depremi:

Deprem merkezi, Edirne'nin kuzeyinde, Tunca vadisini takip eden bir kuzey-güney fay ile ilgilidir. Deprem sırasında 270 bina ağır hasara (bazı kaynaklarda 323 tür.), 5300 bina hafif hasara maruz kalmıştır. (Edirne ve civardaki köylerde) 15'inci ve 16'ncı asırda inşa edilmiş tarihî camilerin kubbeleri ağır bir şekilde çatlamıştır. Deprem şiddeti VII - VII dir. Üst merkezin koordineleri: 26°35'E; 41°45'N dir.¹⁸⁸

Necmi İğce ve Ali Saim Ülgen ve beraberindeki heyet Üç Şerefeli Camii bahçesinde hasar tespit çalışmalarında.

1953 Depremi sonrası Ankara'dan Edirne'deki hasarı yerinde tespit etmek için gelen pek çok heyete Necmi İğce mihmandarlık etmiş, bütün tarihi eserleri gezdirerek raporlar düzenlenmesine yardım etmiştir.

¹⁸⁸ Edirne 1953 Depremi: http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/f4fe03d77724a72_ek.pdf?dergi Erişim Tarihi: 21.12.2020

Edirne’de 18 Haziran 1953 günü sabah saat 7.45’te meydana gelen 7 şiddetindeki depremde, büyük ve küçük korunması gereken 157 civarı tarihi yapıdan en eskisi Roma İmparatoru Hadrianus’un yaptırdığı Kale’den günümüze ulaşan Makedon Kulesi (Saat Kulesi), en yeni sivil yapısı 1906 tarihli Hacı Ali ve Ebe Kadın Çeşmesi¹⁸⁹ dahil, 323 bina ağır hasar görmüş, köyler ve yakın ilçeler dahil 5.300 bina da hafif hasar meydana gelmiştir. Depremde can kaybının olmaması sevindiricidir.

Edirne’de meydana gelen bu beklenmedik deprem Necmi İğe’yi çok üzmüş mevcut olmayan kâlp rahatsızlığının ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir, müzede çalışmaya başladığı Aralık 1922 tarihinden itibaren Edirne’nin sahip olduğu tarihi eserleri korumaya kollamaya çalışan Necmi İğe kendi çalıştığı müze binaları ve Selimiye Camii’nin kubbesi, Selimiye Camii minarelerinin külahlarının yıkılması, çatlaklar oluşması derinden üzmüştür.

Ali Saim Ülgen ile beraber bütün camiler gezilmiş, hepsinde de büyük hasarlar olduğu bilhassa minarelerin gördüğü çatlamlar sebebi ile acilen bu minarelerin sökülerek, yıkılarak önlem alınması gerektiği, bazı camilerin ibadete kapatılması gerektiği hazırlanan raporlarda belirtilmiş, minarelerin kaç paraya yıktırılacağı hakkında da ayrıca raporlar tanzim edilmiştir.

1953 Edirne Depreminde zarar gören okulların görüldüğü zararları belirten ayrıntılı raporlar.¹⁸⁷

Depremde zarar gören camiler ve yıkılması gereken minarelerin listesi.¹⁸⁸

189 SALT Araştırma, Ali Saim Ülgen Dosyası.

190 SALT Araştırma, Ali Saim Ülgen Dosyası.

191 SALT Araştırma, Ali Saim Ülgen Dosyası.

1953 yılında Milli Eğitim Müdürlüğünce Ali Saim Ülgen'den Edirne Abideleri hakkında bir rapor hazırlaması istenir, Ali Saim Ülgen Edirne Müzesinin koordinatörlüğünde yaptığı incelemeler sonucunda Edirne'de Mimar Sinan'ın yaptırdığı su dağıtım şebekeleri ve su terazileri olduğunu bunların en değerlilerinin Sinan yapıları ve Eski Belediye Başkanı Dilaver Bey'in yaptırdıkları olduğunu, yıkılması / korunması gerekenleri raporunda ayrıntılı olarak yazar.

Bu rapor da mimari özelliği olmayan yapıların yıkılması yönünde görüş belirtir, aşağıda fotoğrafı olan Selimiye Arastası orta kapı karşısındaki han kalıntılarının da yıkılması gerektiğini belirtir.

Ali Saim Ülgen'in hazırladığı rapor çok önemlidir, döneme ışık tutmaktadır.

Milli Eğitim Müdürlüğünce Tetkiki İstenen Edirne Abideleri Hakkında Rapor:

1- Edirne Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğünün 9 Haziran 1953 gün ve 586/3644 sayılı yazı ile Vilayet makamına bildirdiği su terazileri hakkında;

Edirne'de muhtelif devirlerde su tesisleri yapılmıştır. Bunların en mühimleri Mimar Sinan'ın yapmış olduğu tesis ile Belediye Reisi Dilaver Bey'in eseridir. Bunların şehirde su terazisi namı ile su kuleleri bulunmaktadır ki:

a- Kadri Paşa okulunun karşısında Fetvacı Ali Efendi Mezarlığı bitişiğinde.
b- Ticaret Lisesinin karşısında Kıyık Caddesi üzerindeki su terazileri Mimar Sinan devrinden kalma tarihi ve mimari değeri bulunan abidelerdir. Bunların kaldırılması asla caiz değildir.

c- Kale içinde Kuru Çeşme sokağında (Mimar Sinan Mahallesi) ve Büyük Havra'ya giden Maarif Caddesi ve Manyas Karakol Sokağı üzerindeki su terazi-

leri bugün fonksiyonunu kaybetmiş ve hiçbir mimari ve tarihi hususiyeti bulunmayan yapılar olduğu cihetle bunların kaldırılmasında bir sakınca görülmemiştir.

2- Edirne'nin başlıca abidelerinden Beylerbeyi ve Sitti Hatun camilerindeki ot, saman ve benzeri yanıcı maddelerin, Asar-ı Atika Nizamnamesi gereğince bir an evvel kaldırılmasında zaruret vardır. Kaldırılmadığı takdirde mezkur nizamname mucibince ilgililer hakkında tahkikat yapılması gereklidir.

3- Selimiye Arastası'nın orta kapısı karşısında bulunan Nakil Han'ı bakiyesi hiçbir mimari vasfı kalmayan ve kaldırılmasında sakınca bulunmayan bir yapıdır.

4- 22 Haziran 1953 gün ve 1946 sayılı yazı ile Özel idareden Vilayet kanalı ile Milli Eğitim Müdürlüğüne intikal eden Büyük ve Küçük Rüstem Paşa hanlarının arkasındaki arsalardan güney – doğuya nazır cepheye bitişik olanın da inşaat sureti kat'ıye de yapılamaz. Çünkü bu arsa doğrudan doğruya abideye bitişiktir. Bu arsa Milli Emlak tarafından asla satılmamalıdır ve tapuya da "satılmayacaktır" kaydının konması zarurudur. Diğer arsalar yolun mukabil tarafındadır. Sokak ise 9,5 metreliktir. Yapı Yollar Kanunu'nun 4.üncü maddesinin "G" fıkrası mucibince inşaatı abideden 10 metre uzağa götürülmesi zarureti vardır. Belediye de ancak mezkur kanun hükümleri gereğince bu inşaata 10 metre mesafe ile ruhsat vermelidir.

5- Edirne'nin saat kulesi önündeki Sarraf Hanı'nın ne tarihi ve ne de mimari hiçbir hususiyeti yoktur. Bu sebeple eski eserlerle bir ilişiği görülmemiş tescile de geçirilmemiştir.

6- Edirne'de Milli Emlak'a ait olup da kiraya verilmiş (Rüstem Paşa Hanlarının ön cephesinde ve arastadaki) dükkanlar kiracıları tarafından iyi kullanılmaktadır ve hepsi pejmürde bir vaziyette, kırık tahtalarla yapılmış göze sakil gelen vitrin ve kepenkleriyle bir harabeden veya gecekondudan farksızdır. Bunların da islahı zaruridir. Fuzuli işgallerin de önüne geçilmelidir.

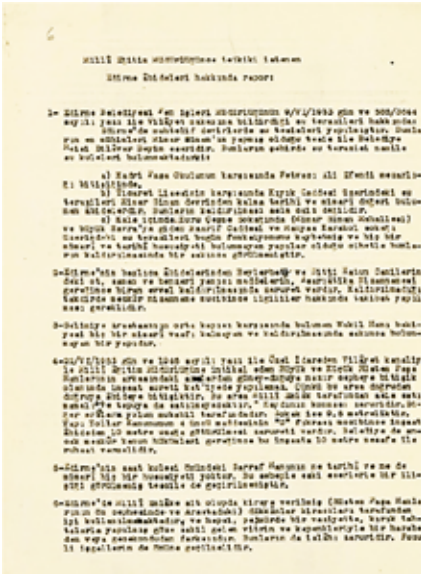
7- Milli Eğitim Müdürlüğünden vilayete 8 Haziran 1953 gün ve 620 – 4119 sayılı yazı ile bildirilen Sokullu Hamamı yanındaki inşaat yerinde incelenmiş ve 18 Haziran 1953 tarihindeki zelzelede en çok zarar ve hasar gören Taşhan'ın ilavesi olduğu ve Belediye'nin gayr, kanuni bir ruhsatı ile işe başlandığı anlaşılmıştır. Taşhan Edirne abideleri tescil dosyasında 70 numara ile kayıtlıdır ve 18. asırda yapılmış iki katlı barok bir binadır. Bu bina Mimar Sinan'ın inşa ettiği Sokullu Mehmed Paşa (Üç Şerefeli) Hamamının erkekler kısmının cephe revakına bitişik ve onu kısmen kapatır şekilde inşa edilmiştir. Bu parazit binanın hamam tarafındaki kısmı tamamen yıkıldığından bu kısım inşaaşı için Belediye'den ruhsat alınmış ve yeni tuğla ile binanın hüviyetine uymayacak şekilde bir inşaat yapılırken 18 Haziran 1953 tarihinde zelzele vukua gelmiş ve bu yüzden bina iskana müsait olmayacak bir şekilde harap olmuştur. Üst kat odalarının tonozları çöken ve alt

kattaki dükkan kemerlerine kadar ön cephede şakuli çatlaklıklar zuhur eden bu binanın eski eserliğine hanel gelmiş vaziyettedir. Bu sebeple Taşhan hakkında bir karara varılabilmek için Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kuruluna bu meselenin tetkik ettirilmesi gereklidir.

Durumu saygı ile arz ederim.

28 Ağustos 1953

Y. Mimar
Ali Saim Ülgen

Y. Mimar Ali Saim Ülgen'in 28 Ağustos 1953 tarihli raporu

SUTERAZİSİ:

“Uzak yerlerden künkler içinde gelen suların, daha alçak yerlerden geçerek, uzakta aynı yükseklikteki yerlere ulaşabilmesini sağlamak için, belli aralıklarla kule biçiminde yapılan su duraklarına “su terazisi” denir. Su terazileri birleşik kaplar sisteminde göre çalışmaktadır; yani basıncı çok olan suyun basıncı azaltılarak, boruların patlaması önlenmektedir

İlk Roma’da kullanılan bu yapılar Osmanlı’da daha da geliştirilerek su seviyesi, su basıncı, debi ölçümleri ve dağıtım gibi özelliklerle donatılmışlardır. Su dağıtım

şebekeleri üzerinde basıncı ayarlayan su terazilerine rastlanmaktadır. Böylece su kaynaklarından şehre doğru doğal eğimle akan su, şehir içinde kulelere çıkartılıp yavaşlatılmış, kontrollü biçimde dağıtılmıştır.

Çeşme ile su sandığı arasındaki kot farkını giderebilmek ve suyun oluşturduğu basınç sebebiyle, toprak künklerin patlamasını önlemek için kullanılmıştır. Su terazilerinin taşlarla örülmüş olanları da vardır. Su terazileri suyun hem basıncını ayarlamakta hem de birden fazla çeşmeye su dağıtımını temin etmektedir.” (Hasol, D, 1998).

YIKILAN SU TERAZİLERİ:

Tophane Su Terazisi; Tophane bayırı üzerinde Ticaret Lisesine karşı tamamen kesme taştan kule görünüşlü idi. Hıdırağa Camii restorasyonu sırasında su yolları bulunmuştur. Belediyece yıktırılmıştır.

Zehrimar Su Terazisi; Selimiye Camii doğu yönünde Zehrimar Ahmed Bey Mescidi köşesinde Belediyece yıkılmıştır. Ancak 1993 yılı Zehrimar Mescidi haziresi onarımı sırasında kaide kısmı bir metre yüksekliğe kadar kaidesi onarılmıştır.

Atık Ali Su Terazisi; yeni yapılan Gazi İlkokulu bahçesinin Muradiye bayırı köşesinde Belediyece yıktırılmıştır.

Kavak Altı Su Terazisi; Tepe mezarlığı girişinde mezarlık içinde bulunan su maksemi ile birlikte yıkılmıştır.

Kurşunlu Fırın Su Terazisi; Ebe Sağlık Okulu yanında Köşe Balabanağa Mahallesi'nde yıktırılmıştır.

Büyük Su Terazisi; Balıkpazarı ile Arif Paşa caddelerinin kesiştiği yerde Kaleiçi'nin su gereksinimi yapılan su terazileri ile giderilmişti.

Su terazilerinin en büyüğü Balıkpazarı ve Arifiye caddelerinin kesiştiği yerde bulunuyordu, Belediyece yıktırılmıştır.

Manyas Su Terazisi; Maarif Caddesi ile Manyas Karakol sokağının kesiştiği yer.

Terazi Kasrı Kanuni (Saray) Köprüsü Baş; 21.60 m. yüksekliğinde, 7.20 m genişliğinde tuğla ve horasan ile örme duvarlarının içinde yükselen 90 cm yüksekliğinde mermer kademeli merdivenleri kubbesinin altında süslemeli bir odası da varmış. Bu odanın etrafı sedirli zemin katıyla birinci katında ise uşak ve hizmetçi odaları, üçüncü katında ise su terazisi vardı, Bu kasır Vali Abdurrahman Paşa'nın emriyle (H.1311/1893) yıkılarak taşları Saray Mektebini (Erkek Sanat Enstitüsünün) inşaatında kullanılmış.

Sinanağa Su Terazisi; Yeni İmaret'te Polis Karakolu ve Sinanağa Hatun Çeşme karşısında Belediyece yıktırılmıştır. (Rıfat Osman, Edirne Sarayı)

Günümüze ulaşan Su Maksemi, Park Otel karşısı Kaleiçi'nde..

Kaleiçi dörtyol ağzında yol yapımı sırasında Belediye tarafından yıktırılmıştır.

1953 Edirne Depremi bütün yurttan duyulmuş ve Edirneliler arasında üzüntü ile karşılanmıştır, Edirne Müze Müdürü **Necmi İge**'ye bu konuda pek çok üzüntülerini bildiren mektup, kartlar gönderilmiştir.

28/6/1953
Muhterem Necmi Beyim
Bu sefer güzel Edirne-
mizde belzale felake-
tine mauf kaldığını
Tuttim çok müteassir
aldım. Böyle bir afeti
arzu etmezdim. Bu afeti
sizinki ula tanrıdan
nişan eder. Bu afetin
dolayışını görmüş olsam
değerli Selam ve
Hürmetlerim auy edum.
H. Cengiz

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
POSTA KARTI
Sayın Bay Necmi
Müze Müdürü
Edirne
Ahmet Hamdi Cengiz

Necmi İğce ile İlgili Belgeler

Necmi İğe ile İlgili Belgeler

Dönemin Müze muhafızı **Necmi İğe**'nin çabaları ile 1924 yılında Müzede bulunan kitaplardan bir kütüphane düzenlenir ve Edirnelilerin bu kütüphaneden faydalanmaları sağlanır.¹⁹²

Edirne'de tarım arazilerine ve tarihi eserlere zarar veren kargalar ile mücadele edilmeye başlandığını 1924 yılı gazetelere verilen ilânlarda görüyoruz, bu mücadeleye yıllarca sürmüştür, Edirne Belediyesi tarafından bu amaçla komisyonlar kurulmuştur, Edirne halkının imha ettiği kargalar komisyona teslim edilmiş ve adedine 50 kuruş ödenmiştir, aşağıdaki 1947 yılına ait bir belgede Edirne Müze Müdürü Necmi İğe'nin de bu mücadeleye destek verdiğini anlıyoruz.¹⁹³

Cilt 3 194 stenei Hayvanatı müzire
Varak 19 ifayı mükellefiye makbuzudur.

Mükellefin isim ve şöhreti	Necmi İğe
Mükellefin karye veya mahalesi	Edirne Müze
İlikt olunan hayvanın nevi	Karga
İlikt olunan hayvanın adedi	1
Defteri mahsusunda sıra numarası	

Yukarıda yazılı *1* adet *K. İ.*
Mücadele komisyonuna teslim edilmiştir,
22 3 1947.

MD

Edirne Belediyesi'ne teslim edilen kargalar için Müze Müdürü Necmi İğe'ye verilen 22 Mart 1947 tarihli Karga Teslim Belgesi ve Edirne'de yayınlanan Buğ Gazetesinde Karga Mücadelesi ile ilgili 1936 tarihli bir haber.

192 30 Temmuz 1340 / 1924 Çarşamba, Trakya Paşaili Gazetesi S.143

193 20 Ağustos 1340 / 1924 Çarşamba, Trakya Paşaili Gazetesi S.149

27 Mart 1924
Türkiye Cumhuriyeti
İcra Dairesi
Dosya numarası : 928 / 432
İHTARNÂME
MÜSTENİT İCRA
VESİKASININ
MAHALLİNE İTÂSİ.

Edirne Muradiye Mahallesi
Tarihi : 27 Mart 1924
Numarası : 475
Davalı :

Davacı : Edirne Müze Me-
muru Necmettin Efendi

Hükmün özeti :

İş bu ihbarnamenin tarafınıza tebliği tarihinden itibaren.....zarfında veci-
benin bir rıza ifası ve teyhir-i icrayı mültezim bir itirazınız olduğu takdirde Edir-
ne mahkemelerine başvurmanız lâzım gelir..... Murad edilecek itirazat mem-
nu değildir, ihbarnamenin tebliğine mutalif ikâmetgahınıza hazır yerinizi tebdil
ettiğiniz takdirde, daireyi icranın bulunduğu mahallenin bir ikâmetgah aradesine
mecbursunuz, aksi takdirde tebligâtı şimdiki ikâmetgahınıza icra olunacaktır.

Edirne Halk Fırkası'nın Kuruluşu,1925

Lozan Görüşmelerinin anlaşmayla sonuçlanması ve Türk Devletinin bağımsızlığının uluslararası alanda da kabulüyle Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti işlevini kaybetmiştir. Bu nedenle Mustafa Kemal Paşa, gelecekte düşündüğü devrimleri hayata geçirebilmesinde araç olabilmesi için Cemiyetin firkalaşması faaliyetlerini başlatmıştır.

8 Nisan 1923 yılında Mustafa Kemal Paşa'nın, "Halk Fırkası" adında bir fırkanın kurulacağını bildiren seçim bildirisini, Müdafa-i Hukuk Grubuna onaylatmasıyla başlayan bu faaliyetler, 9 Eylül 1923 yılında fırkanın kurulmasıyla sonuçlanmıştır. 11 Eylül 1923 yılında yapılan seçimde fırkanın Genel Başkanlığına TBMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa ve Genel Sekreterliğine de Recep (Peker) getirilmişlerdir.

A.ve R. Müdafa-i Hukuk Cemiyeti'nin Halk Fırkasına dönüşmesi bütün yurttaki, her ilde faaliyetine başlamış, yönetimler de oluşmaya başlamıştı, Edirne'de de Halk Fırkası'nın yönetimi Ankara'dan Genel Merkezce ataması yapılmış, Trakya Paşaeli Müdafa-i Hukuk Cemiyetinde Yunan işgaline karşı mücadele verenler yönetiminde yer almıştır. **Necmi İğce** Parti yönetiminde görev almasa da mahallesindeki Muradiye Parti Ocağının bütün çalışmalarında aktif olarak görev alıyordu.

Edirne Halk Fırkası Yönetimi: Reis ve Mutemet Vekili ; Hüsametdin (Ertür) Bey.

Azalar: Hacı Bicizade Şefik (Bicioğlu) Bey, Lalapaşalı Tevfik, Nazmi Beyzade İsmail, Kırklareli eski Mutasarrıfı Tevfik Bey, Eski nüfus Müdürü Ömer (Koman) Bey, Sanayi Mektebi Muallimi Rasim Bey.

1928

Cumhuriyet Halk Fırkası Edirne Vilâyet-i Heyet-i İdaresi

Necmettin (Necmi) Bey'e

Eylülün yirmi birinci Cuma günü Saray kazasında pehlivan güreşleri, doğan merasında da at koşusu icra edilecek. Yevmi mezkur saat yedide teşrifata memur bulunduğunuz vasife ile pehlivan güreş mahallinde bulunmanızı rica ile te'yid-i muvalat eylerim efendim.
Mühür – İmza -11 Temmuz 1926

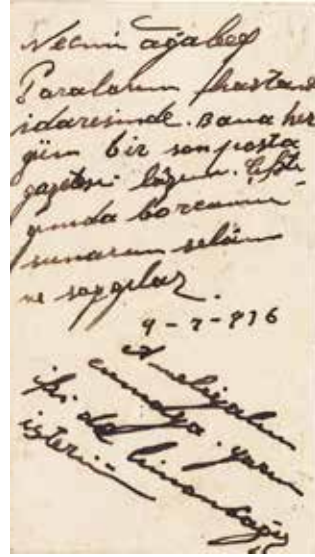
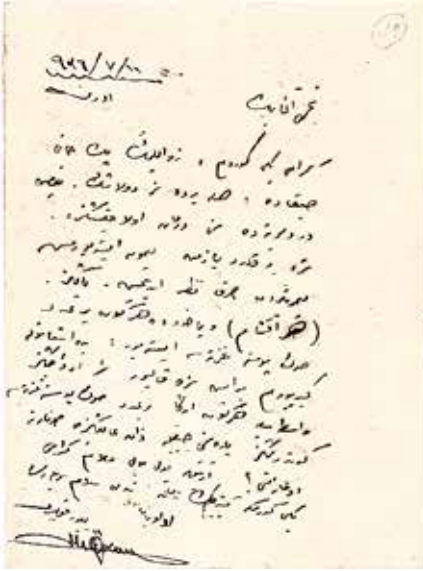
Necmi İçe elinden geldiğince herkese yardım etmeye çalışıyordu.

Edirne

Necmi Ağabey ;

Kerami Bey'i gördüm, zavallının pek canı sıkkın, hele bir de siz dolaşın noksan dertlerine de siz derman olacaksınız. Size bir kart yazmış. Limon istiyormuş, Limonlardan Sarfinazar etmiş, yalnız her akşam veyahut da her gün bir adet Son Posta Gazetesi istiyor. Ben İstanbul'a gidiyorum. Bu iş size kalıyor. Siz ona her gün bir adet Son Posta Gazetesi götürünüz. Parasını topluca zat-ı âlinize takdim etsem olmaz mı?

Kerami beyi görmeye gittiğinizde çok selâm söyleyin.

Necmi İge 26 Ağustos 1926 yılında Edirne Valiliğince açılan Nahiye Müdürlüğü sınavına girer ve ikinci derecede başarılı olur ama Edirne’de atama yapılması için boş bir kadro olmadığından ataması yapılamaz, Valilik tarafından yapılan imtihan sonrası kendisine herhangi bir belge verilmediği için başka şehirlerde açık olan Nafia Müdürlüğü kadroları için de başvuru yapamaz, bunun üzerine 1932 yılında Edirne Valiliğine başvurarak kendisine bu imtihan sonucunu belirten bir belge verilmesini ister, Valilik tarafından kendisine belge verilir.

İzmir Vali Valilik Müdürlüğü

Edirne, 1932

26/Agustos/1926 tarihinde İsmail Hakkı İnce ile Edirne Nahiye Müdürlüğü için yapılan sınavın sonucunda başarılı olduğunuz, ikinci derecede ikinci sınıf nahiye müdürlüğüne tayin olduğunuz ve bu husus tebliğ edilmiş olması hakkında resmi bir yazımla bildiğinizden diğer Valiliklerimize bildirmek üzere bu husus hakkında bildirimlerinizi talep ettiğimize ve bu hususla ilgili bildirimlerinizi yazarak bizzat Valiliklerimize bildirmenizi istiyoruz.

Edirne - Nahiye Müdürlüğü K. 1932

9. 9. 1932

Edirne Valisi

26/Agustos/1926 tarihinde İsmail Hakkı İnce ile Edirne Nahiye Müdürlüğü için yapılan sınavın sonucunda başarılı olduğunuz, ikinci derecede ikinci sınıf nahiye müdürlüğüne tayin olduğunuz ve bu husus tebliğ edilmiş olması hakkında resmi bir yazımla bildiğinizden diğer Valiliklerimize bildirmek üzere bu husus hakkında bildirimlerinizi talep ettiğimize ve bu hususla ilgili bildirimlerinizi yazarak bizzat Valiliklerimize bildirmenizi istiyoruz.

10 / 7 / 1932

T. C. Edirne Valiliği

EDİRNE VALİYETİ

İMTEHANI KALEMİ

Unvanı: *Levazım*

Hesabı: _____

Valiyet-i İsmail Hakkı İnce ile Edirne Nahiye Müdürlüğü için yapılan imtihanın sonucunda ikinci derecede başarılı olduğunuz ve bu hususla ilgili bildirimlerinizi yazarak bizzat Valiliklerimize bildirmenizi istiyoruz.

Valiyet-i İsmail Hakkı İnce ile Edirne Nahiye Müdürlüğü için yapılan imtihanın sonucunda ikinci derecede başarılı olduğunuz ve bu hususla ilgili bildirimlerinizi yazarak bizzat Valiliklerimize bildirmenizi istiyoruz.

İzmir Vali Valilik Müdürlüğü

Edirne İpek Böceği Tohumculuk Mektebi Müdürü ve talebeleri ile Necmi İğe (sakallı adamın yanında). 24 Haziran 1932

1933 yılında Edirne'de T.C. Ziraat Vekaletine bağlı Ziraat Umum Müdürlüğü tarafından 1923 yılında Edirne'de açılan Edirne İpek Böcekçiliği Mektebine 1932 yılında bir sene beş ay devam ederek eğitimini tamamlayan Necmi İğe, diplomasını 20 Mart 1933 tarihinde almıştır.

Edirne Turing ve Otomobil Kulübü Üyesi Necmi İğe 1933

1930'da Türkiye'de kara, hava, deniz taşımacılığı ile turizmi geliştirmek amacıyla kurulan Türk Seyyahin Cemiyeti'nin kurucuları arasında Recep Bey (Peker), Kâzım Paşa (Dirik), Muhittin Bey (Üstündağ) bulunuyordu. Aynı yıl cemiyet Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu adını aldı. Kulübün kurucusu olan Trakya Umum Müfettişi General Kâzım Dirik, Edirne'deki kulübü himayesi altına alıp yeniden aktif bir şekilde çalışmalarına başlattı.¹⁹⁴

Necmi İğe'nin eşi Hasene Hanım'ın ağabeyi Maşuk Atsu

194 Yeliz Batı, a.g.t., s. 90.

N. ve M. Hakkı
Baş Hasan Ali Yücel
Ankara
Zimmet
Mektupun istiad Mektupun
E. Leventi Şef. C. ta. Z. İ. İ.
ve Leventi Şef. C. ta. Z. İ. İ.
Bu örnekte Hakkındaki çok
kıymetli sözlerinin bize pek
fazla Hakkımıza gelirdiğim
en derin sevgi ve saygıya
nimala arz eder Hürmetli
ellerinizden özür
10-11-1940 M. H. H.
N. ve M. H.
E. Leventi Şef. C. ta. Z. İ. İ.
1. Şef.

28 Aralık 1938 yılında Milli Eğitim Bakanı olan **Hasan Ali Yücel**, Köy Enstitülerinin kurulmasını sağlamış, ülke çapında eğitimde devrimler yapmış, birçok fakülte açmış, Devlet Konservatuarını açmış, ülkede basılan kitap sayısı artmış, dünya klasiklerini Türkçeye çevirterek basımını sağlamıştır. Türkiye'nin UNESCO'ya girmesini sağlamıştır.

Necmi İğne ile ortak değerleri olan çocuklardır ve ona karşı ayrı bir saygı ve sevgi beslemektedir, bu yüzden 10 Kasım 1940 tarihli bir mektup ile Atatürk ve İnönü hakkında yaptığı bir konuşma için kendisine sevgi ve saygılarını iletmiştir.

24 - 10 - 19 41

Türk Hava Kurumu

SUBESİ

Sayı: _____

Kızılay Kurumu Başkanlığına
Edirne

Bu günden itibaren filtre zarfları gelmeye başlamıştır . filtre zarflarından çıkacak parçaları tadat ve tespit etmek üzere kuru muayineden bir arkadaşın şubemize gönderilmesini rica ederim . 24/10/94I

T.H.K. Edirne Şubesi
As başkanı
D. Yılmaz

Devir

bay necmi iğe kızıl ay heyet idare katibi

lütfen bu vazifenin ifası için hava kurumuna teşekkürlerinizi rica ederim saygılarımla .

24/10/94I reis

S. F. Bey

Notu:

SAYIN _____

Edirne beden terbiyesi bölgesi Muradiye gençlik Kulübü tarafından 19/10/1942 Salı akşamı Halkevi salonunda verilen müsamereyi kınurunuza şereflendirmenizi rica ederim.

Muradiye Gençlik Kulübü
Başkanı
CEMAL KONE

N O T

- 1- Müsamere saat 21,5 ta başlayacaktır.
 - 2- Küçük çocuk kabul edilmeyecektir.
- Davetiye iki kişiliktir.

T. C.
EDİRNE VİLAYETİ
Belediye Sıhhat İşleri
Sayı: _____

Cemal Ağlu Necmi İğe
Cocuk orunu yapıştırdı
10-12-42

S. F. Bey

Sayın Bay Necmi ipe
Menzeller Müdürü

21,22 ikiinci teçrin 942 Cumartesi ve Pazar
güleri saat 19 te kapalı jimnastik salonunda
yapılacak İstanbul-Edirne Basketbol müsabakala-
rına hususla şeref vermesi saygılarımızla
rica ederiz .

Sportif Oyunlar Ajansı
Ziya Atıl

[Handwritten signature]

İNGİLİZ KÜLTÜR HEYETİ
British Council

Sayı : 1947
Tarih : 13 Haziran

Consulate General, No. 171
Yeniada, İstanbul

Ref: İst/Mel/10

13 Haziran, 1947.

Bay Necmi ipe
Edirne Vilayeti,
Menzeller Memurluğu,
EDİRNE

Sayın Bay Necmi,

6 Haziran tarihli mektubunuz için
çok teşekkür ederim. Resimler hakkındaki
arzucau pek yakında is'af edeceğim. Zaten
Edirneyi ziyaretinde aldığınız resimlerin
birer kopyasını size göndermek niyetinde idim.
2. Bilhassa sizin de dahil bulunduğunuz
resimleri bütüncük istiyordum. Fakat foto-
grafçı bunun yapılmayacağını söyledi. Bundan
dolayı size yalnız negatiften alınan kopyaları
takdim edeceğim. Memnuniyetle bunların da Edirne'de
beraber geçirildiğini çok güzel günleri hatırla-
tmak için kafi geleceğini umit ederim.

Saygılarımızla,

[Handwritten signature]
(D. S. Lake)
İngiliz Kültür Heyeti
İstanbul Müşaviri.

28.

Bay Necmi ipe

Çocuk Eğitme Kurumu Başkanı

30 / Mayıs / 1942 Cumartesi ve Pazar günleri Lalapaşa
nahiyesi çevresindeki köylerde bulunan kinestis
çocuklarımızın Nahiye merkezinde Çocuk Eğitme
Kurumu Nahiye şubesi tarafından Sünnet
ettilerini kararlaştırılmıştır. Yapılacak törende
sizin de hazır bulunmak suretille yardırlarımızın
sevindirilmesini saygılarımızla rica ederim.

Lalapaşa Nahiyesi
Çocuk Eğitme Şubesi
Başkanı

[Handwritten signature]

T.C.
C. H. Z.
İlçe (idare merkezi)
Mektepli
1942
7 / 7 / 1945
M. H. P. Kuruluşu
1246

Finansal yılın Haziran ayında başlar
kaydını Genel Başkanlık Divanına (Aralık
yılı özet ayında başlar) diye düşülmüş ol-
ması ve bu itibarla 1945 yılı bütçelerinin
bir defaya mahsus olarak Haziran yad aylık bir
öde için hazırlanması lüzum etmektedir.

İstikili kongrelerce bir yıllık olarak
emaylanmış bütçelerinin gelir ve giderlerini
bu ikide yudun Hazirinden tertiplenmesi Genel
sekreterliğin teminleri ihtisarından olduğunu
bildirir ve ona göre bu sabetin düşenleşmesini
rica eder saygı ve sevgilerini sunarım.

M. H. P. İlçe İdare K.
Başkanı V.
Ali İsmail
Ali İsmail

C. H. Z.
Edirne Merkez Kaza İdare
Heyeti Riyaseti
Sayı 7 50
22/12/1942

Müradiye . conglı İdare heyeti riyasetine

bu sene yapılmış olan kongremizde çiftçilerin saba-
nı uc demiri ile araba taban demirleri bulamadıkların-
dan bunların temini illeğinde bulunulmuş ilil vilâ-
yetin İdare heyetinin 12/12/1942 de yapılan kongresin
de bu gibi levasimetin daha evvel nezari dikkate
alınarak saba nı uc demirinin merkezden celb ve sira-
st pankasına 22) kurulu estileği ve diğer demir
maddeeleri içinde tedarikine çalışılmakta olduğu
ve çiftçilerin sira st pankasına müracaatla bu ihtiy-
acının temini vali bey tarafından müydenilmiştir
olvehkilendirmek husulı ve halka emredilmesini ve
ce ederim Merkez kaza İdare heyeti
reisil
H. H. H.

T. C.
EDİRNE İLİ
MILLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
Bölümü
Sayı :
11 / VI / 1947
Özet :
Sayın Hocamıza
İlçe Memuru
Eki
14/Haziran cumartesi günü inüml okulunda saat 17 de ilimin
merkezi ilkokullarından mezun olan öğrencilerin diplomaslarının da-
ğıtım ve aynı zamanda açılacak olan serginin töreni yapılmışın-
dan emur vermesini saygılarımla rica ederim .
Millî Eğitim Müdürü
Suphi Arsan
S. Arsan

50
24/4/1992
بیک خرم حکیم آغا بایمزه ..
آخیر، خسته مردکتیز، اوده آله وائره اولادیز
نظره . صاعقه وکافت مبرکوز آلیم خونه دورد اولموز
آنا بایم دوده رضاده آلیم بکوز خیمه خانیک
کوردور و اربابا آه آه بر زمانه بائنده کوردک و کوردک
آه کوردک بائنده کوردک اوردور کجا بائور معلوم یا
آشتم دجه بر دانسه .. اسنا کجا هر عام
کجا شایه اوقلا خیمه آه کوردک ابره
آه خیمه دیرکتیز دجه کوردک قشام رضا کلبور
آخیر سوز بر ایس نظر آه آه کوردک ابره ارسوله
دجه صاعقه کوردک دجه دجه خوندیم عهله آلادیز
اودر کوردک عاقبه دیم اولموز
All. 13/10

Pek Muhterem Necmi Ağabeyimize ...

Ablamız, hasta kardeşimiz, Ünal ve Ender evlâdlarımız nasıldır. Sağlık ve afiyet haberlerinizi aldıkça memnun ve mesrur olmakdayız. Ağabeyim dün Rıza'dan aldığım bir mektubda Necmiye Hanımın resmini gönderiyor ve o bayanın az bir zaman yakından görüşmek ve görmek arzuladığını babasından gizli olarak bana yazıyor malum ya eniştem asabi bir zattır. Esasen Hacer Hanımden bana şayed oğlan Necmiye ile görüşmek isterse Necmi bana haber veriniz demişdi. Bu akşam Rıza geliyor artık siz bu işi nasıl arzu ederseniz öyle olsun. Derin saygı ve selamlar ... ve çocuklarım hasretle ellerinizden öperler. daim olunuz.¹⁹⁵

195 Günümüz alfabetesine aktaran: Celaleddin Aksu - Cüneyt Çelikkol

19-6-1934 tarihinde
C. İskenderdag muallim
Kurumun E. dersleri K. İskender
Hakimlerinden G. İskender
İskender Çelik ve
N. Ahmet

Edirne Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Reisi Rıza Murat Bey'in istifası üzerine 22 Ağustos 1934 tarihinde toplanan yönetim kurulu, ortak karar ile yeni başkanın Selâmi Bey'in atandığını karar altına alırlar, bu belgeyi **Necmi İğne**, N. Ahmet olarak imzalamıştır.

TÜRKİYE
HİLALİAHMER CEMİYETİ

Mekânı
Şubesi
N.

serkes arzandı Selâmi
beyin resalige intihab
İ .

Edirne hey'eti reisi Rıza Murat beyin istifasında
selâmi beyin başkanlığında Hilâl-i Ahmer Cemiyeti hey'eti
kurulmuş hâlede 22/8/1934 tarihinde toplanan hey'eti ser
kese tarafından serkes arzandı Selâmi beyin resalige
intihabına atfedilen karar verilmiştir .

N. Ahmet M. Erak
İ. İğne

Necmi İge hem görevi nedeni ile hem de kendisine verilen değişik görevler için sık seyahat ediyordu, bu yüzden hem Edirne Müzesini kötü niyetli kişilerden korumak hem de kendi güvenliği sağlamak için Alman yapımı bir tabanca taşıyordu, 1953 yılında beklenmedik şekilde vefat edince Edirne Emniyet Müdürlüğü yetkilileri **Necmi İge**'nin evine gelerek taşıması ruhsata tâbi bu silahı Ahmet Ünal İge ve annesinden teslim almışlardır.

Eşlehe Tezkeresi

Eşlehe hamlinin kızıya, velayat ve tabiyeti

Konu ve ahvalı: ...

Kamet mahallü: ... Eşkâli: ...

Eşlehanın cins ve sayısı

1953

Necmi İge'nin silah taşıma ruhsatı.

Necmi İe Fotoğrafları

Necmi İğe Fotoğrafları

Necmi İğe ve Arkadaşları 1341 / 1925
(Necmi İğe, ayaktakilerden sağdan ikinci.)

Necmi İçe ve Arkadaşları 1341 / 1925
(Necmi İçe, ayakta kilerden soldan birinci.)

1926 Necmi İğe ve Edirne Lisesi onuncu sınıf
Öğretmeni Fahri Cihân ile Söğütlük'te.

Kardeşim Necmi Beğ'e
Saadet demek "Baba olmak" demektir.
08 Temmuz 1926 Edirne

19 Mayıs 1932 Bir grup Bulgar Öğretmenin Edirne ziyaretinde, Edirne Belediye Başkanı Ekrem Demiray, arka sıra sağdan üçüncü Necmi İğe.

Edirne'yi ziyaret eden bu gruptan Bulgar Öğretmen Bonev Bonev ülkesine döndükten sonra Edirne izlenimlerini ve 1932 yılı Edirne'sine ışık tutan vaziyetini kaleme almıştır.

Bonev Bonev'in Hatıralarında 1932 Edirne'si:

“Edirne’de ölüm sessizliği hâkim. Hinterlandı daralan kentin ticareti iyice durmuş. Mağazalar sinek avlıyor ve hiçbir yerde oradaki kadar üstü başı yırtık insan görmedim.” Her şeyden önce yoksulluk ve kentin iktisadî ve ticarî açıdan sıkıntı içinde ve büyük düşüşte olduğu açıkça göze çarpar. Dünyayı saran ekonomik buhranın etkisi bir yana, Yunan ve Bulgar sınırının hemen yakından geçmesi, Edirne’nin pazar imkânlarını kısıtlayarak çöküşünü hızlandırmıştır. Sınır kentinin özellikle kuzey ve doğu semtlerinde sokak kaldırımları ota bürünmüş olup evler boş, avlular da muzır otuyla kaplanmış. Bütün bunlar, burada canlı hayatın sönme eğiliminde olduğuna işaret eder.

Nüfusu gittikçe azalan kentte pahalılık adetâ el yakar ve fiyatlar İstanbul’dakilerden daha yüksektir. Sosyoekonomik anlamda Edirne’nin 1930’ların başında büyük bir darboğaz içinde bulunduğu, bundan dolayı nüfusun azalma eğiliminde olduğu konuk Bulgar muallimlerin gözünden kaçmaz. O yıllarda, Edirne’nin 35 bin civarındaki nüfusunun çoğunluğunu Türkler oluşturur, ancak az sayıda da olsa, kentte Bulgar, Yahudi de yaşar. Bunların rüştiyesi ve metropolitliği vardır.”¹⁹⁶

196 Hüseyin Mevsim, Bonev Bonev, Vstranata na Kemal pasha. Pätni belejki i vpechatleniia [Kemal Paşa’nın Ülkesinde. Yolculuk Notları ve İzlenimleri], Pechatnitsa “Zora”, Kyustendil 1934, s. 65 Bulgar Tarih ve Coğrafya Muallimlerinin 1932 Edirne Ziyareti s.51-52 Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi, Cilt/Volume 4, Sayı/Number 1, Temmuz/July 2015, ss. 41-54

1 Ekim 1933 Edirne Müzesi koridorunda, Necmi İğne (soldan birinci).

30 Mart 1933 Ağaç Dikme Bayramı hatırası.
Uzandıő olan kiő Şerif Bilgen, ayaktaki ilk sıradan dördüncü Necmi İğne.

30 Mart 1933

Ağaç Dikme Bayramında öğrenciler, öğretmenleri ve Necmi İğe.

22 Mart 1934

Edirne Belediyesince yapılan Edirne su yollarının temel atma merasiminde
Şerif Bilgen ve Necmi İğe (Ön sıra sağdan ikinci)

22 Mart 1934

Edirne Belediyesince yapılan Edirne su yollarının temel atma merasiminde Necmi İğe (Ön sıra oturanlardan sağdan dördüncü, kucağında çocuk var.)

07 Temmuz 1934

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Beyefendi'nin Edirne'ye gelişinde yapılan karşılama töreninde, Necmi İğe Şükrü Bey'in arkasında.

07 Temmuz 1934

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Beyefendi'nin Edirne'ye gelişinde yapılan karşılama töreninde Necmi İğe (Ortada açık renk ceketli)

07 Temmuz 1934

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Beyefendi'nin Edirne'ye gelişinde yapılan karşılama töreni. Belediye Başkanı Ekrem Demiray, Necmi İğe ve diğer yetkililer.

Necmi İGE

8-10-934
Hataşın alması için
Edinim
N. İge, No
V. Ahmet

16.4.1937 Evkaf Müdürü Sakallı Esat Serezli ile Necmi İğe.

1938 Sayın Kardeşim Bay Necmi Ağabeyime,
Mimar Mazhar Altan ile Necmi İğe Selimiye Camii bahçesinde
Kurban Bayram Arifesinde hatıra.

15.5.1938 Teyyare Şehitleri Töreni Hatırası. General Kazım Dirik
Edirne Protokolü ve Necmi İğe (Bayrak direğinin sağında ikinci sırada.)

26.7.1938 Bursalıların Edirne'yi ziyaret hatırası.
Sağdan birinci Necmi İğe.

23.12.1939
Tekirdağ Muratlı Alay Komutanı, Tabur Komutanı,
Bölük Komutanları ile Necmi İğ.

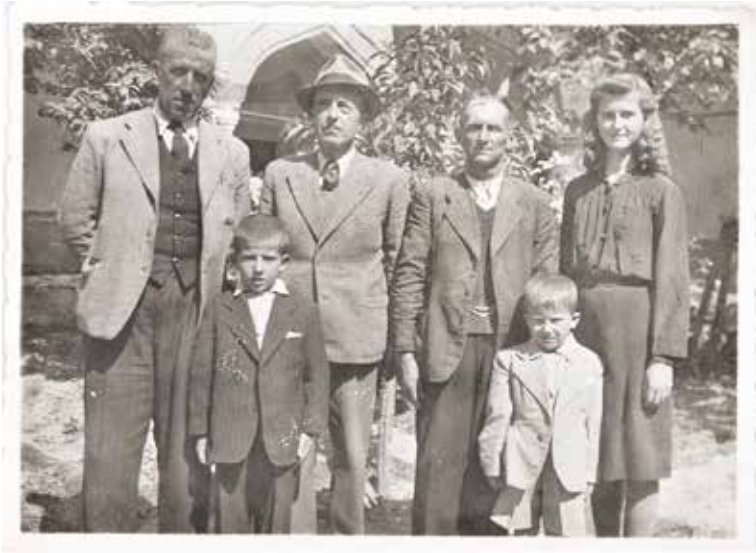

15 Ağustos 1939
Ebedi bir hatıra olmak üzere bu resmi Necmi Ağabeyime veriyorum-Sabahattin.
Edirne'de bisiklet yarışı müsabakaları

1941

Necmi İge (ortada) misafirleri ile Selimiye Camii kapısında.

18.5.1945 tarihinde Edirne Müzesinde çekilmiştir.

29.10.1948
Muhterem Necmi Bey'e.
Oturarlardan sağdan beşinci Necmi İğe

1948
Edirne Müzesinin bahçesinde Necmi İğe (en sağda).

12 Haziran 1948

İlkokulda Cumartesi günü diplomaların verilme ve sergilerin açılma töreninden önce İstiklal Marşı söylenirken.

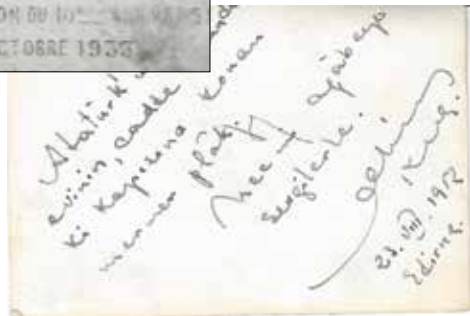
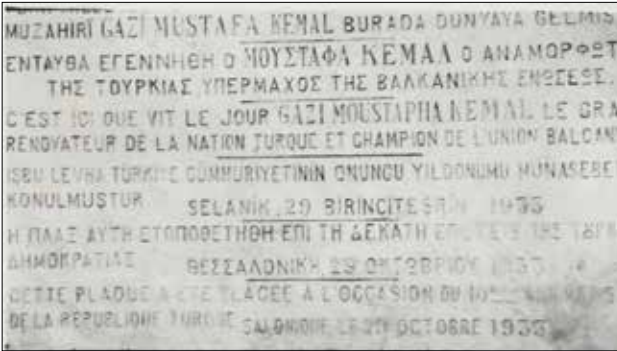

Beynelmilel Balkan Tahkik Komisyonu,
21.5.1949 Cumartesi günü Edirne ziyaretinde Kırkpınar Güreşlerini
seyrederken, sağdan birinci Necmi İğe

1 OCAK 1950

Selimiye Camii bahçesi Taşodalar tarafında ayaktaki Necmi İğce

Atatürk'ün Selanik'teki evinin cadde üstündeki kapısına konan mermer plaka. Necmi Ağabey'e sevgilerle.
23 Ağustos 1952 Edirne

Edirne Belediye Başkanı Ekrem Demiray ve Protokol üyeleri, öğretmenler bir anma gününde. En sağdan birinci Necmi İçe.

Necmi Abey'ime sevgilerimle,
Edirne 1941

Necmi İge akrabaları ile Necmi İge evinde.

Necmi İe
Aile Fotoğrafları

30.6.1944 Necmi İğe ve oğlu Ahmet Ünal İğe.

19.9.1948 Pazar
Oğullarımın Sünnet Töreni. Fotoğrafı Ali Rıza Nurışık çekti.
Babalarınız Necmi İğe

1951

Necmi İğe, eği Hasene Hanım, kız kardeği ve oğulları
Ahmet Ünal ve Ender ile.

1953 Necmi İğe

Ahmet Ünal İğe
İlkokul yılları.

Ahmet Ünal İğe
Müze bahçesinde, Lise yılları.

Ahmet Ünal İğe, Ender İğe, Sinan İğe

Ahmet
Ünal İğe
evlerinin
bahçesinde.

Ahmet Ünal
İğe, annesi
Hasene
Hanım,
anneannesi ve
Sinan İğe
evlerinin
bahçesinde.
1959

Ahmet Ünal İğe, Ender İğe, Sinan İğe

Hasene Hanım, Ahmet Ünal İğe, Sinan İğe
ve halaları. Şubat 1959

Ahmet Ünal İğe'nin İstanbul Üniversitesi İktisat
Fakültesi Beyazıt Kütüphane Giriş Kartı. 1960

Ahmet Ünal İğe'nin İstanbul Üniversitesi İktisat
Fakültesi Öğrenci Kimlik Kartı.

Ahmet Ünal İge,
Ender İge kardeşler

10 Temmuz 1959
Hasene Hanım ve Sinan İge

Ender İge

Sinan İge 1966

Emin Ender İge

Necmi İğ'e'nin eği Hasene Hanım, mahalle komşuları ile.

Ender İge:

Edirne'de Sarı Camii'nin yanındaki babaevinde Necmi İge'nin ikinci evladı olarak 1940 yılında dünyaya geldi. Emin Ender İge ailenin en neşeli, en esprili bireyi idi, bu yüzden Edirne'de çok sevilirdi. Emin Ender Edirne Sanat Enstitüsünü başarı ile bitirdikten sonra bir süre makine imalat atölyesinde çalıştı. O dönemde sanat okulu mezunlarının Almanya'da çalışma arzuları vardı. Ender İge de o yıllarda Almanya'da bulunan büyük dayımızın oğlunun yardımıyla Stuttgart'ta makine imalatı yapan bir fabrikaya kabul edildi. Kısa zamanda Almanca öğrenip üç yıl kadar orada çalıştıktan sonra askerliğini yapmak üzere Türkiye'ye döndü. Sonrasında AEG firmasının Gebze fabrikasında işe başladı. Fabrikanın servis aracının 1969 yılında yaptığı elim trafik kazasında kardeşi Sinan ile beraber vefat etti.

Sinan İge:

Ailenin üçüncü ve son evladı olarak 1950 yılında babaevinde doğdu. Necmi İge öldüğünde üç yaşındaydı. Ortaokulu bitirdikten sonra Emin Ender ağabeyi onu çalıştığı fabrikada yanına çırak olarak aldırdı. İki yıla yakın AEG fabrikasında çalıştıktan sonra firmanın servis aracının yaptığı elim trafik kazasında 1969 yılında henüz 19 yaşında iken yaşama veda ederek İge ailesini yasa boğdu.

Tenay İge:

1942 yılında Bitlis'te doğdu. Babasının subaylık görevi sebebiyle ilkokulu İstanbul ve Kırıkkale'de, ortaokulu Ankara'da, liseyi ise Erenköy Kız Lisesi'nde okudu. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Filolojisi'ni bitirip Tekirdağ Namık Kemal Lisesi'ne atandı. 14 yıl Haydarpaşa Lisesi, 10 yıl Fenerbahçe Lisesi'nde görev yaptıktan sonra emekli oldu. Eşi Ahmet Ünal İge'yle birlikte İstanbul'da yaşamaktadır.

Meltem İge:

1978 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi İktisat bölümünden mezun oldu, Lisansüstü eğitimini Galatasaray Üniversitesi Pazarlama İletişimi alanında tamamladı. Bir yıl Almanya'da dil öğrenimi gördü. Çeşitli firma ve Halkla İlişkiler ajanslarında kurumsal iletişim alanında çalıştıktan sonra sağlık turizmi sektöründe kendi işini kurdu. Halen aynı sektörde çalışmalarını sürdürmektedir.

Ender Zeynep İge:

1980 yılında İstanbul'da doğdu. Mimar Sinan Üniversitesi Konservatuvarı Tiyatro bölümünü bitirdi. Yaratıcı drama çalışmaları yaptı, altı yıl Beşiktaş Kültür Merkezinde çalıştı. Çok Güzel Hareketler Bunlar programıyla TV'ye başladı, çeşitli dizilerde ve filmlerde rol aldı. Halen Devlet Tiyatroları, Şehir Tiyatroları ve Özel Tiyatrolarda oyunculuk yapmaktadır.

Ahmet Ünal İğe ve hayat arkadaşı, kızlarının annesi Tenay İğe ile.

Ender Zeynep, Ahmet Ünal, Tenay, Meltem İğe

Edirne **Necmi Abey**'in vefatına çok üzölmüştü, cenaze namazı Selimiye Camii avlusunda, 31 yıl görev yaptığı Edirne Müzesi önünde kılındı, camii bahçesi dolup taşmış bütün Edirne halkı, Askeri kıtalar, polis birlikleri ve Devlet erkânı cenaze namazında buluşmuştu. Edirne büyük bir vatanseverini, yıllarca Edirne için çaba sarf etmiş bir vatan evladını kaybetmişti. Ruhu şad olsun, mekânı Cennettir, inşallah.

08 Aralık 1953

Edirne'nin Necmi Abey'i, Müzeler Müdürü Necmi İğe'nin cenaze töreni.

Edirne **Necmi Abey**'inin ölümüne çok üzülmüş, Edirne halkı kalabalık bir halde cenaze törenine iştirak etmişti, okullarda ilgilendiği yetimler, okul önlükleri ile cenazeye katılmış, Kıyık mezarlığına kadar onunla beraber gitmişler, gözyaşları sel olup akmıştı.

Necmi İge'nin naçız vücudu aile kabristanına dualar ile defnedilmiş ama "Necmi Abey" ömrü boyunca sahip çıktığı binlerce yetim ve öksüzün yanında, Edirne tarihi yapıları için verdiği mücadele ile de Edirnelilerin hafızalarına unutulmamak üzere kazanmıştı.

Necmi İge'nin mezar taşında doğum tarihi sehven 1897 yazsa da nüfus kaydında 01.07.1898 yazmaktadır.

Ahmet Ünal İğne'nin
Babası Necmi İğne ile İlgili Anıları

Ahmet Ünal İge:

Babam Necmi İge, 1898 yılında Edirne'nin Küçükpazar semtindeki, dedelerinden kalma, İğci-oğlu Ahmetağa konağında doğdu. Babası Ahmet Bey (büyük babam), Selanik'ten Edirne Vilayet Kalem-i Mahsusu'na tayin olmuş bir memur idi. Ne yazık ki oğlu doğmazdan önce genç yaşında vefat etmişti. Annesi Hasan Sezai sülalesinden Advıye Hanım'dır. Naciye ve Muhsine isimdeki kızları gibi oğlunu da okutacaktır. Bu aralar Selimiye Saray Hamamı'nı işletmekte ve erkek kardeşi Edirne Defterdarı Emin Bey' den destek görmektedir. Babam Necmi İge Mekteb-i İptidaiye'yi (ilkokul)

Kadri Paşa Okulu'nda tamamlar. Rüştiyeyi bitirir. İdadi'nin (lise) son sınıfında Yunan Harbi patlak verir, askere alınır. Okul yılları ve tatillerde dayısı Emin Bey'in Karabulut çiftliğinde yeğeni Fikret (Önder) ile geçirdiği günler geride kalmıştır. Edirne Yunanlılar tarafından işgal edilmiş, ordu dağıtılmıştır. Önce onbaşı sonra çavuş olan genç delikanlı Necmi sivilleri giyer, ayağına yemenileri geçirir ve Karabulut Çiftliği üzerinden Anadolu'ya silah ve cephane kaçırarak teşkilatta gizlice çalışmaya başlar. Zira kendisi Trakya Paşaeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti Edirne mensuplarını tanımakta, onların konaklarında yaptığı toplantılarında kulak misafiri olmakta ve yollarına gaz lambası tutarak hizmetlerinde bulunmaktadır. Yiğit delikanlı Necmi, bir gece vakti Taşhan'ın bir odasında Sırrı Bey ve arkadaşlarının önünde, masa üzerindeki Bayrak, Silah, Kuran'a el basarak yemin eder ve teşkilata alınır. İşte bu aydın milliyetçi ve vatansever eylemci gruptan başta Emin Bey olmak üzere, Öğretmen – Hafız Gülşen-i Sırrı Bey (dedem), Haşim İşcan, Bahattin Balkır gibi eşraftan birçok kişi eski küçük bir istimbotta (gemi) Ege denizinin güneyinde küçük bir ada olan Milos'a sürgün edilirler. Emin Bey esaret şartlarına dayanamayıp orada ölür. (Milos Faciası Milliyet Gazetesi)

Delikanlı Necmi bir gece çatışma sırasında oyalama ateşi için artçı kalır ve yakalanır. Sarayıçı civarında Çukurçayır mevkiindeki karokola getirilir. Burada Yunan işkencesine maruz kalır. Dövülür. Kolundaki saatin parçaları etrafa saçılır. Yunan subayı "Sen Kemalist ölecek!" deyince Necmi, kan dolu ağzından Yunanlı subayın üstüne doğru tükürür ve "Ben ölecek bir Kemalist ama arkada var, yüz bin Kemalist!" der.

Öldü diye civarda yol kenarındaki hendeğin içine atarlar. Ölmemiştir, uzun süre evde ihtimamla bakılır, iyileşir. Fakat artık tek böbreklidir. Diğeri dumura uğramıştır. Aylar, yıllar büyük sıkıntılar içinde geçmiş, parasızlık aileyi perişan etmiştir. Tarlalar ekilip biçilememiştir. Dayısı Milos'ta ölmüş; saray hamamı top mermilerinden hasar görmüş, kapatılmıştır. Sağlıklı olan işgücü askerededir, İstiklâl Harbi yıllarıdır. Aile borçla geçinmek zorunda kalmış, sonraları gelen hacizden dolayı çiftlik; hamamın kubbelerindeki tonlarca kurşun satılarak Emin Bey'in ailesi hacizden kurtarılmıştır. Cumhuriyet ilan edilir, Yunan kaçar. Edirne'ye dönen dedem Mehmet Sırrı Bey veremden hastadır, son demleridir. Türk süvarilerinin kaldırım taşlarında akseden nal sesleri duyar, şükür duasının ardından ruhunu teslim ederek ismi unutulmuş nice şehit ve gazi safına katılır.

Edirne'de yeniden teşkilatlanma başlar. Vilayette memur olarak kısa bir süre çalışan Necmi Bey, Atatürk'ün silah arkadaşı Trakya Genel Valisi General Kazım Dirik tarafından kurulmakta olan Edirne Müze memurluğuna tayin edilir. Kısa bir süre sonra 35 yıl boyunca devam edecek olan Müze Müdürlüğü hayatı başlar. Müzeye arkeolojik ve etnografik binlerce eser kazandırır.

Atatürk'ün Edirne'mizi ziyaretinde, gece ve gündüz çok yakınında bulunarak hem korumalığını hem de rehberliğini yapmıştır. Atatürk'ün, kendisine halk tarafından takılan lakapla (Necmi Abey) hitap etmesini ömrü boyunca unutmamış ve uğruna mücadele ettiği Yüce Önderi'nin ilkelerini ve inkılaplarını, çağdaş medeniyete ulaşma konusunda verdiği direktifleri hemen benimseyip uygulayan ve uygulatan kişi olmuştur. 1936 yılında Hasene Hanım'la evlenmiş; Ahmet Ünal, Emin Ender ve Sinan adlarında üç erkek evlat sahibi olmuştur. Hasene Hanım öğretmen Hafız Mehmet Sırrı Bey'in büyük kızı ve aynı zamanda Hasan Sezai Hazretlerinin kızı tarafından torunudur.

Necmi Bey yardımseverliği, alçak gönüllülüğü, yol göstericiliği ile herkesin sevgi ve saygısını kazanmıştır ve isminin yanına "ağabey" lakabı takılarak "Necmi Abey" olarak anılmıştır. Müze Müdürlüğü görevinin yanısıra, 30-35 yıl süresince; Emniyet teşkilatında, Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumu ile Türk Hava Kurumu Yönetim Kurullarında çalışmıştır. Bunların dışında Vilayet Protokol görevini sürdürmüştür. Kırklareli'de Vize / Saray höyük kazılarına katılmıştır. 18 Haziran 1953 depreminin camilere ve eski eserlere verdiği hasar kendisini çok üzmüştür. Aynı yıl Sabuncu Bağları ilerisinde bulunan bir arkeolojik eserin kurtarılması sırasında yorulan kalbi fazla dayanamamış, hastalanmıştır.

O günün koşullarında en iyi şekilde tedavi edilmesine rağmen 08 Aralık 1953 tarihinde 56 yaşında kalp krizinden hayata veda etmiştir. Resmi Cenaze töreni yapılarak bandonun çaldığı cenaze marşı eşliğinde Selimiye Camii'nden eller üstün-

de taşınan naaşı Buçuktepe Aile Mezarlığı'na defnedildiğinde arkasında 3,13,16 yaşlarında üç erkek evlat, tarifsiz acılar içinde bir eş ve ablasını bırakıyor, İğe ailesi için zor günler tekrar başlıyordu. Bugün de onu rahmetle anıyoruz. Ruhü şad, mekanı cennet olsun.

Ahmet Ünal İğe:

Babaannem Advıye Hanım Edirne'nin ilk Müslüman işkadınıdır, Edirne Defterdarı Emin Bey'in ablasıdır, aileye ait Saray Hamamının kadınlar kısmından sorumlu imiş, birçok da kadın çalışanı varmış, keseci çingene kadınlar, masaj yapan Musevi kadınlar, onların başında durur müşterilerden para tahsilatını o yapar, hamamın ihtiyaçları ile o ilgilenirmiş. Tabii Balkan Savaşı çıkınca Bulgar topçusunun hedefi olmuş ve tahrip olarak kullanılamaz hale gelmiş, Birinci Dünya Savaşı'nın devamında Yunan işgal yıllarında darlık, yokluk günlerinde sıkıntılarını bir nebze azaltmak için, kapalı ve yıkıntılık halde duran hamamın kubbelerindeki kurşunları sattıklarını anlatmışlardı.

Ahmet Ünal İğe:

Annemin babam ile tanışması; babam Bediya Hanım'ın kızını görüyor, soruşturuyorlar, öğretmen Maşuk Bey'in kız kardeşidir, Hafız Mehmet Sırrı'nın kızıdır, diyorlar. Babaanneler de gidip istiyorlar, babamla annem birbirlerini gördüklerinde zaten beğeniyorlar ve kısa sürede düğün dernek yapıyorlar, evlendikten bir buçuk sene sonra ben doğmuşum, halam Muhsine Hanım, halam Necla Hanım beraber yaşardık, halamlar evin yeme içme, temizlik işleri ile uğraşır, cümbür cemaat kalabalık bir aile olarak yaşardık. Edirne'nin kışları çok soğuk olurdu, çamaşırlar yıkanıp dışarı asıldığında soğuk çıkınca çamaşırlar buz tutar kalıp gibi olurdu, içeri alınır sobanın yanında çözülmesi beklenirdi.

Ahmet Ünal İğe:

Babam askere alındığında çok iyi eğitim aldığını anlatırdı. Bugünün özel kuvvetleri veya özel hareket birimi gibi diyebiliriz, her tür eğitimi vermişler, mesela anlatırdı. Dayanıklılık testi yaparlarmış, nöbet tutar gibi devamlı ayakta durur, mavzer silahının namlusuna takılmış kasaturayı çenesinin altına dayayıp günlerce öyle bekletirlermiş. Uyusa düşse kasatura çenesinin altından girip beynini parçalayacak, kasatura. Uykusuzluğa o zaman alışmış, babam. Zaten çok uyuduğuna da şahit olmadım, hiç. Her silahı, her delici kesici bıçak, kasatura vs. çok iyi kullanırdı.

Babam Necmi İge'nin Trakya Paşaeli Müdafa-i Hukuk Cemiyetine katılması ve bu cemiyetin istihbarat biriminde çalışması da enteresandır, Yunan işgal yıllarında dahi bu görevini en iyi şekilde devam ettirmiştir. Fransızca'yı bilmesi, Rumca'yı derdini anlatacak kadar bilmesi ona Yunanlılarla daha iyi irtibat kurmayı sağlamıştır diye düşünüyorum, daha sonraki yıllarda anlattığına göre ki fotoğrafları da var, Yunan ordusunda ve Yunanlıların Edirne'de kurdukları sivil idari yapı içerisindeki bazı sosyalist asker ve sivil memurlar ile ilişki kurmuş, birbirlerine “yoldaş” diye hitab ederlermiş, sosyalistler savaşa karşı olan, iki halkın kardeşliğini, dostluğunu savunan, savaşa karşı olan insanlarmış. O kişiler ile dostluk kurması ile istihbaratçılık işi başlamış, tabii ki savaş bittikten sonra da bu işe devam ettiğini az çok biliyoruz. Babam devamlı tabanca taşır, gecenin üçünde, dördünde eve gelip babamı birkaç adam gelir, alır, göreve giderlerdi, bazen gittiğinde üç dört gün gelmediği de olurdu.

Babam çok vatansever bir adamdı. Bayrağına, Devletine o kadar düşküdü ki anlatamam.

Ahmet Ünal İge:

Bir gün babamla Selimiye Camii'ne doğru yürürken önümüze bir Roman hamal çıktı. Babama Necmi diyemediği için “Necip Aga” diye seslendi.

“ İşler çok düşük, eve ekmeç parası götürmekte sıkıntı yaşıyorum. Çoluk çocuk evde aç, ne yapacağımı bilmiyorum!” dedi. Babam da cebinden çıkardığı 5 TL'yi kendisine verdi. Hiç unutmam babamın maaşı 60 TL idi. Hamal eline sarıldı, öpmek istedi. Babam engel oldu ve elinin üstüne elini koyarak “paran olunca ödersin” dedi. Hamal uzaklaşırken babamın yüzüne şaşkın bir şekilde baktım ve “Parayı ödeyemez, o gariban.” dedim. Babam da “Ben geri ödeyemeyeceğini zaten biliyorum, benim o kadar parayı borç olarak isteyeceğim birileri elbet bulunur ancak o bulamaz. Birbirimizin halinden anlamazsak memlekette huzur olmaz.” dedi. Necmi İge'nin Edirne'de çok sevilmesinin nedeni insanlara yardım etmesi ve halden anlamasıydı. Çocukluğumuz bolluk içinde geçmedi ancak kanaat etmeyi ve israftan kaçınmayı öğrenerek dara da düşmedik.

Ahmet Ünal İge:

Edirne'de İlk Radyo:

Edirne'de ilk defa Ankara Radyosu kurularak Halkevinden yayına başladı, cızırtılı falan da olsa haber ve müzik yayınlarını dinleyebiliyorduk ama mahalle-

mizde bir Bahaddin dedenin evinde radyo vardı, bir de ilköğretim müfettişi Hüseyin Bey'de vardı. Sonradan Küçükpazar'da Sabri Efendi'nin kahvesine bir radyo aldılar, biz oraya gider, bütün mahalle radyonun başına toplanır, haberleri merakla dinlerdik, çünkü İkinci Dünya Savaşı bütün şiddeti ile devam ediyordu. Geceleri karartma vardı, herkes pencerelerini kara perde ile kapatır, dışarı ışık sızması engellenirdi. İnönü günahı, sevabı ile savaş dönemini başarılı bir şekilde idare etmiş, bizi savaşa sokmamıştır. Almanya'nın Ankara büyükelçisini çağırarak Türklerin askeri gücü fazla olmasa da ülkemize girecek olan Alman birliklerine çete savaşları ile çok büyük zarar vereceğini siyasi bir dil ile izah etmiş ve Almanların ülkemize saldırmasına engel olmuştur.

Ahmet Ünal İçe:

21 Aralık 1930 yılında Edirne'ye gelen Gazi Mustafa Kemal Edirne'de kaldığı sürece babam da her yere onunla beraber gitmiştir, anlattığına göre ona hem rehberlik hem de korumalık yapmış, dönemin Edirne Valisi Emin Bey Gazi'ye babamı Edirne'nin "Necmi Abeyi" diye tanıtmış, Gazi de Edirne'den ayrılana kadar babama hep Necmi Abey diye hitap etmiş, babam bununla çok gururlanır, her fırsatta anlatırdı, Gazi Edirne Müzesini gezmek istemiş, babam ve protokol üyeleri kalabalık bir halde Müzeyi gezerken gerekli bilgiler verilmiş, bir ara Gazi "Balkan Savaşı'nda Selimiye Camii top atışlarından hasar gördü mü?" demiş, babam da "Gördü, buyurun göstereyim, efendim." demiş. "Günümüzde Taşodalar'a bakan kısmında duvarda bir hasar vardır, Bulgarlar tarafından atılan dört top mermisi Selimiye Camii'ne isabet etmiş, biri duvara, ikisi yan küçük kubbeye, biri de su tahliye çörtüğüne. Kubbedeki hasarları onardık, duvardaki ve çörtükteki hasar duruyor, emir verirseniz onları da onartırız." diyor, babam. Gazi dikkatle bu hasarlı duvara bakarak, elindeki baston ile işaret edip "Bu top mermisinin açtığı yara Camii ana yapısına zarar verir mi? Eğer vermez ise bırakın olduğu gibi dursun, müdahale etmeyiniz ki gelecek nesiller bunu görerek geçmişten ibret alsınlar, bir daha böyle bir şeye müsaade etmesinler, sen **Necmi Abey** benim gibi merak edip soranlar olursa sen de bu gerçeği onlara anlatırsın" demiş.

O mermi hasarı günümüzde de durmaktadır ama bir açıklayıcı levha, bilgi panosu konya çok iyi olur, bu olayı bilenler bilmeyenlere anlatıyor ama bu hasarı görmeyip de gelip geçen binlerce insan var, keşke herkes görse de ibret alsın, Bulgarların bu vandallığını görse ibadethaneye bile saldırdıklarını öğrenseler.

Ahmet Ünal İge:

İkinci Dünya Savaşı Yılları:

Edirne’de “kaçaklık yılları” denen bir tabir kullanılır bu İkinci Dünya Savaşı yıllarını anlatmak için kullanılır. Pek çok Edirneli zengin aile pılısını pırtısını toplayıp Edirne’den kaçmışlardı. Birçoğu Anadolu’ya varsa akrabalarının yanına, birçok kimse de İstanbul’un Anadolu yakasına taşınmıştı, Edirne o yıllarda boşalmış gibi nüfusu çok azalmıştı. Yoksulluk had safhada idi, sokaklarda sahipsiz kedi, köpek sayısı artmış, hayvanlar açlıktan sokaklarda ölüyorlardı.

Bir de genç erkeklerin hepsi seferberlik sonucu askerliğe alındığı için çiftçiler üretim yapamıyor, ekin yokluğundan un kıtlığı vardı, fırınlar yeterince ekmek üretemediğinden Valilik devlet memurlarına, Belediye de halka “ekmek karnesi” dağıtmaya başladı, bu karnede çocuklara çeyrek, büyüklere de yarım ekmek verileceği yazıyordu, Valilik babama da vermişti, bu karnede hanede kaç kişi varsa ona göre bu karneden bir kupon yırtılıp alınıyor, fırına veriliyor, onun karşılığında da ekmek alınıyordu. Ben bu kuponları alırdım, fırına koşardım gidip ekmekleri alırdım, eve gidene kadar da bana verilen çeyrek ekmeğin yarısını yerdim. Fırından yeni çıkmış tazelik ekmek mis gibi kokardı, tadı hala damağımdadır.

Vesika ile verilen ekmek kime yetecek, pek çok insan açtı, karnı doymuyordu, bizim de doymuyordu. Babam baktı bu iş uzun sürecek, yakın köylerimizden işnesi köyden Zeki Ağa’ya haber gönderdi, beş altı hevenk (mısır koçanları birbirine bağlanır, kurutulurdu.) mısır istedi, rahmetli annem becerikli bir insandı, (Bizim evde annem dahi babama Necmi Abey derdi.) Annem babama dönerek, “Necmi Abey ne yapacağız, bunlardan?” dedi. Babam, “Hasene, sen onları tencerede kaynat işte.” dedi. Annem de, “Tamam, ben ne yapacağımı biliyorum” diyerek mısırları koçanlarından sıyrarak tencerede kaynatıp bize yedirir, akşamı da sıcak tarhana çorbası ile karnımızı doyururdu. Allah’a şükür biz kıt kanaat savaş yıllarını atlattık ama Edirne’de pek çok insanın açlıktan öldüğünü de duyduk.

Bir gece işten dönen babamı çok neşeli gördük, hemen anneme ve halama seslendi, “Hadi gözümüz aydın, sınırlarımızdan Alman askerleri çekildi, savaş bitti.” dedi. Hepimiz çok sevindik, zor yıllar geçip gitmişti.

Ahmet Ünal İge:

Rahmetli babamın bize en önemli tavsiyesi şu olmuştu, delikanlılık yaşına geldiğimiz zamanlardı, 16 yaşlarında iken, “Evladım hayat her zaman tatlı, güzel günler ile geçmeyebilir, büyük zorluklar ile karşılaşabilirsiniz ve bu zorluklar karşısında kat’iyyen moralinizi bozmayacaksınız, makaraları koyuvermeyeceksiniz, sıkı duracaksınız, dik duracaksınız bu sayede kendi kendinizi yetiştirdiğiniz takdirde ve bunları arkadaşlarınıza, yakınlarınıza da tavsiye ettiğiniz takdirde in-

san kendini ne kadar geliştirirse ve okumuş, kendini yetiştirmiş insanlar ne kadar çoğalırsa Türkiye o oranda ileri gidecektir.” derdi, babam.

“Ben şu noktaya kadar okudum, geldim. Siz beni geçeceksiniz, siz de evlatlarınızı sizin yetiştiğiniz noktadan daha ileri götürmek için okutacaksınız ve bu sayede Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar olacaktır ve gelişerek, ilerleyerek payidar olacaktır.” dedi. Babamın bize verdiği bu nasihatlar hiç kulağımdan çıkmamış, benim yaşam felsefem olmuştur. Babam lisan öğrenmemizi ister ve “Bir lisan bir insan.” derdi, ben de bu yüzden bir lisan öğrendim.

Ahmet Ünal İğe:

Biz üç erkek kardeşiz. Bir gün babam benim emaneten bir arkadaşımın bisikletine bindiğimi görünce, “Ne oldu, hayırdır?” dedi. Ben de, “Baba arkadaştan rica ettim. Ben de bisiklet kullanmayı öğreneyim diye emanet aldım.” dedim. Babam bir şey demeden uzaklaşıp gitti.

Birkaç gün sonra Alipaşa Çarşısı'nın orta kapısında ithal malı bisiklet satılıyor. (O zamanlar Türkiye’de bisiklet imâl edilmiyor.) Almanya’dan ithal edilen Bauer marka balon tekerlekli, tekerleklerin içi şamrelli bir bisiklet satın aldı, bize ve biz üç kardeş yepyeni parıldayan bisikletin başında ayrı ayrı bakıyoruz, ben bisiklete binmeyi az çok öğrenmiştim ama kardeşlerim henüz bisiklete binmeyi öğrenmemişlerdi. Babam bize dönerek, “Bakın bu bisiklet için aranızda herhangi bir olay, bir münakaşa olursa ben bisikleti aldığım iş yerine götürür, iade ederim.” dedi. Sonra biz üç kardeşe bisikleti göstererek, “Direksiyon ve ön tekerlek ağabeyiniz Ahmet Ünal’ın, arka tekerlek Ender’in, bisikletin gövdesi de Sinan’ın” dedi. Çünkü Sinan daha küçük, onu ya arka seleye oturtursunuz ya da önünüze oturatarak öyle gezersiniz. Ama hızlı gitmek, bisiklet ile kaza yapmak yok. Ona göre dikkat edeceksiniz, güle güle kullanın.” dedi.

Ahmet Ünal İğe:

Ben ilkokula başladığımda babam beni, müdür veya hoca hanımlara teslim ederken, “Oğlum sizlere emanettir. Onu Cumhuriyet ve Atatürk ilke ve inkılaplarına sadık, vatana ve millete faydalı bir fert olarak yetiştiriniz.” dedi.

Allah’a şükür, çok iyi vatansever, milliyetçi öğretmenlerimiz vardı, bizi çok iyi yetiştirdiler. Zaten Gazi İlkokulu’ndan mezun olanlar o zamanlar parmakla gösteriliyordu, çok iyi eğitimcileri olan bir öğretmen ve yönetici kadrosu vardı.

Edirnelilerin
Necmi İğe ile İlgili Anıları

“Asil azmaz, Bal kokmaz..”¹⁹⁷

**İşte böyle bir kişiliğe sahiptir, Edirne'nin Necmi Abey'i.
Rızka mani olanın rızkını Allah keser.**

Edirne'mizin sevilen şahsiyetlerinden emekli tarih öğretmeni Ahmet Nuray Kaçanaylar ile 2012 yılında Taşodalar'da Edirne'mizin Necmi Abey'i ve Edirne'de yaptıkları ile ilgili muhabbet ederken, 1930'lu yıllarda babasının şahit olduğu ve daha sonra kendisine aktardığı bir anıyı anlattı. Babası Feyzi Kaçanaylar Saraçhane'de bir Yahudi bakkaldan alışveriş yaparken içeri mahallenin Necmi Abey'i girer. Yahudi bakkala, “İki ekmek, yarım okka peynir, yarım okka zeytin verir misiniz?” der. Yahudi bakkal asık bir suratla “Sen ilk önce geçen ayki ödemediğin borcunu öde, ondan sonra alışveriş yap!” der. Bu onur kırıcı söz üzerine Necmi Abey hızla bakkaldan çıkar. Feyzi Kaçanaylar da alışverişini yarıda keser, Necmi Abey'in peşinden koşar ve “Necmi Abey bekle, beni.” diyerek konuşurlar.

Necmi Abey'in gözleri yaşlıdır, zor konuşmakta, hıçkırılmamak için kendini zorlamaktadır, “Geçen ayki borcumu, geçen hafta ödemem gerekirdi, ödeyemedim. Eşim rahatsızlandı, doktor parası, ilaç parası derken param kalmadı. Maaş almama da bir hafta kaldı ama bakkalın yaptığına bak. Ben şimdi eve elim boş mu gideceğim. Ekmek de yok, ben şimdi bu Yahudi'ye ne diyeyim. Rızka mani olanın rızkını Allah keser. Onu Allah'a havale ediyorum.” der.

Bunun üzerine Feyzi Kaçanaylar evine giderek bir teneke buğday unu alır ve Necmi Abey'in evine götürür.

Bugün Edirne'de o Yahudi bakkalı kimse tanımamakta hatırlanamamaktadır ama Edirne'de iyiliksever bir şahsiyet olarak nam salmış olan Necmi İğce ilelebet Edirnelilerin hafızalarında yaşayacaktır.

Feyzi KAÇANAYLAR
1909 –06.07.1985

Ahmet Nuray KAÇANAYLAR
(14.10.1943-16.03.2014)
2013

197 Hatice Saadet Sadiye Zorlutuna'nın sık sık söylediği bu güzel deyişi bizlere aktaran Kahraman Zorlutuna'ya çok teşekkür ederiz.

2013

Cengiz Bulut, Ahmet Ünal İğe, Tenay İğe Taşodalar Otel Edirne'de.

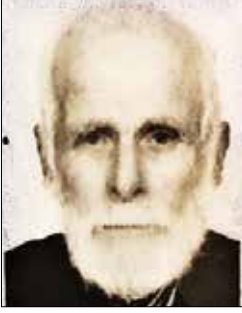
Necmi İğe ve ailesi ile ilgili araştırmalarımın 2001 yılında başlamıştım. Edirne Yerel Tarih Grubu'nun ve Başkanımız Güngör Mazlum'un Edirne ile ilgili güzel çalışmalarını yakından takip ediyordum, fırsat buldukça ben de aralarında olmaya çalışıyordum. Grup üyelerimizden Edirne'nin hafızası Edirne'nin gömlekçi Osman diye tanıdığı Osman Uğur amcamız, o gün Necmi İğe ve yaşadıkları evin önemini dile getirmiş, benim de çok ilgimi çekmişti, o gün araştırmaya başladım, pek çok müzayedeyi takip ederek Edirne ile ilgili belge ve fotoğraf topluyordum. Necmi İğe ile ilgili belge ve fotoğraflar da çıkmaya başladı, bütçem elverdiği ölçüde satın almaya başladım. Daha sonra İstanbul'da yaşayan oğlu Ahmet Ünal amcaya ulaştım, telefon ile görüşmelerimizde kendisinden bilgi almaya başladıkça Necmi İğe'nin şehrimize olan katkıları daha da belirginleşmeye başlamıştı, İstanbul'a kendisini birkaç kez ziyarete giderek arşivinde çalışma yaptım, Necmi İğe'nin eşi Hasane Hanım'ın Edirne'mizin büyük değeri olan Gülşeni Hasan Sezai Hz.'lerinin 6. kuşak torunu olması ve ellerinde hem secere hem de atalarından Sezai Dergâhı ve Veli Dede Dergâhı'nda postnişinlik yaptıklarına dair belgeler olması, bir kitap çalışması yapmamıza yetecek kadar fotoğraf ve belge olması beni cesa-

retlendirdi. 2020 yılında Edirne Valimiz Sayın Ekrem Canalp, Necmi İe Konağı'nı Etnografya Müzesi yapma kararı alması, **İe ailesini çok mutlu etti ve kendilerini Edirne'ye davet ettim. Sayın Valimizi ziyaret ederek bu memnuniyetlerini Ahmet nal İe ve kızları Meltem, Ender Zeynep Hanım dile getirdiler. Necmi İe ile ilgili bir kitabın basılması ve Müze açılışında dağıtılması gündeme geldi. "Edirne'nin Necmi Abey'i, Edirne Müzeler Müdürü Necmi İe" kitabı bu görüşmeler sayesinde ortaya ıktı. İyi ki İe ailesini yakından tanımışım, iyi ki yıllar önce kendisini örnek aldığım Edirne Sevdalısı Necmi İe'yi araştırmışım.**

“Edirne Beyefendisi dendiği zaman,
ben hep Necmi Abey’i göz önüne getiriyordum.
Allah rahmet eylesin. Nur içinde yatsın. ”

Ahmet Nuray Kaçanaylar
Emekli Tarih Öğretmeni (Merhum)

Ahmet Akçaalan
(D. Edirne 19 Nisan 1931)

Ahmet Akçaalan'ın oğlu Yılmaz Akçaalan'ın 21 Ekim 2020 tarihindeki anlatımı:

“Geçenlerde babam (Ahmet Akçaalan) öksüz ve yetim olduğu için kendisine Necmi İğe'nin yardımcı olduğunu, Çocuk Esirgeme Kurumuna yerleştirdiğini, iyi bir okulda okumasını sağladığını, her bayramda ilk önce Necmi İğe'nin yanlarına geldiğini, kendilerine barçlık ve hediyeler verdiğini, her sorunları ile bir baba gibi ilgilendiğini ağlayarak anlattı, babam şu an 90 yaşında ve Necmi Baba dediği Edirne'nin Necmi Abey'ini her zaman minnetle andığını söyledi.”

Önder Baltalı'nın 2012
Yılında Necmi İğe ile İlgili Anısı:

“Rahmetli dedem otobüsçü Kara Mustafa'nın arkadaşı olan Müze Müdürü Rahmetli Necmi Abey benim isim babamdır. Necmi Abey babama “Benim oğlumun adı Ender, senin torunun adı da Önder olsun.” demiş 1948 yılının ağustos ayında... Allah'ın rahmeti üzerinde olsun, çok iyi, yardımsever biri olduğunu çok dinledim.

Emekli Albay Necmi Tüzün'ün 06.12.2020
Tarihindeki Anlatımı ile Necmi İğe:

“Ben Necmi Tüzün Edirne'liyim, Emekli Albayım. İzmir'de ikâmet ediyorum, dedem yani Şakir Esenkal Ağa Necmi Abey'in evinin karşı köşesinde oturuyorlar. Annem Şükriye Esenkal evlenene kadar o evde yaşıyor. Ben dünyaya gelince ismimi çok sevdikleri ve saygı duydukları Necmi Abeyden dolayı koyuyorlar, Şakir Ağa öldükten sonra ev satılıyor, Esenkallar o mahalleden ayrılıyorlar. Ben Edirnelilerin hayırsever, iyilik timsali Necmi Abey'ini annemden hep dinledim, ilkokul ve ortaokul sıralarında Necmi Bey'i o uzun boyu, beyaz bıyıklı haliyle gördüm, tanıdım. Yıllar sonra kardeşlerimle dede ocağını görmek için gittiğimizde evinin sadece arkasının kaldığını, karşısında Necmi Bey'in konağının ise harabe halini görünce büyük üzüntü ile mahalleden ayrıldık.”

Semahat Uzgör 06.12.2020 Tarihinde Annesi Sebahat Kaygan'ın Necmi İge ile İlgili Anısını Nakletti:

“Edirne'mizin iyilik meleği Necmi Abey, eşim Hamdi Kaygan ile nişan yüzüklerimizi takmıştı. Nişan yüzüklerimizin bağlı olduğu kurdelayı keserken de;

“Ben gökyüzünde melekler var zannediyordum, meğer yeryüzünde de varmış.” diyerek bana iltifat etmişti. Allah rahmet eylesin, onu hiç unutmadık, hep sevgi ile yad ettik.”

Nurten Balkan Hanım 06.12.2020 Tarihinde Necmi İge ile İlgili Anısını Anlattı:

“Benim çocukluğum böyle değerli ve asil aileyle geçti. Necmi Abey'i tanıma fırsatım olmadı ama rahmetli anenciğim ve babacığım her zaman anlatırdı, çok değerli eşi Hasene Hanım Teyze, Necmi Abey'in ablası Muhsine Hanım Teyze, Oğulları Ünal, Ender ve Sinan ağabeylerim ile çok güzel anılarımız var, çok saygıdeğer bir aileydiler. İyi ki böyle güzel insanlar bizim komşumuz olmuşlar. Ender ve Sinan ağabeyler İstanbul'da üniversite okurken kazada hayatlarını kaybettiler. Aile çok büyük acı yaşadılar, bizler de çok üzül-müş, acılarına ortak olmuştuk. Şu an bir tek Ünal ağabey ve ailesi İstanbul'dalar ama o güzel insanları hiç unutmadık, unutmuyoruz.”

Osman Uğur ve İçe Ailesi

Uğur Ailesinin Ev Eşyalarını Necmi İçe Etnografya Müzesine Bağışlayan Osman Uğur'un Necmi İçe'nin Oğlu Emin Ender'in Çocukluk ve Delikanlılık Günleri ile İlgili Anıları:

Dünya hayatının çok problemleri bir döneminde 1937 yılında dünyaya gelmişim. Ekonomik zorluklar, çare bulunamayan sıtma ve verem hastalıkları, bazı ülkelerin harp hazırlıkları, çeşitli sebeplerden dolayı yaşanan kıtlıklar, o dönem çekilen çileler...

Benden 3 yaş büyük ablam ilkokula başlamış, onun çalışmalarını görünce evin içinde ben de okula gideceğim diyerek dolaşmaya başladığım için annem elimden tutup beni 6 yaşında okula götürmüştü. Öğretmenler pek uygun görmeseler de bir öğretmenin çocuğun isteğini kırmayalım bir müddet kayıtsız devam etsin, başarılı olursa tayinen gidenlerin yerine kaydederiz diyerek beni okula almışlar.

1949'da ilkokulu iyi derece ile bitirdim, matematik ders notum pekiyi idi. O yıl yaz başında yeni açılan Londra Caddesi Gazi Parkı'na kadar asfalt ile kaplanıp tamamlanmıştı.

O yıl haziran ayı başında rahmetli babam, "Benim amcam da terzi idi, evini çok güzel geçindiriyordu." diyerek çarşımızın yeni ustalarından Remzi Akçealan'ın yanına çırak olarak verdi.

Çarşığı, yakın çevreyi tanımaya çalıştığım o günlerden birinde sarışın, ince yapılı bir misafir geldi. Beni görünce ustaya "Yeni çırak mı aldınız?" diye sordu. Ustanın evet cevabı üzerine misafir beni yanına çağırıp "Sağ elini bana uzat." dedi. Uzattım. Başparmağımı tutarak ustaya, "Remzi bu çocuğun parmak uçları ince, böyle ince parmaklı insanlar iyi sanatkâr olur." dedi.

Çay söyledik, kahveciye. Misafir, ceket cebinden bir şey çıkardı. Çay kaşığı ile birkaç kaşık alıp çaya karıştırıp içti. O kişi gidince ben de büyüklere sordum. Terzi Talip Usta imiş. Verem hastası imiş. İyi gelir diye cebinde yağlı kâğıtta tereyağı taşıyormuş.

Hayat akışı devam ediyor, her gün yeni bir şeyler öğrenerek geliştirdik, ailemin bana yeni sermaye veremeyeceğini düşünen annem, Ziraat Bankası'nda benim adıma bir hesap açtırıp tasarruf yapmaya alıştırdı, beni.

14 yaşında iken ailem bana çok istediğim bir bisiklet almıştı. Alınan Alman malı Göricker bisikletti. Aile büyüklerim iyi bakacaksın dedikleri için onu silip temizliyor, gerekiyorsa yağlayıp lastik havalarını kontrol ettikten sonra gezmeye çıkıyordum. Gezi yerimiz yeni asfalt kaplanmış Londra Caddesi idi. O bisiklet gezilerinde Alman Bauer bisikleti olan İlker Engin ile tanıştım. Rahmetli İlker dürüst, samimi ve yardımsever bir insandı. Sayacı (ayakkabının deri kısmının dikicisi) Murat Usta'nın kalfası idi.

Edirne halkı o yıllarda amatör sporlara büyük ilgi duyuyordu. (O dönem Edirne' de 3 adet tenis kortu, 8 tenis oynama sahası vardı.) Avcılık ve atıcılık kulübünün atıcılık kısmı öndeydi. Bu konuda yarışanların 3-5 kişisi milli takım kadrosundaydı ve bunların çoğu Türkiye, Balkan ve Avrupa şampiyonuydu. Futbol ve basketbol da epey gelişmişti. Futbolda bizim terzilerden Meriç Spor'da santaraför oynayan Talat ustamızı Galatasaray Kulübü çok istemiş ama o gitmemişti.

Basketbolda o zamanki İstanbul kulüplerinin en büyüğü Moda Spor, Edirne kulüplerini kolay kolay yenemezdi. Bisiklet yarışlarında köfteci Nazmi Ağabey Türkiye şampiyonuydu. Atletizm, boks ve güreş müsabakaları devamlı ve düzenli yapılıyordu.

Ben de spora ilgi duyuyordum ama terzilik mesleği çok zamanımızı alıyordu, o sebeple Pazar günleri 25 Kasım Stadı'ndaki etkinlikleri ve bazı hafta arası ak-

şamlar, işi bıraktıktan sonra akşam yemeği için eve gitmemiz gerekirken biz aç karnımıza kale içindeki kapalı salona spor etkinliği izlemeye giderdik.

Rahmetli İlker, Küçükpazar semti muhtarı ayakka-
bıcı Reşit ustanın oğluydu, Küçükpazar mahalle halkı
muhtarın oğlu olması sebebiyle İlker'e ilgi gösteriyor-
lardı. Bir Pazar günü yine bisikletimle Londra Cadde-
si'nde gezerken İlker'in yaklaştığını gördüm. Yanında
bir arkadaşı vardı. İlker, Ender ile tanıştırdı, bizi. Bu ar-
kadaş babamın aşçı olarak çalıştığı Erkek Sanat Okulu
öğrencisiydi. Torna – Tesviye işi öğreniyordu.

O yıllarda okulda demir, motor, torna, tesviye ve
ağaç işleri atölyeleri vardı. İlker, Ender yanımızda
yokken Ender ve ailesi hakkında bilgi veriyordu.

Ender; halası, annesi ve küçük kardeşi Sinan ile aynı evde yaşıyordu. Sözün yeri
gelince bir ağabeyi olduğunu, onun İstanbul'da çalışarak okuduğunu anlatıyordu.

Küçük kardeşi Sinan'ın yaşı babaları Necmettin Bey'in 8-10 yıl önce vefat etti-
ğini hatırlatıyordu. Hala Hanım, Necmettin Bey'in ablası ben tanıdığım zaman 70-
75 yaşlarında idi, galiba. Hala hanım tam bir hanımefendi idi. Çok iyi yetiştirdiği hâl ve
hareketlerinden, sözlerinden anlaşılıyordu. Çarşıda karşılaşınca hiç unutamadığım
kibar ve ince gülümseyişiyle yaklaşır, bir büyükle konuşur gibi bize değer verdiğini
gösterir ve "İnsanın değerini, insanlığı olan bilir." deyimini hatırlatırdı, bize. En-
der'in annesi ince yapılı, uzunca boylu sarışın bir hanımdı. Zaman zaman Ender'i
almaya onlara gidince annesi kapıyı açar. Önce benim sonra ailemin hatırını sorar ve
aileme selam gönderirdi. Ender bizim eve gelince yine aynı şeyler yaşanırdı.

Rahmetli Ender çok disiplinli idi. Bir yere beraber gitmek istersek gelir ama
Pazar akşamları bizimle gelmezdi, çünkü ertesi gün okula hazır olmak için ders
çalışırdı. Karakter yapısı bize uyduğu için kardeş gibi olmuştuk. Sinan'ın sünnet
düğünü onların bugün restore edilen evinde komşular arasında yapılmış, biz de
İlker'le beraber katılmıştık.

Mesleğimde önce kalfa yardımcısı sonra kalfa oldum. Arkadaşlar askerlik
yoklamalarımızın başladığını haber verdiler. 1957 yılı Ağustos ayında asker ol-
dum. Önce Malatya sonra Erzurum'da bulundum. Erzurum'da iken Ender'in bana
mektup yazdığını hatta bir fotoğrafını gönderdiğini hatırlıyorum. Ben asker iken
Ender okulunu bitirdi. Sonra ben askerliğimi bitirip Edirne'ye döndüm. (1959)
Birkaç gün dinlendikten sonra "Gel, bize biraz yardım et." diyen ağabeyimin ya-
nında bir müddet çalıştım. Mesleğimi yeterince öğrendiğim için dükkân aramaya
başladım. 1961 yılının şubat ayında ilk terzi dükkânımı açtım. Tasarrufumun ya-

rısı dükkânımı açmama yetmişti. Diğer yarısı ihtiyaç halinde kullanılmak üzere bankada bekleyecekti.

Ender sanat okulunu bitirip Almanya'da çalışarak okumak istiyordu, o dönem yurt dışına çıkış yasağı olduğu için Ender önce Kıbrıs'taki akrabaların yanına oradan da Almanya'ya geçti. Ahın (Aachen diye yazılır.) Teknik Üniversitesine girdi. İyi yetiştiği için iş bulup çalışmaya da başladı. Pek çok insanın hayatında çok önemli rol oynayan kader Ender'in hayatında da önemli rol oynadı ve Ender iş kazası geçirdi, vücudu o güzel, sağlıklı halini kaybetti.

O yıllar şehrimiz tuhafiyesi vitrinlerinde bir tane bile seri olarak üretilmiş gömlek yoktu. Ben yetişirken Hüseyin ustanın gömlek dikimiyle ilgilenmiş, ona yardım etmiştim.

Ona yardım etmemi beğenen Hüseyin ustaya devamlı yardım eden kişi olmuş, erkek elbise dikişi dışında gömlek dikişi konusunda da geniş bilgi sahibiydim. Elbise dikişi konusunda talep az olunca ben de gömlek dikimine yöneldim. Şehrin gömlek dikimi ihtiyacını 4-5 dükkân karşılıyorduk. Ben yeniliklere çok açık ve yenilikleri iyi uygulayan biri olduğum için müşteriler bana yöneldiler. Yaz aylarında başımızı kaşıyacak vaktimiz olmuyordu.

Hala hanım vefat etti. Sinan okuduğu Erkek Sanat Okulu'nu bitirince Ender onu da Almanya'ya aldı. Sinan Almanya'da okudu mu tam hatırlayamıyorum. Bir gün Ender ile Sinan'ı benim dükkânın kapısında gördüm. Bir gün önce Edirne'ye izne gelmişler, ertesi günde benim dükkâna...

Yıllar sonra yeniden bir araya gelişimizi hiç unutmuyorum. Kardeşim gibi sevdiğim arkadaşım ile yeniden bir araya gelişin mutluluğu, sevinci ile kaza sonucu bozulan fiziki değişimini görmek beni berbat etmişti.

Bir müddet Edirne'de kalıp Almanya'ya dönüp çalışmaya başladılar. Ağabeyi Ünal İktisat Fakültesi'ni bitirmiş, İzmit'teki SEKA Kâğıt Fabrikasında iş bulup çalışmaya başlamış ve annesini yanına almıştı.

Anne evlatlarıyla bir arada olmayı çok istiyordu. Ünal amirlerinden kardeşlerine iş verilebileceğini öğrenince onları İzmit'e çağırdı, gelip SEKA'da çalışmaya başladılar. Bizim mesleğimiz zevkli ama biraz sabır isteyen sıkıcı bir iştir. O sebeple radyomuz hemen hemen bütün gün açıktır. Yılın ocak ayı son günlerinde (29 Ocak) İzmit'te yaşanan bir kaza olayını dinledik. Haber kısaca verilmişti, akşam 19.00 haberlerinde acı gerçeği öğrendik.

Çok sisli puslu bir mesai günü sonunda fabrika servis otobüsü evlerine bırakılmak üzere fabrika çalışanlarını almış, İzmit'e dönerken arızalandığı için yol kenarına çekilen 10 ton cam yüklü kamyonu çarpmış, servis aracındakilerden 12

kişi o kazada ölmüş, bunların ikisi bizim Ender ve Sinan imiş. Kötü kader bir şey yapamıyor, insan.

Yıllarca o olayın üzüntüsünü yaşadım... Her şeye rağmen hayat devam ediyordu. 1970'ten başlayarak İstanbul'da atölyeler kurulup hazır giyim eşyaları üretilmeye başlandı. Hazır gömlekler satışa çıkınca bizim çalışma usulünün devam edemeyeceği gerçeğini görmeye başladık.

1973 yılı sonbaharında geçerken bizim dükkâna uğrayan bir terzi ağabeyimle ayaküstü değişimlerde ne yapılması gerektiğini, konuşurken onun da terziliği bırakmak istediğini öğrenmiştim. Sanatkâr esnaf bugün kazandığı ile ertesi gün geçimini sağladığını düşünerek (sermaye birikimi olmadığı için) küçük tuhafiyeci dükkânı açarım, ekmek paramı oradan çıkarırım diyordum. Terzi ağabeyim o zaman Türk Ticaret Bankasında şef olarak çalışan ağabeyinin emekli olunca lazım olur diye yeni açılan Yeni Çarşı'da belediyenin yaptığı ilk iş hanından bir dükkân kiraladığını istersek bize verebileceğini, orada hazır giyim eşyası satabileceğimizden söz etti.

Ülkemiz ekonomisi maalesef iyi gelişmiyordu. Zaman zaman enflasyon yükseliyor, fiyat artışları en çok dar gelirlileri etkiliyor. Yapılan devalüasyonlar elimizdeki az maddi imkânları değersizleştiriyordu. Enflasyonun %100 olduğu zamanlar yaşadık.

Her şeye rağmen hayat devam ediyordu. Birkaç görüşme sonunda genel prensiplerde anlaştık. Bu değişimin iki taraf için de iyi olacağını düşünerek beraber yeni bir işe başlamaya karar verdik. 31.12.1973'te iş yerimi kapattığımı yetkili makamlara bildirdim. 1974 yılı başında hazırlıklara başladık. 14 Mart Cuma Tıp Bayramı günü yeni iş yerimizi açtık. Doğru prensiplerle çalışmamız iyi sonuç verdi. Üçüncü yılımızda Saraçlar Caddesi'ne çıkma imkânı doğdu. Büyük oranda borçlanarak 1978'de iki dükkânlı ortaklık olarak Kuşam Mağazası adıyla çalışmaya başladık.

Yeni işimiz iyi gidiyordu ama sermaye yetersizliği ve iyi mal temini bizi çok yoruyordu. Uzun yıllar bu mücadeleyi bütün zorluklara rağmen devam ettirdik.

Müşterilerimizin bir kısmının yanlış davranışları işimizden soğutmaya başlamıştı. 1996 Mart ayı sonunda mide kanaması geçirip ameliyat oldum.

İş hayatının türlü çeşitli didişmeleri sürerken yaşımın 60 olduğunu fark ettim. Muhasebecimiz belli süreyi tamamlayıp emeklilik hakkı kazandığını haber verdi. Kiracısı olduğumuz Belediye dükkânlarımızı satma kararı aldı. Bu karar bardağı taşıran etki yaptı ve 1997 sonunda kırk yedi yıl hiç tatil yapmadan çalıştığım iş hayatıma (23 yıl terzi, 24 yıl giyim eşyası satarak) son verdim.

Beş yıl dinlendim. Her şeyden bıkmış haldeydim. Kırk yıl okuduğum Milliyet gazetesini de almadım. Edindiğim yeni dostlarımla şiir söyleyişlerine katıldım. İki yaz Enez'de, bir yaz Tekirdağ-Kumbağ'da yaz tatili yaptım. Bir yeni dostum Musiki derneğine üye olmaya davet etti. Kabul ettim. Bir yıl dernek üyeliğinin ne olduğunu öğrendim. İkinci yıl dernek yönetim kuruluna aldılar. Üçüncü yıl

saymanlık görevi verdiler. 15 yıl görev yaptım. Bu sürede Musiki Derneği binasını yaptım. Musiki derneğine üye olduktan iki yıl sonra eski belediye başkanlarından Güngör Mazlum başkanlığında kurulan Yerel Tarih Grubuna katılmışım. Orada da çok güzel işler yaptık. Yeni dostlarla sohbetlerimizde şehrimizde tiyatro eksikliği konuşuluyordu. Devlet tiyatroları artık Edirne'mize de gelmeliydi. Bu düşüncelerle bir imza kampanyası başlattım ve tek başıma 2571 imza topladım. Bunu yetkililere duyurduğumda, bizim gündemimizde böyle bir konu yok, cevabını aldım. Şimdi bu isteğimin gerçek olmasının mutluluğunu yaşıyorum.

Kent Konseyi çalışmalarına da katıldım. Bu çalışmaların daha ciddi olarak ele alınmasının şehirlerimiz için çok faydalı olacağını düşünüyorum.

Bazen yeni dostlarımla bazen musiki derneği üyeleri ile ve bazen de Yerel Tarih Grubu üyeleri ile gezilere katılıp güzel yurdumun birkaç şehrini gezdim.

Bu emeklilik döneminde başaramadığım için çok üzüldüğüm konu Dertli Mustafa Bey Konağı'nı Valiliğe kazandıramamaktır. Konak oturduğum dairemin önünde, konağın son sahibi Zorlutuna ailesi ile çok iyi münasebetim vardı. Salih Zorlutuna'nın eşi Sadiye Hanım ilk görüşmemiz sonunda bana "Sizin muhabbetinizden çok hoşlandım." dediği için her bayram ve her kandilde uygun bir hediye olarak ziyaretine gittim. Bina için istenen rakam Valiliğin imkânlarını çok aştığı için bu işi tamamlayamadık. Mümkün olsaydı o binayı Şehir Müzesi olarak düşünüyorduk.

Şimdi 84 yaşındayım. Doğup büyüdüğüm severek yaşadığım şehrimde bir şeyler kazandırmak yaşarken en çok istediğim şeydi. Azıcık başarılı oldu isem ne mutlu bana...

Osman Uğur, Meltem İğe, Tenay İğe

İğe Ailesi ile İlgili
Basında Çıkan Haberler

Selimiye'ye Ait Bir Hikâye:

Bay Necmi İge bize Selimiye'ye ait bir hikâye anlattı. Cami henüz inşa edilmekte iken Avusturya İmparatoru mimarını göndermiş. Mimar, bu sanat eserine hayran kalmış. Dönüşünde İmparatora anlatmış. O da camiye bir hatıra olarak üzerinde kabartma çift başlı bir kartal taşıyan bir mermer başlık göndermiş. Sinan, yabancı bir diyardan gelen bu süsü camiin tazyinatına uygun bulmamış. Koymamaya da imkan olmadığı için bunu camiin dış avlusunda ve arka taraftaki helâların karşısında bulunan bir sütunun üzerine koymuştur.

1935'te bir Alman askeri ataşesi Edirne'yi ziyarete gelmiş. Camii kendisine Müdür Necmi İge gezdirmiş. Bu hikâyeyi bilen ateşe, vaktiyle Avusturya İmparatoru tarafından gönderilmiş olan çift başlı kartal sütun başlığını her tarafta aramış ve bulamayınca telaşla Müze Müdürüne bunun nerede olduğunu sormuş. Bay Necmi, Alman Yüzbaşısına, bunun camiye girmeyenler de dahil olmak üzere herkes tarafından daha iyi görülmesi için dış bahçeye konmuş olduğunu söylemiş ve vaziyeti kurtarmış.

Yazan: Rezzan A. E. Yalman
Vatan Edirne İlavesi 15.01.1953

2012
İğe'nin evi satılıyor
“Emlak muhammen ve proje bedeli 399 bin lira
olarak belirlenen geleneksel Edirne konutunun satışı İl Encümeni'nce
6 Eylül'de ihale yoluyla gerçekleştirilecek...

Hudut Gazetesi Haberin Yayın Tarihi: 24-08-2012 11:12

Sevcan KALIPÇİNDEN

Edirne Merkez Meydan Mahallesi Mimar Sinan Caddesi üzerinde Edirne Müzesi kurucularından Necmi (Necmettin) İğe'nin doğduğu ev İl Encümeni'nde 6 Eylül 2012 tarihinde ihale yoluyla satılacak.

Edirne Valisi Hasan Duruer başkanlığında toplanan İl Encümeni'nce İl Genel Meclisi'nin 6 Ağustos 2012 tarih ve 149 sayılı kararıyla satışı yapılacak. Bu ay meclis oturumlarında önceki dönem Edirne Valisi Gökhan Sözer imzalı Necmettin İğe Evi'nin satışına ilişkin teklifi görüşmüş ve satışının yapılmasını kararlaştırmıştı.

Küçükpazar mevkii 384 ada, 16 parselde kayıtlı 860 metrekaare yüzölçümlü vasıflı taşınmaza muhammen bedel tespit komisyonu tarafından 319 bin TL'e, emlak muhammen bedeli ve 80 bin TL proje bedeli olmak üzere toplam 399 bin TL satış bedeli belirlenmiş olup, söz konusu taşınmazın Restorasyon, Röleve, Restitütasyon Projeleri Anıtlar Kurulu'ndan çıkmış olması şartı ile satışının yapılması hususunun görüşülmesinden sonra konu dün Encümende değerlendirildi.

Edirne, Meydan Mahallesi Mimar Sinan Caddesi 384 ada, 46 pafta, 16 parselde yer alan geleneksel Edirne konutu, kentin mimari ve tarihsel dokusunun bir parçası ve 17'nci yüzyıl sonu 18'nci yüzyıl başından günümüze kadar çok az bir kısmı da olsa gelebilmiş tek örneği. Yapı İğcioğlu Ahmet Ağa tarafından yapılmış, Edirne Müzesi kurucu larından olan Necmi İğe, Ahmet Ağa'nın torunu olup 1898 yılında bu evde doğmuş ve 1955'li yıllara kadar bu evde yaşamıştır. Necmi İğe Evi, yapıldığı tarihten günümüze kadar bilinçli bir restorasyon geçirmemiştir. Fakat yapı, yapıldığı dönemden itibaren, çeşitli dönemlerden dolayı büyük değişikliklere uğramıştır. Haremlik ve selamlık şeklinde, zemin kat, ara kat ve üst kat olarak inşa edilen yapının, selamlık kısmının yanı sıra haremlik kısmı ve ikinci katı da yıkılmıştır. Ayrıca yapının içine ve taşlık kısmına birtakım ekler yapılmıştır. Bahse konu Edirne'nin geleneksel konutu olan Necmettin İğe Evi 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu'nun (DİK) 71'inci maddesi uyarınca satışının yapılması için Encümen 6 Eylül 2012 olarak ihale gün tespiti yaptı.”

“Necmi İğce Evi TRAKYAKA'nın

Mülkiyeti Edirne İl Özel İdaresi'ne ait Edirne Merkez Alipaşa Mahallesi, Küçükpazar semtindeki adı “Necmettin” olarak bilinen kayıtlarda Necmi İğce Evi'nin Trakya Kalkınma Ajansı TRAKYAKA'ya satışı için İl Genel Meclisi onay verdi.

Haberin Yayın Tarihi: 10-08-2012 11:32

Sevcan KALIPÇINDEN

Mülkiyeti Edirne İl Özel İdaresi'ne ait Edirne Merkez Alipaşa Mahallesi, Küçükpazar semtindeki adı “Necmettin” olarak bilinen kayıtlarda Necmi İğce Evi'nin Trakya Kalkınma Ajansı TRAKYAKA'ya satışı için İl Genel Meclisi onay verdi. Oylamada CHP'li Mehmet Al ve AKP'li Salih Alan aleyhte oy kullanırken, karar oy çokluğuyla alındı.

Edirne Valisi Gökhan Sözer imzalı Necmettin İğce Evi'nin satışına ilişkin teklif görüşüldü. Katip Üye Asım Uyguner evle ilgili bilgi verdi ve şunları söyledi: “Geleneksel Edirne konutu, kentin mimari ve tarihsel dokusunun bir parçası ve 17'nci Yüzyıl sonu 18'inci Yüzyıl başından günümüze kadar çok az bir kısmı da olsa gelebilmiş tek örneğidir. Yapı İğcioğlu Ahmet Ağa tarafından yapılmıştır. Edirne Müzesi kurucularından olan Necmi İğce, Ahmet Ağa'nın torunu olup 1898 yılında bu evde doğmuş ve 1955'li yıllara kadar bu evde yaşamıştır. Necmi İğce Evi, yapıldığı tarihten günümüze kadar bilinçli bir restorasyon geçirmemiştir. Fakat yapı, yapıldığı dönemden itibaren, çeşitli dönemlerden dolayı büyük değişikliklere uğramıştır. Haremlik ve selamlık şeklinde, zemin kat, ara kat ve üst kat olarak inşa edilen yapının, selamlık kısmının yanı sıra haremlik kısmı ve ikinci katı da yıkılmıştır. Ayrıca yapının içine ve taşlık kısmına birtakım ekler yapılmıştır.

Yapının bulunduğu bölge genelinde yapılan incelemelerde elde edilen veriler değerlendirildiğinde, bölgenin yoğun bir konut bölgesi olduğu ve yapıların büyük bir bölümünün betonarme olduğu anlaşılmaktadır. Edirne'nin 1950 yılında hazırlanan halihazır haritasında , yapılan ahşap ya da kagir olduğu belirtilmiştir. Günümüzde bu yapıların yerini betonarme yapıların aldığı görülmektedir.

Necmi İğce Evi ve yakın çevresinde gösteren, 1874 yılı fotoğrafından da, özgün yapının günümüze gelinceye kadar bozulmuş olduğu görülmekte.

Bölgede anıtsal yapılar, imar planı koşullarına uymakla birlikte, mimari form ve yapı niteliği, açısından korunması gereken bölgede olumsuz bir kent silüeti oluşmakta.”¹⁹⁸

28 Eylül 2012

“Necmettin İğe Evi’ni Trakya Kalkınma Ajansı Satın Aldı

Trakya Kalkınma Ajansı, Edirne’nin Meydan Mahallesi Mimar Sinan Caddesi üzerinde bulunan ve geçmiş 17.yüzyıl sonlarına kadar ulaşan Necmettin İğe Evi’ni restore ettirerek Yatırım Destek Ofisi olarak kullanacak. Ajans Yönetim Kurulu’nun aldığı karara istinaden ihale yoluyla 399.000 TL’ye satın alınan tarihi bina, yenileme çalışmasının ardından Edirne Yatırım Destek Ofisi olarak hizmet verecek.

Trakya Bölgesine iktisadi kalkınmanın yanı sıra sosyal ve kültürel kalkınma konularında da önemli destekler verme hedefiyle yola çıkan Trakya Kalkınma Ajansı, kültürel varlıkların korunması ve değerlendirilmesi konusunda bölge paydaşlarına öncülük ediyor. Tekirdağ’da bulunan merkez hizmet binasını tescilli bir sivil mimari örneği olarak satın alan ve restore ettirerek hizmete sokan Ajans, şimdi de Edirne’deki önemli bir tarihi evi restore ettirmek üzere satın aldı. Edirne’nin Meydan Mahallesi Mimar Sinan Caddesi üzerinde bulunan 17.yy sonlarına ait tarihi evi satın alan Trakya Kalkınma Ajansı, yapıyı aslına uygun biçimde yeniledikten sonra Yatırım Destek Ofisi olarak kullanacak.

Trakya Kalkınma Ajansı, tarihi yapılar konusunda önemli bir varlığa sahip olan ancak bu varlıkları korumada çeşitli nedenlerle yetersiz kalan Edirne’nin bu zenginliğine dikkat çekmeyi ve tarihi bir evi hayata döndürmeyi hedefliyor.

Bu amaçla 17.yy sonlarında inşa edilen tek katlı tarihi evi satın alan Ajans, kentsel sit alanı içerisindeki bu yapıyı restore ettirerek Edirne Yatırım Destek Ofisi olarak hizmete sunmayı planlıyor. Toplam 860 m² inşaat alanına sahip yapının restorasyonu için Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’ndan alınacak iznin ardından yenileme çalışmalarına başlanacak.

Edirne’deki tarihi yapının satın alınmasıyla ilgili bir açıklama yapan Trakya Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Mehmet Gökay Üstün, ihale işlemlerini tamamladıkları bina ile Edirne’ye önemli bir hizmette bulunacak olmanın mutluluğunu yaşadıklarını ifade etti. Mehmet Gökay Üstün konuyla ilgili şunları kaydetti: “Edirne’de turizm potansiyeli olan çok sayıda tarihi yapı mevcut. Ancak bu yapıların büyük bölümü ne yazık ki terk edilmiş ve yıkılmaya yüz tutmuş durumda. İçerisinde insanların yaşadığı ve bu nedenle ayakta kalmaya direnen bazı yapıların ise bakıma ve aslına uygun hale dönmeye ihtiyacı var. Biz bu binalar arasından yalnızca bir tanesini hayata döndürerek örnek olmaya çalışacağız. Trakya Kalkınma Ajansı olarak daha önce de Kırklareli Yatırım Destek Ofisi olarak kullanılmak üzere satın aldığımız Yayla Mahallesi’nde bulunan Dodoğlu Konağı da bu çabalarımızın bir parçasıdır. Diğer tarihi yapıların Trakya’nın sosyal ve kül-

türel hayatına kazandırılması ve birer turizm nesnesi haline getirilmesi için gerekli projeleri hazırlamak ise paydaşlarımıza düşüyor.”

Üstün, son olarak Edirne Yatırım Destek Ofisi için satın aldıkları tarihi yapının özgün haline döndürülerek yenileceğini sözlerine ekledi.”¹⁹⁹

“Tarihe Can Veriyoruz

13 Şubat 2014

Necmi İğce Evi: Edirne'nin En Eski Sivil Mimari Yapısı

Trakya Kalkınma Ajansı, Necmi İğce evini Edirne Yatırım Destek Ofisi olarak kullanmak üzere 2012 yılında satın aldı. Toplam 860 m² inşaat alanına sahip yapının restorasyonu için Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'ndan gerekli izin alındı.

Edirne, Meydan Mahallesi Mimar Sinan Caddesi 384 ada, 46 pafta, 16 parselde yer alan geleneksel Edirne konutu, kentin mimari ve tarihsel dokusunun bir parçası ve 17'nci Yüzyıl sonu 18'nci Yüzyıl başından günümüze kadar çok az bir kısmı da olsa gelebilmiş tek örneği. Yapı, İğcioğlu Ahmet Ağa tarafından yapılmıştır. Edirne Müzesi kurucularından olan Necmi İğce, dedesine ait bu evde 1898 yılında doğmuş ve 1953 yılına kadar yaşamıştır. Necmi İğce Evi, yapıldığı tarihten günümüze kadar bilinçli bir yenileme geçirmemiştir. Fakat yapı, inşa edildiği tarihten itibaren farklı dönemlerde büyük değişikliklere uğramıştır. Haremlik ve

selamlık şeklinde, zemin kat, ara kat ve üst kat olarak inşa edilen yapının, selamlık kısmının yanı sıra haremlik kısmı ve ikinci katı da yıkılmıştır. Ayrıca yapının içine ve taşlık kısmına birtakım ekler yapılmıştır. Evin ahşap dolap kapakları ve tavan göbeğinin bir bölümü ile kalem işlerinden bir parçası müzede ser-

199 [https://www.trakyaka.org.tr/tr/34242/Edirne-nin-Tarihi-Bir-Degeri-Daha-Ayaga-Kaldirilacak Erisim Tarihi: 12.10.2020](https://www.trakyaka.org.tr/tr/34242/Edirne-nin-Tarihi-Bir-Degeri-Daha-Ayaga-Kaldirilacak-Erisim-Tarihi:12.10.2020)

gilenmekte ve Edirnekârının 2 döneminden örnekler sunmaktadır. 12 Aralık 2012 tarih ve 739 sayılı karar ile restorasyon projeleri Koruma Kurulundan onaylanan Ahmed Necmeddin İğce Evi içinde bulunan çeşmenin kitabesi 17.yy'a tarihlenmektedir.

İhalesi 22.10.2013 tarihinde yapılan eserin restorasyonu için ilgili firma ile sözleşme imzalanarak 08 Kasım 2013 tarihinde firmaya yer teslimi yapıldı. Firma yetkilileri ile başlangıç toplantısı yapıldı ve teknik personel ile kontrol grubu sahada incelemelerde bulundu. 1.694.912,31TL sözleşme bedeli olan ve 14 ay sürmesi planlanan çalışmaların ardından eserin Ocak 2015 tarihinde tamamlanması planlanıyor.”²⁰⁰

2014

“Necmi İğce Evi'nin Son Kuşağı ile Evi ve Edirne'nin 40'lı 50'li Yıllarını Konuştuk.

“O Ev, Mülkiyetimizden Çıkarsa da Gönülümüzden Çıkmadı”

Trakya Kalkınma Ajansı, Edirne'nin Meydan Mahallesi Mimar Sinan Caddesi üzerinde bulunan ve geçmişi 17.yüzyıl sonlarına kadar ulaşan Necmettin İğce

Evi'ni Yatırım Destek Ofisi olarak kullanmak üzere restore ettiriyor.

Edirne, Meydan Mahallesi Mimar Sinan Caddesi 384 ada, 46 pafta, 16 parselde yer alan geleneksel Türk evi, kentin mimari ve tarihsel dokusunun bir parçası ve 17.yüzyıl sonu 18. yüzyıl başından günümüze kadar çok az bir kısmı da olsa gelebilmiş tek örneği. Yapı, İğcioğlu Ahmet Ağa tarafından yapılmıştır. Edirne Müzesi kurucularından olan Necmi İğce, dedesine ait bu evde 1898 yılında doğmuş ve 1953 yılına kadar yaşamıştır. Necmi İğce Evi, yapıldığı tarihten günümüze kadar bilinçli bir yenileme geçirmemiştir.

Fakat yapı, inşa edildiği tarihten itibaren farklı dönemlerde büyük değişikliklere uğramıştır. Haremlik ve selamlık şeklinde, zemin kat, ara kat ve üst kat olarak inşa edilen yapının, selamlık kısmının yanı sıra haremlik kısmı ve ikinci katı da yıkılmıştır. Ayrıca yapının içine ve taşlık kısmına birtakım ekler yapılmıştır. Yapı-

200 <https://www.trakyaka.org.tr/tr/34113/Tarihe-Can-Veriyoruz> Erişim Tarihi: 12.10.2020

nın yaşayan son tanıklarından Ahmet Ünal İğce ile çocukluğunun geçtiği Edirne, mahalle dokusu ve yapı üzerine konuştuk.

Söyleşimize eşi **Tenay İğce** de anılarıyla ortak oldu. Şimdi sizleri bu söyleşi ile baş başa bırakıyoruz:

TRAKYAKA:

Necmi İğce'nin en büyük oğlu Ahmet Ünal İğce kimdir, ailenizin de geçmişini katarak bize anlatabilir misiniz?

Ahmet Ünal İğce:

Ben Edirne'de "Necmi Abey" olarak bilinen Necmi ve Hasene İğce'nin ilk erkek evladım. 10 Temmuz 1937'de Edirne'de dünyaya geldim. Soyadımız rahmetli İğcioğlu Ahmet Ağa sülalesinden geliyor. İğce bilirsiniz yün eğirmede kullanılan bir alettir. Ayrıca çakı, bıçak, süngü, pala gibi aletlerin imalatını yaparmış ailemiz.

Edirne'nin başkent olduğu dönemlerde sarayın ihtiyacını sülâlemiz karşılamış. İlkokulu Gazi İlkokulu'nda okudum. O zaman belediyenin karşısında kalırdı, Selimiye'nin görüntüsünü kapattığı için daha sonra yıktırıldı. Ortaokulu Edirne Ortaokulu'nda, liseyi de Edirne Lisesi'nde okudum. 16 yaşındayken babamı kaybettim. Bu olay eğitim hayatımın gidişatını oldukça etkiledi. Hatta akrabalarımın telkiniyle ailemi geçindirmek için çalışmaya karar verdim ancak bana komşumuz Bahaddin Dede engel oldu. "Sen bana Necmi'nin emanetisin, arkanda ben varım, okuyacaksın" dedi.

Öğretim hayatım boyunca bir dede gibi arkamda oldu ve bana destek verdi. İstanbul Üniversitesi imtihanlarına girdim, tıbbiyeyi istedim fakat yaptığım araştırma sonunda maddi gücümün tıp kitaplarını almaya ve tıp eğitimini tamamlamaya yetmediğini gördüm.

Bir an önce mezun olup çalışmaya başlamalıydım çünkü annem, iki kardeşim ve halama bakmam gerekiyordu. İmtihana girdim, iktisat, işletme, orman fakülteleri gibi okulları yazdım. Hem orman hem de iktisat-işletme fakültelerini kazandım. İktisat-işletme fakültesini tercih ettim. Daha önce Edirne'de aldığım Almanca eğitiminin bu okulda çok faydasını gördüm. Hocalarımızın bir kısmı Almanya'dan kaçan Yahudi kökenli öğretmenlerden oluşuyordu. Hem dersleri kavramam hem de sonraki meslek ve evlilik hayatıma çok faydası oldu Almancanın, 42 yıllık hayat arkadaşım da Almanca öğretmenidir. Dört yıllık eğitimin sonunda başarılı bir şekilde mezun oldum ve tekrar Edirne'ye döndüm.

O dönem sıkıntılı yıllar yaşıyordu, Edirne'ye bir çivi çakılmıyor, etraftan çekiç sesi dahi gelmiyordu. Zor da olsa Alipaşa Çarşısı'nın girişinde bir bankanın küçük bir tahsilât bürosunda iş buldum ve çalışmaya başladım. 110 TL maaşla bir süre geçinmeye çalıştık ancak bunun mümkün olmadığını görünce ailemi de alarak İstanbul'a taşındım. Daha sonra bir fırsatını bularak burs olmaksızın Federal Almanya'ya gitme olanağını buldum ve burada bir fabrikada işçi olarak çalışmaya başladım. Almancayı iyi bilmenin semeresini burada da aldım. Kısa sürede işçilikten mavi yakalı personel seviyesine yükseldim. Bir taraftan da Aachen Üniversitesi'nde yüksek lisansımı tamamladım. Daha sonra askerlik hizmetimi yapmak için memlekete döndüm. Askerliğimi yedek subay olarak Ankara Polatlı ve İskenderun'da yaptım. Askerlik sonrası Türkiye'de üretim yapan bir Alman firmasında çalışmaya başladım.

Şirketin farklı kademelerinde yöneticilik yaptım. Aynı firmada 29 yıl çalıştıktan sonra emekli oldum.

TRAKYAKA:

Edirne'nin o yıllardaki dokusunu da göz önünde bulundurarak yaşadığınız mahalleyi, komşularınızı ve evi anlatabilir misiniz?

Ahmet Ünal İge:

O dönemde bize verilen aile terbiyesi gereği insanlar arasında ayırım yapmayı bilmezdik. Mahallemizin çok hürmet gösterdiği bir sütçü ninemiz vardı. O da yaptığı işe büyük özen gösterirdi. Kapımız kilitlenmezdi, mahallenin çocukları hep birlikte oynardı. Çocukların üzerinde tüm mahallenin kontrolü vardı. Bize verilen terbiye gereği insanları dinlerine, milliyetlerine ve diğer sınıflandırmalara tabi tutmazdık. Bir gün babamla Selimiye Camii'ne doğru yürürken önümüze bir Roman hamal çıktı. Babama Necmi diyemediği için "*Necip Aga*" diye seslendi.

"*İşler çok düşük, eve ekmeğe parası götürmekte sıkıntı yaşıyorum. Çoluk çocuk evde aç, ne yapacağını bilmiyorum!*" dedi. Babam da cebinden çıkardığı 5 TL'yi kendisine verdi. Hiç unutmam babamın maaşı 60 TL idi. Hamal eline sarıldı, öpmek istedi. Babam engel oldu ve elinin üstüne

elini koyarak "*paran olunca ödersin*" dedi. Hamal uzaklaşırken babamın yüzüne şaşkın bir şekilde baktım ve "*Parayı ödeyemez o gariban.*" dedim. Babam da "*ben geri ödeyemeyeceğini zaten biliyorum, benim o kadar parayı borç olarak isteyeceğim birileri elbet bulunur ancak o bulamaz. Birbirimizin halinden anlamazsak memlekette huzur olmaz*" dedi. Necmi İge'nin Edirne'de çok sevilmesinin nedeni insanlara

yardım etmesi ve halden anlamasıydı. Çocukluğumuz bolluk içinde geçmedi ancak kanaat etmeyi ve israftan kaçınmayı öğrenerek dara da düşmedik.

Hiç unutmam II. Dünya Savaşı'nın zor yıllarıydı. Ekmek karne ile satılıyordu, yetişkin insanlar için günlük ekmeğin hakkı yarım, çocuklar için ise çeyrek ekmeğin hakkı. Ben fırından ekmeği eve getirene kadar ucundan kopararak zaten yarısını yerdim. Annem, babamın bir asker arkadaşının bize bıraktığı bir hevenin kuru mısırları haşlayarak bize maharetli elleri ile yemek çıkarırdı. İlk önce haşladığı mısırdan elimize bir öbek koyar, onun üstüne de beş, on tane kuru üzüm atarak karnımızı doyururdu.

Evimize gelince, oldukça güzel bir evdi. İki bahçesi vardı.

Bir tanesi ön tarafta bulunurdu ve rahmetli annem oraya çiçek dikerdi. Diğer bahçe ise evin selamlık kısmında bulunurdu.

Biraz daha yüksek tabanlı olan bu kısma ise sebze ekilirdi. Yaramazlık yapmayalım bizi meşgul etsin diye ekilen bu sebzeleri sulama görevi de kardeşler olarak üçümüze aitti. Akşam olduğunda üçümüzün ortak kullandığı bisiklet ile gezmeye çıkacağımız zaman annemin sesini duyardık: "Bahçeyi sulamadan çıkmayın." Nereden baksanız orayı kovalarla sulamak bir saatimizi alırdı. Sonra işi basitleştirecek bir yöntem buldum. Dışarıdan edindiğim bir galvaniz oluğu kuyunun yakınına sabitleyerek suyu karıklara ulaştırdım. Böylelikle harcadığımız zamanı azalttım, bisikletle gezme vaktini arttırdım.

Evimiz bahçe dâhil yaklaşık 900 metrekare üzerine oturan bir evdi ve kagir denilen yapı tipindeydi. Benim çocukluğumda da eve haremlik tarafından girilirdi, selamlık girişi yıkıktı. Selamlık kısmında dediğim gibi sebze ekimi için bir alan, meyve ağaçları ve bir kuyu, iki oda, arabacı odası denilen küçük bir oda bulunurdu. Evimiz iki katlıydı ancak 1953 yılında Edirne'de bir deprem oldu ve ikinci kat hasar gördü. Meşe odunundan olan ana taşıyıcılara çakılı çivilerin kurtulması nedeniyle haremlik kısmını o yıldan sonra kullanamadık. Haremlik girişindeki kapı dört köşeli, iki kanatlı bir kapıydı. İnsanların geçişi için tek kanadı açılırdı. Açıldığı zaman ise içerisi dışarıdan gözükmesin diye ahşaptan bir perde, paravan vardı. Yani girişi ikiye bölüyordu. Yerler karakayağan dedikleri taşla kaplıydı ve araları kireç harçla doldurulmuştu. İçerideki çeşme sonradan eklendi. Önceden kümbet şeklinde teraziler bulunurdu ve su buradan mahalle çeşmelerine verilirdi. Suyu sırayla çeşmelere yönlendirme görevi su yolculara aitti. Bazı evlerin gelen suyu depolayacak haznesi yoktu ancak bizim evimizin vardı. Harem bölümünde bir de hamam bulunurdu. Bu hamamı gençlik yıllarıma kadar kullandık. Hamamın ısıtılması mutfağın kemerli ocağının bitişiğindeki cehennemlik ya da soyunmalık denilen kısımdan sağlanırdı. Hamamın içinde duvarlarda ve zeminde bulunan boşlukta külhandan gelen ısı dolanırdı en son bacadan evi terk ederdi.

Üst kat evin en süslü ve en özenli kısmıydı. Orada sofa bulunurdu. Sofadan başodaya, eyvan ve sekiye geçiliyordu. Bu katta bulunan başodanın dolap kapaklarının, tavan işlerinin ve kapıların bir kısmı bugün Edirne Müzesi'nde sergileniyor. Sergilenen tüm unsurların işlemeleri çok özenli bir kalem işçiliği barındırırdı. Tavanlardaki ahşap oyma ve işçilikler her odada farklı renklerle kullanılarak dikkat çekici hale getirilmişti.

Evin elektrik tesisatı ise savaş öncesinde tamamlandı. İtalyanlar tarafından kente bir jeneratör kuruldu ve bununla kentin beş mahallesi aydınlatıldı. Evin tesisatını da o zaman İtalyan ustalar yapmıştı.

TRAKYAKA:

Çocukluğunuzun geçtiği mekanın yenilenmesi ve tekrar kullanılacak olması sizde ne gibi duygular uyandırıyor? Beklentileriniz nelerdir?

Ahmet Ünal İğce:

Ev artık bizim mülkiyetimizden çıktı ancak gönümüzden çıkmadı. Doğup, büyüdüğüm yer orası. O evi karış karış biliyorum. Bu nedenle yenileme çalışmalarına da evin canlı şahidi olarak yardımcı olmak isterim. Oranın tekrar ihya edilmesini umarım dünya gözüyle görebilirim. Size sevincimi bu nedenle anlatamıyorum, tarif edemiyorum. Bu fikri ortaya atanlara, projesini yapanlara, inşa edenlere kısaca emeği geçen herkese sonsuz teşekkürlerimi iletmek isterim. Ölünceye kadar onlara dua etmeye devam edeceğim. İşin asıl sahibi elbette milletimiz. Allah devletimize de, milletimize de zeval vermesin. Hak yolunda, doğru yolda çalışanların da Allah yardımcısı olsun."²⁰¹

Onarımı biten Necmi İğce evi "Necmi İğce Etnografya Müzesi olacak.

201 Trakyaka Bülten Dergisi, Ocak- Haziran 2014, S.5, s. 42-44.

2018

“Necmi İğe’nin evi gün sayıyor

Edirne’nin en eski Türk evlerinden biri olarak günümüze kadar ulaşan, kentin sivil mimari evlerinden Necmi İğe Evi’nin uzun süredir devam eden restorasyon çalışmalarında sona gelindi.

Edirne Müzesi kurucularından Necmi İğe’nin evi olan ve kentin en eski günümüze ulaşan ‘Türk’ evi olan sivil mimarlık örneği tarihi konakta 2012 yılında başlatılan restorasyon çalışmaları tamamlanmak üzere. Edirneliler, Trakya Kalkınma Ajansı tarafından yürütülen restorasyon çalışmaları 2012 yılında başlayan 17.yüzyıldan günümüze ulaşan tarihi konağın onarım çalışmalarının biteceği günü gözlüyor. Tarihi yapının çalışmaları tamamlandıktan sonra kent hayatında yerini alması bekleniyor. Trakya Kalkınma Ajansı, Edirne’nin Meydan Mahallesi Mimar Sinan Caddesi üzerinde bulunan ve geçmişi 17.yüzyıl sonlarına kadar ulaşan Necmettin İğe Evi restorasyonunun ardından Yatırım Destek Ofisi olarak kullanacak.

Toplam 860 m2’lik alana sahip olan yapının Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından alınan izinle restorasyon çalışmalarını yürütürken, tarihi bina Ajans Yönetim Kurulu’nun aldığı karara istinaden ihale yoluyla 399.000 TL’ye satın alınmıştı.

Konak hakkında; Edirne, Meydan Mahallesi Mimar Sinan Caddesi 384 ada, 46 pafta, 16 parselde yer alan geleneksel Edirne konutu, kentin mimari ve tarihsel dokusunun bir parçası ve 17’nci Yüzyıl sonu 18’nci Yüzyıl başından günümüze kadar çok az bir kısmı da olsa gelebilmiş tek örneği. Yapı, İğcioğlu Ahmet Ağa tarafından yapılmıştır. Edirne Müzesi kurucularından olan Necmi İğe, dedesine ait bu evde 1898 yılında doğmuş ve 1953 yılına kadar yaşamıştır. Necmi İğe Evi, yapıldığı tarihten günümüze kadar bilinçli bir yenileme geçirmemiştir. Fakat yapı, inşa edildiği tarihten itibaren farklı dönemlerde büyük değişikliklere uğramıştır. Haremlik ve selamlık şeklinde, zemin kat, ara kat ve üst kat olarak inşa edilen yapının, selamlık kısmının yanı sıra haremlik kısmı ve ikinci katı da yıkılmıştır. Ayrıca yapının içine ve taşlık kısmına birtakım ekler yapılmıştır.”

Jale Avyüzen Zobar²⁰²

202 <http://www.edirneyenigun.com/haber/20750/necmi-igenin-evi-gun-sayiyor.html>
Erişim Tarihi: 12.10.2020

2019 “Necmettin İğge” evi Müze oluyor.

“Edirne’de Necmi İğge Evi olarak bilinen, sivil mimarlıkta “Edirne evi” olarak tanımlanan tarihi konak, İl Özel İdaresi tarafından müze olarak kullanılacak.

Mülkiyeti Trakya Kalkınma Ajansına ait olan Edirne’nin Merkez ilçesi Meydan Mahallesi Mimar Sinan Caddesi üzerinde bulunan, 17. yüzyıl sonlarına kadar ulaşan Necmi İğge evi olarak bilinen tarihi konak İl Özel İdaresine 49 yıllığına kiralanmasına karar verildi. İl Özel İdaresi, Necmi İğge Evinin yapılacak çalışmaların ardından İl Özel İdaresi Müzesi olarak kullanacak. Edirne Valisi Ekrem Canalp’ın Edirne İl Genel Meclisine sunduğu talep dilekçesinde Necmi İğge Evinin 49 yıllığına İl Özel İdaresine kiralanması oy birliğiyle kabul edildi.

Edirne geleneksel konutunun günümüze gelebilen en eski tarihli örneği olan Necmi İğge Evi; geçmiş yapı tarihi, malzeme kullanımı, plan biçimlenişi ve dönemin yaşam biçimini yansıtmaları açısından önem taşıyor. Adını Edirne Müzesi kurucularından Necmi İğge’den alan konak Edirne’nin Merkez İlçesi Meydan Mahallesi Mimar Sinan Caddesinde bulunuyor. Mülkiyeti Trakya Kalkınma Ajansına 860 metrekarelik konak, son yapılan yenileme işlemleriyle yok olmaktan kurtarıldı.”²⁰³

Bekir Tüccar

Necmi İğge Evi (Edirne Evi)

203 <http://www.edirneahval.com/necmettin-ige-muze-oluyor> Edirne Ahval Gazetesi - Bekir TÜCCAR Haberi.2019 Erişim Tarihi: 13.10.2020

08 Ekim 2020 “Necmi İğ e evi Müze olacak;

Edirne Valisi Ekrem Canalp, müzelerin dünyanın her yerinde önemli yere sahip olduğunu söyledi.

Müzelerin kültür turizminin ana ayağını oluşturduğunu belirten Canalp, “Müzeler ne kadar çok olursa hem turizm hem kültür anlamında güçlü hissetmeniz mümkün hale gelebilir. Edirne de kendini kültür turizmiyle ön plana çıkartan bir kent. Dolayısıyla müzelerin sayısının artırılması zarurettir.” dedi.

Canalp, Edirne Saray alanında çalışmaların devam ettiğini aktararak, şunları kaydetti :

“Hıdırlık Tabyası’ nı da beraber gezeceğ iz ve göreceğ iz. Kapsamlı bir müze. Sarayın durumuyla ilgili yeniden inşa edilmesi gereken belli bir bölümü var ama halihazırda bizim sergileyeceğ imiz bir alan da var. Belli bölümleri ziyarete açacağız, diğ er kısımlarda da inşaat faaliyetleri devam edecek. Dolayısıyla da hem Sarayı hem de Hıdırlık Tabya’yı açacağız. Ayrıca Necmi İğ e Evi’ ni de etnografya müzesi olarak Edirne’ nin bütünü nü kapsayacak mahiyette bu sene itibarıyla faaliyete geçireceğ iz.”²⁰⁴

08 Ekim 2020 “Necmi İğ e Evi Müze Olacak

1925 yılında Selimiye Camii Darül Hadis Medresesinde kurulan Edirne Müzesinin kurucularından Necmi İğ e’ nin oğ lu Ahmet Ünal İğ e ve torunları Meltem, Ender Zeynep İğ e, Valimiz Ekrem CANALP’ i ziyaret ederek, Konaklarından çıkan 1949 tarihinde Batı Almanya’ da basılan tablo şek lindeki Kuran’ ı kerim hediye ettiler.

Ziyarettten duyduğ u memnuniyeti belirten Vali CANALP, Ahmet Ünal İğ e’ ye günün anısına hediye takdim etti.”²⁰⁵

204 Edirne Valiliğ i Sosyal Medya paylaşımından.

205 Edirne Valiliğ i Sosyal Medya paylaşımından.

Necmi İğe'nin oğlu Ahmet Ünal İğe kızları Meltem, Ender Zeynep İğe Taşodalar Otel'de Cengiz Bulut'u ziyaret ederek, hazırlanacak olan "Edirne'nin Necmi Abeyi, Edirne Müzeler Müdürü Necmi İğe" kitabının detaylarını konuştular.

13.11.2020
“Edirne Müzeler Şehri Olacak

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü Gökhan Yazgı, yeni yapılacak müzelerde incelemelerde bulunmak üzere Edirne'ye geldi. Edirne Valisi Ekrem Canalp tarafından karşılanan Yazgı'ya kentte yürütülen müze faaliyetleriyle ilgili bir sunum yapıldı. 9 müzenin bulunduğu Edirne'de gelecek yıl 12 müze daha açılacak.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü Gökhan Yazgı, sunumun ardından Vali Ekrem Canalp ile birlikte müze açılış çalışmaları yapılan Saatli Medrese, Peykler Medresesi, Makedon Kulesi, Necmi İğe Konağı, Ekmekçizade Ahmet Paşa Kervansarayı, Edirne Sarayı, Hıdırlık Tabyasında incelemelerde bulunarak bilgiler aldı.

Edirne Valisi Ekrem Canalp, ziyaretlerinin ardından yaptığı açıklamada “Edirne yapacağımız müzelerle ilgili hem bir fikir alışverişinde hem de önümüzdeki dönemdeki işleyişle ilgili olarak görüş alışverişinde bulunduk. Önümüzdeki yıl beraberce çaba ve gayretlerle Edirne'de 12 müzeyi faaliyete geçireceğiz” diye konuştu.

Vali Canalp'ın kentin turizm alanında hak ettiği yere kavuşması için çaba harcadığını dile getiren Yazgı, *“Elimizden geldiğince Sayın Valimizle birlikte güzel Edirne'ye, kültür merkezi halindeki bu güzel şehre daha neler yapılabileceğini beraber imkânlar nispetinde yapılacakları belirledik”* dedi.

Ziyaretlerde, İl Kültür ve Turizm Müdürü Kemal Soytürk, Edirne Vakıflar Bölge Müdürü Osman Güneren, Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürü Yusuf Şamiloğlu da yer aldı.”

KAYNAKÇA

***Kitaplar**

- AKÇİL, Nesrin Çiçek; *“Edirne’nin Mimarlık Tarihinde Tekkeler”*, Uluslararası Edirne’nin Fethinin 650. Yılı Sempozyumu, 4-6 Mayıs 2011: Bildiriler Kitabı, Edirne, 2012
- ALTINEL, B. Cem; 1863-1931 Şevket Dağdeviren ve Edirne’si, Edirne Belediyesi Yayınları, İstanbul, Nisan 2017
- ALTINEL, B. Cem; Kuruluşunun 100. Yılında Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Derneği Yöneticilerinin Yaşam Öyküleri, Edirne Belediyesi Yayınları, Edirne, 2018
- ASLANER, Abdullah; Edirne Sözlüğü, Edirne Eflatun Kitabevi, 2013
- AYANOĞLU, Fazıl; Edirne Kitabeleri, Milli Kütüphane, 06. Mil.Yız. Müs. 116/10-1-2
- BAGMAN, Latif; ONUR, Oral; Edirne’nin Kurtuluşu, (<http://www.hudutgazetesi.com/haber/35808/edirnenin-kurtulusu-25-kasim-1922.html>) Erişim Tarihi: 12.10.2020
- DAĞLIOĞLU, Hikmet Turhan; Edirne Mezarları, Devlet Basımevi, İstanbul, 1936
- Edirne Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, Cilt 1-2, Edirne Valiliği Yayını, 2013
- EYİCE, Semavi; Ali Paşa Çarşısı-Edirne’de XVI. Yüzyıla Ait Arasta veya Kapalı Çarşı, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 2. Cilt
- KAYICI, Haluk; Sâlnâmelere Göre Sosyo-Ekonomik Yapısıyla Edirne Sancağı, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, 2013
- MERİÇ, Rıfık Melül; Şehrin Hüznü, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, İstanbul, 2013
- MEVSİM, Hüseyin; Bonev, Bonev, V stranata na Kemal pasha. Pâtni belejki i vpechatleniia [Kemal Paşa’nın Ülkesinde Yolculuk Notları ve İzlenimleri], Pechatnitsa “Zora”, Kyustendil 1934
- MEVSİM, Hüseyin; Bulgar Tarih ve Coğrafya Muallimlerinin 1932 Edirne Ziyareti, Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi, Cilt/Volume 4, Sayı/ Number 1, Temmuz/July 2015
- ONUR, Oral; Edirne Hilal-i Ahmer ve Himaye-i Etfal Cemiyetleri (Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumları) , Dinç Ofset, İstanbul, 2004
- OSMAN, Rifat; Edirne Evkafı İslamiyye Tarihi, T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1999
- ÖKÇÜN, Gündüz ;Türkiye İktisat Kongresi – 1923 İzmir.-Haberler_Belgeler_Yorumlar, Üçüncü Basılış, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1981.
- ÖKTE, Ertuğrul Zekai; Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün Yurtiçi Gezileri, Tarihi Araştırmalar Vakfı İstanbul Araştırma Merkezi, İstanbul, 2000, Cilt 1 (1922-1931)
- PEREMECİ, Osman Nuri; Edirne Tarihi, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu Yayınları, İstanbul, 1939.
- SOYYANMAZ, İ. Hakkı; Destan-ı Edirne: Destan Tarzı Edirne Halk Tarihi, Edirne, Aralık 2003.
- ÜNVER, Süheyl; Süheyl Ünver’in Edirne Defterleri, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı, 2013.

***Dergiler**

- “İktisadi Zafere Mutlak Erişeceğiz”, 6 Ok Dergisi, Edirne, 1933, S: 5, s. 12-13
- “O Ev Mülkiyetimizden Çıksa da Gönlümüzden Çıkmadı”, Trakya Bülten Dergisi, Ocak- Haziran 2014, S.5, s. 42-44
- AYKUT, Şeref; *“Edirne ve Tarihi”*, Yedigün Dergisi, 16 Temmuz 1940, S.7, No: 384, Hayat 6. Cilt VI, 15, Kânunuevvel, 1929. Sayı:145
- CANIM, Rıdvan; *“Hasan Sezai ve Gülşenilik”*, Yöre Dergisi, Edirne, Aralık 2003, S.7
- ÇAL, Halit; *“Türkiye’de Cumhuriyet Devri Taşınmaz Eski Eser Tahribatı ve Sebepleri”*, AÜHFD (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi), Ankara, 1990, C. 34, s. 1-2
- GÜNEL, Sadi; *“Mimar Sinan’ın Bugün Edirne’de Yapılacak Yıldönümü Merasimi Vesilesi ile Dâhi Mimarın Hayatı”*, Damla Dergisi, Edirne, 1948, S: 9, s.142
- Hasan Sezai Dergâhi Haziresindeki mezar taşlarının Koray YAR tarafından çekilen fotoğrafı, Yöre

Dergisi, Edirne, Aralık 2003

KAYIRAN, Mehmet-SAYGIN, Selami; İzmir İktisat Kongresi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi, Yakın Tarih Dergisi, 2019, Cilt:2, Sayı:5.

KONYALI, İbrahim Hakkı; “Nureddi İbrahim Edirne Müzelerinde”, Yedigün Dergisi, Edirne, 08.12.1937, No: 249, s.7-8-9

ÖZER, Sevilay; “II. Dünya Savaşı Yıllarında Ekim Seferberliği”, CTAD (Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi), Bahar 2012, Sayı: 15

Trakya Umum Müfettişi Kazım Dirik ve Trakya Valileri ve bürokratlarıyla çekilmiş fotoğrafı, Trakya Dergisi, Aralık 1937, s.17

YÜCEL, Erdem (Emekli Öğr. Gör); “Vakıf Restoratör Mimarlarından Ali Saim Ülgen”, Restorasyon Dergisi, Ankara, 2015, S.11, s.28

***Gazeteler**

Buç Gazetesi; 25 Nisan 1936, İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü Arşivi.

Edirne Milli Gazete, 12 Mart 1928, Numara: 47. S. 1

Edirne Milli Gazete, 28 Temmuz 1930 S. 1/2

Edirne Postası Gazetesi, 1930/1931/1932/1933/1934/1941

Edirne Postası Gazetesi, 24 Nisan 1928, Salı Sayı: 240, Üçüncü Yıl. – S.1-2

Edirne Serhad Gazetesi, 21 Şubat 1953

Milliyet Gazetesi, Ömer Sami COŞAR, “Milos Faciası-1”, 13 Haziran 1965

Paşaili Gazetesi, 26 Mart 1340/1924

Paşaili Gazetesi, 28 Ağustos 1340, Miladi: 28 Ağustos 1924, Sayı: 1151, Osmanlıcasından Latinize: Yılmaz AKÇAALAN

Paşaili Gazetesi, Yılı: 1, Sayı: 41, S. 4, 22 Temmuz 1923, Çeviren: Ömer Faruk KÖSEOĞLU

Paşaili Gazetesi, Yılı: 1, Sayı: 13, 23 Şa’ban 1341, (9 Nisan 1339) Çeviren: Ömer Faruk KÖSEOĞLU

Paşaili Gazetesi, Yılı: 1, Sayı: 13, S.4, 23 Şa’ban 1341, (9 Nisan 1339) Çeviren: Musa ÖNCEL

Paşaili Gazetesi, Yılı: 1, Sayı: 21, S.4, 9 Mayıs 1923, Çeviren; Ömer Faruk KÖSEOĞLU

Paşaili Gazetesi, Yılı: 1, Sayı: 41, S.4, 22 Temmuz 1923, Çeviren; Ömer Faruk KÖSEOĞLU

Trakya Paşaili Gazetesi, 06 Kasım 1340 / 1924 Perşembe Sayı.169

Trakya Paşaili Gazetesi, 20 Temmuz 1340/1924 Pazar Sayı.140

Trakya Paşaili Gazetesi, 21 Kasım 1340 /1924 Perşembe Sayı.173.

Trakya Paşaili Gazetesi, 23 Temmuz 1340 /1924 Çarşamba Sayı.141

Trakya Paşaili Gazetesi, 27 Temmuz 1340 /1924 Pazar, Sayı.142

Trakya Paşaili Gazetesi, 27.10.1340/1924 Pazartesi Sayı.167

Trakya Paşaili Gazetesi, 30 Kasım 1340 /1924 Perşembe Sayı: 175

Ulus Gazetesi, “Edirne Eski Eserleri Sevenler Kurumu Kuruluşu”, 1935

Vatan Edirne İlâvesi; Yalman, Rezzan A. E. 15.01.1953

Vatan Gazetesi, 5 Temmuz 1941

Vatan Gazetesi, Ünal ÜSTÜNDAĞ Paylaşımı, Memleketin Serisi No:7, 23.1.1952 tarihli Edirne özel eki, Türkiye İstatistik Enstitüsü

Yeni İstanbul Gazetesi, 23 Eylül 1952

***Tezler**

- BATI, Yeliz; “General Kâzım Dirik ve Trakya Umum Müfettişliği”, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, 2008
- CANITEZ, Tülay; “Edirne Necmi İge Evi Restorasyonu”, Y. Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 2003.
- KARAKAYA, Hasan; “Edirne Müzesi Tarihi ve Edirne Kültür Hayatındaki Yeri”, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, 2016

***Arşiv Belgeleri**

- Ahmet Ünal İGE Arşivi
- Albert KAHN Arşivi
- B. Cem ALTINEL Arşivi
- Cengiz BULUT Arşivi
- Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivleri
- Edirne İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü Arşivi
- Edirne İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Arşivi-Edirne Tarım Master Planı S.14
- Edirne Müze Müdürlüğü Arşivi
- Edirne Valiliği Arşivi
- Evlâdı Fatihan Dergisi Arşivi
- Hudut Gazetesi Arşivi
- İstanbul Üniversitesi, Abdülhamid Han Arşivi
- Kahraman ZORLUTUNA Arşivi
- M. Kasım YOLAGELDİLİ Arşivi
- Nilgün ÖNDER Arşivi
- Suat AKGÜL Arşivi
- Şerif Tekben Arşivi, “Çağla Ormanlar OK”
- T.T.K. Arşivi -Edirneli Nihat Ali Uluğ’un Tevfik Bıyıklıoğlu’na yazdığı mektuplar
- Taha Toros Arşivi (Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği) (<http://earsiv.sehir.edu.tr>)
- Taha Toros Arşivi, Süreyya ERGÜN; “1944 Raporu”
- Taha Toros Arşivi, ÖRİK, Nahit Sırrı; 1945 e-Arşiv (001516593)
- Taha Toros Arşivi, ÜNAYDIN, Ruşen Eşref; “Gelinin Armağanı”, Dosya No: 12
- ÜLGEN Ailesi Arşivi, <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/75322>

***İnternet Kaynakları**

- <http://www.edirneyenigun.com/haber/20750/necmi-igenin-evi-gun-sayiyor.html> Erişim Tarihi: 12.10.2020
- <http://www.edirneahval.com/necmettin-ige-muze-oluyor>, 12 Haziran 2019 tarihli Edirne Ahval Gazetesi Bekir TUCCAR Haberi, Erişim Tarihi: 13.10.2020
- <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/73642> Erişim Tarihi: 09.10.2020
- <http://www.tayyareci.com/bagisucak/edirne2.asp> Erişim Tarihi: 14.10.2020
- <https://cdn2.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/2/C02000963.pdf> Erişim Tarihi: 12.10.2020
- <https://edirne.muzeler.gov.tr/TR-104556/ataturk-ve-muzecilik.html> Erişim Tarihi: 12.10.2020
- <https://evladifathan.blogspot.com/2009/05/karaagac-edirne.html> Erişim Tarihi: 16.10.2020
- <http://www.evliylarimiz.com/hasan-sezai-efendi-hazretleri> Erişim Tarihi: 27.10.2020
- <https://kulturenvanteri.com/yer/necmi-ige-evi/#16.24/41.680552/26.561125> Erişim Tarihi: 05.11.2020

<http://www.edirne.gov.tr/selimiye-arasta-carsisi> Erişim Tarihi: 16.11.2020
<https://www.trakyaka.org.tr/tr/34242/Edirne-nin-Tarihi-Bir-Degeri-Daha-Ayaga-Kaldirilacak>
Erişim Tarihi: 12.10.2020
<https://www.ulkucudunya.com/index.php?page=haber-detay&kod=1717> Erişim Tarihi:
12.10.2020
<https://islamansiklopedisi.org.tr/kinalizade-ali-efendi> Erişim Tarihi:14.12.2020
http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/f4fe-03d77724a72_ek.pdf?dergi Erişim Tarihi:
21.12.2020

***Kaynak Kişiler**

Ahmet AKÇAALAN, 1931, Edirne
Ahmet Nuray KAÇANAYLAR, 14.10.1943 – 16.03.2014
Feyzi KAÇANAYLAR, 1909 – 06.07.1985
Kasım YOLAGELDİLİ, 1874 Bulgaristan – 1936 Edirne
Nakiş KARAMAĞARALI, 1967, Ankara
Necmi TÜZÜN, Edirne
Nurten BALKAN, Edirne
Osman UĞUR, Edirne
Önder BALTALI, 1948, Edirne
Sebahat KAYGAN
Semahat UZGÖR
Suat AKGÖL, 1962, Ankara
Süheyl ÜNVER, 17 Şubat 1898, İstanbul - 14 Şubat 1986, İstanbul

5 Şubat 1965 Edirne Doyran Köyü doğumlu, İlkokulu Köyünde, Ortaokulu ve Lise eğitimini Edirne’de aldı, 1981 yılında ticarete atıldı, 2000 yılına kadar gıda sektöründe Gıda Market işletmeciliği yaptı, Edirne Bakkallar ve Tekel Bayileri Odası Yönetim Kurulu üyeliği, EBAŞ A.Ş. Gıda Şirketinde Yönetim Kurulu Başkanlığı, 2000 – 2006 yılları arasında Edirne Semercioglu Turkcell Şube Müdürlüğü yaptı, 2006’dan itibaren Taşodalar Otel Müdürlüğü görevine devam etmektedir. Birçok Sivil Toplum Kuruluşunda kurucu üye ve yönetim kurulu üyeliği yaptı, Edirne’nin daha yaşanabilir bir kent olması için, Edirne’nin sorunları ile ilgili yerel ve ulusal gazete ve dergilerde yazıları, makaleleri yayınlandı.

Ortaokulda Türkçe öğretmeninin aşılacağı kitap okuma sevdası onu Edirne tarihini araştırmaya ve Edirne ile ilgili Osmanlı dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarına ait belge, fotoğraf ve kitap arşivi yapmaya yönlendirdi, bu birikim onu tam bir Edirne sevdalısı yaptı.

Türkiye ve Dünya’da düzenlenen müzayedelerden Edirne ile ilgili fotoğraf ve Osmanlıca evraklar, gazeteler, dergiler satın alarak önemli bir arşiv sahibi oldu. Gerek Osmanlı Devlet Arşivi gerekse Türkiye genelinde büyük kütüphane arşivlerinden Edirne ile ilgili birçok Osmanlıca belgeyi temin ederek Edirne gündemine taşıdı ve bu bilgileri www.edirnetarihi.com sitesinde, Edirne yerel gazetelelerinde, dergilerde, Ulusal TV ve yerel TV’lerde yayınladı.

M. Altay Gökbilgin ve Veysi Akın ile birlikte “Prof. Dr. M. Tayyib Gökbilgin’in Edirne Makaleleri” isimli kitabı ve Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver’in “Şehit Ressam Hasan Rıza” isimli kitabını; Nurullah Koltaş ve Recep Zogo ile beraber hazırladılar, bu iki kitap 2015 yılında Trakya Üniversitesi tarafından yayınlandı.

Kasım Yolageldili'nin torunu rahmetli Mehmet Kasım Yolageldili ile beraber hazırladığı "Trakya Paşaeli Cemiyeti Kurucularından Kasım Yolageldili" kitabı 2019 yılında Edirne Valiliği tarafından yayınlandı. "Edirne Ticaret ve Sanayi Odası, Ticaret Borsası ve Ziraat Odası Tarihi" isimli kitabı Yılmaz Akçaalan ile beraber hazırlayarak 2021 yılında yayınlandı.

Fazıl Bülent Kocamemi ile beraber hazırladığı, Balkan Savaşı ile ilgili, "Bir Türk Süvari Subayının Defteri, Süleoglu'dan Çatalca'ya" isimli basılmayı bekleyen kitabı vardır.

30 yılda büyük bir Balkan Savaşı arşivi oluşturdu. Bu belgeler, fotoğraflar ve dergilerden oluşan arşivinden yararlanılarak, Trakya Üniversitesi 2015 yılı Mart ayında "Prof. Dr. M. Tayyib Gökbilgin'in Edirne Makaleleri" isimli kitabın tanıtımından sonra "Balkan Savaşı'nda Edirne İşgal Günleri"ni anlatan bir sergi düzenlendi.

Arşivinde yer alan Edirne ile ilgili belge ve fotoğraflar ile Trakya Üniversitesi bünyesinde açılan "Milli Mücadele ve Lozan Müzesi"nin açılmasında görev almış ve onur panosuna adı yazılmıştır. 5 Mayıs 2017'de Edirne Belediyesi tarafından açılan Edirne Kent Müzesine de bilgi, belge katkılarından ötürü plaket ile ödüllendirilmiştir. Edirne Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne Hıdırlık Tabya'da açılacak olan "Balkan Savaşı ve Göç Müzesi"ne de arşivinden belge bağışı yaparak katkı sağlamıştır. Edirne Valiliği Özel İdaresince açılacak olan "Necmi İğe Etnografya Müzesi"ne de katkı yapmaktadır.

Edirne Türk Ocağı'nın Ocakbaşı sohbetlerinde ve Edirne Anadolu Gençlik Derneği üyelerine "Edirne Tarihine Yolculuk" isimli konferanslar vermiştir.

Edirne tarihi konusunda yıllardır yaptığı araştırmalar sayesinde yerel basın ve araştırmacıların ilk başvurduğu kişiler arasındadır. Edirne konulu birçok kitaba katkı sağlamıştır. Cengiz Bulut evli ve iki kız babasıdır.

